Alain Fournier

Cărarea Pierdută

CUPRINS:

PARTEA ÎNTÂI

I Internul 7

II După ora patru 14 „Frecventam dugheana unui împletitor de coşuri” 17

Fuga 22

V Căruţa se întoarce 26

VI Bate cineva în geam 30

VII Vesta de mătase 35

VIII Aventura 41

IX Un popas 45

X Stâna 49

XI Domeniul misterios 52

XII Camera lui Wellington 56

O serbare ciudată 59

O serbare ciudată (urmare) 64

XV întâlnirea 69

XVI Frantz de Galais 78

XVII O serbare ciudata (sfârşit} 84

ALA1N FOURNIER

PARTEA A DOUA

I Jocul de pomină 91

II Am cazul într-o cursa” 96

Vagabondul vine la scoală 100 în care e vorba de domeniul misterios 107

V Omul cu espadrile 113

VI O dispută în culise 117

VII Vagabondul îşi scoate bandajul 121

VIII Jandarmii 124

IX în căutarea cărării pierdute 126

X Spălatul rufelor 134

XI Am trădai 138

XE Cele Uei scrisori de la Meaulnes 143

PARTEA A TREIA î La scăldat 151

II La unchiul Florentin 157

O apariţie 166

Vestea cea mare 174

V Petrecerea câmpenească 180

VI Petrecerea câmpenească (sfârşit) 187

VII Ziua nuntii 195

VIU Chemarea lui Frantz 198

CĂRAREA PIERDUTĂ

IX Oameni fericiţi.

X „Casa lui Frantz”.

XI Convorbire în ploaie. XH Povara.

Caietul de teze.

Taina.

Taina (urmare). XVT Taina (sfârşit).

— Epilog.

CAPITOLUL I

INTERNUL.

A sosit la noi într-o duminică de noiembrie 189.

Spun şi acum „la noi”, deşi casa nu mai e a noastră.

Se împlinesc în curând cincisprezece ani de când am părăsit acele meleaguri şi, cu siguranţă, nu ne vom mai întoarce acolo niciodată.

Locuiam în clădirea Cursului Superior de la Sainte-Agathe.

Tatăl meu, căruia îi spuneam şi eu domnul Scurel, ca şi ceilalţi elevi, conducea Cursul Mediu şi, în acelaşi timp, Cursul Superior, pentru pregătirea diplomei de institutor. Mama preda la clasele primare.

O casă lungă, roşie, cu cinci uşi cu geamuri, năpădită de viţă sălbatică, la marginea târgului; în faţă, deschizând privelişte spre sat, o curte imensă, cu poartă monumentală, pavilion

pentru recreaţii şi dependinţe; în partea de nord, o portiţă de zăbrele ce dădea în drumul gării, la trei kilometri depărtare; la miazăzi şi în dos, întinzându-se până în mahalale, ţarini, grădini şi păşunl. Acesta este, pe scurt, planul casei în care s-au scurs zilele cele mai tulburate şi mai dragi dm viaţa mea, casă de unde au plecat şi unde s-au întors iarăşi, să se sfarme, ca nişte valuri de o stâncă pustie, aventurile noastre.

Nu ştiu bine ce ne adusese acolo. Veneam, desigur, aşa cum se întâmplă de obicei, prin „transfer", sau prin decizia prefectului ori a vreunui inspector. Spre sfârşitul vacanţei, e mult de-atunci, o trăsură de ţară, mergând înaintea calabalâcului nostru, ne lăsase pe mama şi pe mine în faţa portiţei ruginite.

Nişte băieţandri, care furau piersici dm grădină, se strecurascră, ca umbrele, prin spărturile gardului. Mama, Mil-lic cum îi ziceam noi, gospodina cea mai chibzuită din câte mi-a fost dat să cunosc vreodată, intrase imediat în odăile pline de paie fărâmiţate şi de praf şi constatase din capul locului, ca la fiece „deplasare" de altfel, că mobila noastră n-are să încapă niciodată într-o casă atât de rău împărţită.

Venise afară să-mi împărtăşească necazul eI. Şi tot vor-bmdu-mi, copil cum eram, îmi ştersese delicat cu batista ei faţa înnegrită de praf în timpul călătoriei. Apoi intrase din nou să socotească toate ferestrele şi uşile care trebuiau astupate, pentru a aduce casa în stare de locuit. Iar eu, gătit cu o pălărie mare de pai cu panglici, rămăsesem în curtea aceea străina, cu pietriş pe jos, să aştept şi să scotocesc prin şopron şi pe lângă fântână.

Cel puţin aşa îmi închipui eu azi sosirea noastră acolo. Fiindcă de câte ori încerc să-mi amintesc prima seară de aşteptare în curtea noastră de la Sainte-Agathe, alte aşteptări îmi răsar în minte; mă văd cu amândouă mâinile sprijinite

pe barele porţii, pândind cu îngrijorare pe cineva care trebuie să coboare strada marE. Şi dacă încerc să-mi închipui întâia noapte petrecută în mansarda mea de lângă podul primului etaj, alte nopţi îmi vin în minte; nu mai sunt singur în această cameră; o

umbră înaltă, neliniştită şi prietenă, trece de-a lungul pereţilor şi se plimbă fără astâmpăr.

Tot peisajul acesta paşnic – şcoala, ţarina lui moş Martin, cu cei trei nuci bătrâni, gradina, unde în fiecare zi, după ora patru se strângeau la sfat o sumedenie de femei – este pentru totdeauna, în amintirea mea, tulburat, transformat de prezenţa aceluia care ne-a răscolit toată adolescenţa şi a cărui fugă chiar nu ne-a adus linişte.

Ne aflam totuşi de zece ani în acest ţinut, când apăra Meaulnes.

Eu aveam cincisprezece ani. Era o duminică rece de noiembrie, prima zi cu miros de zăpadă din toamna aceea. Toată ziua Millie aşteptase să vină o trăsură de la gară, care trebuia să~i aducă o pălărie de iarnă. Dimineaţa lipsise de la liturghie; şi până la predică, stând cu ceilalţi copii în biserică, privisem nerăbdător spre intrare s-o văd apărând cu pălăria nouă.

După masă a trebuit să mă duc singur la vecernie.

— De altminteri, îmi spuse ea, vrând să mă împace şi scuturând cu mâna haineje de pe mine, chiar dacă venea pălăria aceea, sunt sigură că trebuia s-o transform şi tot mi-aş fi pierdut duminica.

Aşa ne petreceam adeseori duminicile, iarna. De cum se făcea ziua, tata pleca la pescuit ştiuci, departe, cu barca, pe lângă ţărmul vreunui iaz acoperit de ceaţă; iar mama, închisă până noaptea în camera ei întunecoasă, îşi repara toaletele modeste. Se ascundea, de teamă să n-o surprindă vreo prietena, tot atât de săracă, dar tot atât de mândră ca ea Iar eu, după ce se termina vecernia, citeam în sufrageria rece, aşteptând-o să deschidă uşa şi să-mi arate cum îi venea, ba una, bd alta m dummica aceea, un botez, în tinda bisericii, crease oarecare însufleţire, adunând câţiva băieţi şi reţinându-mă şi pe mine afară, după vecernie, în piaţă, un grup de oameni din târg, îmbrăcaţi în uniformă de pompier, puseseia armele în piramidă si, zgribuliţi, băteau din picioare ca să se încălzească, ascultându-1 pe caporalul Boujardon, cum se încurcă în teorie.

Larma de la botez se opri deodată, cum s-ar opri un clopot de sărbătoare, care ar fi greşit ziua şi locul, Bou-jardon şi oamenii lui, cu arma în banduliera, luară pompa şi porniră în pas alergător, escortaţi în tăcere de câţiva gură-cască, şi îi văzui cum dispăreau, la prima cotitură, sfărâmând sub pingele butucănoase gătejele de pe drumul albit de chiciură, unde eu nu îndrăzneam să-i urmez.

Atunci târgul amuţi, doar din cafeneaua lui Daniel mai auzeam înăbuşit, crescând, apoi domolmdu-se, vorbăria celor întârziaţi lângă pahar şi strecurându-mă de-a lungul zidului scund ce despărţea curtea casei noastre de sat, ncli-mstit fiindcă întârziasem, ajunsei la portiţa Era descinsă şi înţelesei îndată că se petrecuse ceva neobişnuit într-adevăr, la uşa sufrageriei – cea mai apropiată de cele cinci uşi cu geamuri ce dădeau spre curte – o femeie stătea aplecată şi încerca să se uite printre perdele Era mărunţică, avea părul cărunt, pe cap o pălărie neagră de catifea, cum se purta pe vremuri, fata slabă, delicată şi răvăşită de nelinişte Când o văzui, nu ştiu de ce, sfiala mă opri pe întâia treaptă, în fata grilajului

— Unde s-o fi dus, Doamne' murmură ea. Era cu mine adineaori A şi făcut ocolul casei O fi fugit.

După fiecare frază, bătea cu degetul în geam trei lovituri scurte, abia perceptibile.

Nimeni nu venea sa deschidă musafirei necunoscute Cu siguranţă, Milhe pnmise pălăria de Ia gări şi nu mai auzed nimic din fundul camerei roşu, unde în fata patului presăra! cu panglici vechi şi cu pene zburlite, cosea şi descosea, te constitumdu-si modesta pălăriE. Şi chiar aşa era Când intrai în sufragerie urmat de musafiră, mama apăru tmân du-şi pe cap, cu amândouă mâinile, fire de leton, panglici şi pene, care nu erau încă perfect echilibrate îmi surâse cu ochii ei albaştri, obosiţi din pncina cusutului la lumina sla bă a seni, şi zise

— Uite1 Te aşteptam să-ţi arăt.

Dar zărind în fundul camerei pe acea femeie, aşezată îr fotoliul cel mare, se opri zăpăcită îşi luă repede pălăria de pe cap sî, tot timpul cât dura scena următoare, si-o ţinu lt piept, răsturnata în îndoitura braţului, ca pe un cuib.

Femeia cu palane, care-si tmca între genunchi umbrei şi geanta de piele, începuse să dea lămurni, clătinând uşura capul şi vorbind din vârful buzelor, ca o cucoană în viziU îşi recăpătase toată îndrăzneala Avu chiar, îndată ce vorh de fm-său, un aer superior şi misterios, care ne puse p gânduri.

Veniseră amândoi cu trăsura dm La Feite d'ArigiHcf situat la patrusprezece kilometri de Sainte-Agathe Văduu şi foarte bogată, după cât ne făcu să înţelegem, pierduse [e cel mai mic dintre cei doi fii ai săi, pe Anton, care muru într-o seară, după ce venise de la şcoală, fiindcă se sci dase, cu frate-sau, într-o baltă nesănătoasă Hotărâse ca t cel marc, pe Augustin, să-1 dea intern la noi, ca să poată urma Cursul Superior.

Şi numaidecât începu să facă elogiul internului, pe care ni-1 aducea. Parcă nu mai era aceeaşi femeie cu parul cărunt, pe care o văzusem o clipă înainte, aplecată în faţa uşii, cu acel aer rugător şi speriat de cloşcă, în căutarea puiului sălbatic, răzleţit.

Ceea ce povestea cu admiraţie despre fiul ei era cu adevărat uluitor; îi plăcea sa-i facă surprize minunate şi câteodată umbla desculţ kilometri întregi pe marginea râului, ca să-i aducă ouă de găinuşă de apă sau de raţă sălbatică, pierdute prin păpuriş. Punea şi curse. Noaptea trecută descoperise în pădure o făzăniţă prinsă în laţ.

Eu, care nu îndrăzneam să mă mai întorc acasă, când îmi rupeam puţin bluza, o priveam pe Millic uimit.

Dar mama nu mai asculta. Făcu chiar semn cucoanei să tacă; şi depunându-şi cu grijă „cuibul” pe masă, se ridică încetişor, ca şi când ar fi vrut să surprindă pe cineva.

Într-adevăr, deasupra noastră, într-o chichineaţă unde se aruncaseră grămadă artificiile arse la ultimul 14 Iulie, un pas

necunoscut umbla fără şovăială încoace şi încolo, zguduind tavanul; străbătea imensul pod întunecos al primului etaj şi se pierdea, în cele din urmă, spre camerele părăsite, unde se puneau florile de tei la uscat şi se păstrau merele pentru iarnă.

— Am auzit şi adineaori acelaşi zgomot în camerele de jos, spuse Millie în şoaptă, dar credeam că eşti tu, Francois, că te-ai întors.

Nimeni nu răspunse. Stăm în picioare, toţi trei, ascultând cu încordare, când deodată, uşa podului dinspre scara bucătăriei se deschise, cineva coborî treptele, trecu prin bucătărie şi se ivi în uşa întunecoasă a sufrageriei.

— Tu eşti, Augustin? întrebă cucoana.

Era un băiat înalt, cam de vreo şaptesprezece ani. La început nu văzui din el, în lumina amurgului, decât pălăria ţărănească, de pâslă, data pe ceafa, şi bluza neagră, strânsă la mijloc cu o centură cum poartă şcolarii. Mai băgai de seamă că zâmbea.

Când mă văzu, înainte ca cineva să-i poată cere vreo explicaţie, mă întrebă:

— Vii cu mine în curte?

Sovaii o clipă. Apoi, fiindcă Millie nu mă oprea, îmi luai şapca şi mă îndreptai spre el. Ieşirăm pe uşa de la bucătărie şi plecarăm spre pavilion, pe care îl şi înecase întunericul. Mergând alături de el, îi vedeam în lumina slabă a înserării faţa colţuroasă, cu nas drept şi observai că-i mijea mustaţa.

— Poftim, zise el, am găsit asta în pod la tine. După cum se vede, nu te-ai uitat niciodată pe-acolo.

Ţinea în mâuă o roată mică de lemn înnegrit, în jurul căreia se învârtea un şnur de rachete ciopârţite; trebuie să fi fost soarele sau luna la focul de artificii de la 14 Iulie.

— Două nu s-au descărcat, Ic putem da foc oricând, zise el cu tonul liniştit şi cu aerul unuia care speră să născocească altă dată ceva mai bun.

Îşi aruncă pălăria jos şi văzui că era tuns chilug, ca un ţăran, îmi arăta cele două rachete cu capetele din fitil de hârtie tăiate de flacără, înnegrite, dar ncarsE. Împlântă butucul roţii în nisip, scoase din buzunar – spre marea mea mirare, căci ne era strict interzis —- o cutie de chibrituri şi, plecându-se cu grijă, dădu foc fitilului. După aceea, apucându-mă de mâna, mă trase iute înapoi.

Un moment mai târziu, Millie, care tocmai păşea pragul cu mama îui Meaulnes, după ce discutaseră şi stabiliseră preţul pensiunii, văzu ţâşnind de sub pavilion, cu un zgomot de foaie, două buchete de stele albe şi roşii şi putu să mă zărească o clipă încordat, în scânteierea magică, ţinând de mână, fără să mă clintesc, pe băiatul acela înalt, abia venit la noi.

De astă data mama nu îndrăzni să-mi zică nimic.

Si seara, avurăm la masă, în sânul familiei, un musafir care mânca tăcut, cu capul plecat, fără să se sinchisească de privirile noastre aţintite asupra lui.

CAPITOLUL II

DUPĂ ORA PATRU.

Până atunci eu nu mă dusesem niciodată să hoinăresc pe străzi cu băieţii. O coxalgie de care suferisem până spre anul 189. Mă făcuse sfios şi nefericit. Mă văd şi acum neputincios, ţopăind într-un picior după camarazii sprinteni pe ulicioarele din preajma casei. De aceea nu mă lăsau de loc să ies. Şi mi-aduc aminte că Millie, care era foarte mândră de mine, mă aducea de multe ori acasă cu câte o palmă zdravănă, când mă întâlnea şchiopătând după băieţii din sat.

Apariţia lui Augustin Meaulnes, care coincidea cu vindecarea mea, fu începutul unei vieţi noi.

Înainte de venirea lui, după terminarea cursului – la patru – o seară lungă de singurătate începea pentru mine. Tata aducea focul din soba clasei în căminul sufrageriei noastre şi încet, încet, ultimii băieţi întârziaţi părăseau scoală în care se făcea frig şi în care pluteau suluri de fum. Se mai încerca totuşi câte un joc, câte o goană în curte, apoi se întuneca; cei doi elevi „de serviciu”, după ce măturau repede clasa, îşi luau glugile şi pelerinele din şopron şi plecau şi ei grăbiţi, cu coşuleţele pe braţ, lăsând deschisă poarta cea mare.

Atunci, câtă vreme mai era o licărire de lumină, eu rămâneam în primărie – închis în cabinetul arhivelor, plin de muşte moarte şi de afişe fluturând în vânt – şi citeam stând pe un cântar vechi, lângă fereastra ce dădea spre grădină.

Când se întuneca de tot, când câinii de la ferma învecinată începeau să urle şi când fereastra micuţei noastre bucătării se lumina, mă întorceam şi eu în sfârşit acasă. Mama începuse să pregătească cina. Urcam trei trepte pe scara podului, mă aşezam acolo fără să scot o vorbă şi, cu capul sprijinit de barele reci ale balustradei, o priveam cum aprinde focul în bucătăria strâmtă, în care tremura flacăra lumânării.

Dar cineva a venit şi m-a înstrăinat de toate bucuriile mele de copil liniştit. Cineva a suflat în făclia care lumina pentru mine duiosul chip al mamei, plecat peste masa de seară. Cineva a stins lampa în jurul căreia noi eram o familie fericită seara, după ce tata trăgea obloanele de lemn u\par la uşile cu geamurl. Şi acela a fost Augustin Mcaulnes, pe care băieţii îl porecliră, chiar de la început, „Lunganul”.

De cum veni el în pensiune la noi, adică din primele zile ale lui decembrie, şcoala nu mai fu pustie seara, după ora patru. Deşi intra frigul prin uşa trântită mereu, deşi măturătorii făceau zgomot strigând şi trântind găleţile cu apă, rămâneau întotdeauna în clasă, după curs, vreo douăzeci de băieţi mai mari, din târg şi din sat, strânşi în jurul lui Meaulnes. Şi se încingeau atunci discuţii lungi, dispute nesfârşite, în focul cărora mă strecuram şi eu cu nelinişte şi cu plăcere.

Meaulnes nu spunea nimic, cu toate că anume pentru el, câte un băiat mai guraliv înainta în mijlocul grupului şi povestea, pe larg, vreo întâmplare cu hoţi, luând martori pe colegii care-1 aprobau zgomotos, pe când toţi ceilalţi ascultau cu gura eăscată sau râdeau pe înfundate.

Stând pe un pupitru şi legănându-şi picioarele, Meaulnes se gândea. Când vreunul istorisea ceva hazliu, râdea şi el dar domol, ca şi când şi-ar fi păstrat hohotele de râs pentru cine ştie ce snoavă mai bună, pe care n-o ştia decât el. Apoi, când seara învăluia grupul de băieţi într-o mantie de umbră, când totul devenea nelămurit, Meaulnes se ridica deodată şi, străbătând cercul strâns în jurul lui, striga:

— Haideţi! la drum!

Atunci toţi îl urmau, ca la comandă, şi până se înnopta de-a binelea, ţipetele lor se auzeau departe, în târg.

Mi se întâmpla acum să-i întovărăşesc şi eu. Mă duceam cu Meaulnes prin mahala, pe la porţile grajdurilor, la ora când se mulg vacile. Intram prin prăvălil. Îl văd şi acum pe ţesător în colţul lui slab luminat, ridicând capul la intrarea noastră şi exclamând între două bătăi de spată:

— Iaca şi studenţii!

De obicei, pe la vremea mesei, ne găseam foarte aproape de şcoală, la Desnoues rotarul, care era şi potcovar. Prăvălia lui fusese han pe vremuri şi avea uşi mari cu două canaturi, ce rămâneau mereu deschise. Se auzea de pe stradă scârţâitul foalelor din potcovărie şi uneori se putea vedea, la lumina jărateculuí, în acest loc întunecos şi atrăgător, câte un ţăran oprit cu căruţa să mai schimbe o vorbă, sau alteori vreun şcolar ca noi răzimat de uşă, privind înăuntru fără să scoată o vorbă.

Acolo a început întreaga poveste, cu vreo opt zile înainte de Crăciun.

CAPITOLUL III

„FRECVENTAM DUGHEANA UNUI ÎMPLETITOR DE COŞURI”

Toata ziua fusese o vreme apăsătoare, cu ploaie măruntă care nu contenise decât spre seară. Orele trecuseră greu, înfiorător de plictisitoare, în recreaţii nu ieşea nimeni. Si-I auzeam pe tata, pe domnul Seurel, strigând întruna în clasă:

— Nu mai tropăiţi aşa, ştrengarilor'

După ultima recreaţie, sau cum îi spuneam noi, după ultimul „sfert de oră”, domnul Seurel, care începuse să se plimbe în lung şi-n lat, pe gânduri, se opri, bătu tare cu linia în masă, pentru a pune capăt acelui bâzâit enervant de la sfârşitul lecţiilor plictisitoare şi, în liniştea atentă, întrebă:

— Cine se duce mâine cu căruţa la gară, împreună cu Francois, să aducă pe doamna şi domnul Charpenticr?

Erau bunicii mei: bunicul Charpentier, pădurar ieşit la pensie, era un bătrân cu şubă mare de lână sură şi cu o căciulă de blană de iepure, căreia îi zicea „chipiul meu”. Băieţii îl cunoşteau bine. Dimineaţa, când se spăla, scotea o găleată de apă în care se bălăcea, cum fac soldaţii bătrâni, frecându-şi tacticos barbisonul. Copiii, strânşi roată în jurul lui, cu mâinile la spate, îl examinau cu respectuoasă curiozitate. O cunoşteau şi pe bunica Charpentier, o ţărancă mărunţică, cu boneta tricotată, căci Millie o aducea, cel puţin o dată, în clasa celor mici.

În toţi anii, cu câteva zile înaintea Crăciunului, ne duceam să-i luăm de la gară, la trenul de 4,02. Ca să vină să ne vadă, ei străbăteau toata regiunea, încărcaţi cu boccele pline de castane şi de merinde pentru Crăciun, învelite în ştergare. De cum treceau amândoi pragul casei noastre, încotoşmănaţi, surâzători şi puţin stingheriţi, închideam în urma lor toate uşile şi o săptămână de mari bucurii începea.

Pentru a conduce cu mine căruţa ce urma să-i aducă de la gară, trebuia ales un băiat priceput, care să nu ne răstoarne în şanţ, dar şi destul de blajin, căci bunicul înjura din te miri ce, iar bunica era cam vorbăreaţă.

La întrebarea domnului Seurel, vreo zece glasuri răspunseră în cot:

— Meaulnes! Meaulncs!

Dar domnul Seurel se făcu, distrat, că nu aude. Atunci strigară:

— Fromentin! Alţii: m

— Jasmin Delouche!

Cel mai mic dintre fraţii Roy, care o pornea pe câmp călare pe scroafă, mânând-o în galop, striga cu vocea piţigăiată: „Eu1 Eu!”.

Dutremblay şi Moucheboeuf se mulţumeau să ridice mâna sfios.

Eu aş fi vrut să meargă Meaulnes. Această mică plimbare în căruţa cu măgăruş ar fi devenit un eveniment mai important. Vedeam bine că şi el ar fi vrut, deşi afecta o tăcere dispreţuitoare. Toţi băieţii mari se aşezaseră ca el, de-a-ndoaselea, cu picioarele pe bancă, aşa cum făceam noi în momentele de mare tihnă şi de veselie. Coffin, cu bluza sumeasă şi strânsă în jurul centurii, luase în braţe stâlpul de fier, care susţinea grinda clasei şi începuse să se caţăre pe el, în semn de bună dispoziţie. Dar domnul SeureJ ne răci entuziasmul, zicând:

— Ei, gata! Are să se ducă Moucheboeuf! şi fiecare îşi reluă locul în tăcere.

La patru, în curtea desfundată de ploaie, eram numai eu şi Meaulnes. Amândoi priveam tăcuţi târgul sclipitor, pe care îl zvânta vântul. Curând, Coffin cel mititel, cu căciulită pe cap şi cu o bucată de pâine în mână, ieşi de la el dc-a-casă, o luă pe lângă zid şi apăru fluierând în uşa rotarului. Meaulnes deschise poarta, îl strigă şi o clipă după aceea, toţi trei stăm la căldură, în dugheana luminată de jar, prin care uneori răbufnea tăios crivăţul: Coffin şi cu mine, instalaţi lângă cuptor, cu ghetele murdare de noroi în talaşul alb; Meaulnes, cu mâinile în

buzunare, tăcut, proptit de tocul uşii de la intrare. Când şi când, trecea pe stradă, cu capul plecat din pricina vântului, câte o cucoană care se întorcea de la măcelar şi noi ridicam nasul să vedem cine e.

Nimeni nu scotea o vorbă. Potcovarul şi calfa lui, unul suflând din foaie, celălalt bătând fierul, aruncau pe pereţi umbre lungi mişcătoarE. Îmi amintesc de seara aceasta ca de una dintre cele mai însemnate seri din adolescenţa mea. Era în mine un ciudat amestec de plăcere şi de nelinişte: mă temeam ca nu cumva colegu] meu să mă lipsească de mica bucurie de a merge la gară cu căruţa; şi totuşi aşteptam de la el, fără a îndrăzni să mi-o mărturisesc, o iniţiativă extraordinară, care să răstoarne tot ce se stabilise.

Din când în când, lucrul liniştit şi regulat din atelier se întrerupea o clipă. Ciocanul cădea pe nicovală cu lovituri grele şi sonore; potcovarul, încins cu un şorţ de piele, examina bucata de fier pe care o lucrase şi, ridicând capul, ne spunea, ca să mai răsufle puţin:

— Ei, ce mai spune tinereţea?

Calfa rămânea cu mâna dreaptă în sus, pe lăutul foa-lelor, şi-o punea pe cealaltă în şold şi se uita la noi râzând.

Si munca începea din nou, cu zgomot când mai puternic, când mai slab.

Într-una din aceste pauze, în vijelia de afară, o zărirăm prin deschizătura uşii pe Millie, trecând înfofolită în broboadă şi încărcată cu pacheţele.

Potcovarul întrebă:

Vine curând domnul Charpentier?

Mâine, răspunsei, cu bunica; mă duc să-i aduc cu căruţa, la trenul de 4,02.

Cu căruţa lui Fromentin?

Nu, cu a lui moş Martin, mă grăbii eu.

O! Atunci rămâne de văzut dacă vă mai întoarceţi.

Si amândoi, ci şi calfa, se porniră pe râs. Lucrătorul, ca sa zică şi el ceva, îşi dete părerea, tărăgănând vorbele:

Cu iapa lui Fromentin v-aţi putea duce să-i luaţi chiar de Ja Vierzon. Trenul stă acolo un ceas. E la cincisprezece kilometri şi aţi fi înapoi înainte ca Martin să-şi fi înhămat măgarul.

Aia, da, zise celălalt, e o iapă care merge!

— Şi cred că Fromentin ar împrumuta-o bucuros. Convorbirea se sfârşi aici. Dugheana se umplu iar de scântei şi de zgomot şi în ungherele ei fiecare îşi urmărea gândurile, tăcut.

Dar când veni timpul să plecăm şi când mă ridicai să-i fac semn lui Meaulnes, la început el nici nu mă văzu. Proptit de uşă şi cu capul plecat, părea foaitc preocupat de cele ce auzise. Văzându-1 aşa, pierdut în gânduri, privind ca printr-o mare de ceaţă munca acestor oameni liniştiţi, deodată îmi veni în minte ilustraţia din Robinson Crusoe, în care adolescentul englez e arătat, înaintea faimoasei sale plecări, „frecventând dugheana unui împletitor de coşuri”.

Şi de atunci, imaginea aceasta mi-a venit deseori în minte.

CAPITOLUL IV

FUGA

\par A doua zi, la ora două după-amiază, clasa Cursului Superior e luminoasă, în mijlocul peisajului îngheţat, ca o barcă pe ocean. Nu miroase a apă sărată, nici a păcură, ca pe o navă de pescuit, miroase doar a sciumbii fripte şi a lână pârlită, de la hainele celor care – intrând – se încălziseră prea aproape de sobă.

S-au împărţit caietele de teze, căci se apropie sfârşitul anului. In timp ce domnul Seurel scrie pe tablă enunţul problemelor, în clasă domneşte o linişte îndoielnică; c un amestec de conversaţii

în şoaptă, întretăiate de strigăte înăbuşite şi de fraze din care nu se rostesc decât primele cuvinte, pentru înspăi mân tarea vecinului:

— Dom' va rog, acesta.

Însă domnul Seurel, copiind problemele, se gândeşte la altceva. Se întoarce din când în când spre noi şi ne priveşte pe toţi cu un aer sever, dai" absenT. Şi rumoarea încetează de tot, o clipă, ca după aceea să reînceapă, mai întâi ca un zumzet, apoi din ce în ce mai tare.

În mijlocul acestei agitaţii, doar eu tac. Cum stau în capul mesei din partea clasei unde sunt cei mici, lângă ferestre, n-am decât să mă îndrept puţin ca să văd grădina, râul, ceva mai la vale, apoi câmpurile.

Când şi când, mă ridic în vârful picioarelor şi rnă uit îngrijorat spre ferma La Belle-EtoilC. Încă de la începutul cursului, după recreaţia de la amiază, am văzut că Meaulnes n-a intrat în clasa. Vecinul lui de masa trebuie să fi observat şi el. N-a spus însă nimic, preocupat de compunerea lui. Dar îndată ce va ridica ochii, vestea se va răspândi în clasă şi, cum e obiceiul, se va găsi unul care să strige în gura mare primele cuvinte ale frazei:

— Dom1 vă rog, Meaulnes.

Eu ştiu că Meaulnes a plecat. Mai exact, bănuiesc că a fugit. Imediat după masă trebuie să fi sărit zidul cel scund şI. Trecând pârâul pe la puntea veche, sa o fî întins peste câmpuri, până la La Belle-Etoile. A cerut desigur iapa ca să meargă să-i aducă pe doamna şi domnul CharpentieR. În momentul acesta poate înhamă.

La Belle-Etoile este acolo, de cealaltă parte a pârâului, pe povârnişul colinei, o fermă mare, pe care o ascund, în timpul verii, ulmii, stejarii din curte şi gardul viu. E aşezată pe un drumeag ce se pierde în şoseaua Gării, la un capăt, şi într-un târguşor, la celălalt, împrejmuită cu ziduri înalte, susţinute de stâlpi, ale căror picioare înoată în gunoi, marea clădire feudala e

ascunsă vara în frunziş; şi când se lasă noaptea, de la scoală nu se mai aud decât strigătele văcarilor şi huruitul căruţelor. Dar azi zăresc pe geam, între arborii despuiaţi, înaltul zid cenuşiu al curţii, poarta de la intrare; apoi, între cioturi de gard viu, o fâşie de drum albit de promoroacă, paralelă cu pârâul şi care da în şoseaua Gării.

Nimic nu se mişcă încă în acest luminos peisaj de iarnă, nimic nu s-a schimbat încă.

Acum, domnul Seurel termină de copiat a doua problemă. De obicei dă trei. Daca azi, din întâmplare, n-ar da decât două. S-ar urca numaidecât pe catedră şi ar observa lipsa lui Mcaulnes. Ar trimite doi băieţi să-1 caute prin târg şi ei ar izbuti cu siguranţa să-1 descopere, înainte ca iapa sa fie înhămată.

După ce termină a doua problemă, domnul Seurel lasă să-i cadă o clipa braţul obosit. Apoi, spre marea mea uşurare, o ia de la capăt şi începe să scrie un rând nou, zicând:

— Asta-i, acum joacă!

Două dungi negre, care se iviseră deasupra zidului de la La Belle-Etoile şi care trebuie să fi fost hulubele ridicate ale unei căruţe, au dispărut.

Sunt sigur că acolo se fac pregătirile pentru plecarea lui Meaulnes.

Vad cum iapa trece cu capul şi cu pieptul printre cei doi stâlpi ai porţii, apoi se opreşte; fără îndoială se fixează în partea de dinapoi a căruţei o bancă, pentru oaspeţii pe care Meaulnes pretinde că trebuie să-i aducă, în sfârşit, tot echipajul iese din curte, agale, dispare o clipă după gardul viu şi se iveşte din nou, cu aceeaşi încetineală, la capătul drumului alb ce se zăreşte într-un spaţiu gol al îngrădirii. Recunosc atunci, în silueta neagră, care ţine hăţurile, cu un cot rezemat alene pe marginea căruţei, ca ţăranii, pe prietenul meu, Augustin MeaulneS. Şi iar dispare totul, un moment, în dosul grajdului. Doi oameni, rămaşi în poarta fermei sa privească plecarea căruţei, discută acum între

ei cu o însufleţire crescândă. Unul îşi pune în sfârşit mâna pâlnie la gură şi-1 strigă pe Meaulnes; apoi aleargă după el câţiva paşi, pe drum. Atunci, însă, în căruţa care încet-încet a ajuns pe şoseaua Gării şi din drumeag nu mai poate fi văzută, Mcaulnes îşi schimbă deodată atitudinea. Ridicat în picioare şi cu dreptul înainte, ca un conducător de car roman, scuturând hăţurile, porneşte în goana mare şi într-o clipă se face nevăzut, de cealaltă parte a dealului, Omul care striga a început să alerge din nou pe drum; celălalt a luat-o la fugă peste câmp şi pare că vine spre noi.

Câteva minute mai târziu, chiar în momentul când domnul Seurel, plecând de la tablă, îşi şterge mâinile de cretă şi când trei voci striga în cor din fondul clasei:

Dom' vă rog, Meaulncs lipseşte! omul cu bluza albastră deschide brusc uşa în lături şi scoţându-şi pălăria, întreabă din prag:

Să fie cu iertare, domnule, aţi încuviinţat dumneavoastră unui elev să ceară căruţa, ca să meargă la Vierzon, să aducă pe părinţii dumneavoastră? Noi am intrat la bănuială.

Da de unde! răspunde domnul Seurel.

Si pe dată se face în clasă o zarvă nemaipomenită. Primii trei băieţi de lângă ieşire, însărcinaţi, de obicei, să gonească cu pietre porcii şi caprele care pătrund în curte, stricând rondurile de flori, au zbughit-o pe uşă. S-a auzit afară pe lespezile scolii tropot iute de saboţi potcoviţi, apoi zgomot înăbuşit de paşi, răscolind nisipul din curte, ieşind pe portiţa deschisă şi luând-o după colţ, pe drum. Unii s-au cocoţat pe mese, ca să vadă mai bine.

Dar e prea târziu, Meaulnes a fugit.

— Ai să te duci totuşi la gară, cu Moucheboeuf, îmi spuse domnul Seurel; Meaulncs nu cunoaşte drumul la Vierzon. Are să se rătăcească la răspântil. Şi nu va ajunge la trenul de la ora trei.

Millie băgă capul pe uşa clasei şi întrebă:

— Dar ce s-a întâmplat'?

În stradă începe sa se adune lume. Ţăranul e tot acolo, neclintit, îndărătnic, cu pălăria în mână, ca omul care cere să i se facă dreptate.

CAPITOLUL V

CĂRUŢA SE ÎNTOARCE

După ce adusei pe bunici de îa gară, când ne strânserăm cu toţii, după cină, la gura sobei şi ci începură să ne povestească amănunţit tot ce li se întâmplase de la ultima vacanţă, mă pomenii curând că nu-i mai ascultam.

Portiţa de la curte era foarte aproape de uşa sufrageriei noastre; când o deschideai, scârţâia. De obicei seara, după masă, până să se facă ora de culcare, numai eu ştiu cum aşteptam să scârţâie portiţa Urma un zgomot de saboţi şterşi în faţa pragului, câteodată un şopot de voci, ca atunci când oamenii se sfătuiesc înainte de a intra. Şi cineva bătea. Era vreun vecin, sau institutoarele, în sfârşit, cineva, venit să ne mai ţină de urât, după cină. Dar în seara aceea, n-avcam ce să mai aştept de afară; căci toţi cei pe care-i iubeam erau strânşi laolaltă sub acelaşi acoperiş cu minE. Şi totuşi nu mă puteam opri să nu ciulesc urechea la toate zgomotele nopţii şi să nu pândesc mereu uşa.

Bunicul, cu înfăţişarea Iui zburlită de voinic cioban gascon, era aici, stătea bătrâneste cu picioarele întinse

ţeapăn înainte şi cu bastonul între genunchi, aplecat să-si scuture luleaua de tocul ciubotei. Aproba cu ochi buni şi lăcrimoşi tot ce ne istorisea bunica de călătorie, de găini, de vecini şi de ţăranii care nu-şi plătiseră încă arenda.

Gândurile melc însă erau în altă parte.

Îmi închipuiam cum căruţa se opreşte deodată, huruind în fata porţii. Meaulnes sare jos şi intră pe uşă ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. Sau poate s-ar duce mai întâi la fermă, să ducă înapoi iapa; atunci i-as auzi pasul pe caldarâm şi portiţa s-ar deschide.

Dar nu se întâmplă nimic din toate acestea. Bunicul privea în gol şi clipea rar, moţăind. Bunica repeta cu glas somnoros ultima frază, pe care n-o asculta nimeni.

— Din pricina acelui băiat sunteţi voi îngrijoraţi? întrebă ea în cele din urmă.

La gară, eu o dcscususem în zadar. Nu văzuse pe nimeni în staţia Vierzon, care să fi semănat cu Meaulnes. Prietenul meu trebuie să fi zăbovit pe druM. Încercarea lui dăduse greş. Toată vremea, la întoarcere, în căruţă, eu îmi rumegasem dezamăgirea, în timp ce bunica vorbea cu Mou-chcboeuf. Pe şoseaua albită de chiciură păsărelele forfoteau pe lângă picioarele măgăruşului care mergea icpcjor, cu paşi mărunţi. Din când în când, în liniştea încremenită a după-amiezii geroase, răsuna din depărtări chemarea unei ciobănite, sau chiuitul flăcăilor, care se strigau unul pe altul din desişul brazilor.

Si de fiecare dată, această chemare prelungă, răsunând peste dealurile pustii, mă făcea să tresar, ca şi când ar fi fost vocea lui Meaulnes, îndemnându-mă să-1 urmez în depărtări.

În timp ce depanam în minte toate acestea, se făcu ora culcării. Bunicul se şi dusese în camera lui, camera roşie, care, ţinând loc de salon, era umedă şi rece, fiindcă rămăsese închisă de iama trecută. Pentru instalarea lui acolo, fuseseră scoase învelitoarele de dantelă de pe fotolii, strânse covoarele şi puse deoparte obiectele fragilE. Îşi aşezase bastonul pe un scaun, îşi pusese ciubotele sub un fotoliu şi stinsese lumânarea; iar noi eram toţi în picioare, spu-nându-ne „noapte buna”, gata să ne despărţim, când un huruit de roţi ne făcu să tăcem.

S-ar fi zis că erau două căruţe una după alta, mânate în trap uşor. Mersul lor se încetini tot mai mult şi în cele din urmă se

opri sub fereastra sufrageriei noastre dinspre drum, care era astupată.

Tata descuie uşa şi ieşi cu lampa în mână, fără să mai aştepte. Apoi împinse portiţa şi înainta pe marginea treptelor, ridicând lumina deasupra capului, ca să vadă ce se petrece.

Intr-adevăr, erau două căruţe ataşate una de alta; calul uneia, legat la spatele celeilalte. Un om sări jos, apoi apro-piindu-se, întrebă şovăind:

— Aici e primăria? Aţi putea sa-mi arătaţi dumneavoastră unde stă domnul Fromentin, arendaşul fermei La Belle-Etoile! I-am găsit căruţa şi iapa. Mergeau fără vizitiu, pe un drum de lângă şoseaua Saint-Loup des Bois. M-am uitat cu felinarul şi am văzut pe tăbliţa numele şi adresa. Cum tot era în calea mea, le-am luat cu mine, ca să nu se întâmple vreun accident, dar drept să spun, asta m-a întârziat destul de mult.

Eram înmărmuriţi. Tata se apropie. Lumină căruţa cu lampa.

— Nu e nici o urma de călător, continuă omul. Nici măcar o ţoală. Calul e obosit, şchioapătă puţin.

Eu mă apropiasem şi priveam împreună cu ceilalţi acest echipaj rătăcit, care ni se întorcea ca o epavă adusă la mal de valurile mării, prima şi poate ultima epavă din aventura lui Meaulnes.

— Dacă e prea departe până la Fromentin, zise omul, am să vă las dumneavoastră căruţa. Am pierdut şi aşa destul timp şi ai mei trebuie să fie neliniştiţi.

Tata primi, în felul acesta puteam duce, chiar în scara aceea, ca] şi căruţă la fermă, fără a spune ce se întâmplase. Apoi, trebuia să hotărâm ce să povestim lumii şi să scriem mamei lui Meaulnes. Şi omul dădu bici calului, lipsindu-se şi de paharul de vin cu care îl îmbiascm.

În timp ce tata ducea căruţa la La Belle-Etoile şi noi intram în casă, abătuţi, bunicul strigă din camera îui, unde îşi aprinsese din nou lumânarea:

— Ei! s-a întors drumeţul vostru? Femeile se sfătuiră o clipă din ochi:

Sigur că da, a fost la maică-sa. Hai, culcă-te. Nu-ţi mai face griji.

Bravo! cu atât mai bine. Chiar aşa gândeam şi eu, zise el.

Şi mulţumit, stinse lumânarea întorcându-se în pat.

Tot aşa le spuseserăm şi oamenilor din târg. Iar mamei lui Meaulnes hotărârăm să-i scriem mai târziU. Şi păstrarăm numai pentru noi toată îngrijorarea, care ţinu trei zile nesfârşite, îl văd încă pe tata întorcându-se de la fermă, pe la ora unsprezece, cu mustăţile pleoştite de umezeala nopţii, spunându-i ceva mamei, cu voce joasă, plină de năduf şi de mânie.

CAPITOLUL VI

BATE CINEVA IN GEAM ot.v

A patra zi a fost una dintre ceîe mai friguroase zile din iama aceea. Dis-de-dimineaţă, primii sosiţi în curte se încălzeau dându-se pe gheaţă, lângă fântână. Aşteptau să se facă focul ca să dea năvală în clasa.

Câţiva pândeau din dosul porţii mari sosirea băieţilor diN. Sat. Veneau cu privirile încă aiurite, căci până la şcoala stiăbăteau privelişti încărcate de chiciură, vedeau eleştee îngheţate, crânguri prin care trec iepurii ca săgeata. Era în cămăşile lor un miros de fân şi de grajd, care făcea acrul mai greu în clasă, când se înghesuiau pe lângă soba încinsă. In dimineaţa aceea, unul dintre ei adusese într-un coşuleţ o veveriţă degerată, găsită în drum şi mi-aduc aminte că, deşi înţepenită, încerca s-o agate cu ghearele de un stâlp al pavilionului.

Apoi cursul apăsător de iarnă începu.

O bătaie neaşteptată în geam ne făcu pe toţi să ridicăm capetele, în faţa uşii, cu capul sus şi parcă orbit, îl zărirăm pe Meaulnes, scuturându-şi chiciura de pe bluză, înainte de a intra.

Cei doi băieţi din banca de lângă uşă se repeziră să deschidă; un fel de consfătuire, pe care noi n-o auzirăm, avu loc afară şi, în sfârşit, fugarul se hotărî să intre în clasă.

Boarea de aer proaspăt ce pătrunse din curtea pustie, firele de paie de pe hainele lui Mcaulnes şi mai ales aerul lui de drumeţ obosit, înfometat, dar transfigurat, toate acestea deşteptară în noi o senzaţie ciudata de plăcere şi de curiozitate.

În timp ce domnul Seurcl, care tocmai se pregătea să ne dieteze, cobora cele două trepte ale catedrei, Meaulnes se îndreptă spre el, agresiv, îmi amintesc ce frumos îmi părea în clipa aceea marele meu prieten, cu tot aspectul lui istovit şi cu ochii înroşiţi din pricina nopţilor petrecute sub cerul liber şi, desigur, nedormite.

Înainta până la catedră şi spuse cu tonul sigur al cuiva care aduce o veste:

M-am întors, domnule!

Văd, răspunse domnul Seurel, măsurându-1 cu privirea ceicctătoare. Treci la locul dumitale!

Băiatul se întoarse spre noi, curbându-şi puţin spatele, zâmbind batjocoritor, cum fac elevn mari, nesupuşi, când sunt pedepsiţi şi, prinzându-se cu o mână de capătul pupi-trului, se lăsă să lunece în bancă.

— Până ce termină de scris camarazii dumitale – toate capetele se întoarseră atunci spre Meaulnes – vei lua cartea pe care ţi-o voi indica eu, spuse profesorul.

Si cursul începu din nou, ca mai înainte. Din când în când, Meaulnes se întorcea spre mine; apoi privea pe fereastră grădina încremenită, albă, pufoasă, şi câmpul pustiu pe care se

lăsa din când în când câte un corb. In clasă, lângă soba înroşită, căldura era apăsătoare. Sprijinit în coate şi cu capul în mâini, prietenul meu începu să citească; în două rânduri văzui cum i se închid pleoapele şi crezui că are să adoarmă.

As vrea să merg să mă culc, domnule1 spuse el în cele din urmă, făcând un gest dezolat cu braţele N am dormit de trei nopţi.

Du-te, 7ise domnul Semel, dorind mai ales să evite un incident

Toţi ridicaserăm capetele, rămăseserăm cu condeiele în aer şi îl priveam cu părere de rău cum pleacă obosit, cu bluza boţită în spate şi pantofii plini de noroi.

Ce greu trecu dimineaţa aceea1 Pe la amiază îl auzirăm sus în mansardă, pregătindu-se să coboare La ora prânzului îl găsii lângă foc, alături de bunici, care îl priveau uimiţi Ceasul tocmai bătea douăsprezece şi elevii, risipiţi în curtea plină de zăpadă, se strecurau ca umbrele prin faţa uşii de la sufragerie. De la masa aceea nu-mi amintesc decât de o tăcere adâncă şi de o mare stânjeneală Totul era rece muşamaua de pe masă, vinul din pahaie, pardoseala de cărămidă roşie pe care ne îngheţau picioarele. Se luase hotărârea ca fugarul să nu fie întrebat nimic, pentru a nu-1 împinge la revoltă, şi el se folosi de această păsuire şi tăcu chitic în sfârşit, după desert, puturăm s-o zbughim amândoi în curte Curte de scoală, iarna după-amiaza, curte în care sabotu au frământat zăpada până ce au topit-o în care dezgheţul făcea să picure streşinile şopronului., curte plină de jocuri şi de ţipete ascuţite Meaulnes şi cu mine o luaram în fugă de a lungul casei Vreo doi-trei prieteni de-ai noştri, din târg, lăsară baltă jocul şi, strigând de bucurie, alergau spre noi, cu mâinile în buzunare şi fularele fluturând în vânt, împroscând noroiul cu saboţii. Prietenul meu însă se repezi în clasa cea mare, unde îl urmai, şi închise repede uşa cu geamuri, tocmai la timp, ca să poată

1. Jl rezista la asaltul celor care ne fugăreau Urmă un zgomot clar şi puternic de geamuri zgâlţâite şi de saboţi izbiţi în prag, un brânci îndoi drugul de fier ce susţinea canaturile uşii, dar

Meaulnes, riscând să-si zdrelească mâna de inelul sfărâmat al cheu, o răsuci iute în broască.

Eram depnnsi să socotim foarte jignitoare o purtare ca aceasta. Vara, când vreunii dintre băieţi erau lăsaţi la uşă, dădeau fuga în grădină şi izbuteau, adeseori, să se catăre pe vreo feieastră, pe care cei dinăuntru nu avuseseră timp s-o închidă. Dar acum, în decembrie, totul era zăvorât. Cei de afara mai împinsei ă de câteva ori în uşă, ne mai aruncară câte o insultă, apoi unul câte unul întoarseră spatele şi se îndepărtam cu capetele plecate, potnvindu-si fularele în clasa care mirosea a castane coapte şi a cidru, nu erau decât cei doi elevi „de serviciu" care dădeau băncile în lătun Aşteptând sa sune de intrare, mă încălzeam îângă sobă, în timp ce Augustm Meaulnes scotocea în catedra profesorului şi prin pupitre. Descoperi curând un mic atlas, pe care începu să-1 cerceteze cu pasiune, stând în picioare pe estradă, cu coatele pe catedră şi capul în mâini.

Voiam să mă apropii de eî, i-as fi pus mâna pe umeri, şi fireşte, am fi urmărit împreună, după hartă, drumul pe care îl făcuse, când, deodată, uşa dinspre clasa cea mică se deschise larg, îmbrâncită puternic, şi Jasmin Delouche, urmat de un băiat din târg şi de alţi trei din sat, apărură cu un strigăt de izbândă Desigur vreo fereastra de la clasa mică nu fusese bine închisă o împinseseră şi intraseră pe acolo.

Jasmin Delouche, deşi destul de scund, era unul dintre cei mai vârstnici băieţi din Cursul Superior îl invidia foarte mult pe Meaulnes, dar se dădea drept prietenul lul. Înainte de a veni Augustin, el, Jasmin, era cocoşul clasei. Avea faţa palidă, cam searbădă, şi părul pomădat. Fiu unic al văduvei Delouche, hangiţa, îi plăcea să pozeze în bărbat, repetând cu ifose tot ce auzea că spun jucătorii de biliard şi consumatorii de vermut.

La intrarea lui, Meaulnes ridică repede capul, încruntă sprâncenele şi le stngă băieţilor, care se îmbulzeau spre sobă, împingându-se unul pe altul:

Va să zică, nu poţi avea linişte aici nici un moment!

Dacă nu-ţi place, de ce n-ai rămas unde ai fost? răspunse, fără să ridice capul, Jasmm Delouche, care simţea că băieţii sunt de partea lui.

Cred că Augustin se găsea în starea aceea de oboseală, când mânia te cuprinde şi creste în tine fără s-o poţi înfrâna.

— Tu, zise el pălind, îndreptându-se şi închizându-si cartea, tu să ieşi afară imediat!

Celălalt rânji:

— Oleo! Fiindcă ai şters-o trei zile, te crezi acum stăpân?

Si făcându-i părtaşi la ceartă şi pe ceilalţi, continuă.

— Nu eşti tu ăla care sa ne dea pe noi afară, ştii!

Dar Meaulnes îl şi înhăţase. La început fu doar o îmbrânceală; mânecile bluzelor pârâiră şi se descusură Dintre toţi cei intraţi cu Jasmin, se amestecă în ceartă doar un băiat de la ţară, unul Martin.

— Dă-i drumul! zise el cu nările umflate şi scuturându-şi capul ca un berbec.

Dar dintr-un brânci zdravăn, Meaulnes îl zvârli tocmai în mijlocul clasei, unde se poticni cu braţele în lături; apoi, cu o mâna înşfăcându-1 de ceafă pe Delouche, cu cealaltă deschizând uşa, încercă să-i facă vânt afară. Jasmin se agăţa de mese si-şi târâia picioarele, scrijelind lespezile cu potcoavele de la ghete, în timp ce Martin, recăpătându-şi echilibrul, se întorcea cu paşi măsuraţi, cu capul înainte, furios. Mcaulnes îi dădu drumul lui Delouche, ca să se ia la trântă cu acest neghiob, căruia cred că i s-ar fi înfundat, dacă uşa de la apartament nu s-ar fi deschis pe neaşteptate.

Domnul Seurel apăra, cu capul întors spre bucătărie, sfârşind, înainte de a intra în clasă, o convorbire cu cineva. Bătaia se opri ca prin farmec. Unii se dădură deoparte, lângă sobă, cu capetele plecate, evitând, până la urmă, orice amestec.

Meaulnes se aşeză la locul lui, cu mânecile descusute din umeri; iar Jasmin, roşu ca racul, mai strigă de câteva ori, până se auzi bătaia liniei în masă, anunţând începerea orei:

Nu-i mai intră nimeni în voie, acum. Face pe şmecherul. Poate îşi închipuie că noi nu ştim unde a fost!

Dobitocul! Parcă eu ştiu? răspunse Meaulnes, în liniştea aproape desăvârşită.

Apoi, ridicând din umeri, îşi lăsă capul în mâini şi se apucă să-şi înveţe lecţiile.

CAPITOLUL VII

VESTA DE MĂTASE

Camera noastră era, cum am spus, într-o mansardă mare, despărţită în două: jumătate cameră, jumătate pod. Celelalte locuinţe, ale pedagogilor, aveau ferestre. Nu ştiu de ce a noastră era luminată doar printr-o lucarnă. Uşa se împiedica de podea şi era cu neputinţă s-o închizi de tot. Când urcam seara să ne culcăm, apărând cu mâna flacăra lumânării ameninţată în orice clipă de curentul care sufla din toate părţile în casa aceea mare, de câte ori încercam sa închidem bine uşa, de atâtea ori trebuia să ne lăsăm păgubaşl. Şi toata noaptea simţeam tăcerea din poduri, împre-surându-ne şi pătrunzând până-n camera noastră.

Acolo ne-am întâlnit, Augustin şi cu mine, în seara acelei neuitate zile de iama.

În timp ce eu, cât ai bate din palme, îmi scosesem hainele de pe mine şi le aruncasem grămadă pe un scaun la capul patului, tovarăşul meu abia începea să se dezbrace agale, fără să scoată o vorbă. Mă urcasem în patul meu de fier, cu perdele de creton înflorat, şi-l priveam cum se mişcă fără astâmpăr. Se aşeza pe patul lui scund, fără perdele, iar după o clipă se ridica încordat şi începea să măsoare camera în lung şi în lat. Pusese lumânarea pe o măsuţă de răchită, din acelea împletite de rudari, şi în

lumina tremurătoare, umbra lui se desena pe perete, rătăcitoare şi uriaşa.

Spre deosebire de mine, el îşi aşeza hainele cu grijă, deşi făcea asta cu un aer distrat şi morocănos, îl văd şi acum punându-şi pe scaun centura grea, păturindu-si frumos, pe spătar, bluza neagră, îngrozitor de mototolită şi de murdară, scoţând de pe el un fel de haină albastru-închis, pe care o avea sub bluza de şcolar şi, plecându-se, cu spatele la mine, ca să şi-o întindă la picioarele patului. Dar când se îndreptă şi se întoarse cu faţa, observai că, în loc de modesta noastră vestă de uniformă, cu nasturi de metal, era îmbrăcat cu o ciudată vestă de mătase, foarte rascroită, care se închidea, în partea de jos, cu un şir des de nasturi mărunţi de sidef. Era un veşmânt de un gust fermecător, cum trebuie să fi purtat tinerii, care dansau cu bunicile noastre, la balurile de pe la 1830.

Parcă îl văd şi acum pe şcolarul acela înalt, ţărănos, cu capul gol – căci îşi pusese cu grijă şapca peste haine – figură atât de tânără, de bărbătească şi, încă de pe atunci, atât de înăsprită, îşi reluase umbletul prin cameră, când începu să-şi descheie această piesă misterioasă dintr-un costum care nu era al lui. Şi era ciudat să-1 vezi fără haină, cu pantalonii prea scurţi, cu pantofii plini de noroi, punând mâna pe o vestă de marchiz.

De îndată ce o atinse, trczindu-se brusc din visare, întoarse capul spre mine şi-mi aruncă o privire îngrijorată, îmi venea să râd. Zâmbi şi el cu mine şi faţa i se lumina.

— Oh! spune-mi ce-i asta, zisei eu, încurajat. De unde o ai?

Dar numaidecât zâmbetul i se stinse pe buzE. Îşi trecu de două ori mâna pe capul tuns şi deodată, ca un om care nu-şi mai poate stăpâni dorinţa, îşi îmbrăcă din nou, peste mătasea delicată, tunica de uniformă pe care o încheie bine la toţi nasturii. Apoi rămase nehotărât o clipă, privindu-mă pieziŞ. În cele din urmă se aşează pe marginea patului, îşi scoase pantofii care căzură cu zgomot greu pe podea şi, îmbrăcat ca un soldat sub stare de alarmă, se întinse pe pat, suflând în lumânare.

Către miezul nopţii, mă trezii brusc. Meauîncs era în mijlocul camerei în picioare, cu şapca în cap şi căuta ceva la cuier – o pelerină, pe care şi-o puse pe umerl. În cameră era întuneric beznă, nici măcar transparenţa aceea i pe care o dă imeon strălucirea zăpezii Un vânt ham şi îngheţat sufla în grădina pustie şi zgâlţâia acoperişul Mă ridicai în pat şi strigai înăbuşit:

Mcaulnes, iar pleci9

Nu, răspunse.

Atunci eu, înnebunit de-a bmelea, zisei

— Bine, merg cu tine. Trebuie să mă ieI. Şi sării în picioare.

Se apropie de mine, mă strânse de braţ sihndu-mă să stau pe marginea patului si-mi spuse:

Nu pot să te iau, Frangois. Daca as cunoaşte bine drumul, te-as lua Dar mai întâi trebuie să-I recunosc pe plan şi nu izbutesc.

Atunci nu poţi pleca nici tu.

Adevărat E de prisos zise el descurajat Haide, cufcă-te îţi făgăduiesc că n-am să plec fără tine.

Si iar începu să se plimbe în lung si-n lat prin cameră Nu îndrăzneam să-i mai spun nimic II priveam cum merge, se opreşte, o porneşte iar mai repede, ca omul care şi adună amintirile, le confruntă, le cumpăneşte, chibzuind si, deodată, pare să fi găsit ce-i trebuie, apoi din nou dă drumul firului şi reîncepe să caute.

Si n-a fost singura noapte când, trezit din somn de zgomotul paşilor lui, îl găseam aşa, după miezul nopţii, plimbându-se fără răgaz prin cameră şi prin pod, ca acei marinari de pe pământurile bretone, care, ncputându-se dez-obisnui să facă cartul, se scoală la ora reglementară şi se îmbracă pentru a supraveghea noaptea pământeană.

De două sau trei ori, în timpul lumi ianuarie şi la începutul lui februarie, am fost trezit din somn în felul acesta. Meaumes era în picioare, echipat, cu pelerina pe umeri, gata de plecare şi de fiecare dată, la hotarul acelei lumi misterioase unde mai fugise o dată, se oprea, sovăja. Când se pregătea să tragă zăvorul usn de la scară şi să se strecoare prin uşa bucătăriei, pe care lesne ar fi deschis-o iară să-1 audă nimeni, se dădea îndărăt încă o data Apoi, ceasuri întregi, în puterea nopţii, febril, îngândurat, măsura cu paşi mân şi repezi podurile pustii în sfârşit, într-o noapte, pe la 15 februarie, el însuşi mă tiezi, punându-mi încet mâna pe umăr.

Ziua fusese agitată Meaulnes, care nu mai lua parte de fel la jocurile vechilor lui camarazi, rămăsese în banca ultima recreaţie, concentrat să întocmească un mic plan, urmărind cu degetul pe hartă ţinutul Cher şi calculând îndelung.

În clasă era un neîncetat du-te-vmo Sabotii clămpăneau, băieţii se fugăreau de la o masă la alta, făcând salturi peste bănci şi peste estrada catedrei Era ştiut că nu-ti merge bine dacă te apropiai de Meaulnes, când lucra în felul acesta, totuşi, cum recreaţia se prelungea, vreo doi, trei băieţi se apropiară în joacă, tiptil şi îşi aruncară ochii peste umărul lui Unul se încumetă chiar să-i împingă pe ceilalţi peste el Meaulnes închise brusc atlasul, ascunse foaia şi – în timp ce doi dintre ştrengari se salvau cu fuga – Il înşfacă pe al treilea Era tocmai coltatul acela de Giraudat, care, începând să miorlăie, încerca să dea cu picioarele. Ca să încheie socoteala, Meaulnes îl dete afară

— Fncosule1 strigă Giraudat furios Nu-i de mirare că toţi sunt împotriva ta şi că-ri caută ceartă',.

Urmară o mulţime de insulte pe care nu le lăsarăm fără răspuns, deşi nu înţelegeam prea bine ce înseamnă Cel mai tare strigam eu, căci luasem categoric partea lui Meaulnes. Se stabilise acum între noi un fel de alianţă. Făgăduinţa ce-mi făcuse că arc să mă ia cu el, fără să-mi spună aşa cum făceau toţi: „n-ai să poţi merge”, mă legase de el pentru totdeauna. Tot timpul mă gândeam la misterioasa lui călătorie. Eram încredinţat ca întâlnise o fată. Ea era, desigur, neasemuit de frumoasă, Le

întrecea pe toate cele de pe la noi; era mai frumoasă decât Jeanne, pe care o zăream prin gaura cheii în grădina călugăriţelor; decât blonda şi trandafiria Madeleine, fiica brutarului; decât Jenny, fata castelanei, atât de minunată, dar cu mintea rătăcită, şi veşnic închisă. Nu mai încape îndoială că la o fată se gândea el noaptea, ca un erou de roman. Eram hotărât să-i vorbesc deschis, de cum mă va trezi încă o data din somn.

În seara acestei noi încăierări, după ora patru, amândoi eram ocupaţi să băgăm înăuntru tâmăcoapele şi lopcţile cu care se săpaseră gropi în grădină, când deodată, auzirăm ţipete pe drum. Era o bandă de flăcăi şi de baieţandri, încolonaţi câte patru, care înainta în pas gimnastic, ca o companie perfect organizată, condusă de Jasmin Dclouche, de Daniel, Giraudat şi de încă unul, pe care nu-1 mai văzusem niciodată. Ne zăriseră şi ne huiduiau în toată legea. Astfel tot târgul era împotriva noastră şi vedeam bine că se pregătea un joc războinic, de la care noi eram excluşi.

Fără să scoată o vorbă, Meaulnes puse la loc, sub şopron, hârlcţul şi târnăcopul de pe umeri.

Dar la miezul nopţii i-am simţit mâna pe braţ şi am sărit din somn, Scoala-te, spuse, plecăm!

Cunoşti acum drumul până la capăt?

Cunosc o bună partE. Şi trebuie să găsim şi restul, răspunse cu dinţii strânşi.

Ascultă, Meaulnes, spusei eu ridicându-mă în capul oaselor. Ascultă-mă, acum nu putem face decât un singur lucru, să căutăm amândoi, ziua, după planul tău, partea de drum necunoscută.

Dar partea asta e foarte departe de aici.

Nu-i nimic, o să mergem cu trăsura, la vară, îndată ce zilele se vor lungi.

Ramase câteva clipe pe gânduri, ceea ce însemna că primeşte.

— Fiindcă o să încercăm împreună să regăsim fata pe care o iubeşti, adăugai eu în sfârşit. Meaulnes, spune-mi cine este? Povesteşte-mi despre ea.

Se aşează pe pat, la picioarele melC. Îl vedeam în umbră cum stă cu capul plecat, cu braţele încrucişate pe genunchi. Apoi oftă adânc, ca omul care a avut multă vreme pe suflet o mare mâhnire şi care în sfârşit e gata să-şi deschidă cuiva inima.

CAPITOLUL VIII

AVENTURA

Prietenul meu nu mi-a istorisit în acea noapte tot ce i se întâmplase pe druM. Şi chiar când s-a hotărât şi mi-a mărturisit totul, de-a lungul multor zile zbuciumate, despre care voi mai vorbi, aceste confidenţe au rămas, vreme îndelungată, marele secret al adolescenţei noastre. Dar azi, când totul s-a sfârşit, când n-a mai rămas decât cenuşa din atâta rău, din atâta bine pot sa povestesc strania lui aventură.

La unu şi jumătate după-amiază, pe un ger cumplit, Meaulnes îşi mâna iapa în goană spre Vierzon, ştiind că n-are timp de pierdut. O vreme se distra gândindu-se doar la surpriza noastră când ne vom trezi la patru, cu bunicul şi bunica Charpentier, aduşi de el cu căruţa. Căci, cu siguranţă, la început n-avea altă intenţie.

Încet, încet, simţind ca-1 cuprinde frigul, îşi înveli picioarele cu pătura pe care oamenii de la La Belle-Etoile i-o puseseră în căruţă, aproape cu de-a sila.

La două, trecu printr-un târgusor: La Motte. Vedea pentru prima dată cum arată un orăşel în timpul când el era de obicei la şcoală şi i se păru nostim că poate fi atât de pustiu, de adormit. Abia dacă ici, colo, la vreo fereastră, o femeie scotea capul printre perdele, curioasă. După ce trecu de şcoală, când să iasă din oraş, i se deschiseră în faţă doua drumuri. Şovăi, neştiind pe

care să apuce. Parcă îşi aducea aminte cĂ. Trebuie s-o ia spre stânga, pentru a se duce la Vierzon. Nu era nici ţipenie de om pe acolo, ca să-i dea o îndrumare, O porni aşadar spre stânga, mânându-şi iapa la trap, pe drumul din ce în ce mai strâmt şi mai plin de hârtoape. Merse aşa câtăva vreme, pe sub poala unei păduri de brazi şi, în sfârşit, zărind un cărăuş, îl întrebă cu mâna pâlnie la gură, dacă era pe drumul bun, către Vierzon.

Iapa continua să se smucească din hăţuri; omul n-o fi înţeles ce era întrebat; strigă şi el ceva, făcând un semn nehotărât cu mâna şi Meaulnes îşi urmă drumul la voia întâmplării.

Câmpia apăru din nou, îngheţată, întinsă, monotonă; doar arar câte o coţofană, speriată de căruţă, îşi lua zborul şi, după câteva bătăi din aripi, se cocoţa ceva mai departe, pe vreun ciot de ulm. Drumeţul se înfăşurase în pătură ca într-o pelerină. Cu picioarele întinse înainte, sprijinit în cot pe loitra căruţei, trebuie să fi moţăit aşa o bună bucată de vreme.

Când se trezi din toropeală, zgribulit, căci frigul pătrundea şi prin pătură, îşi dădu seama că regiunea se schimbase. Nu mai erau aceleaşi zări largi, acelaşi cer vast şi alburiu în care se pierdea privirea, ci livezi mici, încă verzi, împrejmuite cu garduri înalte. De o parte şi de alta a drumului, apa din şanţuri curgea pe sub gheaţă. Totul te făcea sa piesimţi apropierea unui pârâU. Şi între gardurile înalte, şoseaua se preschimbase într-un drumeag îngust şi desfundat.

O clipă, iapa îşi încetini mersul. Ca s-o învioreze, Meaulnes o atinse uşor cu biciul; dar ea continua să meargă cu o cxtiemă încetineală. Atunci Augustin se plecă peste marginea din fată a căruţei si, privind cercetător de o parte şi de alta, băgă de seamă că animalul şchiopăta de unul din picioarele de dinapoi. Foarte îngrijorat, sări repede jos.

— Aşa, nu mai ajungem noi la Vierzon să prindem trenul, zise el cu vocea stinsa.

Si nu îndrăznea să-şi mărturisească gândul cel mai neliniştitor: că poate greşise drumul, că nu mai mergea spre Vierzon.

Examina îndelung piciorul bolnav şi nu descoperi nici o urmă de rană. Foarte speriată, iapa ridica piciorul îndată ce Meaulnes voia să-1 atingă şi răscolea pământiii cu copita grea şi stângace, în cele din urmă, Meaulnes înţelese că-i intrase o piatră în copită. Ca orice băiat deprins să umble cu animalele, el se aplecă şi încerca sa apuce piciorul cu pricina şi să-1 fixeze între genunchi. Dar în două rânduri iapa se feri, înaintând câţiva metri. Scara căruţei îl lovi în cap, iar roata îl răni la un genunchi. Cu toate acestea, nu se lăsă până ce nu potoli animalul sperios; piatra însă era atât de adânc înfiptă încât Meaulnes fu silit să folosească briceagul ca să-i vină de hac.

Când îşi termină treaba şi ridică în sfârşit capul, ameţit şi cu ochii tulburi, înlemni văzând că se înnopta.

Oricare, în locul lui, s-ar fi întors din drum. Era singurul mijloc de a nu se rătăci mai rău. Dar el se gândi că era desigur prea departe de La Mottc. Pe lângă asta s-ar mai fi putut întâmpla ca iapa s-o fi luat razna, cât timp aţipise eL. În sfârşit, drumul pe care se afla nu se putea să nu ducă până la urmă în vreun sat. Adăugaţi la toate raţionamentele acestea că flăcăul nostru, punând piciorul în scara căruţei, pe când iapa trăgea nerăbdătoare din hăţuri, simţea crescând în el dorinţa îndârjită de-a face ceva, de-a ajunge undeva, în ciuda tuturor piedicilor. Dădu, aşadar, bici calului, care se smuci în lături şi o pomi la traP. Întunericul creştea. Pe poteca mâncată de ploi, căruţa abia avea loc să treacă. Uneori, roata prindea sub ea o ramură uscată din gard şi o sfărâma cu zgomot sec.

Când se întunecă de-a binelea, Meaulnes îşi aminti deodată, cu strângere de inimă, sufrageria noastră de la Sainte-Agathe, unde ştia ca la ora aceea eram strânşi cu toţii în jurul mesei. Il cuprinse mânia; apoi se simţi mândru şi-I năpădi o bucurie profundă la gândul că, fără voia Iui, evadase.

CAPITOLUL IX

UN POPAS

Deodată iapa îşi încetini mersul, ca şi când s-ar fi împiedicat de un obstacol în întuneric; Mea ui nes o văzu, în două rânduri, coborând şi ridicând capul; apoi, oprindu-se brusc, cu nările în jos, adulmecând parcă cevA. Într-adevăr, un pârâu tăia drumul şi apa clipocea pe lângă picioarele animalului. Vara, trebuie să fi fost un vad. Acum însă, şuvoiul era atât de puternic, încât nu prinsese gheaţă şi ar fi fost primejdios să mergi mai departe.

Meaulncs trase binişor de hăţuri ca să dea înapoi câţiva metri şi, foarte încurcat, se ridică în picioare, în căruţă. Văzu atunci, printre ramuri, o luminiţă. Părea destul de aproape. Două, trei livezi, dacă o despărţeau de drum. Se dădu jos şi întoarse căruţa, mângâind iapa şi vorbindu-i ca s-o liniştească şi să-i potolească tresăririle speriate ale capului.

— Ho, bătrâno! Ho, că nu mergem mai departe. O să aflăm noi îndată unde am ajuns.

Şi împingând bariera întredeschisă a unei fâneţe ce dădea spre drum, intră acolo cu tot echipajul. Picioarele i se înfundau în iarba moale. Mergea cu tâmpla lipită de capul animalului şi-i simţea căldura. Căruţa hurducăia agale. Iapa sufla greu; îi puse pătura pe spinare, şi încet, încet, o aduse până la capătul livezii. Apoi, îndepărtând cu mâinile ramurile îngrădirii din fund, zări din nou luminiţa, care venea de la o casă izolată. Fu nevoit să străbată trei livezi, sări peste un râuleţ ascuns, în care fu cât pe aci sa intre cu amândouă picioarelE. În sfârşit, după ce îşi dădu drumul de pe un dâmb, se trezi în curtea unei căsuţe ţărăneşti. Un porc grohăia în troacă. La zgomotul paşilor care răsunau tare pe pământul îngheţat, un câine se porni sa latre cu furie.

Oblonul de la uşă era deschis; un foc de vreascuri ardea în vatră.

Aceasta trebuie să fi fost lumina pe care o zărise Meaufnes, din drum, căci alta nu se vedea nicăieri, înăuntru o femeie se sculă în picioare şi se apropie de uşă, fără să pară, de altminteri, speriată.

Orologiul bătu, chiar în clipa aceea, jumătatea orei şapte.

— Iertaţi-mă, doamnă, zise Meaulnes, mi se pare că v-am călcat în picioare tufănicile.

Femeia se oprise în loc, cu un castron în mână, şi-1 privea bănuitoare.

— E drept că nu poţi face un pas în curte, de întuneric ce e, spuse ea.

Urmă o tăcere, în timpul căreia Meaulnes se uită împrejur. Pereţii camerei erau tapetaţi cu jurnale ilustrate, ca într-o odaie de han; pe masă se afla o pălărie bărbătească.

Nu-i acasă stăpânul? întrebă el, aşezându-se.

Se întoarce îndată, răspunse femeia, cu mai multă încredere, S-a dus după vreascuri.

— Nu că aş avea cine ştie ce treabă cu el, urma flăcăul, apropiindu-şi scaunul de foc. Sunt cu nişte vânători, colo, la doi paşi. Vrem să stăm la pândă şi am venit să vă rog să ne vindeţi puţină pâine.

Meaulnes ştia că oamenilor de la ţară, şi mai cu seamă unora ca aceştia, de la o fermă izolată, trebuie să le vorbeşti cu socoteală, cu şiretenie chiar, şi, mai ales, să nu le araţi niciodată că nu eşti de prin partea locului.

— Pâine? zise femeia. Nu prea avem. Azi n-a venit brutarul, deşi trece în fiecare marţi.

Augustin, care o clipa sperase că se află în apropierea vreunui sat, se înspăimântă.

Brutarul, de unde? întrebă.

Ei, brutarul din Vieux-NanŁay, răspunse femeia mirată.

La ce distanţă este – exact – Vieux-Nan^ay? continuă Meaulnes, foarte îngrijorat.

Pe şosea nu ţi-aş putea spune exact; dar tăind drum drept este la trei leghe şi jumătate.

Si începu să povestească, lungind vorba, că fata ei slujea acolo; că prima duminică din fiecare lună venea pe jos s-o vadă: că stăpânii ei.

Dar Meaulnes, de-a dreptul încurcat, o întrerupse, întrebând:

Vicux-Nancay ar fi târgul cel mai aproape de aici?

Nu, cel mai aproape e Landes, la cinci kilometrl. Însă n-are prăvălii, nici brutar; se face doar un mic bâlci o dată pe an, la Sfântul Martin.

Meaulnes nu auzise niciodată de LandeS. Înţelese că rătăcise drumul rău de tot şi întâmplarea aproape că-1 înveseli. Atunci femeia, care tocmai îşi spală castronul, se riăiUtfWMHIIll^^^^H^^^I întoarse curioasă, la rândul ei, şi zise rar, privindu-1 drept în ochi: l – Asa-i că nu eşti de pe aici?

' ' * L în clipa aceea apăru în prag un moşneag cu un braţ de vreascuri pe care le aruncă jos. Femeia îi spuse foarte tare, ca şi când ar fi fost surd, ce dorea tânărul.

— Ei! păi asta se poate, zise el simplu. Dar vino mai aproape, domnule, aşa n-o să te încălzeşti.

O clipă după aceea, amândoi stăteau în tihnă lângă vatra: bătrânul frângea vreascuri pentru foc. Meaulnes mânca lapte cu pâine dintr-o strachină, cu care îl îmbiase femeia. Drumeţul nostru era încântat ca, după atâta grijă, se afla la adăpost, sub acoperişul acestei umile căsuţe ţărăneştl. Şi gândind că bizara lui aventură se sfârşise, făcea de pe acum planul să vină mai târziu cu colegii, să revadă pe aceşti oameni cumsecade. Nu ştia că aici era doar un popas; că îndată va trebui să plece din nou, să-şi urmeze calea.

Ceru îndrumări, ca să poată pleca spre La MottE. Şi revenind, puţin câte puţin, la situaţia în care se găsea, povesti ca se

despărţise de ceilalţi vânători, plecând cu căruţa şi că acum se rătăcise de-a binelea.

Atunci bătrânii îl îmbiară cu multă stăruinţă să rămână la ei peste noapte şi să plece numai când se va lumina de ziua. Meaulnes primi în cele din urma şi ieşi să ducă iapa în grajd.

— Fii cu grijă, că sunt gropi pe potecă, îl sfătui omul. Fu cât pe-aci să-i ceară sa-1 însoţească. Şovăi o clipă în prag şi atât de mare îi era nehotărârea, încât simţi că ameţeşte. Apoi ieşi în bezna din curte.

CAPITOLUL X

STÂNA

Ca să-şi amintească drumul, se caţără pe dâmbul de pe care sărise, încet şi anevoie, ca şi la dus, bâjbâi în întuneric, călăuzindu-se după ierburi şi apa; sări peste acelaşi gard de sălcii şi dădu fuga să-şi caute căruţa în fundul livezii, unde o lăsase. Căruţa nu mai era acolO. Înmărmurit, cu tâmplele zvâcnind, se căzni să prindă toate tresăririle nopţii şi în fiecare clipă i se părea că aude pe aproape zgomot de hamuri scuturate. Nimic. Făcu înconjurul livezii; bariera era pe jumătate deschisă, pe jumătate la pământ, ca şi când ar fi trecut peste ea roata unei căruţe. Iapa trebuie să fi fugit pe acolo.

O apucă pe drum, în sus, şi după câţiva paşi se împiedică de pătura, care desigur lunecase de pe iapă. Socotind că se află pe drumul bun, începu să aJerge.

Fără alt gând, în afară de voinţa neclintită de a-şi ajunge căruţa, cu obrajii în flăcări, el alerga, pradă acelei dorinţe nebune, care semăna cu frica. Pe alocuri, se poticnea în gropile drumului. La cotituri, se năpustea în garduri şi, prea obosit spre a se opri la timp, cădea peste mărăcini, cu braţele întinse înainte, încercând să-şi apere faţa cu mâinile şi zgâriindu-şi-le până la sânge. Din când în când se oprea, asculta cu sufletul la gură şi pornea iar. O clipă i se păru că aude un zgomot de căruţă; dar nu era decât

huruitul unei cotigi, care trecea foarte departe, pe un drum, în stânga.

La un moment dat, genunchiul rănit de roata căruţei îl duru atât de rău, încât trebui să se oprească.

Piciorul îi înţepenise. Se gândi atunci că., dacă iapa n-ar fi alergat nebuneşte, în galop, el ar fi ajuns-o de mulT. Îşi zise iarăşi că o căruţa nu se pierde aşa de uşor şi că cineva o va găsI. Şi în sfârşit, se întoarse din druM. Istovit şi furios, abia ţinându-se pe picioare. Cu vremea, i se păru că se află din nou în acelaşi loc de unde plecase şi curând zări lumina casei pe care o căuta. O potecă afundă se deschidea din gard.

— Uite cărarea de care mi-a vorbit bătrânul, îşi zise Augustin.

Si o luă pe acolo, bucuros că nu trebuie să mai sară gardurile şi dâmbul. Foarte curând însă, poteca abătându-se spre stânga, lumina păru că lunecă în partea dreaptă şi, ajuns la o răscruce de drumuri, Meaulnes, nerăbdător sa se întoarcă la umilul său adăpost, urmă o cărare care părea că duce chiar acolo. Dar abia făcu zece paşi în această direcţie, că lumina dispăru; fie că o ascunsese vreun gard, fie că bătrânii, obosiţi să tot aştepte, închiseseră obloanele. Meaulnes însă nu-şi pierdu speranţa; o luă peste ţarini şi merse drept în direcţia în care licărise adineaori luminiţa. Sări încă un gard şi se trezi pe o nouă potecă.

Astfel, puţin câte puţin, drumul lui Augustin Meaulnes se încurca, rupând legătura cu cei pe care-i părăsise.

Deznădăjduit, cu puterile aproape sleite, se hotărî în disperarea lui, să meargă până la capăt pe această cărare. După o sută de paşi însă, ea se pierdea într-o fâneaţă mare, brumuită. Meaulnes se uită cercetător în jurul lui. Ici, colo, k» se desluşeau nişte umbre care trebuie sa fi fost tufe de ienuperi şi într-o cută a terenului, ascunsă, o clădire. Mcaulnes se apropie de ea. Dar nu era decât un ţarc mare, pentru vite, sau – poate – o stâna părăsită. Uşa se deschise greu, scârţâind. Pereţii erau crăpaţi şi,

când luna apărea dintre nori, lumina ei se strecura palida, prin crăpăUiri. Mirosea greu a mucegai. Afară bătea vântul.

Fără să cerceteze mai departe, Meaulnes se întinse pe paiele umede, sprijinit în coate pe pământ şi cu capul în mâini. Zgribulit în bluza lui de şcolar şi ghemuit cu genunchii la gură, îi veni în minte pătura, care căzuse jos de pe iapă şi pe care o lăsase în drum şi-i fu ciudă pe el, se simţi atât de nenorocit, încât îi veni să plângă.

Încercă să se gândească la altceva, îngheţat până-n măduva oaselor, îşi aminti un vis – o viziune mai degrabă – pe care-1 avusese în frageda copilărie şi despre care nu vorbise niciodată, cu nimeni: se făcea că într-o dimineaţă, în loc să se deştepte în odăiţa lui, unde spânzurau în cuier haine şi pantaloni, se trezise într-o cameră lungă, verde, cu un tapet pe pereţi, ca frunzişul, în camera aceea se prelingea o lumină atât de dulce, încât îţi venea să crezi că ai putea-o gusta. Lângă prima fereastră, o fată tânără cosea, întoarsă cu spatele, parcă asteptându-1 să se trezească. El nu avusese puterea să se strecoare din pat. Adormise din nou. Dar îşi jura că data viitoare se va scula şi va paşi în acel lăcaş fermecat. Poate chiar mâine dimineaţă!

CAPITOLUL XI

DOMENIUL MISTERIOS

Cum se crăpă de ziuă, porni din nou la drum. Dar genunchiul i se umflase şi-I făcea să sufere groaznic; trebuia sa se oprească mereu şi să se aşeze jos, atât de ascuţită era durerea. Se afla de altminteri în cel mai pustiu loc din Solognc. Toată dimineaţa nu văzuse decât o păstoriţă, ca-re-şi mâna turma în depărtare, în zadar o strigă el, în zadar încercă să alerge spre ea; dispăru fără să-1 audă.

Continuă totuşi să meargă în aceeaşi direcţie, dar cu o jalnică încetineală. Nici un acoperiş, nici o suflare omenească. Nici măcar ţipătul vreunei păsări în trestiile mlaştiniloR. Şi peste această totală singurătate, strălucea un soare de decembrie, scânteietor şi rece.

Să fi fost ceasurile trei după-amiază, când zări, în sfârşit, peste o pădurice de brazi, vârful unui turnuleţ cenuşiu, înfipt în cer ca o săgeată.

— Vreun castel părăsit, îşi zise el, vreo hulubărie pustie!

Si îşi urmă drumul, fără sa se grăbească. La marginea pădurii, între doi stâlpi albi, i se deschise drept în faţă o alee. O luă pe acolo. Dar după câţiva paşi se opri în loc, uimit, tulburat de o emoţie inexplicabilă. Merse totuşi mai departe cu acelaşi pas obosit; vântul îngheţat îi crăpa buzele; erau momente când îi tăia respiraţia şi, cu toate acestea, o mulţumire nemaipomenită îl făcea sa tresalte, o linişte perfectă şi aproape ameţitoare, siguranţa că-şi atinsese ţelul şi că acum nu-i mai rămânea decât să aştepte fericirea. Tot aşa se simţea ameţind odinioară, în ajunul marilor sărbători de vară, când străzile târgului se împodobeau cu brazi şi fereastra camerei lui era astupată de ramuri.

— Atâta bucurie, îşi zise, fiindcă ajung la hulubăria asta veche, plină de bufniţe şi bântuită de vânt!

Si înciudat pe el însuşi, se opri din mers, întrebându-se dacă n-ar fi mai bine să se întoarcă şi să-si urmeze drumul până în satul cel mai apropiat.

Stătea aşa pe gânduri, cu capul plecat, când băgă de seamă ca, pe aleea proaspăt curăţita, se făcuseră cu mătura cercuri mari, regulate, cum se făcea la el acasă de sărbători.

Parcă ar fi fost pe strada mare din La Ferte, în dimineaţa Adormirii Maicii Domnului! Dacă la o cotitură a aleii, ar fi apărut o ceată de oameni, gătiţi de sărbătoare şi ridicând praful în urma lor, ca în plin iunie, n-ar fi fost mai mirat.

— Să fie oare o serbare în pustietatea asta? se întrebă el.

Ajuns la prima cotitură, auzi nişte voci apropiindu-se. Se dădu iute deoparte în lăstărişul de brazi, se făcu mic şi ascultă, tinându-şi respiraţia. Erau glasuri de copii. O droaie de fetiţe şi

de băieţei trecu pe alături. Unul dintre ei – probabil o fetiţă – vorbea cu atâta cuminţenie şi pricepere, încât Meaulnes, deşi nu înţelegea despre ce e vorba, nu se putu opri să nu surâdă:

— Singurul lucru care mă îngrijorează, spunea ea, este chestiunea cailor, în nici un chip nu-1 vor putea împiedica pe Daniel, de exemplu, să încalece marele ponei galben.

— În nici un chip n-au să mă împiedice! răspunse o voce batjocoritoare de băiat. Ce, n-au spus că avem voie să facem tot ce vrem, chiar să ne facem rău, dacă ne place?

Si vocile se depărtară, în momentul când se apropie alt grup de copii.

Dacă se topeşte gheaţa mâine dimineaţă, mergem cu vaporul, zise o fetiţă.

Şi dacă n-au să ne dea voie? întreba alta.

Doar ştiţi că aranjăm serbarea cum ne place nouă.

Dar dacă ar veni, chiar în seara asta, Frantz cu logodnica lui?

Ei! Ar face cum vrem noi.

„E vorba de o nuntă, fără îndoială, îşi zise Augustin. Dar ce curios, aici comandă copiii?”

Vru să iasă din ascunziş ca să-i întrebe unde ar putea găsi ceva de mâncare şi de băut. Se ridica şi văzu ultimul grup depărtându-se. Erau trei fetiţe îmbrăcate cu rochii scurte până la genunchi şi cu nişte pălării foarte drăguţe cu panglici. Câte o pană albă flutura la gâtul fiecăreia. Una dintre ele, pe jumătate întoarsă şi cu capul uşor înclinat pe umăr, îşi asculta tovarăşa, care-i dădea explicaţii importante, gesticulând cu arătătorul.

— S-ar speria dacă ar da cu ochii de mine, se gândi Augustin, privindu-şi bluza sfâşiată şi centura de elev de la Sainte-Agathe. De teamă să nu se înspăimânte copiii, dacă 1-ar întâlni pe alee, îşi continuă drumul printre brazi, în direcţia „hulubariei”, fără să

ştie prea bine ce ar putea face acolo. Peste puţin, la marginea pădurii îi tăie drumul un mic zid, acoperit cu muşchi. De cealaltă parte, între acest zid şi dependinţele domeniului, văzu o curte lungă şi îngustă, plină de trăsuri, ca o curte de han în zi de târg. Erau de toate genurile şi de toate modelele: trasuri mici, delicate, de patru locuri, cu hulubele în aer, căruţe cu bănci, căleşti de pe vremuri, cu ornamentaţii, şi chiar vechi cupeuri, cu geamurile scoase.

Ascuns după brazi, de teamă să nu-1 vadă cineva, Meaulnes examina neorânduiala locului, când, aruncându-şi ochii de cealaltă parte a curţii, chiar deasupra caprei unui car înalt, văzu o fereastra de la dependinţe, întredeschisă,. Doi drugi de fier, cum se văd la obloanele, totdeauna zăvorâte, ale grajdurilor boiereşti, trebuie să fi astupat odată şi această fereastră, căci se cunoştea urma Jor în zid.

— Intru acolo, îşi zise Augustin, mă culc în fân şi când s-o lumina de ziua, plec tara să mai sperii pe fetiţele astea frumoase.

Sări zidul, cu mare greutate din pricina genunchiului rănit si, trecând dintr-o trăsura într-alta, de pe capra unui car pe acoperişul unui cupeu, ajunse la înălţimea ferestrei, pe care o împinse fără zgomot, ca pe o uşă, Intră; dar nu într-un hambar cu fân, cum credea, ci într-o cameră mare, cu tavanul foarte jos, care părea să fie un dormitor. In semiobscuritatea serii de iarnă, se distingeau toate mobilelE. Şi lucru curios: pe sobă, pe masă şi chiar pe fotolii, erau puse, fără nici o socoteală, glastre mari, obiecte de preţ, arme vechi.

În fundul odăii, nişte perdele ascundeau probabil un alcov. Din pricina frigului, dar şi de teamă să nu fie văzut de afară, Meaulnes închise fereastra. Apoi, se duse în fundul camerei, dădu în lături perdelele şi descoperi un pat larg, foarte scund, plin şi acesta – ca şi celelalte mobile – cu tot felul de lucruri frumoase, aruncate claie peste grămadă; cărţi vechi cu coperţilc aurite, candelabre, lăute cu corzile rupte, împinse aceste lucruri în fundul patului şi se întinse pe aşternut, să se odihnească şi să mediteze la strania aventură în care se lansase. O linişte adâncă

domnea peste acest domeniu. Se auzea doar vaietul marelui vânt de decembrie.

Întins pe pat, cu un braţ sub cap, Meauîncs se gândea la ciudatele apariţii de pe alee, la mulţimea de trăsuri din curte, la conversaţia fetiţelor şi, cu toate acestea, ajunse să se întrebe daca nu se afla, totuşi, aşa cum crezuse de la început, într-o casă veche, părăsită în pustietatea iernii.

Stând aşa pe gânduri, i se păru că vântul aducea până Ia el frânturi dintr-o muzică pierdută. Era ca un suvenir plin de farmec şi de regrete, îşi aminti de vremea când mama sa, tânără încă, se aşeza la pian, după-amiază, în salon, iar el, în dosul uşii dinspre grădina, o asculta neclintit, până se făcea întuneric.

— Parcă ar cânta cineva la pian. Dar unde1? se gândi el.

Si lăsându-si întrebarea fără de răspuns, frânt de oboseală, adormi.

CAPITOLUL XII.

CAMERA LUI WELLINGTON.

Când se trezi din somn, era noapte. Pătruns de frig, se învârti în culcuş, pe o parte şi pe alta, răsucindu-şi bluza sub el. O lumină slabă, verde-albăstruie, scălda perdelele alcovului. Se ridică binişor, se aşează pe marginea patului şi bagă capul printre perdele.

Cineva deschisese fereastra şi atârnase de pervaz doua lampioane veneţiene verzi. Dar abia îşi aruncase privirea spre ele, că auzi zgomot pe palier. Ascultă nemişcat. Era un schimb de şoapte şi paşi înăbuşiţi, care se apropiau. Se trase repede înapoi şi se aruncă în pat; dar împingând spre perete un obiect de bronz, îl izbi cu potcoavele de la ghete, făcându-1 să sune prelung. O clipă, i se tăie respiraţia de teamă. Paşii se opriră lângă uşă şi două umbre se strecurară în cameră.

Nu face zgomot, zicea una.

Ei, ar cam trebui sa se trezească! răspunse cealaltă.

I-ai decorat camera?

Sigur că da, ca şi pe a celorlalţi. Vântul trânti fereastra deschisă.

Poftim, zise primul glas, nici măcar n-ai închis fereastra. Vântul a şi stins un felinar. Trebuie să-1 aprinzi din nou.

Aş! făcu leneş celălalt, cuprins de o descurajare subită. La ce bun atâta luminăţie spre câmpie, spre deşert, ca să zic aşa? N-arc cine s-o vadă.

N-are cine? Doar o să mai vina oameni în trăsuri şi-n timpul nopţil. Şi o să le pară foarte bine când or vedea, de departe, luminile.

Meaulncs auzi sfârâitul unui chibrit. Cel care vorbise ultimul, şi care părea să fie şeful, continuă tărăgănând vorbele, ca un gropar din Shakespeare:

— Pui lampioane verzi la camera lui Wellington! Tu ai pune chiar şi roşii. Nu te pricepi tu mai mult ca mine la chestiile astea!

O tăcere.

Wellington era american, nu! Păi bine1 Este, verdele, o culoare americană? Tu ar trebui să ştii atâta lucru, că doar eşti artist voiajat.

ALAIN FOURNÎER

— Haida-de, răspunse „artistul" voiajat. Da, am voiajat! Dar n-am văzut nimic. Ce sa vezi dintr-o casă, pe roate?

Meaulnes se uită cu precauţie printre perdele.

Cel care comanda operaţiunile era un om dolofan, cu capul gol, înfundat într-un cogeamite palton cenuşiu. Şedea picior peste picior în fotoliu, ţinând în mână o prăjină lungă, pe care erau

agăţate câteva lampioane multicolore, şi privea liniştit cum lucrează partenerul lui.

Cât despre artist, îţi venea să-i plângi de mila, când te uitai la el. Slab, deşirat, rebegit, cu ochii spălăciţi şi saşii, cu mustăţi pleoştite pe o gura ştirbă, mutra lui făcea să te gândeşti la faţa unui înecat, de pe care se scurge apa în şiroaie, pe o lespede. Era numai în cămaşă şi-i clănţăneau dinţii de frig. Se vedea, după vorbă şi gesturi, că are un total dispreţ pentru persoana sa. După o clipă de gândire, se apropie de partenerul lui cu braţele desfăcute în lături, a mirare, si-i spuse cu un ton amar şi batjocoritor în acelaşi timp:

— Vrei să-ţi spun cu ceva? Eu nu pricep cum au putut aduce nişte prăpădiţi ca noi să facă treabă la o asemenea serbare. Asta-i, băiete!

Dar omul dolofan, fără să ia în seamă acest acces de mare sinceritate, continuă cu aceeaşi linişte să-I privească lucrând; căscă, trase zgomotos aer pe nas şi se ridica din fotoliu. Apoi întoarse spatele şi se duse cu prăjina pe umăr, zicând:

— Hai să mergem! E timpul să ne îmbrăcăm pentru masă.

Ţiganul îl urmă şi, trecând prin faţa alcovului, făcu o plecăciune, zicând cu mlădieri zeflemiste în glas:

— Domnule Somnoros, n-aveţi decât să vă treziţi din somn, să vă îmbrăcaţi în haine de marchiz, chiar dacă sunteţi un calic ca mine, şi puteţi descinde la serbarea costumată, fiindcă aşa au chef domnişoarele şi domnişorii aceştia.

Si, cu o ultimă plecăciune, adăugă pe un ton de reclamă de bâlci;

— Coîegul meu Maloyau, însărcinatul cu afaceri al bucătăriei, vă va prezenta pe ilustrul personaj Arlequin, iar eu, plecatul dumneavoastră serv, pe renumitul Pierrot.

CAPITOLUL XIII

O SERBARE CIUDATA.

Cum dispărură comedianţii, şcolarul ieşi din ascunziş, îi amorţiseră picioarele, îi înţepeniseră încheieturile, dar se odihnise şi genunchiul nu-î mai durea.

— Sa descind la dineu? se gândi el amuzat; ba bine că nul O să fiu pur şi simplu un musafir, căruia toată lumea i-a uitat numele. De altminteri, nu sunt un nepoftit aci. Nu mai încape îndoială că domnul Maloyau şi „colegul” său mă aşteaptă.

Când ieşi din întunericul alcovului, putu vedea foarte lămurit în camera luminată de lampioanele verzi.

Ţiganul o „decorase”. In cuier spânzurau o mulţime de mantii. Pe o masivă masă de toaletă, cu marmora spartă, erau puse toate dichisurile, cu care se putea transforma într-un june cuceritor orice băiat care ar fi dormit, cu o noapte înainte, într-o stână părăsita. Pe cămin se afla un sfeşnic mare, iar alături de el chibrituri. Parchetele însă fuseseră ratate neceruite, căci Meaulnes simţea nisipul şi molozul scârţâind sub tălpi. Din nou avu impresia că se află într-o casă părăsită de multă vremE. Îndreptându-se spre cămin, ca să ia sfeşnicul, se împiedică şi fu gata să cadă peste un maldăr de cutii şi cutiuţe, de toate felurile. Aprinse lumânarea, se aplecă şi, când scoase capacele, văzu că erau pline <cte costume, după moda altor vremi: redingote cu gulere înalte de catifea, veste delicate de mătase, foarte răs-croite, nenumărate cravate albe şi pantofi de lac, aşa cum se purtau la începutul secolului nostru. Meaulnes se uita la toate hainele acestea delicate, care făcuseră farmecul tineretului de odinioară şi nu îndrăzni să le atingă nici măcar cu vârful degetului, însă, după ce se curaţi de praf, dârdâind, îşi schimbă ghetele lui potcovite, cu nişte pantofi fini, de lac, îşi puse, peste bluza de şcolar, o largă mantie cu pelerină căreia îi ridică gulerul plisat şi se pregăti să „descindă” cu capul gol. Coborî o scară de lemn fără să întâlnească pe nimeni şi se trezi într-un colţişor ascuns, de curte interioară. Făcu câţiva paşi şi fiindcă cerul era oarecum limpede, putu să-şi dea seama, numaidecât, de configuraţia locului. Se afla într-o curticică de jur împrejurul căreia erau acareturi.

Clădirile păreau vechi şi ruinate; unele uşi de la scări fuseseră scoase de rnult; ici, colo, lipseau geamurile de la ferestre, căscând goluri negre în ziD. Şi totuşi casele acestea aveau un misterios aer de sărbătoare.

O pulbere de lumină colorată plutea în camerele scunde dinspre câmpie, în care desigur fuseseră aprinse lampioane. Curtea era proaspăt măturată; buruienile, care trebuie să fi năpădit locurile astea paraginile, fuseseră smulse, în sfârşit, ascultând atent, lui Meaulnes i se păru că aude un zvon de veselie, venind dinspre clădirile estompate, unde vântul frământa crengile în faţa ferestrelor albastre, verzi şi roze. Era ca un cântec venit din alte vremi, pe care îl acompaniau glasuri subţirele de copii şi râsete tinere de fete.

Cum şedea Meaulnes acolo, în larga lui mantie, puţin aplecat înainte şi ciulind urechea ca un vânător, atenţia îi fu atrasă de o apariţie extraordinară: un domn foarte tânăr, care ieşea dintr-o clădire alăturată, cu aspect de casă părăsită. Avea un joben foarte boltit, care strălucea în noapte ca şi când ar fi fost de argint; o haină cu guler foarte înalt, vestă mult răscroită, pantaloni cu supieu.

Elegantul acesta, care să tot fi avut cincisprezece ani, mergea pe vârful picioarelor, cu o repeziciune de neînchipuit, şi sălta, de parcă 1-ar fi tras cineva, în sus, de bretelele pantalonilor.

Trecu pe lângă Meaulnes, îl salută profund, maşinal, fără să se oprească, şi pieri în noapte, în direcţia clădirii principale – fermă, castel sau mănăstire – după al cărei turnuleţ se călăuzise Augustin, în acea neuitată după-a-miază.

O clipă, eroul nostru nu ştiu ce trebuie să facă; apoi, grăbind paşii, o luă pe urmele acelui mic personaj bizar. Urmărindu-1, străbătu, împreună cu el, un fel de largă curte-grădină, trecu printre tufişuri dese, ocoli un eleşteu împrejmuit cu gard viu, o fântână şi se treziră în pragul unei clădiri principale.

Uşa era întredeschisă – o uşă grea de lemn, arcată în partea de sus şi ornamentată cu ţinte de alamă, ca o uşa de presbiteriu.

Elegantul dispăru înăuntru; Meaulnes intra după el, şi de la primii paşi tăcuţi pe coridor, fără să vadă pe cineva, se simţi înconjurat de râsete, de cântece, de strigăte şi de alergături.

La capătul acestui coridor, trecea de-a curmezişul un alt culoar.

Meaulnes stătea pe gânduri, dacă să se duca mai departe, sau să deschidă una din uşile în dosul cărora se auzea zgomot, când văzu în fund două fete trecând în fugă una după alta. Alergă cu paşi de lup ca să le vadă şi să le prindă. Un zgomot de uşi ce se deschid: două fete, cam de cincisprezece ani, cu obrajii îmbujoraţi de răcoarea serii şi de alergătura, râd cu capetele plecate, sub pălării mari, cu panglici.

O clipă doar, ele mai rămân în prag, învârtindu-sc în joacăfustele largi şi diafane se ridică şi se umflă; se zăreşte dantela pantalonilor lungi şi nostimi; apoi, cu o ultimă piruetă, amândouă dau buzna în cameră, închizând uşa, şi totul se mistuie într-o bruscă izbucnire de lumină.

Un moment, Meaulnes rămâne orbit şi picioarele i se împleticesc în întunericul din coridor. Se teme să nu-l surprindă cineva tocmai acum. Şovăielnic şi stângaci cum e, oricine 1-ar vedea, 1-ar lua drept hoţ. E gata să se îndrepte spre ieşire, când aude din nou zgomot în fundul coridorului. Sunt doi băieţi care se apropie vorbind.

— Mai e mult până la masă? îi întreabă Meaulnes cu îndrăzneală.

— Hai, ca te ducem noi acolo, răspunde cel mai mare. Si-1 iau amândoi de câte o mână, cu încredere şi cu acea nevoie de prietenie pe care o simt copiii, în ajunul unei mari sărbători. Trebuie sa fie copii de ţăran. Sunt îmbrăcaţi cu hainele lor cele mai frumoase; pantaloni care trec mult de genunchi, ciorapi groşi de lână şi saboţi, hăinuţe şi şepci de catifea albastra şi, la gât, câte o fărâmă de cravată albă.

— Tu o cunoşti? întrebă unul dintre copii.

Dar cel micuţ, cu un cap rotund şi ochi foarte nevinovaţi, nu aşteaptă răspunsul.

— Mie mi-a spus mama că are o rochie neagră şi o coleretă şi că seamănă cu un Pierrot drăguţ.

— Cine? întreabă Meaulnes.

— Ei, cinei Logodnica pe care s-a dus Franîz să şi-o aducă.

Si înainte ca Meaulnes să mai poată spune ceva, toţi trei se opresc în uşa unei săli mari, unde arde, cu vâlvătăi, un foc minunat şi unde s-au întins mesele – nişte scânduri cu capetele sprijinite pe capre de lemn şi acoperite cu feţe de mese albe – la care o adunare pestriţă de oameni mănâncă ceremonios.

V\par

CAPITOLUL XIV '

O SERBARE CIUDATA (urmare)

Era un ospăţ cum se face în ajunul nunţilor ţărăneşti, pentru rudele venite de departe.

Cei doi băieţaşi îi dăduseră drumul lui Augustin şi se repeziseră într-o cameră de alături, unde probabil mâncau numai copiii, căci se auzeau strigăte cristaline şi zgomot de farfurii lovite cu lingura. Fără sfială, Meaulnes încalecă o bancă, se aşează între două ţărănci bătrâne şi începu să mănânce cu o poftă sălbatică. Nu văzu şi nu auzi nimic decât după ce îşi potoli puţin foamea. Abia atunci ridică ochii din farfurie spre a-şi privi tovarăşii de masă şi a-i asculta ce vorbesc.

De altminteri, oamenii erau destul de tăcuţi; parcă abia se cunoşteau. Unii trebuie să fi venit de prin cine ştie ce fund de sat, alţii de prin oraşe îndepăitate. De-a lungul meselor, erau împrăştiaţi câţiva bătrâni cu favoriţi albi şi câţiva, cu obrazul complet ras, care păreau să fi fost marinari în tinereţe. Pe lângă ei mâncau, dumicând tacticos, alţi bătrâni care le semănau: aceeaşi faţă pământie şi aspră, a-ceeaşi privire ageră sub

sprâncene stufoase, aceeaşi cravată îngustă ca şireturile de la ghete. Dar era lesne de văzut ca ei nu navigaseră niciodată dincolo de hotarul cantonului lor, şi dacă se clătinaseră de mii de ori, într-o parte şi într-alta, 65 înainte şi înapoi, sub ploi năprasnice şi-n vânt, aceasta se întâmplase în călătoria grea, dar fără primejdii, care consistă în a răsturna brazda până la capătul ogorului şi a întoarce după aceea plugul.

Femei erau puţine; câteva ţărănci bătrâne, cu bonete mari scrobite şi feţe rotunde, zbârcite, ca merele uscate. Cu oricare dintre oamenii de aici, Meaulnes s-ar fi simţit în largul lui. Mai târziu, explica astfel această impresie: când ai făcut – zicea el – o greşeală mare şi de neiertat, te gândeşti, în momentele când amărăciunea te copleşeşte; „sunt totuşi pe lume oameni care m-ar ierta”. Si-ţi închipui nişte bătrâni, nişte bunici, plini de îngăduinţă, încredinţaţi dinainte că tot ce faci tu e bine făcut. Desigur, dintre astfel de oameni buni, fuseseră aleşi musafirii de la ospăţ. Ceilalţi erau adolescenţi şi copii.

În timp ce Meaulnes se lăsa dus de gânduri, bătrânele de lângă el vorbeau: în cel mai bun caz, spunea cea mai în vârstă, cu voce piţigăiată şi caraghioasă, pe care încerca zadarnic să si-o îndulcească, logodnicii nu pot fi aici decât mâine, după ora trei.

Taci, că mă scoţi din sărite, răspunse liniştit cealaltă, care avea pe cap o bonetă tricotată.

Hai să facem socoteala! reluă prima, fără să se tulbure. Un ceas şi jumătate cu trenul de îa Bourges la Vierzon şi şapte leghe cu trăsura, de la Vierzon şi până aici.

Sfada continuă. Lui Meaulnes nu-i scăpa un cuvânt. Din controversa liniştită a băbuţelor, misterul începea să se lămurească: Frantz de Galais, odrasla stăpânilor acestui

\par castel – care era student, sau marinar, sau elev de marină, nu se ştia bine – plecase la Bourges, după o fată, pe care trebuia să o aducă aici şi să se însoare cu ea. Şi lucru curios, băiatul acesta, deşi foarte tânăr şi cam bizar, se pare că făcea tot ce poftea pe moşie.

Voise, de pildă, ca logodnica lui să-i intre în casă ca într-un castel în sărbătoarE. Şi pentru a cinsti cu o cât mai mare strălucire venirea fetei, poftise chiar el, la petrecere, pe toţi copiii şi pe bătrânii aceştia cumsecade. Atât se putea înţelege din ce vorbeau femeile. Restul rămânea învăluit în ceaţă; pe ele nu le preocupa decât sosirea logodnicilor şi numai despre asta aduceau vorba. Una susţinea că evenimentul va fi a doua zi dimineaţă, cealaltă, că după prânz.

Săraca de tine, Moinelle, tot fără minte ai rămas, spunea senin cea mai tânără.

Si tu, Adele, săraca de tine, tot încăpăţânată. Nu tc-am văzut de patru ani şi nu te-ai schimbat nici un pic, răspundea tot aşa de calm cea mai bătrână, ridicând din umeri, şi băbuţele continuau să se înfrunte, fără nici o supărare. Sperând să afle mai mult, Meaulnes se amestecă în vorbă:

— E chiar aşa de drăguţă, cum se spune, logodnica lui Frantz?

Bătrânele îl priviră încurcate. Nimeni, în afară de Frantz, n-o cunoştea. El o văzuse într-o seară, când se întorcea de la Toulon, stând amărâtă pe o bancă, într-o grădină din Bourges.

Era fata unui ţesător care o alungase de acasă. Lui Frantz îi păruse nespus de drăguţă şi se hotărâse numaidecât să se însoare cu ea.

Povestea era cam ciudată; dar tatăl său, domnul de Galais şi sora lui, Yvonne, nu-i îndepliniseră oare, totdeauna, orice dorinţa?

Meaulnes tocmai se pregătea să pună, pe ocolite, şi alte întrebări, când deodată apăru în uşă o pereche încântătoare: o fata de vreo şaisprezece ani, cu corsaj de catifea şi o fustă larga, toată numai volane; un tânăr în haină cu guler înalt şi pantaloni cu supieu.

Traversară sala schiţând un „pas de doi”; alte perechi veniră după ei şi, în sfârşit, alergând şi ţipând, trecură o sumedenie de

băieţi şi fete, fugărite de un Pierrot înalt, pudrat, cu tichie neagră, cu mâneci prea lungi şi râzând cu o gură ştirbă. Paiaţa alerga cu paşi mari, nesiguri, ca şi când s-ar poticni întruna, fluturând în aer mânecile largi şi goale. Fetele se fereau din calea lui, sperioase, băieţii îl trăgeau de mâneci, iar copiii, în culmea veseliei, se ţineau după el dând chiote ascuţite.

În trecere, Meaulnes îi prinse o dată privirea şi ochii aceia spălăciţi îi amintiră de „colegul" domnului Maloyau, de ţiganul care atârna lampioane colorate la ferestre, între timp, sfârsindu-şi masa, oamenii se ridicau de la locurile lor. Pe coridoare se organizau rondc sifarandole. Undeva cânta muzica un menuet. Cu capul pe jumătate ascuns în gulerul plisat al mantiei, ca o pasare umflată în pene, Augustin se simţea alt om. Cucerit de voioşia dimprejur, se luă şi el după Pierrot, fugărindu-1 pe coridoarele castelului, ca prin culisele unui teatru, în care s-ar fi răspândit panto-mima de pe scena.

Valul vesel al mulţimii pestriţ costumate îl purtă dintr-un loc într-altul până la revărsatul zorilor. O dată, deschizând o uşă, se trezise într-o cameră întunecoasă, în care se făceau proiecţii luminoase, cu lanterna magică. Copiii băteau din palme, ţipând de bucurie. Alta dată, într-un colţ de salon, unde se dansa, intra în vorbă cu vreun filfizon, cerându-i lămuriri, pe fugă, despre felul cum se va costuma lumea în zilele următoare. Cu vremea, neliniştit de toată bucuria care venise atât de uşor spre el, temându-sc la tot pasul să nu i se vadă uniforma şcolară prin deschizătura mantiei, îşi căută refugiu în partea cea mai întunecoasă şi mai puţin umblată a casei. Acolo nu mai era larmă. Nu se auzea decât sunetul estompat al unui pian. Deschise la întâmplare o uşă şi intră într-o sufragerie, înăuntru era linişte, cald şi o lumină dulce răspândită de lampa atârnată în tavaN. Şi aici era serbare, dar serbare pentru copiii mici de tot.

Unii, înfundaţi în taburete pufoase, răsfoiau albume deschise pe genunchi; alţii, aşezaţi pe covor, întindeau cu seriozitate nişte poze pe un scaun; alţii şedeau tăcuţi lângă foc şi ascultau, cu mâinile în poală, zvonul petrecerii venind de departe, din imensa

clădire. O uşă a sufrageriei era larg deschisă. Din camera alăturată se auzea un pian. Curios, Meaulnes intră acolo, păşind în vârful picioarelor. Era un salonaş; văzu din spate o femeie tânăra, sau o fată, cu o largă mantie cafenie aruncată pe umeri; sta la pian şi cânta încetişor melodii naive de dansuri vechi şi romanţe. Lângă ca, pe o canapea, şasc-şaptc băieţi şi fetiţe, aşezaţi ca într-o fotografie, ascultau cuminţi şi gravi, cum sunt copiii când se lasă noaptea.

Doar din când în când, câte unul se ridica proptindu-se în mâini, luneca jos şi trecea în sufragerie; atunci, numaidecât îi lua locul altul, care isprăvise de privit pozele.

După iureşul serbării, în care totul era încântător, însă înfrigurat şi neobişnuit – el însuşi fugărise nebuneşte pe hazlia paiaţă —, Meaulnes se simţea acum cuprins de cea mai calmă fericire din lume.

Fără zgomot, în timp ce fata continua să cânte, se întoarse în sufragerie, se aşeză pe un scaun şi, luând de pe masă o carte groasă cu coperţile roşii, o deschise la întâmplare şi începu să citească distrat. O clipă după aceea, unul dintre micuţii aşezaţi pe covor se apropie, se atârnă de braţul lui, i se sui apoi pe genunchi şi se uita la el; un altul făcu la fel.

Atunci, totul îi p am un vis ca şi cel de odinioară, îşi închipui că se află în propria lui casă, într-o frumoasă scară de iama, că era însurat, şi că fata aceea fermecătoare şi necunoscută, care cânta la pian, era soţia lui.

CAPITOLUL XV ÎNTÂLNIREA.

A doua zi de dimineaţă, Meaulnes fu gata cei dintâi. Aşa cum fusese sfătuit, îmbrăcă un simplu costum negru, după moda de altădată: jachetă strânsă pe talie, cu mâneci bufante, vestă la patru nasturi, pantaloni foarte largi jos, care îi ascundeau aproape de tot încălţămintea fină, şi joben. Când coborî, curtea era încă pustie. Merse câţiva paşi, cu impresia tulburătoare că e primăvară.

Într-adevăr, a fost dimineaţa cea mai frumoasa din iarna aceea. Era soare ca la începutul lui aprilie. Chiciura începuse să se topească şi iarba umedă strălucea ca de rouă. In pomi cântau păsărelele; o adiere călduţă trecea mângâietor peste obrazul singuraticului tânăr.

Făcu şi el ca mosafirul care s-a sculat înaintea gazdei: ieşi în curte, aşteptând în fiece clipă să-i strige din spate o voce veselă şi prietenească:

— Tc-ai şi sculat, Augustin?

Dar se plimbă multă vreme singur, de la un capăt la altul al grădinii şi prin curte, în clădirea principală totul părea că doarme. Nimic nu se clintea nici la ferestre, nici în foişor. Totuşi, uşa arcuita de la intrare fusese larg deschisĂ. Şi o rază de soare bătea în geamul unei ferestre de sus, ca vara, în primele ceasuri ale dimineţii. Abia acum, ziua, vedea Meaulnes interiorul proprietăţii. Rămăşiţele unui zid cenuşiu despărţeau grădina părăginita de curtea în care se vedea că pietrişul fusese pus şi greblat de curând. La marginea dependinţelor, erau grajduri clădite într-o ciudată neorânduială, înmulţind colţurile tainice, pline de bălării şi de viţă sălbatică. Pădurea de brazi se întindea până în curţile boiereşti, ascunzând castelul pentru întregul ţinut de câmpie, afară de partea dinspre răsărit, unde se zăreau coline albastre, stâncoasc şi împădurite tot cu brazi.

Ajuns din nou în grădină, Meaulnes se plecă o clipă peste bariera şubredă de lemn, care înconjura elestcul; spre mal rămăsese o pojghiţă de gheaţă, subţire şi încreţită ca o spumă, îşi văzu în apă imaginea înclinată parcă deasupra cerului, îmbrăcat în costumul de student romantic, îi păru că descoperă un alt Meaulnes; nu mai era şcolarul care

71 fugise cu o umilă căruţa de ţară, ci o fiinţă cuceritoare, ca un erou de roman, într-o frumoasă carte de premii.

Dar se smulse lepede din aceste visări şi porni grăbit spre clădirea principală, căci i se făcuse foame, în sala cea mare, unde cinase în ajun, o ţărancă punea masa. Fără sa mai întrebe

nimic, Meaulnes se aşează în faţa unuia din cas-tronaşele albe, aliniate pe faţa de masă şi numaidecât femeia îi turnă cafea, spunându-i:

— Sunteţi cel dintâi, domnule!

Nu vru să răspundă nimic, de teamă să nu fie descoperit ca nepoftit, întrebă, doar, la ce oră va fi plimbarea cu vaporaşul, anunţată pentru dimineaţa aceea.

— Cam peste o jumătate de ceas; n-a coborât încă nimeni, fu răspunsul.

Continuă aşadar sa se plimbe, căutând într-o doară debarcaderul în jurul vastului castel cu aripile inegale, ca o biserică. După ce coti colţul aripei dinspre miazăzi, dădu cu ochii de o marc de trestii, întinsă până în fundul zării. De aci venea şuviţa de apă care se prelingea pe lângă temelia zidurilor, în faţa câtorva uşi erau balcoane mici de lemn, arcuite peste valurile care clipoceau.

Neştiind ce să facă, Meaulnes rătăci câtva timp pe ţărmul plin de nisip ca un drum de tragere la edec. Se apropie de uşile mari cu geamuri prăfuite şi se uită curios în odăile dărăpănate, părăsite, în cămăruţele în care erau îngrămădite, unele peste altele, roabe, unelte ruginite, oale de flori spartE. Când deodată auzi paşi scârţâind pe nisip la celălalt capăt al clădirii.

Erau două femei: una gârbovită, foarte bătrână, cealaltă o fată blondă, zveltă, a cărei fermecătoare îmbrăcăminte, după toate deghizările pestriţe din ajun, îi păru lui Meaulnes, în prima clipă, cu totul surprinzătoare.

Se opriseră puţin să privească peisajul, iar Meaulnes, examinându-le, îşi zicea, cu o uimire care îi păru mai târziu de-a dreptul mojică:

— Iată ce înseamnă o fată excentrică; o fi poate vreo actriţă angajată pentru serbare.

În timpul acesta, femeile, reluându-şi plimbarea, treceau pe lângă el. Nemişcat, Meaulnes nu-si putea lua ochii de la cea tânără. Adeseori, mai târziu, când adormea istovit, după încercări disperate de a-şi aminti frumosul chip uitat, vedea în vis trecând pe dinainte-i şiruri nesfârşite de femei care îi semănau. Una avea pălăria ca a ei şi alta aceeaşi ţinută uşor înclinată; una, aceeaşi privire atât de pură; alta, aceeaşi talie subţire, alta, ochii ei albaştri. Dar nici una din dintre aceste femei nu era întru totul fata la care se gândea el.

Meaulnes avu timp să zărească, sub un bogat păr blond, o faţă cu trăsături fine, desenate cu o delicateţe aproape dureroasĂ. Şi cum fata se depărtase puţin, se uită la îmbrăcămintea ei, care era cea mai simplă şi cea mai feciorelnică dintre îmbrăcăminţi.

Zăpăcit, se întrebă dacă se cuvenea să Ic însoţească sau nu, când, fata întorcându-se imperceptibil spre el, spuse însoţitoarei sale:

— Vaporul n-are să mai întârzie mult, aşa cred!

Si Meaulnes porni în urma lor. Doamna cea bătrână ruinată de ani, tremurând, râdea şi vorbea întruna. Fata răspundea încetişoR. Şi când ajunseră la debarcader, ea se uită înapoi spre el, cu aceeaşi privire inocentă şi gravă, care părea să spună:

— Cine eşti? De ce ai venit aici? Nu te cunosc şi parcă te-aş cunoaşte!

Între timp, apăruseră şi alţi mosafiri care aşteptau împrăştiaţi printre copaci.

Si trei vaporaşe de plimbare acostară, gata să primească pe oaspeţi. Lumea începu să se precipite. Unul câte unul, trecând prin faţa doamnelor, care păreau a fi castelana şi fiica ei, tinerii salutau cu plecăciuni mari, iar fetele făceau reverenţe. Ciudată petrecere! Ciudată dimineaţă! Un soare cu dinţi strălucea pe cerul limpede ca sticla şi femeile, zgribulite, îşi strângeau la gât acele „boa” foarte la modă pe atunci. Doamna cea bătrână rămăsese pe mal şi, fără să ştie cum, Meaulnes se trezi pe

acelaşi iaht cu blonda castelană. Se rezemă într-un cot de bara punţii, cu pălăria bătută de vânt într-o mână, şi putu să privească în voie pe fata care se aşezase într-un colţ mai ferit, îl privea şi ea. Răspundea oaspeţilor la salut, surâdca; apoi, muşcându-şi uşor buza, îşi îndrepta ochii albaştri spre ci.

Era linişte. Pe maluri nimic nu se clintea. Vaporaşul luneca lin, cu un zgomot uşor de motor şi de apa. Era o lumină şi o încremenire ca în toiul verii. Te-ai fî aşteptat ca dintr-un moment într-altul, vaporul să tragă la mal, într-o grădină frumoasă de casă ţărănească. Fata ar coborî, şi s-ar plimba pe acolo sub o umbrelă albă. Până seara s-ar auzi suspinul turturelelor. Dar pe neaşteptate o rafală de vânt îngheţat venea parcă sa amintească invitaţilor la această ciudată petrecere că e încă decembrie.

Iahtul acostă în faţa unei păduri de brazi. Mosafirii, înghesuiţi pe debarcader, trebuiră să aştepte puţin, până ce un luntraş descuie lacătul barierei. Cu ce emoţie îşi amintea Meaulnes, mai pe urmă, clipa când, coborând pe mal, avusese foarte aproape de el chipul, acum pierdut, al tinerei fete! Privise cu tot sufletul acel profil atât de pur, până ce simţise că i se umplu ochii de lacrimi. Şi îşi amintea că văzuse o urmă uşoară de pudră, rămasă pe obrazul ci, ca un secret delicat, pe care i 3-ar fi încredinţat lui.

Pe uscat, totul se petrecu miraculos, ca într-un viS. În timp ce copiii alergau ţipând de bucurie, iar oamenii se împrăştiau în grupuri, prin pădure, Meaulnes porni pe o alee pe care, la zece paşi înaintea lui, mergea fatA. Înainte de a fi avut timp să se gândească, fu lângă ca.

— Eşti frumoasă! zise el simplu.

Dar ea grăbi pasul, fără sa răspundă, şi coti pe o alee laterală.

Ceilalţi mosafîri se plimbau prin parc, alergau pe alei, se jucau printre arbori, fiecare distrându-sc după plac, călăuzit doar de propria-i fantezie.

Meaulnes mergea cu capul plecat şi-si făcea reproşuri amare pentru îndrăzneala lui. Îşi zicea că a fost mojic, guguman şi prost. Rătăcea la întâmplare, încredinţat că n-are să mai întâlnească făptura aceea graţioasă, cânds deodată, o văzu în faţa lui mergând pe cărarea îngustă şi silită sa treacă foarte aproape de el.

Păşea, dându-si în lături, cu amândouă mâinile, faldurile bogate ale mantiei. Avea pantofi negri, foarte decoltaţl. Şi gleznele îi erau atât de fine, încât ţi-cra teamă să nu le vezi frângându-se în mers. De data aceasta tânărul nostru salută, spunând foarte încet:

Vrei să mă ierţi?

Te iert, zise ea grav. Dar acum trebuie să mă duc cu copiii, fiindcă astăzi ei sunt stăpâni. Adio! ^, Augustin o rugă stăruitor să mai rămână o clipă. Ii vorbea cu stângăcie, dar era atâta tulburare în glasul lui, atâta nelinişte în gesturi, încât fata îl asculta, încetinindu-şi mersul.

— Nu ştiu nici măcar cine eşti, spuse ea, în sfârşit. Vorbea cu un ton egal, apăsând pe fiecare cuvânt în acelaşi fel, dar pe ultimul rostindu-1 mai încet. După aceea, figura ei îşi recapătă expresia imobilă de mai înainte, cu buza de jos strânsă copilăreşte între dinţi şi ochii albaştri privind fix înainte.

— Nici eu nu ştiu cum te cheamă, răspunse Mcaulnes. Mergeau acum pe un drum deschis. La oarecare distanţă erau nişte oameni grămădiţi în jurul unei case izolate, în mijlocul câmpiei.

— Iată casa lui Frantz, spuse fata, trebuie să te las. Rămase puţin pe gânduri, îl privi o clipă surâzând şi spuse:

— Cum mă cheamă? Sunt domnişoara Yvonne de Galais.

Si fugi.

„Casa lui Frantz” era nelocuită atunci. Meaulnes însă o găsi plină, până în pod, de mosafirl. Încât, nu putu s-o cerceteze în

tihnă. Lumea mânca, pe fugă, merindele reci aduse în vaporaşe, aşa cum hotărâseră copiii, deşi un astfel de prânz nu se prea potrivea cu anotimpul.

După aceea oamenii se împrăştiară din nou.

Meaulnes se apropie de domnişoara de Galais, îndată ce o văzu ieşind.

— Eu îţi dădeam un nume mai frumos, zise el, întorcându-sc la cele vorbite mai înainte.

— Cum? Ce fel de nume? întrebă fata, cu aceeaşi gravitate.

Dar el nu răspunse, de teamă să nu fi spus o prostie.

Mă numesc Augustin Meaulnes şi sunt student, continua el.

Oh! Studiezi? zise eA. Şi mai vorbiră o clipa. Vorbiră încet, fericiţi, cu prietenie. Apoi, atitudinea fetei se schimbă. Mai puţin mândră şi mai puţin gravă ca până acum, părea totuşi din ce în ce mai neliniştită. S-ar fi zis că se temea de ce va spune Meaulnes şi era dinainte speriată. Era, lângă el, înfiorată ca o rândunică oprită o clipă pe pământ şi dornică să-şi ia din nou zborul.

La ce bun? La ce bun? răspundea ea, blând, lui Meaulnes care făcea proiecte.

Si când, în cele din urmă, el îi ceru îngăduinţa de a se întoarce într-o zi pe aceste frumoase locuri, ea îi răspunse simplu:

— Am să te aştept.

Ajunseră în dreptul debarcaderului. Deodată se opri şi zise gânditoare:

— Suntem nişte copii, am făcut o nebunie. De astă dată nu se cade să mai urcăm împreună în acelaşi iaht. Te las cu bine. Nu veni după mine.

Meaulnes rămase locului încremenit, privind-o cum se depărtează. Apoi revenindu-şi, porni din nou în urma ei.

Si atunci, de departe, cu un moment înainte de a se pierde în mulţimea de oaspeţi, fata se opri, se întoarse către el şi, pentru prima dată, îl privi lung.

Era un ultim semn de adio? însemna că nu trebuie s-o urmeze? Sau poate mai avea să-i spună ceva?

77 îndată ce lumea se întoarse pe domeniu, în dosul fermei, într-o livada mare în pantă, începu cursa de ponei. Era ultima parte a serbării. După toate socotelile, logodnicii trebuiau să sosească la timp, căci totul urma sa fie condus de Frantz. Totuşi, cursa începu fără el. Băieţii, în costume de jochei, aduceau ponei sprinteni, gătiţi cu panglici; iar fetele, îmbrăcate ca nişte mici călăreţe de circ, cai bătrâni şi blânzi. Pe de lături, oamenii mari, amestecaţi cu copiii, vorbeau tare, râdeau laolaltă, strigau şi făceau pariuri. Şi peste zgomotul acesta vesel, se auzea dangătul sărbătoresc al clopotelor. Parcă te aflai pe pajiştea de iarbă verde şi măruntă a unui câmp de curse pentru păpuşi.

Printre călăreţi, Meaulnes recunoscu pe Daniel şi pe fetiţele cu pene albe la pălării, pe care le auzise vorbind în ajun, pe o alee din pădure. Restul spectacolului îi scăpă, atât de mult dorea să descopere în mulţime graţioasa pălărie cu roze şi larga, bogata mantie maro. Dar domnişoara de Galais nu apăru.

Si când clopotele şi aplauzele vestiră sfârşitul alergării, el tot o mai căuta. Câştigase cursa o fetiţă cu un cal alb, bătrâN. Şi trecea călare, triumfal, cu penele de la pălărie fluturând în vânt.

Apoi deodată se făcu linişte. Jocurile se sfârşiseră şi Frantz nu venise. Fu un moment de sfială, încurcaţi, oamenii se sfătuiră în şoaptă ce să facĂ. În cele din urmă, tăcuţi şi îngrijoraţi, se întoarseră în apartamente, să aştepte acolo sosirea logodnicilor.

CAPITOLUL XVI

FRANTZ DE GALAIS

Alergările se terminaseră prea curând. Era abia patru şi jumătate şi încă lumină, când intră Meaulnes în camera lui, cu capul plin de întâmplările extraordinare de peste zi. Ne-ştiind ce să facă, se aşeză pe un scaun, aşteptând masa şi petrecerea, care trebuia să urmeze după aceea.

Crivăţul sufla din nou ca în prima scară. Il auzeai huind ca un şuvoi, ori trecând cu vâjâit stăruitor de cascadă. Când şi când, tabla de la cămin pocnea.

Meaulnes simţi pentru prima oară acea uşoară tristeţe, care se lasă pe suflet, la sfârşitul unei zile prea frumoase. Viu să aprindă focul, dar nu izbuti să ridice tăblia ruginită a căminului, începu atunci sa facă ordine prin odaie, îşi atârnă mantia în cuier, luă din mijlocul camerei scaunele răsturnate şi le aşeză la rând, pe lângă pereţi, ca şi când s-ar fi pregătit pentru o şedere mai lungă.

Cu toate acestea, gândindu-sc că trebuie să fie gata de plecare în orice clipă, îşi pregăti hainele de şcolar ca pe un costum de călătorie, păturindu-si-le frumos pe spătarul unui scaun; ghetele potcovite, pline încă de noroi, le puse dedesubt. Apoi se aşeză din nou şi privi în jurul lui mulţumit.

Din când în când, câte o picătmă de ploaie se prelingea pe geamul care dădea spre curtea cu trăsuri şi spre pădurea de brazi, lăsând pe sticlă o dungă şerpuitoare. După ce îşi rânduise odaia, Meaulnes era liniştit.

Se afla în camera pe care şi-o alesese singur, străin în mijlocul unei lumi necunoscute, înconjurat de mister, şi se simţea pe deplin fericit. Ceea ce i se întâmplase întrecea toate speranţele lui.

Şi acum, când îşi amintea acel obraz fraged de fată, întors spre el, în bătaia vântului, i se umplea sufletul de o bucurie fără margini.

În timpul acestei reverii, noaptea se furişase în cameră, fără ca el să se gândească măcar să aprindă lumânările. Vântul trânti

uşa care comunica direct cu camera din fund şi ale cărei ferestre dădeau de asemenea spre curtea cu trăsuri. Se ridică s-o închidă la loc, când observă că acolo licărea o lumină. Băgă capul pe uşă să vadă ce e. Pe masă ardea o lumânare. Cineva, care desigur intrase pe fereastră, se plimba în lung si-n lat, cu paşi repezi şi uşori. După cât se putea vedea, era un bărbat extrem de tânăr, aproape un copilandru. Cu capul gol, cu o pelerină de voiaj pe umeri, umbla neîncetat, înnebunit parcă de o durere insuportabilă. Vântul care sufla prin fereastra larg deschisă îi flutura pelerina şi de câte ori trecea pe lângă lumânare, nasturii auriţi de la redingotă străluceau.

Fluiera ceva printre dinţi; un cântec din acelea pe care le cântă, prin cabaretele porturilor, matelotii şi femeile pierdute, ca să-şi uite amarul.

Se opri o clipă din mers, se aplecă peste masă şi, căutând agitat într-o cutie, scoase câteva foi. Cum stătea aplecat deasupra lumânării, Meaulnes îl văzu bine din profil. Avea o faţă cu trăsături fine, fără mustaţă, nas acvilin şi păr bogat, pieptănat cu o cărare la o parte. Nu mai fluiera.

Foarte palid, cu buzele întredeschise, părea istovit, ca şi cum ar fi primit o lovitură puternică în inimă.

Meaulnes nu ştia bine ce trebuie să facă; să se retragă discret, ori să se apropie de el, încetişor, să-i pună mâna pe umăr ca un prieten şi să-i vorbească. Pe când şovăia astfel, necunoscutul ridică deodată capul şi-1 văzU. Îl măsură o clipă fără surprindere, apoi se apropie şi zise îngroşându-şi glasul:

— Domnule, nu vă cunosc. Dar îmi pare bine că vă văD. Şi fiindcă sunteţi aici, am să vă explic dumneavoastră. Iată!

Părea cu totul dezechilibrat. Când zise: lată, îl apucă pe Meaulnes de reverele hainei, vrând parcă prin gestul acesta să-si fixeze atenţia. Apoi clipind repede, întoarse capul spre fereastră şi Meaulnes înţelese că îi venea să plângă.

Îşi înghiţi într-un oftat toată mâhnirea aceasta de copil şi, continuând să se uite ţintă pe fereastră, începu, cu o voce alterată:

— Ei bine! Iată: s-a sfârşit; serbarea s-a sfârşit. Poţi să te duci să le spui. M-am întors singur. Logodnica mea nu mai vine. Nu ştiu de ce; din scrupul, de teamă, din neîncredere. De altfel, domnule, am să-ţi explic.

Dar nu putu continua; toată faţa i se crispa. Nu explică nimic. Se întoarse pe neaşteptate, trecu în umbră şi începu să caute ceva, deschizând şi închizând sertare pline cu haine şi cărţi.

— Mă pregătesc să plec din nou, zise, să nu mă deranjeze nimeni.

Scoase câteva lucruri şi le puse pe masă: un serviciu de toaletă, un pistol.

Si Meaulnes, încurcat, ieşi din cameră, fără a îndrăzni să-i spună un cuvânt, sau măcar să-i strângă mâna.

Jos, se vedea că lumea presimţise ceva.

Aproape toate fetele îşi schimbaseră rochiile, în clădirea principală începuse cina. Dar se mânca pe fugă, în dezordine, ca înaintea unei plecări grăbite.

Intre sufrageria improvizata, camerele de sus şi grajduri, era un neîncetat du-te-vino. Cei care terminaseră se strângeau în grupuri şi îşi luau rămas bun.

Ce s-a întâmplat? întrebă Meaulnes pe un băiat de ţăran care mânca grăbit, cu pălăria pe cap şi şervetul spânzurat de vestă.

Plecăm, răspunse el. S-a hotărât aşa dintr-o dată. Pe la cinci eram strânşi laolaltă toţi oaspeţii. Am aşteptat cât am putut. Logodnicii nu mai puteau să vină. Cineva a zis într-o doară: Dacă am plecA. Şi toata lumea s-a pregătit de drum.

Meaulnes nu răspunse. Acum îi era totuna daca pleca. Nu mersese până la capătul aventurii? Nu dobândise, de data aceasta, tot ce dorise? Abia dacă avusese vreme să-şi amintească în tihnă, cuvânt cu cuvânt, minunata convorbire din dimineaţa aceea. Deocamdată nu mai putea fi vorba decât de plecarE. Şi când se va reîntoarce – cât de curând – atunci nu va mai veni pe furiş.

— Dacă vrei să vii cu noi, continuă băiatul, du-te repede şi te îmbracă. Cât ai bate din palme, noi am şi pus caii.

Meaulnes plecă în fugă, lăsându-şi mâncarea abia începută, şi fără să mai spună mosafirilor ceea ce ştia. Pădurea, grădina şi curtea erau înecate în beznă. La ferestre nu mai licăreau lampioanele colorate din ajuN. Şi cum această cină semăna cu ospăţul de la spartul nunţilor ţărăneşti, cei mai cheflii dintre mosafiri începură să cânte. Lui Meaulncs i se strângea inima, auzind aceste cântece de cârciumă în parcul care timp de două zile adăpostise atâta graţie şi atâtea minuni.

Era începutul dezordinii şi al pustiirii. Trecu pe lângă eleşteul în care se oglindise de dimineaţă. Cât de schimbat părea acum totul, cu acest cântec reluat în cor, din care ajungeau până la el unele crâmpeie:

Unde-ai fost, drăcoaică mică? Parul 'ţi-iese prin scufiţă Şi ai semne pe guriţă.

Sau altul: v

Papucii mei sunt roşii, * > * *

Ah! dragostele mele. Papucii mei sunt roşii, Ah! n-aş mai şti de ele.

Când să urce scara spre camera lui, cineva care tocmai cobora pe întuneric se izbi de el şi-i zise:

— Adio, domnule!

Si înfăsurându-sc în pelerină, ca şi când i-ar fi fost foarte frig, dispăru. Era Frantz de Galais.

Lumânarea pe care o lăsase Frantz în cameră ardea încă. Toate lucrurile erau la locul lor; parcă nu trecuse nimeni pe acolo. Doar o foaie de hârtie rămăsese pe masă, aşezată aşa încât să poată fi văzută imediat. Pe ea erau scrise aceste cuvinte:

Logodnica mea a dispărut, lăsându-mi vorbă că nu poate să fie soţia mea; că e doar o umilă croitoreasă, nu o prinţesă. Nu ştiu ce se va alege de mine. Plec! Nu mai am nici un rost în viaţă. Yvonne să mă ierte ca nu-mi iau rămas bun de la ea, dar nu mi-ar putea fi de nici un folos.

Lumânarea era pe sfârşite; flacăra mai pâlpâi puţin, se târî o clipă pe masă, apoi se stinse. Meaulnes intră în camera lui şi închise uşa. Deşi întuneric, recunoscu fiecare lucru pe care-1 rânduise numai cu câteva ceasuri înainte, în plină zi şi în plină fericire, îşi regăsi modestele haine de şcolar, aşa cum le lăsase; bluza, centura grosolană cu cataramă galbenă, ghetele butucănoase. Se dezbrăcă punând pe un scaun hainele de împrumut şi se îmbrăcă din nou, repede, dar din nebăgare de seamă greşi vesta.

Sub ferestre, în curtea cu trăsuri, era o adevărată harababură. Oamenii strigau, trăgeau de hăţuri, se împingeau unul pe altul, fiecare vrând sa-şi scoată mai degrabă căruţa din îngrămădeala în care era încurcată. Uneori, cineva urcat pe capra unei trăsuri, sau pe coviltirul unei căruţe, ridica felinarul deasupra capului şi-l învârtea făcând lumină împrejur. Atunci, lumina bătea în fereastra camerei lui Meaulnes: o clipa odaia, care-i devenise familiară şi în care toate lucrurile îi păruseră atât de prietenoase, prindea viaţă din noU. Şi astfel, închizând uşa încet, Augustin Meaulnes părăsi acel loc misterios, pe care poate n-avea să-1 mai vadă niciodată.

CAPITOLUL XVII

O SERBARE CIUDATĂ (sfârşit)

Un şir de căruţe pornise deja încet, prin întuneric, şi se apropiase de gardul dinspre păduri. Un om îmbrăcat în cojoc de capră, cu felinarul în mână, conducea de hăţuri calul primei căruţe.

Mcaulnes căuta grăbit pe cineva care să-1 poată lua şi pe el. Ardea de nerăbdare să plece. Era cu teama în suflet sa nu se trezească deodată singur acolo şi să-i fie descoperită isprava. Când ajunse în faţa clădirii principale, vizitiii tocmai cumpăneau încărcătura ultimelor căruţe, îi puneau pe călători să se ridice, pentru a rări sau apropia băncile; fetele, învelite în broboade, se ridicau cu greutate, păturile cădeau la picioarele lor; acelora dintre ele care-şi plecau capetele de partea felinarelor li se vedeau feţele îngrijorate.

În lumina unui felinar, Meaulnes descoperi, printre vizitii, pe flăcăul care-1 poftise, o clipă mai înainte, în căruţa lui.

Pot să mă urc? îl întrebă.

Da' unde mergi, băiete? se interesă flăcăul care nu-1 mai recunoscu.

Înspre Sainte-Agathe.

Păi atunci vezi dacă are loc Maritain.

Si iată-l pe şcolarul înalt căutând printre oaspeţii întârziaţi pe acest Maritain necunoscut, în sfârşit, cineva i-1 arătă în grupul băutorilor, care cântau încă în bucătărie.

— E un „petrecăreţ”, i se spuse. Tot acolo o să fie şi la trei dimineaţa.

Meaulnes se gândi că domnişoara Yvonne de Galais, îngrijorata şi mâhnită, s-ar putea să audă toată noaptea cântecele acestor ţărani cherchehţl. În ce cameră se afla ea acum? Unde era fereastra ei, la care din aceste clădiri misterioase?

Dar n-avea nici un rost să mai zăbovească. Trebuia să plece. O dată întors Ia Sainte-Agathe, lucrurile se vor limpezi; nu va mai fi

un elev fugit de la scoală şi se va putea gândi în linişte la tânăra castelană.

Rând pe rând, căruţele dispăreau în noapte, pline de femei îmbrobodite, de copii încotoşmanaţi, pe jumătate a-dormiţi în braţele mamelor.

Roţile scârţâiau în nisipul de pe alee.

Trecu încă un car şi încă o şarabană în care femeile stăteau înghesuite, una lângă alta, lăsându-1 pe Meaulnes zăpăcit, în prag. Nu mai rămăsese decât o berlină veche, condusă de un ţăran cu bluză. Augustin îl opri şi începu să-i explice.

— Urcă-te, avem acelaşi drum, răspunse binevoitor omul.

Meaulnes deschise cu greutate uşa acestui cupeu hodorogit, căruia îi tremurară geamurile şi îi scârţâiră toate balamalele.

Într-un colţ al trăsurii, pe banchetă, doi copii mici, un băiat şi o fetiţă, dormeau. Se deşteptară din pricina zgomotului şi a frigului, şi se frecau la ochi somnoroşi. Peste o clipă, cuibăriţi în colţul lor, adormiră iar.

Trăsura porni. Meaulnes închise uşa binişor şi se aşeză cu grijă în cealaltă parte. Apoi, se uită pe geam cu ochi lacomi, încercând să vadă locurile pe care le părăsea şi drumul pe unde venise. Cu tot întunericul nopţii, ghici că trăsura traversa curtea şi grădina, trecea prin faţa scării de la camera lui, depăşea gardul, părăsind în sfârşit domeniul şi înfundându-se în pădure. Privind afară, îi părea ca trunchiurile bătrânilor brazi, care abia se zăreau, fug pe dinainte-i.

— Ce-ar fi să-l ajungem pe Frantz de Galais! îşi zicea Meaulnes, şi simţea că inima îi bate mai tare.

Deodată trăsura făcu un ocol brusc, spre a nu se izbi de un obstacol, întâlnit pe neaşteptate în drumul îngust.

Atât cât se putea desluşi prin întuneric, după formă, părea să fie o rulotă, oprită cam în mijlocul drumului. Trebuie să fi poposit

acolo, în apropiere de castel, pe timpul serbărilor din ultimele două zile. După ce trecură de acest obstacol, caii porniră din nou la trap.

Meaulnes începuse să obosească privind pe geam şi tru-dindu-se în zadar să pătrundă întunericul dimprejur, când, în fundul pădurii, văzu izbucnind o lumină, urmată de o detunătură puternică.

Caii porniră în galop şi Meaulnes nu ştiu la început dacă vizitiul se căznea sa-i potolească sau, dimpotrivă, îi gonea şi mai tare. Vru sa deschidă portiera, dar mâncnil era pe dinafară; atunci zgâlţâi geamul, încercând zadarnic să-1 lase jos. Copiii se deşteptaseră înspăimântaţi şi se strângeau unul într-altul, fără să scoată o vorbă.

Si în timp ce zgâlţâia fereastra, cu ochii pe geam, Meaulnes zări, la o cotitură a drumului, o fantomă albă, care fugea. Era, aiurit şi scos din minţi, acel Pîerrot înalt de la serbare, ţiganul în ţinută de mascaradă, care ducea în braţe strâns la piept un corp omenesc.

Apoi totul dispăru.

Trăsura gonea în noapte. Copiii adormiseră din nou. Meaulnes n-avea cu cine să vorbească despre întâmplările fantastice, petrecute în timpul zilelor din urmă. După ce se gândi îndelung la toate cele văzute şi auzite, frânt de oboseală şi cu inima grea, îl fură şi pe el somnul şi adormi ca un copil mâhnit.

Nu se crăpase încă de ziuă, când trăsura se opri în drum şi Meaulnes fu deşteptat de cineva care bătea în geam. Vizitiul deschise rjortiera şi-1 strigă; de afară venea un frig cumplit, care-1 pătrundea până la oase.

— Trebuie să cobori aici, fiindcă noi tăiem drumul peste câmp. Se face ziuă şi eşti foarte aproape de SainteAgathe.

Meaulnes se ridică buimac. Bâjbâi ca un somnambul, căutându-şi şapca de şcolar, care căzuse în cel mai întunecos colţ al trăsurii, sub picioarele copiilor adormiţi şi, aple-cându-se, ieşi.

— Ei, rămâi cu bine, zise omul urcându-se la loc pe capră. Nu mai ai de făcut decât şase kilometri. Iacă borna colo, în marginea drumului.

Meaulnes nu se trezise de tot; merse încovoiat, târân-du-şi picioarele până la piatra kilometrică şi se aşeză pe ea cu braţele încrucişate, cu capul plecat, pregătindu-se parcă să adoarmă din nou.

— A, pai nu aşa, strigă vizitiul. Nu trebuie să adormi acolo. E prea frig. Haide, scoală-te şi fă câţiva paşi.

Clătinându-se ca un om beat, cu mâinile în buzunare şi cu umerii strânşi, Augustin Meaulnes porni agale pe drum către Sainte-Agathe. Iar berlina hodorogită – ultima rămăşiţă a ciudatei serbări – părăsea soseau pietruită şi o lua peste câmp, hurducându-se înceT. Şi nu se mai văzu decât pălăria vizitiului, jucând pe deasupra gardurilor.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL I

JOCUL DE POMINA

Viscolul şi frigul, ploaia şi zăpada, neputinţa în care eram de a duce prea departe cercetările ne împiedicară, pe Meaulnes şi pe mine, să mai vorbim de Ţara Pierdută, înainte de sfârşitul iernii. Nu ne puteam apuca de nimic serios în timpul acelor zile scurte de februarie, bântuite de vijelie şi care sfârşeau, regulat, spre ora cinci, cu o posomorâtă ploaie rece.

Nimic nu ne aducea aminte de aventura lui Meaulnes, în afară de faptul ciudat că, de la întoarcerea lui, nu mai aveam prieteni, în recreaţii se organizau aceleaşi jocuri ca odinioară, dar Jasmin nu mai vorbea niciodată cu Meaulnes. Seara, îndată ce clasa era

măturată, curtea rămânea pustie ca pe vremea când eram singur, iar prietenul meu începea să umble fără astâmpăr, din grădină la şopron şi din curte în sufragerie.

În fiecare joi dimineaţă, instalaţi amândoi la birou în-tr-una din sălile de clasă, citeam pe Rousseau şi Paul-Louis Courier, pe care îi dibuisem în dulapuri, printre metode de engleză şi caiete de muzică scrise mărunt cu mâna. După-amiază ne goneau din apartament vizitele; şi ne întorceam în şcoală. Uneori, grupuri de elevi dintre cei mari jucau un fel de joc războinic, fără nici o noimă: se apropiau, ca din întâmplare, de poarta principală, izbeau cu putere în ea şi apoi plecau.

Această viaţă tristă se prelungi până la sfârşitul lui februarie, începusem sa cred că Meaulnes uitase totul, când o întâmplare şi mai ciudată decât cele de până acum îmi dovedi că mă înşelasem şi că sub aspectul monoton al acestei vieţi de iarna, se pregătea o criză violenta.

Si tot într-o joi scara, pe la sfârşitul lunii, ajunse până la noi prima veste din Ţara de basm, primul ecou al ciudatei aventuri, de care nu mai vorbeam. Eram la meditaţie. După plecarea bunicilor rămâneau cu noi numai Millie şi tata. Domnul Seurel nu bănuia nimic din cearta mocnită care împărţea clasa în două tabere.

Cam pe la opt, Millie, deschizând uşa să arunce afară firimiturile de la masa, făcu:

— Ah! cu o voce atât de clară, încât noi ne apropiarăm să ne uităm ce e. Pe prag era un strat de zăpadĂ. Leşii câţiva paşi în curte, să văd cât a nins. Simţeam cum fulgi uşori îmi alunecă pe obraz şi se topesc îndată. Dar Millie mă chemă imediat înăuntru şi, zgribulită, închise uşa.

La ora nouă ne pregăteam să urcam la culcare; mama era cu lampa în mâna, când auzirăm foarte desluşit două lovituri puternice, una după alta, în poarta principală din celălalt capăt al curţii. Ea puse lampa la loc, pe masă, şi toţi ramaserăm în picioare, la pânda, ciulind urechea.

Nu puteam ieşi să vedem ce s-a întâmplat, căci n-am fi ajuns nici până la marginea curţii şi lumina s-ar fi stins, ba poate s-ar fi spart şi sticla lămpii.

După un moment de tăcere, tata tocmai începuse sa spună:

— A fost desiguR. Când, exact de sub fereastra sufrageriei, care dădea, cum am spus, către drumul gării, porni un ţignal strident şi prelung, care trebuie să se fi auzit până-n strada bisericiI. Şi numaidecât izbucniră, înăbuşite prea puţin de geamuri, strigătele ascuţite ale unor oameni care ajunseseră probabil până la fereastră, căţărându-se pe zid.

— Puneţi mâna pe el! Puneţi mâna pe el'

Din partea opusă a casei răspunseră alte strigăte asemănătoare. Aceia se vede că trecuseră peste ţarina lui moş Martin, escaladând zidul scund, care despărţea câmpul de curtea noastră.

Apoi, din toată părţile răsunară ţipete schimonosite. Strigătul „Puneţi mâna pe el!” izbucnea succesiv de pe acoperişul pivniţei, unde probabil necunoscuţii ajunseseră, sprijinindu-se pe nişte lemne razimate de peretele dinafară, de pe un zid mic dintre şopron şi poarta principală, pe a cărei creasta rotunjită se putea sta uşor călare, de pe gardul de zăbrele dinspre şoseaua GăriI. În sfârşit, un grup întârziat, ajuns în grădină prin dos, făcu acelaşi ţambal au, strigând de astă dată:

— La asalt!

Noi rămăseserăm toţi în picioare şi ascultam ţipetele răsunând în sălile de clasă goale, ale căror ferestre erau deschise.

Eu şi Meaulnes cunoşteam perfect de bine toate chichiţele şi locurile de trecere ale vastei locuinţe, încât vedeam foarte lămurit, ca pe o hartă militară, fiecare punct unde necunoscuţii erau gata să atace.

La drept vorbind, nu ne fusese frica decât în clipa când s-a auzit ţignalul. Fiindcă toţi patru nc-am gândit, în primul moment, la o lovitură dată de borfaşi sau de ţigaui. Tocmai se aflau de vreo două săptămâni, în piaţa din dosul bisericii, nişte haimanale: un ţigan deşirat şi un flăcău cu capul bandajat. Iar la rotari şi în atelierele de potcovărie, se aciuiaseră destui lucrători veniţi de aiurea.

Însă îndată ce auzirăm pe agresori ţipând, ne încredinţarăm că aveam de-a face cu oameni din târg, şi anume cu unii tineri. După unele glasuri piţigăiate, se vedea că sunt şi copii în ceata care se năpustea asupra locuinţei noastre, ca la asaltul unei corăbii.

Aaa, aşa? Bun! strigă tatA. Şi Mîllie întrebă în şoaptă:

Da' ce înseamnă asta?

Deodată vocile de lângă zid, de lângă gard şi cele de la fereastră amuţiră. Două fluierături porniră de lângă geamuri. Strigătele celor căţăraţi pe acoperişul pivniţei, ca şi ale agresorilor din grădină, se împuţinară treptat-treptat, apoi încetară de tot şi auzirăm cum întreaga bandă se strecoară pe lângă peretele sufrageriei, retrăgându-sc în graba, cu paşi înăbuşiţi în zăpadă.

Era vădit că cineva îi stânjenea. La o astfel de oră când toată lumea dormea, ei crezuseră că pot ataca, neslingheriţi de nimeni, această casă izolata la bariera târgului. Dar iată că planul le era zădărnicit.

Abia avuseserăm timp să ne venim în fire – căci totul se petrecuse rapid, ca un asalt bine condus – şi tocmai ne pregăteam să ieşim în curte, când auzirăm o voce cunoscută, strigând la portiţă:

— Domle Seurel! Domle Seurel!

Era domnul Pasquier, măcelarul; un om scurt şi graS. Îşi şterse pe prag saboţii, se scutura de zăpadă şi intră, îşi luase o mutră

vicleană şi speriată, ca şi când ar fi prins firul unei afaceri misterioase.

— Eram la mine, în curtea care dă spre piaţa. Mă pregăteam să închid iezii. La un moment dat, ce văd în faţa mea? doi vlăjgani stând drepţi în zăpadă, parcă făcând de santinelă sau pândind ceva. Erau pe la cruce, înaintez: n-apuc să fac doi paşi şi – hop! iată-i rupând-o la fugă înspre dumneavoastră! N-am stat pe gânduri, mi-am luat felinarul şi mi-am zis: „mă duc să-i spun domnului Seurel”.

Si începu din nou povestea: „Eram la mine în curte, în dos”. Îi oferirăm un lichior, pe carc-1 primi, şi cerurăm amănunte; dar fu incapabil să ne dea vreunul.

În drum spre noi nu văzuse nimic. Probabil că cele două santinele, speriate de el, dăduseră de veste şi toate grupurile dispăruseră cât ai clipi din ochi.

Cine să fi fost ştafetele era greu de ştiut.

— S-ar putea prea bine să fie vagabonzii din piaţă, îi da el înainte. De o lună, de când aşteaptă să se îndrepte vremea şi sa-şi înceapă comediile, ar fi fost de mirare să nu pună ci la cale o lovitură.

Si domnul Pasquier îndruga aceeaşi poveste, sorbind încet din păhărelul cu lichior.

Toate acestea însă nu ne ajutau să facem nici un pas înainte. Stăteam toţi în picioare, dezorientaţi, când Meaul-nes, care ascultase până atunci foarte atent, luă de jos felinarul măcelarului şi hotărî:

I

— Trebuie să mergem la faţa locului.

Deschise uşa şi ieşi. Eu, tata şi domnul Pasquier îl urmarăm.

Mîllie, care se liniştise îndată ce agresorii se depărtaseră, şi care era foarte curioasă din fire, ca toţi oamenii ordonaţi şi meticuloşi, zise:

— Duceţi-vă, dacă vreţi. Dar încuiaţi uşa şi luaţi cheia. Eu mă culc. Am sa las lampa aprinsă.

CAPITOLUL II

AM CĂZUT INTR-O CURSA.

L

Aşadar, pornirăm într-o tăcere absolută. Meaulnes mergea înainte, cu felinarul lui zăbrelit. Lumina se proiecta în evantai pe zăpada strălucitoare. Abia ieşisem pe poarta cea mare, când de după bascula municipală, lipită de zidul pavilionului nostru, doi indivizi cu glugi o zbughiră din beznă, ca nişte pui de potârniche speriaţi. Din fugă aruncară câteva cuvinte întretăiate de râsete înfundate. Chicoteau, amuzaţi de ciudăţenia jocului, ne luau peste picior, sau erau pur şi simplu enervaţi de teamă să nu fie prinşi?

Meaulnes puse felinarul jos pe zăpadă, strigându-mi:

— După mine, Francois!

Si lăsând acolo pe tata şi pe domnul Pasquier, incapabili să suporte o asemenea goană la vârsta lor, ne repczirăm pe urmele celor două umbre, care ocoliseră într-o clipa partea de jos a târgului, urmând drumul pe la Puntea-Vcche şi se v

97 îndreptau acum spre biserică. Alergau cu paşi egali, fără prea multă grabă şi nu ne era greu să-i urmărim. Traversară uliţa bisericii, pe unde totul era tăcut şi adormit, şi o luară prin labirintul de ulicioare şi fundături din dosul cimitirului, numit Cotloanele. Era un cartier locuit numai de ţesători, croitoresc şi muncitori cu ziua. Noi îl cunoşteam prea puţin şi, în tot cazul, nu umblaserăm niciodată noaptea pe acolo. De altfel nici ziua nu era prea populat: muncitorii plecau la lucru, şi ţesătorii lucrau

închişi în casĂ. Şi acum, cufundat în tăcerea asta adâncă şi în beznă, părea mai pustiu decât tot restul târgului. Aşadar, slabă nădejde să se ivească cineva şi să ne dea o mână de ajutor. Printre atâtea cocioabe aşezate la întâmplare, ca nişte cutii de carton, nu cunoşteam decât un singur drum: cel care ducea la o croitoreasă poreclită „Muta”. Şi până la ea drumul era destul de întortocheat. Trebuia, la început, să cobori o pantă abruptă, pavată din loc în loc, apoi să coteşti de câteva ori printre ogrăzi prizărite sau printre grajduri goale ca, în sfârşit, să ajungi într-o fundătură largă, închisă de curtea unei ferme părăsite de multă vreme. Fusesem pe acolo de câteva ori cu mamA. Şi în timp ce „Muta” se înţelegea cu Millie pe tăcute, gân-găvind şi făcând semne complicate cu degetele agile, eu mă uitam afară pe geam. Totdeauna vedeam aceeaşi privelişte: zidul fermei, care era ultima casă din această parte a târgului, poarta mereu închisa şi curtea cu iarbă arsa, prin care nu trecea nimeni niciodată.

Cei doi necunoscuţi apucară exact acest drum. La fiece cotitură credeam că i-am pierdut, dar spre mirarea mea, de fiecare dată îi ajungeam tocmai când se pregăteau să întoarcă alt colţ. Zic, spre mirarea mea, căci ulicioarele erau atât de înguste, încât faptul n-ar fi fost cu putinţă, dacă ei > * M

1= li nu şi-ar fi încetinit voit mersul, de câte ori eram pe punctul de a le pierde urma.

În sfârşit, fără nici o şovăială, o luară pe străduţa care ducea la „Muta”. Victorios, îi strigai lui Meaulnes:

— Îi avem în mână, e o fundătură.

Si de fapt, noi le picaserăm lor în mână. Ne aduseseră acolo unde voiseră ei. Ajunşi la zidul fermei, se întoarseră spre noi cu îndrăzneală şi unul dintre ei dădu drumul aceluiaşi ţignal prelung, pe care-1 auziserăm de două ori în acea scară.

Cât ai clipi, din curtea fermei părăsite ieşiră vreo zece băieţi, care probabil fuseseră postaţi acolo să ne aştepte. Toţi aveau glugi pe cap şi feţele mascate cu fulare.

Cine erau, ştiam noi prea bine; însă eram hotărâţi să nu-i spunem nimic domnului Seurel, pe care nu-1 priveau treburile noastre. Erau: Delouche, Denis, Giraudat şi toţi ceilalţi, îi recunoscuserăm după voci şi după felul lor de a se bate.

Un singur lucru ne îngrijora, şi s-ar fi zis că pe Meaulnes aproape că-1 înspăimânta: era unul acolo, pe care noi nu-1 cunoşteam şi care părea să fie şeful. Acela nu se atingea de Meaulnes: stătea cu braţele încrucişate şi îşi privea soldaţii manevrând. Aveau mult de furcă cu „Lunganul", căci el se lupta din răsputeri, gâfâind, trântindu-şi agresorii în zăpadă, sau repezindu-i în gard. Dar duşmanii nu se lăsau: deşi ferfeniţă din cap până-n picioare, se ridicau şi atacau mai îndârjit. Doi dintre ei se ocupaseră de mine. Mă zbăteam ca un diavol şi nu le fusese prea uşor să mă imobilizeze. Eram la pământ, cu genunchii îndoiţi, cu braţele strânse la spate, chircit, şi priveam încăierarea cu o curiozitate intensă, dar şi cu puţină spaimă. Dintr-o întorsătură bruscă pe călcâie, Meaulnes se descotorosise de patru colegi de ai noştri, care-1 apucaseră de bluză, zvârlindu-i cât colo, în zăpadă. Neclintit în picioare, necunoscutul urmărea bătălia cu interes, dar foarte calm, repetând din când în când cu un glas limpede:

— Hai! Curaj! Nu vă lăsaţi! Go on, my boys. Era vădit că el comanda. De unde venise? Cine era?

Când şi cum îi antrenase la bătaie pe colegii noştri? Toate acestea erau un mister pentru noi. Ca şi ceilalţi, avea faţa ascunsă cu un fular; dar când Meaulnes, scăpat de adversari, se îndreptă ameninţător spre el, mişcarea pe care necunoscutul o făcu spre a vedea mai bine şi a face faţă situaţiei îi scoase la iveală o bucată de cârpă albă care-i înfăşură capul ca un bandaj.

În aceeaşi clipă, îi strigai lui Meaulnes:

— Păzea! e încă unul la spate1

Dar Meaulnes nici n-avu timp să se întoarcă; de lângă bariera din dosul lui, o arătare lungă se repezise cu un laţ, făcut dintr-un fular, pe care îl aruncă dibaci de gâtul prietenului meu, şi-1 trânti la pământ. Numaidecât cei patru adversari, căzuţi cu nasul

în zăpadă, se întoarseră la luptă. Se repeziră la Meaulnes şi-i legară braţele cu o frânghie şi picioarele cu un fular. In acest timp, necunoscutul cu capul bandajat îi scotocea prin buzunare. Ultimul venit, omul cu laţul, aprinsese un muc de lumânare pe care îl apăra cu palma; şi de câte ori şeful descoperea o hârtie nouă, se apropia de luminiţă să cerceteze ce conţine. Desfăcu în sfârşit acea asa-zisă hartă, acoperită de inscripţii, la care lucrase Meaulnes de când se întorsese şi strigă vesel:

— De data asta am pus mâna pe el. Uite planul, uite ghidul1 O să vedem dacă acest domn a fost acolo unde îmi închipui eu.

Acolitul său stinse lumânarea. Fiecare îşi culese de pe jos şapca sau centura. Şi toţi combatanţii dispărură în tăcere, aşa cum veniseră, dându-mi drumul, îmi dezlegai în grabă prietenul.

— N-o să facă ei nici o ispravă cu planul ăsta, zise Meaulnes ridicându-se, şi plecarăm încet, căci şchiopăta puţiN. În uliţa bisericii, regăsirăm pe domnul Seurel şi pe moş Pasquicr:

— N-aţi văzut pe nimeni? întrebară el. Nici noi! Mulţumită întunericului, nu băgară de seamă nimic.

Măcelarul plecă acasă şi domnul Seurel se întoarse grăbit să se culce.

Iar noi, sus, în mansarda de lângă pod, stăturăm multă vreme lângă lampă să ne reparăm bluzele sfâşiate, discutând pe şoptite despre ceea ce ni se întâmplase, ca doi tovarăşi de arme, în seara unei bătălii pierdute.

CAPITOLUL IÎl

VAGABONDUL VINE LA SCOALĂ

A doua zi de dimineaţă, ne sculărăm foarte greu. Sosirăm gâfâind, exact la opt şi jumătate, în clipa când domnul Seurel, terminând inspecţia, se pregătea sa dea semnalul de intrare în clasă. Băieţii aşteptau în rând, doi câte doi, cu cărţile şi caietele sub braţ.

Cum eram în întârziere, ne strecurarăra Ia întâmplare; de obicei însă, prietenul meu se aşeza la capul şirului. Mă surprinse graba cu care cei de pe la mijlocul rândului ne făcură loc între eI. Şi fiindcă domnul Seurel se apucase sa-1 inspecteze şi pe Meaulnes, scosei capul din linie să văd ce mutre fac agresorii noştri din ajun.

Primul pe care-mi căzură ochii fu chiar cel la care nu încetam să mă gândesc. Rămăsei cu gura căscată, căci nu mă puteam aştepta sa-1 văd acolo. Luase locul lui Meaulnes în fruntea rândului. Era un băiat cu faţa foarte delicată, izbitor de palidă şi puţin pătată de pistrui. Stătea neglijent, cu un picior pe treapta de piatră de la intrare şi cu umărul rezemat de pervazul uşii. Avea ghiozdan în spate. Ţinea capul uşor înclinat şi ne privea cu o curiozitate dispreţuitoare şi amuzată. Capul şi o parte din obraz îi erau bandajate cu o cârpă albă. Recunoscui pe şeful bandei care ne buzunărise noaptea trecută.

Acum însă intram în clasă şi fiecare se ducea la locul lui, în tăcere. Noul elev se aşează în banca lungă de lângă stâlp, în care şedea Meaulnes. Şi unul şi altul ocupau capetele băncii. Giraudat, Dclouche şi ceilalţi trei din banca întâi se înghcsuiră unii întralţii să-i facă loc, ca şi când s-ar fi înţeles dinainte.

Iarna se întâmpla adeseori să treacă pe la şcoala noastră asemenea elevi de ocazie. Marinari prinşi de gheţuri pe canal, ucenici, călători împiedicaţi de viscol să-şi urmeze drumul. Rămâneau la curs o zi, două, câteodată chiar o lună, rareori mai mult. Obiect de curiozitate în timpul primei ore, erau îndată neglijaţi şi se pierdeau repede în masa elevilor obişnuiţi.

ALAIN FOURNTER

Dar era sortit ca pe acest vagabond original sa nu-1 uităm curând. Ţin minte şi acum toate comorile bizare aduse de el în ghiozdanul ce-i atârna la spate. Rând pe rând scotea de acolo câte un lucru nemaivăzut. Apărură întâi nişte tocuri „cu vederi”, pe care le pusese pe bancă, înainte de a se începe dictarea. Dacă închideai un ochi şi te uitai în umbra, printr-un bob de sticlă fixat în coada tocului, vedeai basilica din Lourdes, sau cine

ştie ce alt monument necunoscut. Un astfel de toc trecu din mână-n mână în clasa. Apoi veni rândul unui penar chinezesc, plin cu compasuri şi cu tot felul de instrumente complicate, care se transmiteau în acelaşi chip, lunecând pe sub caiete şi cărţi, ca domnul Seurel să nu bage de seamă.

Si tot astfel circulară pe ascuns cărţi noi-nouţe, cu titluri rare, pe care le citeam cu jind, băgate în coperta vreunuia din puţinele volume jerpelite, din biblioteca noastră: Stepa cu mierle, Prietenul meu Benoist, Stânca pescăruşilor. Unii ţineau pe genunchi aceste cărţi venite nu se ştie de unde, poate furate, şi Ic răsfoiau cu o mână, scriindu-şi dictarea cu cealaltă. Alţii învârteau compasurile în fundul pupitrelor. Alţii, în clipa când domnul Seurel întorcea spatele, căci dicta plimbându-se de la fereastră la catedră, închideau repede un ochi şi îşi lipeau de celălalt „vederea" verde-albăstruie şi dantelată a catedralei Notre-Dame de Paris, în acest timp, cu tocul în mână, elevul străin, al cărui profil delicat se contura pe stâlpul cenuşiu, făcea cu ochiul, mulţumit de tot jocul înfiripat pe furiş în jurul lui.

Puţin câte puţin, toată clasa începu să se neliniştească: pe măsură ce se transmiteau, obiectele ajungeau unul după altul în mâinile lui Meaulnes, care, fără să le privească, le punea cu indiferenţă lângă el. In curând se formă o

103 grămadă divers colorată cum este aceea cu instrumente de calculat de la picioarele femeii care reprezintă Ştiinţa, în compoziţiile alegorice. Era fatal ca domnul Seurel sa-i surprindă etalându-şi această marfă neobişnuită şi să bage de seamă manevra. De altfel, trebuia să înceapă şi o ancheta asupra celor petrecute noaptea şi prezenţa vagabondului înlesnea cercetările. Ceea ce prevăzuse Mcaulnes se împlini, dar numai pe jumătate.

Intr-adevăr, domnul Seurel se opri mirat în faţa lui Au-gustin.

— Cui aparţin toate acestea? întrebă el, arătând „toate acestea" cu dosul cărţii pe care o ţinea în mână, închisă peste index.

— Nu ştiu, răspunse Mcaulnes pe un ton morocănos şi fără sa ridice ochii.

Insă şcolarul necunoscut interveni, sigur de sine:

— Sunt ale mele! zise ci.

Si adăugă imediat, cu un gest larg şi elegant de tânăr senior, căruia bătrânul institutor nu ştiu să-i reziste:

— Dar le pun la dispoziţia dumneavoastră, domnule, dacă vreţi sa le vedeţi.

Cât ai clipi, toţi băieţii se ridicară de la locurile lor şi, în vârful picioarelor, parca spre a nu tulbura noua atmosferă ce se crease, se strânseră curioşi în jurul profesorului, care îşi plecase capul chel, cu puţin păr creţ pe la tâmple, peste această comoară.

În mijlocul grupului, străinul cu faţa străvezie dădea explicaţiile necesare, pe un ton calm şi triumfător, Meaulnes, rămas în bancă, tăcut şi părăsit, îşi deschise caietul de notiţe si, încruntând sprâncenele, se cufundă în-tr-o problemă complicată.

Pauza ne surprinse în această dezordine; dictarea rămăsese baltă. La drept vorbind, toată dimineaţa fusese recreaţie.

Aşadar, la zece şi jumătate, când elevii invadară curtea mohorâtă şi plină de noroi, se simţi numaidecât că băieţii şi-au găsit un nou şef.

Din toate jocurile pe care vagabondul le introdusese la noi chiar în dimineaţa aceea, nu-mi amintesc decât pe cel mai sângeros: era un fel de „turnir”, caii fiind elevii mari, pe umerii cărora se căţăraţi băieţii mai mici.

Jocul se desfăşura astfel: se făceau două tabere care plecau din două capete opuse ale curţii, năvălind una asupra celeilalte şi căutând prin violenţa ciocnirii să doboare la pământ pe adversari. Călăreţii încercau să-şi trântească duşmanii de pe cal, aruncând laţuri făcute din fulare sau repezindu-se cu braţele

întinse ca nişte suliţi. Unii se fereau de lovitură, îşi pierdeau echilibrul şi se rostogoleau în noroi. Pe alţii, care se clătinau numai, gata să cadă, calul îi prindea de picioare, îi urca la loc pe umeri şi-i aţâţa din nou la luptă. Călare pe Delage cel cu mâini şi cu picioare nesfârşite, cu tuleie roşcovane şi urechile blegi, firavul cavaler, bandajat la cap, întărâta mereu taberele rivale, îşi dirija „calul” cu răutate şi râdea în hohote.

Augustin şedea în pragul clasei cu mâinile în buzunare şi privea, plictisit la început, cum se organizează jocul. Eu aşteptam alături, nehotărât.

— E şmecher, zise el printre dinţi. Singurul mijloc, ca să nu fie bănuit, era să vină aici chiar în dimineaţa astA. Şi domnul Seurel s-a lăsat dus! Rămase acolo un moment îndelungat, apoi începu să bombănească împotriva acelui comediant care era gata sa-i facă pe băieţi să se zdrobească între ei, pe băieţii cărora, cu puţin înainte, el le fusese căpitan. Eu, copil liniştit cum eram, mă grăbeam sa-1 aprob.

În lipsa profesorului, pretutindeni, în toate colţurile, lupta continua cu pasiune: cei mici sfârşiseră prin a se căţăra unii deasupra altora. Alergau şi se dădeau peste cap, înainte chiar de a primi lovitura adversarului. Curând nu mai rămase în picioare, în mijlocul curţii, decât un grup îndârjit şi învolburat, din care se ivea câteodată bandajul alb al noului şef.

Atunci Meaulnes nu mai putu să reziste. Lăsă capul în jos, se sprijini cu mâinile de coapse şi-mi strigă:

— Hai şi noi, Francois!

Surprins de această hotărâre neaşteptată, nu statui totuşi mult pe gânduri, sării pe umerii lui şi după o secundă, eram în mijlocul încăierării. Când ne văzură apărând, cea mai mare parte din combatanţi o rupseră la fugă, strigând speriaţi:

— Vine Meaulnes! Vine „Lunganul”!

În mijlocul celor rămaşi, el începu să se învârtească în loc şi să mă îndemne:

— Întinde braţele, înşfacă-i cum am făcut eu azi-noapte. Iar eu, îmbătat de luptă şi sigur de victorie, înhăţam în trecere pe duşman, care se zbătea, se clătina o clipă şi cădea în noroi. Cât ai clipi, toţi fură la pământ. Mai rămăsese în picioare doar noul-venit, călare pe Delage; însă roşcovanul se vede că nu avea chef să pornească la luptă împotriva lui Meaulnes, căci se smuci violent din şale, se plecă şi-1 dădu jos pe călăreţul alb.

Acesta rămase drept în picioare, ţinând mâna pe umanii lui Delage, cum şi-ar ţine un căpitan calul de zăbală, şi se uită la Meaulnes uimit şi cu nemărginită admiraţie:

— Asta da, mi-a plăcut! zise el.

Dar tocmai atunci sună de intrare; băieţii adunaţi pe lângă noi, în aşteptarea unei scene surprinzătoare, se împrăştiată dezamăgiţi. Iar Meaulnes, negru de ciuda că nu şi-a răpus duşmanul, îi întoarse spatele mahmur, zicând mai mult pentru el:

— Nu-i nimic. O să-i arăt eu altă dată!

Până Ja prânz, cursul continuă numai de formă, ca în preajma vacanţei. Băieţii râdeau, se sculau de la locurile lor, vorbeau tare şi atracţia rămânea mereu elevul-comediant.

El dădea explicaţii spunând că erau imobilizaţi în piaţă din pricina frigului, că deocamdată nu se puteau gândi să dea reprezentaţii nocturne, la care n-ar fi venit nimeni şi, că se hotărâse să vină la cursuri pentru a se distra. Venise singur, deoarece tovarăşul lui trebuia să aibă grijă de păsările exotice şi de capra savantă. Povestea apoi despre viaţa nomadă pe care o duc, despre zilele când răpăie ploaia pe acoperişul şubred de tablă al rulotei şi când trebuie să te dai jos la urcuş, ca să împingi la roată. Elevii din fundul clasei ieşeau din bănci şi se apropiau ca să asculte mai bine. Alţii, mai puţin romantici, profitau de ocazie şi se încălzeau lângă sobă. Dar repede îi

răzbea şi pe ei curiozitatea şi se apropiau de grupul vorbăreţ, ciulind urechea; ţineau însă o mână pe capacul sobei, ca să-şi păstreze locul.

— Şi din ce trăiţi9 întreba domnul Seurel, care urmărea totul cu acea curiozitate puţin copilărească de învăţător, mereu dornic să afle câte ceva.

Băiatul rămase o clipă nedumerit, ca şi când nu 1-ar fi preocupat niciodată amănuntul acesta.

— Păi, din ce câştigăm toamna, răspunse el. Aşa cred. Ganache ţine socotelile.

Nimeni rm-1 întrebă cine era Ganache. Dar mie îmi veni în minte acea arătare lungă care în ajun îl atacase pe Meaulnes cu viclenie, pe la spate, şi-1 trântise la pământ.

CAPITOLUL IV

ÎN CARE E VORBA DE DOMENIUL MISTERIOS

După-amiaza veni cu aceleaşi bucurii, în tot timpul cursului domni aceeaşi dezordine şi se întrebuinţară aceleaşi naive şiretlicuri. Vagabondul adusese alte obiecte preţioase: scoici, jocuii, nişte muzicuţe, ba chiar şi o maimuţă mică, pe care o auzeam cum zgârie acolo, în tolba lui de scamator. Domnul Seurel trebuia să întrerupă lecţia mereu, pentru a examina tot ce scotea şmecherul din sac. Se făcuse ora patru şi Meaulnes era singurul care îşi terminase problemele.

De astă dată toată lumea ieşi fără grabă din clasa. Parcă între orele de curs şi recreaţie nu mai era acea demarcaţie riguroasă care face viaţa de scoală simplă şi regulată ca succesiunea ziîeîor şi a nopţilor Uitasem până şi să indicăm domnului Seurcl, către ora patru fără zece, pe cei doi elevi „de serviciu” la maturatul clasei, lucru pe care nu-1 scăpăm din vedere niciodată, fiindcă era un fel de a anunţa şi grăbi sfârşitul cursului.

I2C*CSS$

Dm întâmplare, chiar în ziua aceea era rândul lui Meaulnes De dimineaţă, vorbind cu vagabondul, eu îl înştiinţasem că orice nou-venit era obligat, dm oficiu, să ajute la măturat, în ziua sosim

Meaulnes se întoarse în clasă, îndată cc-si primi gustarea de la patru Vagabondul se făcu însă aşteptat multă vreme. Era aproape întuneric, când sosi şi el, gâfâind

— Sa rămâi în clasă, Francois, îmi spuse prietenul meu, cu am sa-1 ţin, iar tu ai sa-i ici înapoi planul pe care mi 1-a furat.

Mă aşezai aşadar pe o măsuţă lângă fereastră, încercând să citesc la ultimele licăriri de lumină ale zilei, şi îi văzui cum dădeau la o parte băncile, fără să scoată o vorbă – Meaulnes încruntat, cu bluza neagră încheiată în spate, la trei nasturi, şi încins cu centură, celălalt, delicat, nervos, bandajat la cap ca un rănit Era îmbrăcat într-un palton vechi, cu rupturi pe care 7iua nu le văzusem. Stăpânit de o agitaţie aproape sălbatică, ridica şi împingea băncile, cu o iuţeală nebună, zâmbind necontenit, s-ar fi zis că desfăşura cine ştie ce joc, al cărui tâlc ascuns noi nu-1 cunoşteam.

Ajunseră astfel la ultima bancă din coltul cel mai întunecos al sălu Acolo, Meaulnes putea să-si trântească adversarul, cât ai bate dm palme, fără ca cineva să-1 vadă on să-1 audă de afară Nu înţelegeam de ce lasă să-i scape un prilej atât de bun Când s-ar fi întors lângă uşă, vagabondul ar fi putut să fugă în orice clipa, pretextând ca terminase treaba şi dus ar fi fost. Planul şi toate indiciile pe care Meaulnes se muncise atâta timp să le descopere, să le combine şi să le reunească, ar fi fost atunci definitiv pierdute pentru noi.

If în fiece clipă aşteptam de la prietenul meu o mişcare, un semn care să-rm anunţe începutul bătăliei, dar el nici nu se clintea. Doar din când în când privea, cu o stranie imobilitate şi cu un aer întrebător, bandajul vagabondului, în penumbra înserării,

bandajul părea plin de pete negre Fu mutată din loc şi ultima banca, fără să se întâmple ceva.

Dar în momentul când amândoi se întorceau din fundul clasei, să mai dea o dată cu mătura pe prag, Meaulnes, ple-cându şi capul, zise cu vocea strangulată, fără să şi privească adversarul

— Vi s-a umplut bandajul de sânge şi aveţi hainele sfâşiate.

Băiatul îl privi lung, nu atât mirat de ceea ce îi spunea Meaulnes, cât profund emoţionat de a-1 auzi vorbindu-i.

— Adineauri, în piaţă, au vrut să-mi smulgă planul pe care vi 1-am luat, răspunse el Când au aflat că vin aici să mătur clasa, au înţeles că vreau să fac pace cu dumneavoastră şi au sărit pe mine Dar m-am ţinut bine, 1-am salvat, adăugă el mândru, întmzând lui Augustm preţioasa hârtie îndoită.

Meaulnes se întoarse încet spre mine

— Auzi9 El se bătea pentru noi, fund şi rănit, iar noi îi întmdeam o cursă

Apoi renunţând la acel „dumneavoastră” neobişnuit între şcolarii de la Sainte-Agathe, zise-

— Eşti un adevărat camarad Si-i întinse mâna Comediantul i-o strânse călduros şi rămase o clipă amuţit Era foarte tulburat Dar continuă imediat, cu o curiozitate arzătoare.

Va să zică îmi întindeau o cursă Ce nostim1 Bănuiam şi-mi ziceam au să fie foarte miraţi când o să-mi ia înapoi planul şi o să vadă că l-am completat.

Completat1?

A, staţi! Nu în întregime.

Si lăsând tonul glumeţ, adăugă încet şi grav, apropim-du-se de noi'

— Meaulnes, acum pot să-ti spun am fost şi eu acolo Am luat şi eu parte la acea serbare extraordinara Când rm-au povestit băieţii de aventura ta misterioasă, m-am gândit mult şi am ajuns la convingerea ca e vorba de vechiul domeniu pierdut Ca să mă asigur, ţi-am furat harta Dar şi eu sunt în situaţia ta, nu ştiu numele castelului, nu cunosc tot drumul de aici până acolo şi n-as putea să mă reîntorc.

Cu ce elan, cu ce intensă curiozitate, şi cu câtă prietenie ne strânserăm lângă el' Meaulnes îi punea întrebare după întrebare şi nu se mai sătura să-1 iscodească Ni se părea că stârnind cu pasiune pe lângă noul nostru prieten, l am face să spună şi ceea ce pretindea că nu ştie

— O să vedeţi, o să vedeţi, răspundea tânărul puţin plictisit şi încurcat, v-am însemnat pe plan câteva indicaţii pe care nu le aveaţi E tot ce puteam face.

Si văzându-ne plini de admiraţie şi de entuziasm.

Oh' zise el cu tristeţe dar şi cu mândrie, c mai bine să vă spun de la început, eu nu sunt un băiat ca oricare, acum trei Iun] am vrut să mă omor, mi-am tras un glonte în cap aşa se explică bandajul ăsta de pe frunte Parcă as fî un soldat din garda Senei, de la 1870

Si în lupta de asta-seară, rana s-a deschis, zise Meaulnes, prietenos, 111

Dar celălalt, fără să l ia în seamnă, continuă pe un ton uşor afectat.

Voiam să mor şi fiindcă n-am reuşit, voi tiăi doar ca să-mi pierd vremea, ca un copil, ca un vagabond Am părăsit totul Nu mai am nici tată, nici soră, nici casă, nici dragoste. Nu mai am nimic altceva decât tovaiăsi de joc.

Tovarăşii aceia te-au şi trădat, zisei eu.

Da, lăspunse el cu însufleţire Din pricina unuia, Delouche A ghicit că voi face cauză comună cu voi Mi-a demoralizat trupa, pe care o struneam atât de bine Aţi văzut cum era condus atacul de aseară Ce bine mergea' Din copilăne nu mai organizasem ceva atât de reuşit.

Rămase o clipă visător şi adăugă, spre a ne lămuri pe deplin asupra cazului său.

Am trecut de partea voastră, astă-seară, fiindcă mi-am dat seama azi-dimineaţă că e mult mai plăcut să fiu cu voi, decât cu banda celorlalţi Delouche ăsta, mai ales, mi-e nesuferit Ce idee să facă pe bărbatul la şaptesprezece am' Nimic nu mă dezgustă mai mult Ce credeţi, o să ne mai pice în mână1?

Sigur, zise Meaulnes Dar rămâi mai multă vreme cu noi?

Nu ştiu As vrea din toată mima Sunt groaznic de singur Nu-1 am decât pe Ganache.

Toată căldura, toată veselia i se spulberaseră ca prin farmec.

Un moment se lăsă copleşit de o amară deznădejde, tot aşa trebuie să fi fost şi în ziua când îi venise gândul sinucidem

— Hai să fim prieteni, zise el pe neaşteptate Vedeţi, eu vă cunosc secretul şi 1-am apărat împotriva tuturor Pot să va pun din nou pe drumul pe care 1-aţi pierdut şi adăugă aproape solemn Fiţi prietenii mei, pentru ziua când voi fi din nou pe pragul infernului, cum am mai fost odată Juraţi-mi că veţi răspunde când vă voi chema, când voi striga aşa (si scoase un ţipăt straniu Huuunu1). Meaulnes, tu să juri întâi1

Si noi jurarăm, căci copii cum eram, ne ispitea tot ce părea mai solemn şi mai grav decât e firesc

— În schimb, zise el, iată ce vă mai pot spune acum este o casă la Pans, unde tânăra castelană avea obiceiul să petreacă sărbătorile Pastelul şi Rusaliile, luna iunie şi câteodată o parte din iarnă.

În acest moment, de la poarta principală, o voce necunoscută strigă de câteva on din întuneric Ghicirăm că era Ganache, ţiganul care nu îndrăznea sau nu ştia cum să între în curte. Chema, cu glas îngrijorat, când foarte tare, când aproape şoptit*

Hu-uu1 Hu-uu1

Spune, spune repede1 strigă Meaulnes tânărului vagabond, care tresărise şi îşi potrivea hainele, gata de plecare.

El ne dădu în graba o adresă la Paris, pe care noi o repetarăm în şoaptă.

Apoi fugi să-si caute tovarăşul la gard, lasându-ne într o stare de tulburare inexprimabilă.

CAPITOLUL V

OMUL CU ESPADRILE în noaptea aceea, pe la ora trei, văduva Delouchc, angita, care locuia în centru, împreună cu un cumnat al ei umas, se sculă să aprindă focul în bucătărie. Omul trebuia plece la drum, la ora patru, şi biata femeie, cu o firmitate la mâna dreaptă pricinuita de o arsură veche, buia s3 prepare în grabă cafeaua în bucătăria întunecoasă a frig îşi puse un sal vechi peste carmzola, luă înarea în mână, ferind flacăra cu cealaltă – cu cea m-ă – îs i sumese sortul, străbătu curtea plină de sticle e şi de lăzi şi deschise uşa magaziei de lemne, care şi de coteţ pentru găini, ca să ia surcele Dar abia o îi tasesc, că un individ se repezi din beznă, stinse li narea, cu o lovitura de şapcă atât de violentă încât făcu sa Wic aerul, izbi femeia, trântind-o la pământ, şi fugi cât îl ă picioarele, în timp ce găinile şi cocoşeu înnebuniţi fac o larmă infernală ui luase într-un sac – după cum hangiţa, sculân-du-s le jos, băgă de seamă, un minut mai târziu – vreo doisţ tce din pun ei cei mai frumoşi.

L itngătele cumnatei sale, Dumas alergase într-un suflet uită de jur împrejur şi constată că pungaşul intrase curtea cea mică, descuind poarta din dos, cu o

ALA1N FOURNIER cheie falsă şi că fugise tot pe acolo, lăsând-o deschisă. Ca orice om deprins cu braconierii şi cu borfaşii, lua puşca încărcată, felinarul de la căruţă, şi porni pe urmele hoţului. Individul însă trebuie să fi fost încălţat cu cspadrile, căci paşii abia se cunoşteau. Urmele duceau, câtăva vreme, pe drumul gării, apoi se pierdeau la bariera unei păşuni. De aceea Dumas fu silit să-şi oprească aici investigaţiile. Ridică ochii din pământ şi rămase o clipă în loc, atent: în depărtare, pe acelaşi drum, se auzea zgomotul unei căruţe mânate în galop nebun.

Pe de altă parte, Jasmin Delouche, fiul văduvei, se sculase, îşi aruncase în grabă o glugă pe umeri, îşi trăsese pâslarii în picioare şi ieşise să dea şi el o raită prin târg. Totul dormea. Totul era cufundat în întunericul şi liniştea adâncă de dinaintea zorilor. Ajuns în răspântie, la „Patru Drumuri”, auzi şi el – ca şi unchiul său – foarte departe, spre colina Riaudes, huruitul unei cănite, al cărei cal fugea de mânca pământul. Băiat şmecher şi lăudăros cum era, îşi zise atunci, aşa cum ne repetă şi nouă după aceea, cu nesuferitul lui obicei de a apăsa pe r ca în mahalalele din Montlucon:

— Ăia au şters-o spre gară, dar asta nu înseamnă că n-o să pun eu laba pe alţii, de cealaltă parte a târgului.

Si se întoarse înapoi spre biserică, în aceeaşi linişte nocturnă.

În piaţă, în rulota comedianţilor, era lumină. Un bolnav, desigur. Era gata să se oprească, să întrebe ce s-a întâmplat, când spre Cotloane se ivi o umbră, care alerga cu paşii înăbuşiţi drept spre scara căruţei. Era un om încălţat cu espadrile.

Jasmin se uită bine şi, recunoscând silueta lui Ganache, făcu doi paşi în lumină şi întrebă în şoaptă:

— Hei! Ce s-a întâmplat?

Speriat, ciufulit, ştirb, cu faţa schimonosită de frica, Ganache se opri şi răspunse cu sufletul la gura:

— ColeguL. E bolnav. A fost bătaie aseară şi i s-a deschis rana de la cap. Fusei după infirmieră.

Si într-adevăr, pe când Jasmin Delouche se întorcea acasă foarte intrigat, întâlni, pe la mijlocul târgului, o călugăriţă care mergea cu paşi mărunţi şi repezi.

Dimineaţa, mai mulţi locuitori din Sainte-Agathc ieşiră în poartă cu ochii umflaţi de nesomn.

Era o indignare generală. Toată lumea striga şi tot târguL. Mirosea a praf de puşcă.

La Giraudat se oprise, pe la două noaptea, o trăsurică; cineva arunca în ea, pe fugă, nişte pachete care cădeau cu zgomot înfundat, în casă nu erau decât două femei şi ele nu îndrăzniseră nici să se mişte. Când se făcu ziuă şi intrară în curtea păsărilor, înţeleseră că „pachetele" acelea erau iepurii şi orătăniile loR. În timpul primei recreaţii şi Millie găsi un semn de la mosafirii nepoftiţi, de peste noapte: câteva chibrituri arse, aruncate lângă spălătorie. Asta însemna că hoţii fuseseră prost informaţi asupra locuinţei noastre şi nu putuseră intra. La Perreux, la Boujardon şi la Clement, lipseau şi porcii, care fură însă găsiţi dimineaţa, râmând prin grădini. Porcii profitaseră de ocazie că era poarta deschisă şi făcuseră o plimbare nocturnă. Se furaseră păsări aproape din toate curţile; hoţii se mulţumiseră însă numai cu atât. Doamna Pignot, brutăriţa, care nu creştea păsări, strigă toată ziua în gura mare că i se furase lopata de scos

K

ALAIN FOURNTER pâine şi o jumătate de kilogram de indigo, dar faptul acesta n-a fost niciodată dovedit şi nici trecut în procesul-verbal.

Nebunia aceasta, spaima şi trăncăneala ţinură toata dimineaţa. Jasmin povesti în clasă ce i se întâmplase noaptea:

— Oh! sunt ei şmecheri, dar dacă prindea unchiul pe vreunul – bine a zis el: „ca pe un iepure îl împuşcam!"

Si adaugă privindu-ne cu înţeles:

— Bine că nu i-a ieşit Ganache în cale, că ar fi fost în stare să tragă în el. Ţiganul e tot ţigan, cum spune unchiul; şi Dessaigne zice la fel.

Cu toate acestea, nimeni nu se gândea să tulbure liniştea noilor noştri prieteni. Abia a doua zi dimineaţa, Jasmin atrase atenţia unchiului său ca Ganache, ca şi hoţul lor, era încălţat cu espadrile. Amândoi socotiră ca făcea să spună asta şi jandarmiloR. Şi hotărâră, în mare taină, ca îndată ce vor avea puţin răgaz, să meargă la jandarmeria cantonului, să înştiinţeze pe şeful de post.

Zilele următoare vagabondul cel tânăr, uşor bolnav din pricina rănii deschise, nu mai apăru.

Seara ne duceam în piaţa bisericii şi dădeam târcoale pe lângă rulotă, să-i vedem măcar lampa aprinsă, prin perdelele roşii.

Stăm acolo, plini de nelinişte şi de înfrigurare, fără a îndrăzni să ne apropiem de cocioaba umila, ce ne părea anticamera şi misterioasa trecătoare spre Ţara către care pierdusem drumul.

CAPITOLUL VI O DISPUTĂ ÎN CULISE

Atâta zbucium şi îngrijorările de tot felul prin câte trecuserăm, în acea neuitată iarna, ne împiedicară să ne dăm seama că venise martie şi că vântul se domolise. Dar a treia zi, după întâmplarea aceasta, coborând dimineaţa în curte, înţelesei că era primăvară. O adiere plăcută, ca apa încropită, venea în valuri peste zid; o ploaie domoală udase noaptea frunzele bujorilor; din grădină urca în văzduh aroma puternică de pământ reavăn şi în pomul de lângă fereastră o pasăre îşi învăţa lecţia la muzică.

În prima recreaţie, Meaulnes îmi spuse că vrea să verifice imediat itinerarul fixat de şcolarul-vagabond. Cu mare greutate îl convinsei să mai aştepte; trebuia să ne întâlnim încă o dată cu prietenul nostru, trebuia să se statornicească vremea bună, să înflorească toţi prunii din Sainte-Agathe. Stăm de vorbă rezemaţi

de zidul scund dinspre ulicioară, cu mâinile în buzunare, în capul gol, iar vântul glumea cu noi: ne înfiora de frig, apoi cu o boare călduţă, trezea din adâncul sufletelor noastre nu ştiu ce vechi elanuri uitate. Oh! frate, prietene, călătorule, cât eram de convinşi amândoi că fericirea e aproape şi că era desUil să pornim la drum, ca s-o ajungem!

La prânz pe când mâncăm, auzirăm deodată bătăi de tobă în piaţa celor „Patru Drumuri”. Cât ai clipi, ne repezirăm la portiţa cu şervetele în mână. Era Ganache care anunţa pentru seara aceea, la ora opt, „având în vedere vremea bună”, o reprezentaţie în piaţa bisericii. Pentru orice eventualitate se va întinde un cort „ca adăpost în caz de ploaie”. Urma un lung program de atracţii, strigat în cadenţa bătăilor de tobă, din care vântul ne aducea numai unele crâmpeie: „pantomimE. CântecE. Fantezii ecvestre.”. Seara, în timpul mesei, toba mare anunţă începerea reprezentaţiei, tunând sub ferestrele noastre, de tremurau geamurile. Curând după aceea, începu să treacă într-o rumoare veselă lumea de la periferii, care se îndrepta în grupuri mici, spre piaţa bisericii. Iar noi, siliţi să rămânem la masă, stăteam ca pe ghimpi, învârtindu-ne pe scaune şi bătând din picioare de nerăbdare!

În sfârşit, pe la nouă, veniră institutoarele să ne ia; le auzirăm, la portiţă, ştergându-şi picioarele şi râzând pe înfundate. Pornirăm în bandă, prin bezna, spre locul unde se dădea spectacolul, zorind paşii de teama să nu ajungem prea târziu. Zidul bisericii se zărea de departe, luminat parcă de un foc marE. În faţa uşii de la baracă fuseseră aprinse două lămpi cu ulei, care se legănau în vânt.

Înlăuntru era amenajat ca un circ, cu bănci în amfiteatru. Domnul Seurel, institutoarele, Mcaulnes şi cu mine ne instalarăm în locurile din faţă. Parcă văd „sala” aceea care trebuie să fi fost foarte, strâmta, cu mari spaţii de semiobscuritate, ca un circ adevărat, în care şedeau, în rânduri etajate, doamna Pignot, brutăreasa, Fernanda, băcăniţa, fete din târg, cucoane, meşteri potcovari, băieţandri, ţărani, în sfârşit lume de tot felul.

Când venirăm noi, reprezentaţia trecuse de jumătate. Pe pistă era o capră mică, dresată, care punea picioarele foarte docil unul câte unul, pe patru sticle, apoi numai pe două, apoi numai pe una. Ganache îi comanda mişcările încet, însoţindu-şi ordinele cu scurte lovituri de baghetă, uitân-du-sc spre noi, nelinişţit, cu ochii stinşi, cu gura căscată.

În locul unde pista comunica direct cu rulota, stând pe un scăunel, lângă alte două lămpi cu ulei, descoperirăm pe prietenul nostru, pe directorul circului, îmbrăcat într-un frumos tricou negru şi bandajat la cap.

Abia ne aşezasem bine fiecare la locul lui, că năvălind nervos, apăru un ponei înzorzonat, pe care tânărul rănit îl puse să facă mai multe tururi şi care se oprea mereu în dreptul unuia dintre noi, când trebuia aleasă persoana cea mai drăguţă, sau mai curajoasă din societate, şi regulat, în faţa doamnei Pignot, când era vorba să fie descoperită cea mai mincinoasă, mai zgârcită, sau „cea mai iubeaţă”. Şi se porneau în jurul ei nişte râsete, nişte strigăte şi nişte chi-răieli, ca într-un cârd de gâşte gonite de un prcpelicar!

În pauză, directorul circului veni o clipă să se întreţină cu domnul Seurel, care n-ar fi fost mai mândru daca ar fi vorbit cu marele Talma sau cu Leotard; noi ascultam cu un interes pasionat tot ce spunea el. Istorisea cum i se rcînchi-sese rana de la cap, cum pregătise spectacolul muncind zile întregi, toată iarna, cum proiectau o serie de reprezentaţii variate şi nemaivăzute, şi spunea că vor rămâne în Sainte-Agathe până la sfârşitul lunii.

Spectacolul trebuia să se termine cu o pantomimă.

Spre sfârşitul pauzei, prietenul ne părăsi. Ca să ajungă la intrarea rulotei, fu silit să treacă printr-un grup care invadase arena şi în mijlocul căruia îl descoperirăm pe Jasmin Delouche. Femeile şi fetele îi făcură loc să treacă. Costumul lui negru, acel aer suferind, înfăţişarea lui stranie

ALAIN FOURNÎER şi bravă le ameţise pe toate. Jasmin însă nu prea părea epatat; cu siguranţă ca o cordelieră în loc de cravată, un guler la modă şi nişte pantaloni bufanţi 1-ar fi cucerit mai repede. Parcă ar fi sosit în acea clipă dintr-o călătorie. Se apucase cu mâinile de reverele hainei, într-o atitudine de om îngâmfat, dar în acelaşi timp fâstâcit, şi povestea ceva doamnei Pignot. Vorbea foarte încet, deşi cu mare însufleţire. Când trecu vagabondul pe lângă el, făcu un gest de ciuda şi-i spuse doamnei Pignot ceva cu glas tare. Eu nu auzii ce, dar desigur era un cuvânt provocator sau o injurie la adresa prietenului nostru. Trebuie să fi fost o ameninţare gravă şi neaşteptată, căci tânărul se întoarse brusc şi-1 privi lung pe Delouche, care, pentru a' nu-şi pierde cumpătul, rânjea şi dădea coate vecinilor, vrând parcă să-i facă şi pe ei părtaşi. De altfel, toată scena se consumase în câteva secunde. Desigur că fusesem singurul din banca mea care observase.

Directorul spectacolului îşi găsi tovarăşul în dosul cortinei de la intrarea rulotei. Lumea începu să se aşeze la loc, crezând ca partea a doua a programului trebuia să înceapă numaidecât, şi se făcu linişte. Pe când amuţeau şi ultimele şoapte, o ceartă izbucni în dosul cortinei. Nu auzeam ce se spunea, dar recunoscurăm vocea lui Ganache şi a tânărului director; prima explicându-se, dezvinovăţindu-se, cealaltă mustrând cu mânie şi totodată cu tristeţe:

— Bine, nenorocitule, zicea, de ce nu mi-ai spus? Restul nu se mai putu înţelege, deşi toată lumea era numai urechi. Apoi totul se linişti pe neaşteptate. Sfada continuă în surdină şi golanii de la galerie începură să strige şi sa bată din picioare:

— Lumina! Cortina!

CAPITOLUL VII VAGABONDUL ÎŞI SCOATE BANDAJUL în sfârşit, se strecură încet printre perdele – cu faţa brăzdată de riduri, schimonosită, când de veselie, când de amărăciune şi presărată cu buline de hârtie – un Pierrot înalt, făcut parcă din trei bucăţi prost articulate, îndoit din şale, ca şi când ar fi avut crampe, mergând în vârful picioarelor, ca dintr-un exces de prudenţă şi

de teamă, încurcându-şi mâinile în mâneci prea lungi, care măturau pământul.

N-aş mai putea azi să reconstitui subiectul pantomimei salE. Îmi amintesc doar că de cum apăru în circ, după zadarnice şi disperate încercări de a se ţine pe picioare, căzu. Degeaba se ridica, degeaba se căznea să-şi ţină echilibrul; era peste puterile lui: cădea întruna. Se împiedica de scaune. Când cădea, trăgea după ci o masă enormă, adusă acolo chiar în acest scop. De mai multe ori ajunse dincolo de bariera circului, întinzându-se aproape pe lângă picioarele spectatorilor. Doi ajutori din public, angajaţi anume, îl trăgeau din toate părţile şi după multe sforţări, îl puneau din nou în picioarE. Şi de câte ori cădea, scotea un ţipăt scurt, altul de fiece dată, un ţipăt insuportabil, în care se amestecau deopotrivă groaza de pericol şi satisfacţia. La sfârşit, căţărat pe o schelărie de scaune, făcu un salt imens şi lent, iar ţipătul lui, ca al unei păsări de noapte, de triumf strident şi de nenorocire, se prelungi cât saltul. Femeile îi ţineau isonul cu chiote de spaima.

Din ultima parte a pantomimei, nu ştiu de ce, ţin minte numai cum „biata paiaţă care cade” scotea din mânecă o păpuşă îndesată cu târâte, mimând cu ea o întreagă scenă tragicomică. In cele din urmă o răcea să verse pe gură toate taratele din burtă, apoi cu scurte strigăte jalnice, o îndopa ca pe copiii mici, până ce o umfla din noU. Şi în momentul când atenţia era la culme, când toţi spectatorii, cu gura căscată, aveau ochii aţintiţi la păpuşă, paiaţa o înşfacă pe neaşteptate de un braţ şi-i făcu vânt zvârlind-o în obrazul lui Jasmin Delouche, căruia, din zbor, îi blegi doar urechea şi trecu mai departe lipindu-se drept sub guşa doamnei Pignot. Brutăriţa dete un astfel de ţipăt, se răsturnă aşa de tare pe spate şi vecinele ei o imitară atât de bine, încât banca se frânse şi doamna Pignot, Fernanda, posaca mamă a lui Delouche şi alte douăzeci de femei se prăbuşiră cu picioarele în aer, în râsetele, strigătele şi aplauzele mulţimiI. În acest timp clovnul trântit cât era de lung, cu faţa la pământ, se ridica încet de jos salutând şi spunând cu cea mai mare gravitate:

— Doamnelor şi domnilor, avem onoarea să vă mulţumim!

Dar în aceeaşi clipa, în mijlocul unei /arve indescriptibile, Meaulncs, tăcut de când se începuse pantomima şi părând din ce în ce mai preocupat, se sculă iute, mă strânse de braţ, incapabil să se mai stăpânească, şi-mi strigă:

— Uită-te la vagabond' Uită-te! L-am recunoscut, în sfârşit. ',”*.*.»<

Ghicisem, înainte chiar de a mă fi uitat, ca şi când, fără să-mi dau seama, gândul acesta clocea în mine de multă vreme şi nu aştepta decât momentul sa iasă din găoace, în picioare, lângă o bancă de Ia intrarea rulotei, personajul necunoscut îşi desfăcuse bandajul şi-si aruncase pe umeri o pelerină, în lumina lămpii furnegândc, ca şi altădată la flacăra lumânării din camera castelului de pe domeniul misterios, apăruse o faţa foarte tânăra, foarte fina, cu nas acvilin. Palid, cu buzele întredeschise, tânărul răsfoia grăbit un mie album roşu, ce trebuie să fi fost un atlas de buzunar. Afara de cicatricea de la frunte, pe care o ascundea parul, era – aşa cum ni-1 descrisese amănunţit Meaul-nes – logodnicul nefericit din Ţara Pierdută.

Nu mai rămânea nici o îndoială că îşi scosese bandajul, ca să-1 recunoaştem noi. Dar abia dăduse Meaulnes strigătul de recunoaştere şi făcuse mişcarea de apropiere, că tânărul, aruncându-ne în fuga o privire de înţelegere şi un surâs de o nelămurită tristeţe, aşa cum surâdea el de obicei, întră în rulotă.

— Şi pe celălalt, cum de nu 1-am recunoscut până acum? exclamă Augustin cu pasiune. E Pierrot de la serbare, de acolo.

Si o luă peste bănci către ci. Ganachc însă tăiase deja toate comunicaţiile cu arena; una câte una, el stinse cele patru lămpi ale circului; iar noi, bătând din picioare de nerăbdare, ne-am văzut siliţi să mergem după mulţimea ce se scurgea agale, prin întuneric, canalizată între băncile paralele.

În sfârşit, îndată ce ajunse afară, Meaulnes se repezi spre rulotă, se urcă dintr-o săritură pe scară, bătu în uşă, dar nu primi nici un răspuns. Desigur că acum, în casa

^^^^^^^WW^J||n ambulantă a celor doi nomazi, precum şi în cuşca poneiului, a caprei şi a păsărilor dresate, peste toate vietăţile revenite în culcuş, începea să coboare somnul.

CAPITOLUL VIII

JANDARMII

A trebuit să alergăm pe străzi întunecoase, ca să putem ajunge din urmă grupul de domni şi de doamne, care se întorcea acasă pe drumul spre şcoală. De astă dată înţelegeam totul. Silueta aceea înaltă şi albă pe care o văzuse Meaulnes, în ultima seară a serbării, trecând ca fulgerul printre copaci, era Ganache, care îl ridicase pe logodnicul deznădăjduit şi fugise cu el în braţe. Acesta primise să-şi împartă viaţa cu nomadul, ducând o existenţă sălbatică, plină de riscuri, de joacă şi de aventuri. I se păruse că în felul acesta îşi ia copilăria de la început.

Desigur că Frantz de Galais îşi ascunsese numele şi se prefăcuse că nu ştie drumul până la domeniu, de teama de a nu fi silit să se întoarcă acasă; dar de ce voise, în seara aceea, să ni se descopere aşa, deodată, şi ne lăsase să ghicim tot adevărul?

Câte planuri nu-şi făcuse Meaulnes, străbătând târgul până acasă! A doua zi era joi. Hotărî să se duca la Frantz chiar a doua zi dimineaţa. Ar pleca împreună acolo! Ce mai călătorie ar face! Frantz ar explica totul, totul s-ar aranjA. Şi minunata aventură ar reîncepe de unde fusese întreruptă.

Alături de el, eu mergeam prin întuneric, cu inima plină de o nedefinită bucurie. Totul contribuia la această bucurie; de la uşoara plăcere cu care aşteptam ziua de joi, până la proaspăta şi importanta descoperire, până la marele noroc ce ne fusese hărăzit de soartă. Si-mi amintesc ca, în subita mea mărinimie, mă apropiai de cea mai urâtă dintre fetele notarului, căreia

eram silit câteodată să-i ofer braţul, şi fără nici o ezitare, îi dădui mâna.

Amare amintiri! Zadarnice, spulberate speranţe!

A doua zi dimineaţa, imediat după ora opt, ieşirăm amândoi pe poarta şcolii, cu ghetele frumos lustruite, cu cataramele centurilor strălucitoare şi cu şcpcile noi. Dar când ajunserăm aproape de piaţa bisericii, Meaulnes, care până atunci abia se putuse stăpâni să nu surâdă când mă privea, scoase un ţipăt şi se repezi spre piaţa pustie. Pe locul rulotei şi al căruţelor cu coviltir, nu mai rămăsese decât o oală spartă şi câteva zdrenţe. Comedianţii plecaseră.

Adierea lină a vântului ni se pani îngheţată.

Străbăteam piaţa, călcând pe pământul dur şi plin de pietre, cu impresia, la fiece pas, că ne vom poticni şi vom cădea în druM. Înnebunit, Meaulnes fu gata de două ori s-o ia la goană după rulotă. Făcu întâi o mişcare să se repeadă pe drumul ce duce îa Vieux-Nanţay, apoi vru s-o apuce spre Saint-Loup des BoiS. Îşi puse mâna streaşină la ochi, cu speranţa că oamenii noştri poate abia plecaseră. Dar nu era nimic de făcut. Zece urme de căruţe se încurcau în piaţă şi pe şoseaua pietruită nu se mai cunoşteau aproape de fel. Trebui să rămânem pe loc, neputincioşi.

Si tocmai când ne hotarâsem să pornim înapoi spre casă, unde ziua de joi ne aştepta mohorâtă şi amară, patru jandarmi călări, înştiinţaţi probabil din ajun de Jasmin

Delouche, năvăliră în piaţă, împrăştiindu-se imediat pe străzi pentru a păzi toate barierele, ca nişte dragoni care fac recunoaşterea unui sat. Dar era prea târziu. Ganache, hoţul de găini, fugise împreună cu tovarăşul lui. Jandarmii nu găsiră pe nimeni: nici pe hoţ, nici pe ceî care încărcau în căruţă ci aponii sugrumaţi de el. Prevenit l a timp prin cuvântul nesocotit al lui Jasmin, Frantz trebuie să fi înţeles, în sfârşit, din ce trăiau, tovarăşul lui şi el, în zilele când n-avcau nici un ban în casă. Copleşit de ruşine şi de mânie, el îşi lăsă baltă toate proiectele şi

hotăiî numaidecât să fuga înainte de a veni jandarmiI. Şi fiindcă nu se mai temea că noi l-am putea trăda, provocând întoarcerea lui acasă, voise ca înainte de a dispărea să ni se arate fără bandaj.

Un singur punct rămânea mereu nelămurit, cum putuse Ganache să prade coteţele şi în acelaşi timp să caute călugăriţa, s-o aducă la căpătâiul prietenului bolnav? Dar nu era asta toată povestea bietului Ganache? Hoţ şi vagabond, pe o parte, om cumsecade pe cealaltă.

CAPITOLUL IX ÎN CĂUTAREA CĂRĂRII PIERDUTE

Pe când ne întorceam tăcuţi la şcoală, soarele începuse să împrăştie uşoara ceaţă a dimineţii. Gospodinele scuturau covoarele în pragul caselor, sau flecăreau peste garduri; pe ogoaie, în păduri, la barierele târgului, începea cea mai

127 strălucitoare dimineaţă de primăvară de care îmi aduc aminte.

Toţi elevii din Cursul Superior trebuiau să vină în acea joi la şcoala, pe la opt, unii în vederea certificatului de studii superioare, alţii, pentru concursul la Şcoala Normală. Când sosirăm noi – Meaulnes copleşit de păreri de rău şi frământat de neastâmpăr, eu foarte abătut – şcoala era goală. O rază de soare proaspăt cobora peste praful unei bănci mâncată de cari şi peste vopseaua scorojită a unui planiglob.

Cum să rămânem acolo, cu capul plecat peste nu ştiu ce carte, să ne rumegăm visul spulberat, când totul ne chema afară? Hârjoana păsărilor prin crengile de lângă ferestre, fuga celorlalţi băieţi către câmpie şi pădure şi, mai ales, arzătoarea dorinţă de a încerca repede itinerarul incomplet verificat de vagabond, ultima resursă ce ne mai rămânea pe fundul sacului, ultima cheie din legătură, după ce le-ai încercat pe toate celelalte. Era peste puterile noastre! Meaulnes se plimba încoace şi încolo prin clasă, se apropia de fereastră, se uita în grădină, apoi se întorcea şi privea departe, spre târg, ca şi când ar fi aşteptat pe cineva, despre care ştia totuşi că nu va veni.

— Sunt de părere, îmi spuse el în cele din urmă, sunt de părere că nu poate să fie atât de departe cum ne închipuim noi. Frantz a tăiat de pe plan o parte întreagă din drumul schiţat de mine. Asta înseamnă, poate, că pe când dormeam eu, iapa a făcut un lung ocol inutil.

Eu stăm spânzurat pe colţul unei bănci, cu un picior pe podea şi legănându-1 pe celălalt în aer, descurajat, cu mintea pustie, cu ochii în pământ.

Cu toate astea, spusei eu, când te-ai întors cu berlina, ai mers toata noaptea.

Da, dar plecasem la miezul nopţii, răspunse el repede. M-am dat jos când se făcuse ora patru, la aproape şase kilometri spre apus de Sainte-Agathe; dar eu pornisem pe drumul gării, spre răsărit. Trebuie deci să scădem aceşti şase kilometri în calculul distanţei dintre Sainte-Agathe şi Ţara Pierdută.

Într-adevar, mi se pare că ieşind din pădurea comunală, nu poţi fi la mai mult de două leghe de locul pe care îl căutăm noi.

Tocmai acele două leghe lipsesc la tine pe hartă.

Adevărat! şi ieşirea din pădure e cam la o leghe şi jumătate de aci, însă un drumeţ bun poate face asta într-o dimineaţă.

În momentul acela apăru Mouchcboeuf. Avea băiatul acesta obiceiul supărător de a se purta aşa, încât sa treacă drept elev bun, nu învăţând mai mult decât ceilalţi, ci atrăgând atenţia asupra sa în împrejurări ca acestea, de exemplu:

— Ştiam eu că n-am sa vă găsesc decât pe voi, zise el triumfător. Toţi ceilalţi au plecat în pădurea comunală, în frunte cu Jasmin Delouche, care ştie pe unde sunt cuiburi.

Si, ipocrit, începu să povestească tot ce spuseseră ei, cum voiseră să-şi bată joc de şcoală, de domnul Seurel şi de noi, hotărând această expediţie.

— Dacă sunt în pădure, desigur că în drum am să-i văd, căci plec şi eu, zise Meaulnes. Mă întorc la prânz.

Moucheboeuf rămase cu gura căscată.

— Tu nu vii? mă întrebă Augustin, oprindu-se un moment în pragul uşii întredeschise şi lăsând să intre în camera posomorâtă, o data cu valul de aer proaspăt şi călduţ, o rază de soare aurie, o simfonie de strigăte, de chemări, de ciripiri, zgomotul unei găleţi lovite de ghizdurile fântânii şi pocnetul unui bici, undeva, departe.

— Nu! răspunsei eu, cu toate că ispita era mare. Cc-ar zice domnul Seurel? Dar, tu, grăbeşte-te. Am să te aştept cu nerăbdare.

Făcu un gest nelămurit şi plecă foarte repede, plin de speranţe.

Pe la zece sosi şi domnul SeureL. Îşi lepădasc vesta neagră de alpaga, îmbrăcase o haină de pescar, cu buzunare mari închise cu nasftiri, o pălărie de pai şi jambiere scurte, de piele, ca să-i strângă jos pantalonii. Nu fu surprins şi nu se miră de fel, văzând că nu găseşte pe nimeni în clasă. Nici nu voi să-1 asculte pe Moucheboeuf, care îi repetă de trei ori că băieţii ziseseră: „Dacă are nevoie de noi, sa poftească sa ne caute!”

Si porunci:

— Strângeţi-vă ce aveţi acolo, luaţi-vă şepcile şi hai după ei, că-i dibuim noi. Aî să poţi merge până acolo, Francois?

Răspunsei afirmativ şi plecarăm.

Rămase stabilit ca Moucheboeuf să conducă pe domnul Seurel şi să servească de momeală. Trebuia adică, dat fiind că el cunoştea bine pădurea unde se aflau scotocitorii de cuiburi, să strige din când în când, cât putea de tare:

— Hoop! Hei, măă! Giraudat' Delouche! Unde sunteţi? E ceva? Aţi găsit9.

Iar eu fusei însărcinat, spre marea mea bucurie, s-o iau pe marginea de la răsărit a pădurii, deoarece se putea ca elevii fugari să încerce să scape pe acolo.

Or, în planul corectat de Frantz şi pe care îl studiasem de atâtea ori împreună cu Meaulnes, era un drum însemnat cu o linie, un „drum de care”, ce parcă pornea tocmai din această margine de pădure, luând-o în direcţia domeniului.

Dacă 1-aş descoperi eu în dimineaţa aceasta? Şi începeam să cred că, înainte de amiază, mă voi afla pe drumul castelului pierdut.

Minunată plimbare! De îndată ce trecurăm povârnişul şi ocolirăm moara, părăsii pe cei doi tovarăşi ai mei: pe domnul Seurel, care avea o înfăţişare de-ai fi zis că pleacă la război – sunt sigur ca-şi pusese în buzunar un pistol vechi – şi pe trădătorul de Moucheboeuf.

Apucând-o pe un drum mai scurt, ajunsei numaidecât la poalele pădurii, pentru prima oară în viaţa mea singur, în plin câmp, ca o patrulă rătăcită de caporalul ei.

Lată-mă, îmi ziceam, aproape de misterioasa fericire întrezărită într-o zi de Meaulnes. Toată dimineaţa e a mea. Pot să cercetez în tihnă marginea codrului, locul cel mai răcoros şi mai tainic din tot ţinutul, în timp ce fratele meu mai mare e plecat şi el, să iscodească în alte părţi. Merg ca pe o fostă albie de râu. Trec pe sub crengi plecate de copaci, al căror nume nu-1 ştiu, dar cărora îmi place să le zic arini. Am sărit un gard de mărăcini din marginea potecii şi iată-mă acum strivind sub picioare urzicile, sau culcând la pământ înaltele fire de iarba pisicii, pe această cale larga de iarbă verde, care se adânceşte pe sub frunziş.

Uneori, simt cum piciorul mi se afundă într-un banc de nisip foarte mărunt, strecurat parcă prin sita cea mai finĂ. Şi în tăcerea adâncă a codrului, aud o pasăre – o privighetoare gândesc eu, dar desigur mă înşel, căci privighetoarea nu cântă decât seara – o pasăre care repetă cu încăpăţânare aceeaşi

frază: glasul dimineţii, vorbă şoptită sub umbră, dulce invitaţie la drum, pe sub crengi plecate de arini!

Nevăzută şi stăruitoare, pasărea părea că mă întovărăşeşte pe sub frunziş

Pentru prima oară mă simt şi eu pe drumul aventurii. Nu mai sunt sub supravegherea domnului Seurel, în căutare de scoici sau de plante, pe care nici institutorul nu le cunoştea; nu mai sunt nici pe câmpul lui moş Martin, în căutarea acelei fântâni adânci şi sleite, acoperită cu o gratie şî pitită sub atâtea bălani, că totdeauna îmi trebuia mult timp până s-o găsesc. Acum caut ceva şi mai tainic. Caut tre-cătoarea de care se povesteşte în cărţi: ieşirea la lumină pe care prinţul, zdrobit de oboseală, n-a mai putut-o găsi, rătăcind pe vechiul drum fără zarişte.

Aceasta se descoperă în ora cea mai târzie a dimineţii, când ai uitat de mult timpul, când nu mai ştii că va fi în curând unsprezece, apoi amiazĂ. Şi deodată, dând în lături ramurile frunzişului adânc, cu acel gest şovăielnic al mâinilor ridicate la înălţimea feţei şi inegal depărtate de corp, vezi o lungă alee întunecată, al cărei capăt se zăreşte în fund, ca un ochi de lumină.

Ispitit de nădejdi şi furat de astfel de gânduri, mă trezesc pe neaşteptate într-un luminiş; dar nu-i decât o fâneaţă Fără să vreau am ajuns la cealaltă extremitate a pădurii comunale, pe care întotdeauna mi-am închipuit-o foarte departE. Şi uite, la dreapta mea, între stive de lemne, uite casa pădurarului, toată numai zumzet între copaci umbroşi. Pe fereastră atârnă două perechi de ciorapi, puşi să se usuce. Anii trecuţi, când ajungeam la intrarea în pădure, ziceam totdeauna, arătând un punct de lumină în fundul vastei alei întunecoase: „Acolo e casa pădurarului, casa lui moş Baladier”. Dar niciodată nu ajunsesem până acolo. Auzeam uneori spunându-se, ca şi când ar fi fost vorba de

ALAIN FOURMER o expediţie extraordinară: „A fost până la casa pădurarului!”.

De data aceasta eu fusesem până la casa lui moş Bala-dier şi nu găsisem nimic.

Începuse să mă doară piciorul şi căldura, pe care n-o simţisem până atunci, mă obosea; mă gândeam cu teamă că va trebui să fac singur drumul înapoi, când auzii lângă mine pe omul domnului Seurel, vocea lui Moucheboeuf, apoi alte glasuri, chemându-ma.

Era o grupă de şase băieţi mari: Giraudat, Auberger, Delage şi alţii. Intre eî, cu aer triumfător, trădătorul de Moucheboeuf. Graţie „momelii", o parte din elevi fuseseră prinşi căţăraţi într-un cireş singuratic din mijlocul unei poieni, iar cealaltă parte, tocmai când dibuiseră nişte ghio-noaie. Gogomanul acela de Giraudat, cu ochii bulbucaţi şi bluză soioasă, ascunsese puii în sân, între piele şi cămaşă. Doi dintre tovarăşii celor prinşi fugiseră când se apropiase domnul Seurel: trebuie să fi fost Delouche şi Coffin. La început îi răspunseră lui „Mouchevache" cu zeflemele, pe care le repeta ecoul pădurii. „Mouchevache" însă, ncdibaci şi crezându-se stăpân pe situaţie, răspunsese vexat:

— Lasă că vedeţi voi când o să vă daţi jos. Domnul Seurel c aici.

Atunci totul amuţi ca prin farmec; urmă o frigă de umbre printre copaci. Ştrengarii o luaseră peste pădure şi, cum ştiam că o cunosc până în cele mai ascunse colţuri, nici prin gând nu ne mai trecu să-i urmărim. Nu se ştia de asemenea unde dispăruse Meaulnes. Nu-1 văzuse şi nu-1 auzise nimeni; şi fiindcă era greu astfel să-i dăm de urmă, nici nu mai încercarăm să-1 căutăm.

Trecuse de amiază când luarăm dnimul înapoi, spre Saintc-Agathe, mergând încet, cu capetele plecate, obosiţi, plini de noroi. Ieşind din pădure, ne scuturarăm şi ne cu-răţirăm noroiul de pe ghete Soarele începuse sa dogorească. Nu mai era, ca la plecare, acea dimineaţă de primăvară atât de proaspătă şi de strălucitoare. Arar un cocoş cânta – dezolat cântec! – la vreo fermă de prin preajma şoselei. La coborârea povârnişului ne oprirăm puţin să vorbim cu nişte plugari, care se pregăteau să

reînceapă munca de după-prânz. Stăteau rezemaţi în coate de barieră şi-1 ascultau pe domnul Seurel, care zicea:

— Nişte zvăpăiaţi! Poftim! Ia uitaţi-vă la Giraudat. Si-a pus puii în sâN. Şi ei au făcut acolo ce-au viut. Frumoasă treabă, n-am ce zice!

Mi se părea că ţăranii râdeau şi de neizbânda mea. Se tăvăleau de râs, dar nu găseau cine ştie ce vină baietandrilor pe care îi cunoşteau bine. Ne făcură chiar şi o destăinuire, îndată ce domnul Seurel îşi reluă locul în capul coloanei:

— A mai trecut unul pe aici, unul lung, trebuie să-1 ştiţi voi. Se vede că, la întoarcere, 1-a ajuns din urmă căruţa lui Granges' Era rupt tot şi plin de noroi. I-am spus că v-arn văzut trecând azi-dimineaţă, dar că nu v-ati întors încĂ. Şi a pornit mai departe agale, spre Samte-Agathe.

Într-adevăr, la podul de la povârniş, ne aştepta Meaul-ncs. Stătea pe un pilon şi părea zdrobit de oboseală. La întrebările domnului Scurel, răspunse că plecase şi ci în căutarea băieţilor care trăgeau la fit, dar la întrebarea mea abia şoptită, spuse numai clătinând capul deznădăjduit:

— Nu! Nimic! nimic care să semene măcar.

După-prânz, clasa părea mai întunecoasă şi mai pustie în mijlocul peisajului stiălucitor. Meaulnes se aşează în bancă abătut şi cu capul pe braţe, dormi multă vreme, un somn trist şi adânc. Spre seară, se smulse deodată din gânduri, ca şi când ar fi luat o hotărâre importantă, şi scrise mamei sale o scrisoare. Atâta îmi amintesc din sfârşitul mohorât al acelei nesfârşite zile de înfrângere.

CAPITOLUL X

SPĂLATUL RUFELOR

Fie încrezuserăm prea uşor în sosirea primăverii.

Luni, imediat după patru, nu ştiu cine avu ideea să ne facem lecţiile afară, fiindcă în clasă era prea întuneric, şi scoaserăm în curte două mese mari, aşa cum făceam vara. Dar numaidecât vremea se posomori şi o picătură de ploaie căzu pe un caiet; strânserăm lucrurile în grabă şi dădurăm fuga în clasă, în sală era întuneric şi frig. Priveam tăcuţi afara jocul norilor pe cerul plumburiu, când Meaulnes, care se uita ca şi noi pe geam, nu se mai putu stăpâni şi spuse amar, ca şi când i-ar fi fost ciudă ca se simte copleşit de atâta părere de rău:

— Oh! Altfel fugeau norii pe cer, nu ca ăştia, când erarn pe drum, în căruţa de la La Belle-Etoile.

— Pe ce drum? întrebă Jasmin. Dar Meaulnes nu răspunse. ' r

Mie, spusei eu repede ca să schimb vorba, mi-ar plăcea să merg în căruţă pe o ploaie cu spume, adăpostit sub o umbrelă mare. As merge aşa.

Si să citeşti tot timpul drumului, ca în casă, adăugă altul.

Nu ploua şi n-aveam pofta să citesc, nu făceam decât sa privesc locurile pe unde treceam, răspunse Meaulnes.

Dar când Giraudat întrebă, la rândul său, de ce locuri era vorba, Meaulnes din nou rămase muT. Şi Jasmin zise:

— Ştiu. Iarăşi, faimoasa aventură!

Spuse aceste cuvinte pe un ton împăciuitor şi important, ca şi când ar fi cunoscut şi el, puţin, secretul. Dar degeaba, avansurile lui rămaseră fără folos; şi cum începuse să se întunece, fiecare porni spre casă, alergând prin ploaie, cu bluza întoarsă peste cap.

Timpul se menţinu ploios şi rece toată săptămâna. Şi joia următoare fu şi mai tristă decât cea dinainte. Câmpia era înecată într-o ceaţă friguroasă, ca în cele mai urâte zile de iama.

Millie, înşelată de frumosul soare din săptămâna trecută, pusese să se spele rufele. Dar vremea era atât de umedă şi de rece,

încât nici gând să le poată pune la uscat afară, pe gardul din grădină, sau măcar în pod, pe frânghie.

Sfătuindu-se cu domnul Seurel, îi veni ideea să întindă rufele în clasă şi să încingă bine soba. Cum era joi, domnul Seurel se învoi. Spre a economisi focul din bucătărie şi din sufragerie, se luă hotărârea să se gătească mâncarea pe soba din clasa mare, iar noi să stăm toata ziua acolo.

Eram însă atât de copil, că primii noutatea aceasta ca pe o sărbătoare.

Posomorâtă sărbătoare! Rufele ude înghiţeau toată căldura sobei, iar noi tremuram de frig. Afară cădea neîncetat o ploaie măruntă şi monotonă de iarnă.

Cu toate acestea, imediat după ora nouă, mort de urât, mă dusei în curte, după Meaulnes. Amândoi eram tăcuţi şi plictisiţi. Pe drum trecea cortegiul unei înmormântări, venit tocmai de la ţară, şi noi ne uitam, cu capetele rezemate de drugii porţii, cum se depărtează spre „Patru Drumuri”. Sicriul, adus într-un car cu boi, era dat jos cu precauţie şi pus pe o lespede, la picioarele crucii, unde măcelarul zărise altădată santinelele lui Frantz. Pe unde era acum tânărul căpitan, care conducea atât de bine atacul?

Preotul şi dascălii ieşiră, după datina, în întâmpinarea mortului aşezat lângă cruce şi cântecele de jale ajungeau până la noi. Ştiam că acesta va fi singurul eveniment al zilei, ce se va scurge încet, ca o apă gălbuie într-un canal.

— Şi acum, zise Meaulucs pe neaşteptate, mă duc să-mi fac bagajul. Află, Seurel, că joia trecută i-am scris mamei, cerându-i sa mă lase să-mi termin studiile la Paris. Plec astăzi.

Si ţinându-se cu amândouă mâinile de gratiile porţii, se uită departe, spre târg. Inutil să mai întreb dacă mama lui, care era bogată şi-i făcea toate voile, i-o făcuse şi pe aceasta. Inutil iarăşi să mai întreb de ce se hotărâse aşa, deodată, să plece la Paris!

Desigur că în sufletul lui Augustin Meaulnes începuseră de pe acum să încolţească părerile de rău şi teama de a părăsi acest drag ţinut al Saintc-Agathei, de unde pornise spre aventură. Iar eu, simţeam cum pune stăpânire pe mine o dezolare cruntă, de care în prima clipă nu-mi dădusem seama.

Se apropie Pastele! zise el cu un oftat, vrând să-mi explice.

Şi imediat ce o vei găsi, ai să-mi scrii şi mie, nu-i aşa? întrebai eu.

Negreşit, îţi făgăduiesc. Nu eşti tu prietenul meu, fratele meu?

Si-mi puse mâna pe umăr.

Puţin câte puţin, înţelegeam că totul se sfârşise, din moment ce voia să-şi termine studiile la Paris. Ştiam că de acum nu voi mai fi niciodată împreună cu marele meu camarad.

Singura speranţă că ne vom întâlni din nou rămânea casa de la Paris, unde trebuia să reia firul aventurii pierdute.

Dar văzându-1 şi pe ci atât de trist, ce slabă speranţă!

Meaulncs înştiinţa pe părinţii mei că pleacă: domnul Seurel se arăta foarte mirat, dar înţelese repede motivele lui Augustin; Millie, femeie de casă cum era, se necăji mai ales la gândul că doamna Meaulnes ne va vedea casa într-o dezordine atât de puţin obişnuită la noi. Vai! cufărul fu repede gata. Căutarăm sub scară pantofii lui de duminică, în dulap rufăria; apoi actele şi cărţile şcolare, tot avutul unui tânăr de optsprezece ani.

Doamna Meaulncs sosi la prânz cu trăsura ei. Mânca împreună cu fiul său la cafeneaua lui Daniel şi imediat ce calul fu adăpat şi hrănit, plecă, luându-l pe Meaulnes, aproape fără să dea nici o explicaţie, în uşă, le mai spu-serăm încă o dată la revedere şi trăsura dispăru la cotitura celor „Patru Drumuri”.

Millie îşi şterse pantofii în prag şi intră grăbită în sufrageria rece sa pună la locul lor toate lucrurile ce fuseseră deranjate. Iar eu, pentru prima oara de luni de zile, mă găseam singur în faţa unei

lungi seri de joi, cu impresia că în acea trăsură veche plecase pentru totdeauna adolescenta mea.

CAPITOLUL

AM TRDAT ii!'!1

Vremea se mai îndreptase. Soarele era gata să apară.

De ce să mă apuc?

În vasta noastră locuinţă, se trântea câte o uşă; apoi se asternea din nou tăcerea. Când şi când, tata traversa curtea să umple căldarea cu cărbuni, cu care înfunda soba. Vedeam albiturile ude, spânzurate pe frânghii, şi n-aveam nici un chef să intru iar în clasa posomorâtă, transformată în uscatorie de rufe, ca să mă trezesc între patru ochi cu examenul de sfârşit de an, cu concursul la Şcoala Normală, caie trebuia să fie, de-acum înainte, singura mea preocupare

Si, lucru curios: în plictiseala ce-mi pustia sufletul, se strecura şi un vag sentiment de libertate. Meatilnes plecase, aventura se sfârşise într-o amară neizbândă, dar cel puţin îmi părea că mă eliberasem de acea nelinişte stranie, de acea misterioasă preocupare, care nu mă lăsa să mă port ca toată lumea. Plecând Meaulnes, eu nu mai eram tovarăşul lui de aventuri, nu mai eram fratele acestui pasionat căutător de urme; deveneam din nou un băiat, la fel ca toţi ceilalţi din târG. Şi era uşor; n-aveam decât să ascult de înclinarea mea cea mai firească.

Unul dintre fraţii Roy – cel mic – trecu pe strada plină de noroi, învârtind un capăt de sfoară cu trei castane legate, care scapă la un moment dat din legătură, căzând drept în curtea noastră. Mă simţeam atât de singur şi de fără rost, încât îmi făcu plăcere să arunc de două, trei ori peste gard castanele lui Roy.

Dar deodată îl văzui că lasă baltă acest joc pueril şi, alergând spre o cotigă ce venea pe drumul numit „Puntea Veche”, i se atârnă în spate, din goană. Recunoscui cotiga şi calul lui

Delouche. Conducea Jasmin; Boujardon, grăsanul, stătea în picioare Se întorceau de la câmp.

— Hai cu noi, Francois, îmi strigă Jasmin, care trebuie să fi aflat că Meaulues plecase.

Si uite aşa, fără să înştiinţez pe nimeni, sării şi eu în cotigă şi rămăsei în picioare ca şi ceilalţi, sprijinit de o loitră. Ne dădurăm jos la văduva Delouche.

Ne aflăm acum în odaia din fundul prăvăliei, la mama lui Jasmin, care c şi hangiţă şi băcăniţă. O rază de soare palidă se strecoară prin fereastra scundă, căzând pe butoaiele cu oţet şi făcând să sclipească variatele cutii de tinichea, înşirate pe raft. Voluminosul Boujardon se aşază pe tocul ferestrei şi, întors spre noi, cu un râs plin, de om gras, începe să se îndoape cu pişcoturi. Cutia deschisă e la îndemână, pe butoi. Micul Roy ţipa de bucurie când o vede. Se stabileşte între noi un fel de intimitate, de calitate proastă. De acum înainte Jasmin şi Boujardon vor fî camarazii mei, văd eu asta. Cursul vieţii mele s-a schimbat pe neaşteptate. Parcă e foarte multă vreme de când a plecat x«

Meaulnes şi aventura lui îmi pare o poveste veche şi tristă, dar sfârşită.

Micul Roy a scotocit pe sub o scândură şi a dat peste o sticlă de lichior, începută. Delouche ne pofteşte să tragem câte o duşcă, dar cum n-are decât un pahar, bem toţi din el, pe rând. Sunt servit cel dintâi, cu oarecare condescendenţă, ca şi când n-aş fi deprins cu aceste obiceiuri de vânători şi de ţărani. Asta mă cam stânjeneştE. Şi fiindcă vine vorba de Mcaulnes, mă cuprinde dorinţa ~ pentru a împrăştia această jena şi pentru a-mi recăpăta aplombul – să arăt că eu îi cunosc povestea şi s-o istorisesc puţin. Ce-ar mai putea pierde acum, de vreme ce aventurile lui de aici se sfârşiseră?

Poate istorisesc eu prost. Văd că povestea mea nu produce efectul pe care-1 aşteptam. Tovarăşii mei, ca nişte veritabili

oameni de la ţară ce sunt, nu se miră de nimic şi nu-i surprinde o întâmplare ca aceasta.

— Păi ce, era o nuntă! zise Boujardon. Delouche văzuse una şi mai şi la Pre veranges.

Castelul? Trebuie să se găsească oameni prin partea locului, care să fi auzit vorbindu-se de el.

Fata? Mcaulnes are sa se însoare cu ea, după ce şi-o face armata.

— Mai bine ne arăta nouă planul, adăuga Jasmin, decât să vorbească de asta cu un vagabond!

Încurcat în insuccesul meu, vreau să profit de ocazie şi să le aţâţ curiozitatea; mă hotărăsc să le spun cine era vagabondul, de unde venea, sa povestesc ciudatul lui destin. Boujardon şi Delouche, însă, nu vor sa audă nimic: „Ăla

141 poartă toată vina. Din pricina lui a devenit Mcaulnes ursuz, Meaulnes care înainte era un camarad atât de cumsecade! El a pus la cale toate prostiile acelea de „atacuri nocturne”, după ce ne-a înrolat pe toţi, ca pe un batalion şcolar”.

— Ştii, zise Jasmin, privindu-1 în ochi pe Boujardon şi clătinând uşor capul, cred că am făcut foarte bine că l-am denunţat jandarmilor. Uite unul care a făcut destul rău târgului nostru şi care, desigur, ar mai fi făcut încă.

Si iată-mă pe mine, aproape de părerea lor. Fără îndoială, totul ar fi decurs altfel, dacă noi nu luam lucrurile în tragie şi nu le învăluiam în atâta mister. A fost înrâurirea nefastă a acelui Frantz, care a ruinat totul.

Dar pe când eu mă cufund în astfel de gânduri, deodată aud zgomot în prăvălie. Jasmin ascunde iute stiela cu băutură în dosul unui butoi; grăsunul de Boujardon sare de pe fereastră, se împiedică de o sticlă goală şi prăfuită, care se duce dc-a dura, şi

e cât pe-aci să cadă în nas. Micul Roy îl împinge din spate ca să iasă mai repede şi nu mai poate de râs.

Deşi nu prea înţeleg ce se petrece, fug şi eu cu ei; trecem în goană prin curte şi ne căţărăm pe o scară, ascun-zându-ne într-o şură de fân. Aud un glas de femeie care ne ocarăşte: „Ticăloşii”.

— Nu credeam că se întoarce aşa curând, zise Jasmin în şoaptă.

Abia acum îmi dau seama că intrasem acolo prin fraudă sa furăm pişcoturi şi lichior. Sunt decepţionat ca naufragiatul din poveste, care credea că vorbeşte cu un om şi descoperă deodată că făcea conversaţie cu o maimuţă. Nu pot să sufăr astfel de aventuri şi n-am decât un gând: să plec cât mai repede din această şură. De altfel, începe să se

^^^^^^^^^^^^^^Wţ” întunece. Sunt condus prin dos; străbat două grădini, înconjur o baltă şi mă aflu din nou pe strada udă, plină de noroi,-unde se reflectă lumina din cafeneaua lui Daniel. Nu mă pot mândri cu o seară petrecută astfel.

Am ajuns în piaţa celor „Patru Drumuri”. La cotitură îmi vine în minte deodată o faţă înăsprită şi fraternă, ca-re-mi surâde; apoi o ultima fluturare de mână şi trăsura se face nevăzută. Vântul flutură bluza de pe mine, un vânt rece, cum era cel de asta-iarnă, iama atât de tragică şi atât de frumoasă.

Lucrurile au şi început sa nu-mi mai pară atât de simple, în casa mare, unde părinţii mă aşteaptă cu masa, vântul răbufneşte uneori, pe sub uşa, trimiţând o suflare rece, care spintecă aerul călduţ. Dârdâi de frig; şi toată casa îmi face imputări că mi-am pierdut după-amiaza umblând haimana! Mă întorc la viaţa monotonă din trecut şi n-am nici măcar mângâierea de a mă aşeza la masă, pe scaunul meu obişnuit. Astă-seară nu s-a mai pus masa; fiecare mănâncă pe genunchi, cum poate. Ce lumină chioară în sala asta mare! Mănânc tăcut plăcinta coaptă pe sobă, care trebuia să fie răsplata acestei joi petrecute în şcoală, dar care s-a ars pe tabla înroşită.

Seara, singur în camera mea de la mansardă, mă culc repede, ca să-mi înăbuş remuşcările ce cresc din adâncurile tristeţii mele. Dar în două rânduri m-am trezit în puterea nopţii: întâi mi s-a părut că aud scârţâitul patului de alături, în care Meaulnes avea obiceiul să se răsucească brusc, din-tr-o singură mişcare; a doua oară, parcă auzisem prin podul din fund pasul lui uşor, de vânător la pândă.

CAPITOLUL XII

CELE TREI SCRISORI DE LA MEAULNES <

În toată viaţa mea n-am primit decât trei scrisori de la Meaulnes. Le păstrez şi azi; sunt la mine acasă, într-un sertar al scrinului. De câte ori le citesc, simt cum mă copleşeşte aceeaşi tristeţe de odinioară.

Pe cea dintâi am primit-o chiar la două zile după plecarea lui:

Dragul meu Francois, Azi, cum am ajuns la Paris, m-am dus în faţa casei indicate. N-am văzut nimic, nu era nimeni acolo. Nu va fi niciodată nimeni, Casa de care vorbea Frânţi e un mic palat cu un etaj. Camera domnişoarei de Galais trebuie sa fie sus. Acolo ferestrele sunt mai ascunse de copaci. Dar de pe trotuar se pot vedea bine. Toate perdelele sunt trase şi ar trebui să fie cineva nebun să spere că, într-o bună zi, de după una din aceste perdele ar fi posibil să apară chipul Yvonnei de Galais.

Este pe un bulevard. Când am ajuns, ploua domol peste copacii abia înverziţi. Se auzea clar zgomotul tramvaielor

WW^^^^^^^^^^ro' care treceau unul după altul. Timp de aproape două ore, m-am plimbat în îks şi în jos pe sub ferestre. In apropiere e o cârciumă. M-am oprit acolo să beau ceva, aţa, ca să nu fiu luat drept un tâlhar care pregăteşte o lovitură. Apoi mi-ain reînceput pânda fără nădejde.

S-a făcut întuneric. Aproape toate ferestrele s-au luminat; nu însă şi cele de la casa ei. Nu e desigur nimeni acolo.

Şi totuşi se apropie Pastele.

În momentul când eram gata să plec, a apărut o fată sau o femeie foarte tânără —- nu ştiu – care s-a aşezat pe o banca, în ploaie. Era îmbrăcată în negru, cu o coleretă albă. Când am plecat eu, ea era tot acolo, neclintită, cu tot frigul serii, aşteptând ceva, pe cineva, nu ştiu. Vezi şi tu că Parisul e plin de nebuni ca mine.

August i n.

A trecut timp. Zadarnic am aşteptat un cuvânt de la Augustin în lunea de după Paşte şi în toate zilele următoare, zile atât de liniştite, după febra sărbătorilor, încât ai impresia ca nu-ţi mai rămâne decât să aştepţi vara. A venit şi iunie cu examene şi cu o căldură cumplită, ai căiei aburi sufocanţi pluteau peste târg, nemişcaţi. Nici o adiere de vânt. Noaptea nu aducea răcoare şi prin urinare nici un răgaz chinului, în cursul acestui insuportabil iunie, am primit a doua scrisoare de la Meaulnes.

Iunie 189.

Dragul meu prieten, De asta data am pierdut orice speranţă. O ştiu de ieri seară. Durerea, pe care aproape n~o simţisem în primul moment, creste de atunci în mine mereu.

În fiecare seară mă duceam să mă aşez pe aceeaşi banca, pândind, chibzuind, nădăjduind totuşi.

Iert, era o noapte neagra şi sufocantă. Oamenii vorbeau pe trotuar, pe sub pomi. Deasupra întunecatului frunziş, verde doar în bătaia luminii, era lumină ia aproape toate apartamentele de la etaj, Ici-colo câte o fereastra larg deschisă, ca vara. Se vedea lampa aprinsă pe câte o masa, abia împrăştiind în jurul ei calda obscuritate de iunie; se vedea aproape până în fundul camerei. Oh! dacă s-ar fi luminat şi fereastra Yvonnei de Galais, aş fi îndrăznit, cred, să urc scara, să bat la uşă, să intru.

Fata de care ţi-am vorbit era iar acolo, aşteptând ca şi mine. M-am gândit că poate ea cunoaşte casa şi am întrebat-o:

— Ştiu, a răspuns, că în casa asta, pe vremuri, îşi petreceau vacantele o fată « fratele ei. Dar am aflat ca băiatul a fugit de la cartelul părintesc şi n-a mai putut fi găsit, iar fata s-a măritat. De aceea, probabil, e închis apartamentul.

Am plecat. După zece paşi simţeam că mi se împleticesc picioarele. Era gata să cad. Noaptea – asta s-a întâmplat noaptea trecută – când au tăcut femeile şi copiii în curte şi puteam să adorm, am început să aud trăsurile

^^w!^^nnm^^^M^JWt>!”<F huruind pe caldarâm. Nu treceau decât arar. Dar când una se îndepărta, fără să vreau, auzeam pe cea următoare: zurgălăii, paşii cailor lovind asfaltul în cadenţă. Parca repetau întruna: oraşul e pustiu, iubirea ta pierduta, noaptea Jără sfârşit, vară, febră.

Seurel, prietene, mi-e tare greu.

A u g u s t i n

Scrisori cu puţine confidenţe, deşi nu s-ar părea! Meaulnes nu-mi spunea nici de ce tăcuse atâta vreme, nici ce avea de gând să facă acum. Fiindcă aventura se sfârşise, aveam impresia că o rupea şi cu mine, după cum rupea cu trecutul lul. Într-adevăr, la scrisorile mele nu mai primii răspuns. Doar o dată, un cuvânt de felicitare, când am obţinut certificatul de absolvire, în septembrie, am aflat de la un camarad de şcoală că venise acasă în vacanţă, Ia maică-sa în La Ferte-d'Angillon. Dar în acel an, poftiţi de unchiul Florentin, noi petrecuserăm toată vacanţa la Vieux-Nanşay. Aşa încât, Meaulnes plecă din nou la Paris, fără ca eu să-1 pot vedea.

Când m-am întors acasă, exact către sfârşitul lui noiembrie şi mă apucasem cu o silinţă tristă să-mi pregătesc examenele, în speranţa că peste un an voi fi numit institutor, fără să mai trec prin Şcoala Normală din Bourges, îmi sosi ultima din cele trei scrisori, cât am primit în viaţa mea de la Meaulnes:

Tot mai trec pe sub fereasti'a ei, scria Augustin. Tot mai aştept, fără nici o speranţă, din nebunie. La sfârşitul acestor duminici friguroase de toamna, când se lasă noaptea, nu mă pot hotărî să întru în casă, să trag obloanele de la odaia mea, jură să mă mai întorc o dată acolo, pe strada îngheţată.

Sunt ca nebuna aceea din Sainte-Agathe, care ieşea la fiece minut în prag şi se uita înspre gară, cu mâna streaşină la ochi să vadă dacă nu vine fiul ei, care murise demult.

Stau pe bancă dârdâind de frig, nenorocit, şi-mi place să-mi închipui că cineva are să mă prindă încetişor de braŢ. SI. Când mă voi întoarcE. Va fi ea.

Am întârziat puţin, ar spune simplU. Şi tot chinul « toată nebunia ar p(eri ca prin farmec. Intrăm în casă la noi. Blănurile U sunt îngheţate, voalul ud; aduce cu ea mirosul de brumă de afară; şi pe când se apropie de foc, eu mă uit la parul ei blond, brumuit, la profilul ei frumos, atât de dulce, plecat uşor spre flacără.

Dar vai! perdelele rămân nemişcate, fereastra oarbă, fata din Ţara Pierdută nu aparE. Şi chiar dacă ar apărea, acum eu nu mai am nimic să-i spun.

Aventura noastră s-a sfârşit. Jarna de anul trecut e moartă ca mormântul.

Poate când vom muri, poate numai moartea ne va da cheia şi urmarea şi sfârşitul acestei aventuri fără noroc.

Seurel, într-o n ti-am cerut să te gândeşti la mine. Acum, dimpotrivă, cred că e mai bine să mă uiţi. Ar fi mai bine să uităm totul.

A. M.

Si veni încă o iarnă tot atât de mohorâtă, pe cât de plină de o viată misterioasă fusese cea trecuta. Piaţa bisericii fără comedianţi, curtea şcolii pustie după ora patrU. Clasa goală, unde acum învăţam singur şi fără nici o poftĂ. În februarie căzu prima zăpadă, învăluind ca într-un giulgiu romanul nostru de aventuri din iarna trecută, încurcând orice pistă, ştergând ultimele urme. Şi mi-am dat silinţa să uit totul, aşa cum îmi ceruse Meaulnes în ultima scrisoare.

W/1

PARTEA A TREIA

H^^^^^^^^^^^^fflW”

CAPITOLUL I LA SCĂLDAT

Să umble cu ţigara în colţul gurii, să-şi încreţească părul udându-l cu apă îndulcită, sa sărute pe stradă fetele de la Cursul Complimentar, să-şi bată joc când trece călugăriţa, strigând după ea, din dosul ulucilor „îmbrobodeşte-o”, iată cam ce fel de distracţii erau pe placul haimanalelor de la noi. La douăzeci de ani, c drept că multe haimanale de soiul acesta se îndreaptă şi devin uneori tineri foarte sensibili. Mai grav este când haimanaua a început să aibă faţa bătrânicioasă şi ofilită, când se ocupa de nevestele cunoscuţilor şi de întâmplările lor dubioase, când spune tot felul de prostii pe seama Gilbertei Poquelin, pentru hazul galeriei. Dar, în sfârşit, cazul nu e însă disperat.

Din această speţa de haimanale făcea parte Jasmin Delouche care continua totuşi să vină la şcoală. Nu ştiu de ce urma Cursul Superior, căci nu părea să aibă nici cea mai mică dorinţă de a-si trece examenele şi toată lumea ar fi fost bucuroasă să nu-l mai vadă pe acolo. De altfel, între timp, el învăţa cu unchiu-său Dumas meşteşugul de a fabrica ipsoS. Şi totuşi acest Jasmin Dclouche, împreună cu Boujardon şi cu încă un băiat foarte liniştit, Denis, fiul plutonierului, rămaseră curând singurii elevi mari, cu care îmi plăcea să mă întâlnesc, fiindcă erau „de pe vremea lui Meaulnes”.

Delouche, de altminteri, manifesta o dorinţă foarte sinceră de a fi prietenul meu. Fiindcă deşi fusese inamicul lui Meaulnes, observasem că acum ar fi vrut să-i ia el locul de comandant în şcoală şi parcă regreta că nu i-a fost cel puţin aghiotant. Ceva mai isteţ decât Boujardon, simţise, cred, tot ce adusese Meaulnes deosebit în viaţa noastră. Adeseori îl auzeam spunând: „Bine zicea «Lunganul».” sau „Ah! spunea «Lunganul»!” în afară de faptul că Jasmin era mai bărbat decât noi, flăcăul ăsta bătrâior mai era şi posesorul unor comori de amuzament care-i consacrau, fără discuţie, superioritatea asupra noastră: avea, de exemplu, o corcitură de câine alb şi lăţos, care răspundea la numele antipatic de Becali şi care aducea în gură pietrele aruncate de noi, neavând nici o aptitudine pentru vreun alt sport; o bicicletă veche, cumpărată de ocazie, pe care câteodată ne lua şi pe noi seara, după patru, deşi prefera să plimbe cu ea

fetele de la Cursul Complimentar; în sfârşit, avea un măgăruş bălan şi orb, bun de înhămat la orice vehicul.

Măgăruşul era al lui Dumas, dar i-1 împrumuta lui Jasmin de câte ori ne duceam vara să ne scăldăm în Cher. Cu acest prilej, maică-sa ne dădea o sticlă cu limonada, pe care o puneam bine, să nu se spargă, sub capră, între chiloţii de baiE. Şi aşa, întovărăşiţi de domnul Seurcl, plecam câte un grup de vreo zece băieţi din Cursul Superior, unii pe jos, alţii înghesuiţi în cotiga cu măgar, pe care

153 o lăsam la ferma Grand'Fons, când drumul spre Cher era prea desfundat.

Îmi aduc aminte, până în cele mai mici amănunte, o astfel de plimbare, când măgarul Iui Jasmin a transportat până la râu chiloţii noştri de baie, merindele, limonada şi pe domnul Seurel, în timp ce noi mergeam în urma cotigii pe jos. Era în august. Isprăvisem examenele şi, scăpaţi de grijă, parcă toată lumea era a noastră. Mergeam pe drum cântând, fără sa ştim de ce şi nici ce cântăm, începea o frumoasă după-amiază de joi.

La dus, n-a fost decât o umbră pe acest tablou inocent. O zărirăm pe Gilberte Poquelin, mergând pe drum, înaintea noastră. Era îmbrăcată cu o fustă nu prea lungă, avea pantofi cu tocuri înalte, talia zveltă şi înfăţişarea plăcută şi arogantă a puştancelor, când încep sa devină domnişoare. La un moment dat, părăsi şoseaua şi o luă pe un drum lăturalnic, ducându-se probabil la fermă după lapte. Coffin îi spuse repede lui Delouche: la-te după ea!

N-aş pupa-o acum pentru prima datĂ. Zise Jasmin.

Si se apucă să povestească despre ea şi despre prietenele ei o mulţime de istorii fără perdea, în acest timp, din fanfaronadă, toată banda se luă după fata, lăsându-1 pe domnul Seurel să meargă înainte pe şosea, în căruţa cu măgăruş. Cu toate acestea, pe măsură ce se apropia de obiectiv, banda se destrăma; chiar şi lui Delouche îi cam pierise cheful s-o atace, de faţă cu noi; de altfel fata începuse să fugĂ. Şi nu făcu spre ea

decât vreo cincizeci de metri. Văzând că şi Jasmin abandonează partida, câţiva băieţi se mai grozăviră puţin cotcodăcind ca găina, cântând cocoşeşte şi fluierând cu galanterie, apoi, fâstâciţi, ne întoarserăm pe şosea. A trebuit să alergam prin arşiţă, ca să-1 ajungem pe domnul Seurel. Acum nu mai cântam.

În sfârşit, ajunşi la râu, ne dezbrăcarăm repede şi ne reîmbrăcarăM. Între sălciile de pe mal. Sălciile ne fereau de priviri, nu însă şi de soare. Cu picioarele în nisip şi în mâlul zvântat, nu ne mai gândeam decât la sticla cu limonada, care se răcea în fântâna de la Grand'Fons, fântână scobită chiar în malul Cher-ului. Totdeauna în fundul ei tremurau ierburi verzi-albăstrui şi înotau nişte vietăţi din specia crus-taceelor. Dar apa era atât de limpede, atât de străvezie, încât pescarii îngcnunchcau, şi sprijiniţi în mâini, de margini, fără să ezite, beau cu poftă.

Din păcate, lucrurile se petrecură în acea zi, ca şi în celelalte daţi. Când după scaldă, îmbrăcaţi, ne aşezarăm în cerc, turceşte, să împărţim limonada rece, după ce i se oferi domnului Seurel porţia ce i se cuvenea, ne mai rămase fiecăruia doar câte o înghiţitură de spumă, care înţepa gâtlejul şi nu făcea decât să irite setea. Atunci, unul câte unul, ne duceam la fântâna dispreţuită la început, şi ne plecam încet obrazul deasupra apei clare. Dar nu eram toţi deprinşi cu obiceiurile de la ţară. Mulţi, ca mine de exemplu, nu puteau să-şi astâmpere setea în acest fel, unii fiindcă găseau apa sălcie, alţii pentru că li se strângea gâtul, de teamă să nu înghită vreo vietate, sau alţii, fiindcă înşelaţi de transparenţa nemişcată a apei şi neştiind să calculeze exact distanţa, intrau cu nasul în apă, aspirând pe nări câţiva stropi, care-i înţepau de le dădeau lacrimile, alţii în sfârşit, pentru toate aceste motive la un loc. Dar ce importanţă aveau toate acestea? Nouă ne părea că în acest ochi de apă, de pe malul arid al Chcr-ului, era închisă toată răcoarea de pe pământT. Şi chiar azi, când eu sau altcineva rosteşte cuvântul

155 „fântână”, mie fântâna aceea îmi vine în minte şi cad pe gânduri.

Pornirăm înapoi pe înserat, fericiţi şi fără griji, aşa cum veniserăm. Ca să ajungi de la Grand'Fons în şosea, trebuia să

urci un drum, care iarna, din pricina apelor, devenea pârâiaş, iar vara, rămânea o râpă impracticabilă, plină de gropi şi de rădăcini noduroase, răsucite în umbră, printre înalte şiruri de arbori. O parte din băieţi o lua în joacă pe acolo; ceilalţi, împreună cu Jasmin, îl urmarăm pe domnul Seurel, pe o potecă paralelă, nisipoasă şi netedă, de-a lungul unei ţarini. Cei din râpa vorbeau şi râdeau întruna, îi auzeam aproape de noi, paică sub noi, dar mi-i vedeam. In acest timp, Jasmin îşi povestea isprăvile sale de bărbaT. În jurul frunzişului dantelat al pomilor, profilaţi pe cerul curat, roiau gâzele serii, făcând un zgomot mărunt ca ninsoarea de măzăriche. Uneori, câte una se rostogolea brusc, într-un bâ-zâit ca un scrâşnet. Seară frumoasă şi domoală de vară! întoarcere fără speranţe şi fără dorinţi! Sfârşit inocent de petrecere câmpenească! Tot Jasmin fu acela care, fără voia Jui, tulbură liniştea.

În momentul când ajungeam în culmea colinei, la locul unde sunt două pietre vechi, despre care se spune ca ar fi ruinele unei cetăţi, el aduse vorba de domeniile pe care Ic vizitase şi îndeosebi de unul pe jumătate părăsit de lângă Vieux-Nancay: domeniul Sablonnieres.

Cu accentul unuia din departamentul Allier care rotunjeşte cu îngâmfare unele cuvinte, prescurtând altele, cu preţiozitate, povestea că văzuse cu câţiva ani în urmă, în capela ruinată a acestei vechi proprietăţi, o piatră de mormânt pe care erau gravate următoarele cuvinte:

Aci odihneşte cavalerul Galois, Credincios lui Dumnezeu, Regelui Şi Doamnei sale.

— Cum? Aşa? Ia uite! zicea domnul Seurel ridicând uşor din umeri, puţin jenat de întorsătura pe care o lua convorbirea, dornic totuşi de a ne lăsa să vorbim ca bărbaţii.

Si Jasmin continuă să descrie castelul, ca şi când şi-ar fi petrecut toată viaţa acolo.

De multe ori întorcându-se de Ia Vieux-Nancay cu Du-mas, fuseseră intrigaţi de vechiul foişor cenuşiu ce se zărea pe

deasupra brazilor, într-o zi, un paznic de acolo, pe care îl luaseră cu ei în căruţă, îi condusese la domeniu; în mijlocul pădurii, era un adevărat labirint de clădiri ruinate, care se puteau vizita în lipsa stăpânilor. Dar de atunci se dărâmase totul; se spunea că nu mai rămăsese nimic în afară de ferma şi o căsuţă de odihnă. Locuitorii erau mereu aceiaşi: un bătrân ofiţer de marină pensionar, aproape ruinat, şi fata lui. Jasmin vorbeA. Vorbea. Iar eu ascultam atent, simţind, fără să-mi dau seama, ca era vorba de ceva foarte cunoscut, când deodată, cu simplitate, aşa cum se produc lucrurile extraordinare, Jasmin se întoarse către mine, mă prinse de braţ, fulgerat de o idee care nu-i venise niciodată până atunci şi-mi spuse:

— Ia te uită, păi eu cred ca Meaulnes – ştii, „Lunganul” – acolo trebuie să fi fost.

Sigur, adăugă el, căci eu amuţisem, îmi aduc aminte că paznicul vorbea de fiul castelanului, un excentric, cu idei ciudate.

Nu-1 mai ascultam, încredinţat chiar de la început că ghicise şi ca, în faţa mea, departe de Meaulnes, departe de orice speranţă, se deschidea netedă şi lămurită, ca un drum familiar, calea spre domeniul fără nume. /â^>

CAPITOLUL II

LA UNCHIUL FLORENTIN

Pe cât fusesem în copilărie de nenorocit, de visător şi de sfios, pe atât devenisem de neşovăielnic, de „întreprinzător”, cum se spune pe la noi, când îmi dădui seama că de mine depindea reuşita importantei aventuri.

Cred că din seara aceea mi-a încetat definitiv durerea de genunchi.

La Vieux-Nanşay, care era comuna domeniului Sablon-nieres, locuia toată familia domnului Seurel şi, îndeosebi, unchiul Florentin, negustor, la care ne petreceam câteodată sfârşitul lui septembrie.

Scăpat de toate examenele, n-am vrut să pierd timp şi-am obţinut permisiunea să plec imediat la unchiul meu. Dar am hotărât să nu-i spun nimic lui Meaulnes, atâta vreme cât nu eram sigur că îi pot anunţa vreo veste bună. Ce rost avea, într-adevăr, să-1 smulg fără nici un temei din deznădejdea lui, ca să-1 cufund, după aceea, poate şi mai adânc?

Vieux-Nan9ay a fost multă vreme pentru mine locul cel mai frumos din lume. Era locul sfârşiturilor de vacanţă, unde nu ne duceam decât rareori, doar când găseam vreo trăsură de închiriat. Nu ştiu ce neînţelegeri fuseseră pe vremuri între ramura familiei de acolo şi noi, de aceea Millie v se lăsa atât de mult rugată, de câte ori trebuia să urce în trăsură. Dar ce-mi păsa mic de toate certurile astea!

Cum mă vedeam ajuns acolo, printre unchi, mătuşi, veri şi verişoare, mă zbenguiam în voie, intrând într-o viaţă făcută din mii de ocupaţii amuzante şi din plăceri, care mă încântau.

Totdeauna trăgeam la unchiul Florentin şi la mătuşa Julie, care aveau un băiat de vârsta mea, Firmin, şi opt fete, dintre care cele mai mari, Marie-Louise şi Charlotte, aveau între cincisprezece şi şaptesprezece ani. Unchiul Florentin ţinea o prăvălie foarte mare la una din barierele târgului, chiar în faţa bisericii – un fel de magazin universal – de unde se aprovizionau toţi castelanii-vânători din împrejurimi, izolaţi în acest pierdut colţ de ţară, la treizeci de kilometri de calea ferată.

Prăvălia, cu tejghele de băcănie şi de pânzeturi, dădea prin numeroasele sale ferestre spre sosea, iar prin uşa cu geamuri, spre piaţa bisericii. Şi lucru curios, deşi destul de obişnuit într-un ţinut sărac cum era Sologne, în prăvălie pământul bătătorit ţinea loc de podele.

În dos erau şase odăi, fiecare plină cu câte un singur fel de marfa: odaia pălăriilor, a uneltelor de grădinărit, a lămpilor, a mai ştiu eu ce? Când eram copil şi treceam prin acel labirint plin de obiecte de bazar, îmi părea că niciodată nu m-aş sătura să privesc toate minunăţiile de acolo. Şi chiar la epoca de care

vorbesc, găseam că vacanţa adevărată era numai vacanţa petrecută la Vieux-Nancay.

Familia trăia într-o bucătărie mare, a cărei uşă dădea direct în prăvălie, bucătărie unde, spre sfârşitul lui septembrie, focul din cămin ardea cu vâlvătăi, unde vânătorii şi braconierii, care îşi vindeau vânatul lui Florentin, veneau de cu

159 noaptea să tragă câte o duşcă, în timp ce fetiţele, sculate şi ele cu noaptea în cap, alergau, ţipau, îşi dădeau una alteia pe păr cu apă „bine mirositoare”. Pe pereţi fotografii de demult, „grupuri şcolare” de odinioară, îngălbenite de vreme, care îl arătau şi pe tata – cântai mult până să-1 recunoşti în uniformă – în mijlocul camarazilor săi de la Şcoala Normală.

Aici ne petreceam noi dimineţile, şi în curte, unde unchiul Florentin îşi sădea daliile şi unde creştea bibilici, unde matuşile mele prăjeau cafeaua, stând pe lăzi de săpun, unde noi despachetam cutii pline cu diverse obiecte, ambalate cu îngrijire, cărora uneori nu le ştiam nici măcar numele.

Toată ziua prăvălia era plină de ţărani şi de vizitii de la castelele vecine. Căruţele veneau de prin fundul satelor, se opreau în faţa uşii cu geamuri, oamenii se dădeau jos, târguiau şi plecau prin ceaţa de septembrie.

Din bucătărie, noi ascultam ce spuneau tărăncile, amatoare de toate poveştile lor.

Seara însă, după ora opt, la lumina felinarelor, se ducea la grajduri fân, pentru cai, din care ieşeau aburi calzi, şi a-tunci toată prăvălia era a noastră!

Marie-Louise, cea mai mare dintre verişoarc, dar foarte mică de statură, după ce sfârşea de păturit şi de aşezat în rafturi teancurile de stambă, ne îmbia să intrăm să-i ţinem tovărăşie. Iar noi atâta aşteptam. Firmin, vcrişoarele mele şi cu mine dădeam năvală în vastul magazin şi începeam să alergăm în jurul tejghelelor, să învârtim râşniţclc de cafea, să facem tot

felul de isprăvi, iar câteodată, când ne venea chef să dansăm – căci pământul bătătorit era îmbietor —

\par Firmin se ducea în pod şi venea de acolo cu vreun trombon vechi şi coclit.

Roşesc şî acum la gândul că domnişoara de Galais ar fi puiuţ să apară anii trecuţi, la această ora, şi să ne surprindă distrându-nc cu astfel de copilării. Dar n-a fost aşa. Am văzut-o pentru prima oară într-o seară din august trecut, cu puţin înainte de căderea nopţii, pe când stăm de vorbă liniştit cu Marie-Louise şi cu Firmin.

Îndată ce-am sosit la Vieux-Nanc.ay, bineînţeles că 1-am întrebat pe unchiul Florentin despre domeniul Sablonmeres.

— Nu mai e domeniu, zise el. S-a vândut tot, şi cumpărătorii, fiind vânători, au dărâmat vechile clădiri, ca să-şi lărgească terenurile de vânătoare; curtea principală nu mai e acum decât o întindere de păpurişi şi de bălării. Vechii stăpâni n-au păstrat decât o căsuţă cu un singur etaj şi ferma. Vei avea prilejul s-o vezi aici pe domnişoara de Galais; vine singură să-şi facă târguielile, când călare, când în trăsură, dar totdeauna cu acelaşi cal: bătrânul Belisaire. E un echipaj destul de nostim!

Eram atât de tulburat, că nu mai ştiam ce să întreb, pentru a afla mai mult.

— Totuşi erau bogaţi!

— Da, erau. Domnul de Galais dădea serbări ca să-şi distreze fiul, un băiat ciudat, plin de idei năstruşnice, încerca bietul om orice, numai să-i schimbe gândurile. La seibările astea aduceau parizienE. Tineri petrecăreţi de la Paris şi de aiurea.

Tot domeniul era în mină, doamna de Galais pe ducă, şi cu toate astea, ei se străduiau să-l distreze şi să-i satisfacă toate capriciile. Iama trecuta – ba nu, cealaltă iarnă – au dat un bal costumat cum nu s-a mai văzut. Poftiseră lume şi de la Paris şi de la ţară. Cumpăraseră ori închiriaseră sumedenie de costume

minunate, cai, vaporaşe, jocuri. Toate astea ca să-1 înveselească pe Frantz de Galais. Fusese vorba să se însoare şi să sărbătorească logodna. Dar era prea tânăR. Şi s-a stricat totul, aşa, deodată; ci si-a luat lumea în cap, nu 1-a mai văzut nimeni de atunci.

Castelana a murit, domnişoara de Galais a rămas singură, numai cu tatăl ei, bătrânul căpitan de vapor.

Nu e măritată? întrebasem eu în sfârşit.

Nu! răspunse unchiul. N-am auzit vorbindu-se nimic. De ce, ai fi tu un pretendent?

Fâstâcit, îi mărturisisem pe scurt, cu toată discreţia posibilă, că un prieten al meu, cel mai bun prieten al meu, Au-gustin Meaulnes, ar putea fi.

— Eh, zise unchiul surâzând, dacă băiatul nu ţine la zestre1, e o partidă frumoasă. Am să-i vorbesc domnului de Galais. Câteodată vine şi el pe aici; cumpără alice pentru vânătoare. Totdeauna îi dau să guste din rachiul meu de drojdie – un rachiu straşnic.

Dar eu, speriat, îl rugasem repede să nu-i spună nimic deocamdatĂ. Şi nu-1 înştiinţai pe Meaulnes. Eram puţin neliniştit de atâta noroC. Şi aceasta nelinişte mă determina să nu comunic nimic lui Meaulnes, înainte de a vedea, cel puţin, fata.

Nu aşteptai mult. A doua zi, cu puţin înainte de cină, o dată cu seara, se lăsase şi o ceaţă rece – o ceaţă mai curând de septembrie decât de august. Eu şi Firmin, presimţind că prăvălia s-a golit, o clipă, de cumpărători, venisem s-o vedem pe Marie-Louise şi pe Charlotte. Lor le împărtăşisem taina care mă adusese la Vieux-Nanţay mai devreme decât veneam de obicei. Stăteam cu coatele rezemate de tejghea şi ne povesteam reciproc tot ce ştiam despre misterioasa fata – ştiam foarte puţin – când, un zgomot de roţi ne făcu să întoarcem capul.

— Uite-o, ea e, zise Marie-Louise în şoaptă.

Si după câteva clipe, ciudatul echipaj se opri în faţa uşii. O trăsură veche de fermă, cu tăbliile rotunjite, cu mici galerii în relief, cum nu mai văzuserăm noi prin părţile acelea; un cal alb, bătrân, părând mereu că vrea să pască iarba de pe drum, atât pleca de mult capul când mergea: şi pe capră – o spun cu toată simplitatea inimii mele, însă ştiind bine ce spun – fata cea mai frumoasă care a existat vreodată pe lume.

Niciodată n-am văzut împletite mai armonios atâta gingăşie şi atâta gravitate.

Pe umeri îi atârna o lungă mantie cafenie, pe care, intrând, şi-o ridicase uşor. Avea o talie atât de subţire şi de mlădioasă, încât părea că se frânge. Un păr bogat şi auriu îi încununa fruntea şi nu cred să mai văd în viaţa mea o figură modelată cu atâta fineţe.

Vara îi pusese în obraji doi bujori roşii. La atâta frumuseţe nu băgai de seamă decât un singur cusur: în momentele de tristeţe, de deznădejde, sau numai de gândire intensă, această faţă, atât de imaculată, se împurpura uşor, cum li se întâmplă persoanelor atinse, fără să ştie, de o boală gravă. Atunci, toată admiraţia celui ce o privea făcea loc unui fel de milă, cu atât mai sfâşietoare, cu cât surprindea mai mult.

Cel puţin eu atâta am descoperit, privind-o când cobora încet din trăsură şi apoi când sta de vorbă cu Marie-Louise, 163 care mă prezentase cu degajare şi mă îndemna mereu din ochi să-i vorbesc

I se oferise un scaun lustruit şi ea se aşezase reze-mându-se cu spatele de tejghea. Noi rămăseserăm toţi în picioare. Părea că-i place în prăvălie, pe care se vede că o cunoştea bine. Mătuşa Julie veni imediat ce fu anunţată şi timpul cât vorbi ea cumpănit, ţinându-şi amândouă mâinile încrucişate pe pântec şi ridicându-şi încetişor capul de ţărancă negustorească, cu bonetă albă, întârzie clipa (care mă făcea să tremur puţin) când conversaţia urma să se lege cu mine.

Dar fu mult mai simplu decât îmi închipuisem.

— Aşadar, îmi spune domnişoara de Galais, veţi fi în curând institutor?

Mătuşa Julie aprinse deasupra capetelor noastre lampa de porţelan. O lumină slabă se răspândi în prăvălie. Vedeam chipul atât de dulce, de copilăresc al fetei, ochii ci albaştri şi naivi şi eram cu atât mai surprins auzindu-i glasul atât de limpede, de grav. Când înceta să vorbească, rămânea cu privirea fixată undeva departe şi aştepta răspunsul, muşcân-du-şi imperceptibil tuza.

— As da şi eu lecţii, zisE. Dacă domnul de Galais ar vrea! Aş învăţa pe băieţaşi, ca şi mama dumneavoastră.

Si zâmbi, arătând astfel că verii mei îi vorbiseră de mine.

— E drept că sătenii, urmă ea, sunt totdeauna cu mine politicoşi, blânzi şi îndatoritorI. Şi eu îi iubesc mult. Dar aşa fiind, ce merit am eu că-i iubesc1?

Pe când cu institutoarele – nu-i aşa? – sunt gâl-cevitori şi avari. Se întâmplă câte ceva supărător: condeie pierdute, caiete prea scumpe, copii care nu învaţă. Ei bine, HHHMJr

WPWWWW^^fflfffr”?!

Aş discuta cu ei şi tot m-ar iubi. Desigur ar fi mult mai greu.

Si zâmbetul de pe buze i se stinse. Faţa ei capătă, din nou, expresia copilărească şi meditativă, cu privirea albastră fixată în gol.

Toţi trei eram jenaţi de uşurinţa cu care vorbea despre lucrurile delicate, despre taine şi gingăşii de care nu vorbesc decât cărţile. Fu un moment de tăcere; apoi convorbirea se înfiripă din nou.

Dar cu un fel de regret, de ciudă pe acel ceva misterios din viaţa ei, tânăra fată continua:

— Apoi, i-aş învăţa pe băieţi să fie cuminţi, de o cuminţenie cum ştiu eu. Le-aş combate gustul de a cutreiera lumea, tot aşa cum vei face şi dumneata, domnule Seurel, când vei fi institutor. I-aş învăţa sa găsească fericirea care e lângă ei, deşi nu s-ar crede.

Maric-Louise şi Firmin erau uimiţi, ca şi mine. Amuţiserăm. Ea simţi încurcătura noastră şi se opri; îşi muscă puţin buza, plecă încet capul şi surâse, având aerul că glumise pe socoteala noastră.

— Bunăoară se prea poate să existe vreun tânăr înalt, un nebun, care mă caută la capătul lumii, în timp ce eu sunt aici, în prăvălia doamnei Florentin, sub această lampa de porţelan şi bătrânul meu cal mă aşteaptă la poartă. Daca tânărul acesta m-ar vedea, nici nu i-ar veni să creadă că mă vede, desigur.

Văzând că zâmbeşte, prinsei curaj, şi cum simţeam că era timpul să spun şi eu ceva, zisei râzând:

— Şi poate că eu îl cunosc pe acest tânăr înalt şi nebun!

Mă privi cu o vie curiozitate.

În clipa aceea sună clopoţelul de la uşă; intrară două femei cu coşurile pe braţ:

— Poftiţi în „sufragerie”, spuse mătuşa Mie împingând uşa bucătăriei. Acolo puteţi sta mai liniştiţi.

Si cum domnişoara de Galais refuza şi voia să plece numaidecât, mătuşa mea adăugă:

— E şi domnul de Galais acolo, stă de vorbă cu Florentin lângă foc.

Totdeauna în bucătărie, chiar şi în august, ardea trosnind un foc mare de vreascuri.

Pe masă era aprinsa o lampă de porţelaN. Şi lângă unchiul Florentin, în faţa a doua pahare cu rachiu, văzui un bătrân cu

faţa blândă, rasă şi plină de riduri, tăcut ca un om împovărat de ani şi amintiri.

Unchiul salută.

— Francois! strigă el cu vocea-i puternică de negustor de iarmaroc, ca şi când ar fi fost între noi un râu, sau câteva hectare de pământ. Am aranjat pentru joia viitoare, după masă, o excursie pe malul Cher-ului. Are sa se distreze fiecare cum vrea: pescuind, vânând, jucând, ori scăldându-se. Domnişoara, dumneavoastră veţi veni călare; m-am înţeles cu domnul de Galais. Am aranjat eu totul.

Ştii ceva, Francois? adăugă el, ca şi când abia atunci i-ar fi venit ideea, ai putea să-ţi aduci prietenul, pe domnul Meaulnes. Meaulnes îl cheamă, nu?

Domnişoara de Galais se sculă deodată, făcându-se palidĂ. Şi în aceeaşi clipă, îmi adusei aminte că de mult, lângă elesteul domeniului, Meaulnes îi spusese cum îl cheamă.

Când îmi întinse mâna, la plecare, simţii ca ne lega o înţelegere tainică, pe care numai moartea trebuia s-o rupă, şi o prietenie mai patetică decât o mare iubire.

A doua zi de dimineaţă, la patru, Firmin bătea la uşa cămăruţei mele, din curtea cu bibilici. Era încă întuneric şi abia îmi găsii lucrurile pe masa plină de candelabre şi de statuete de sfinţi, noi-nouţe, aduse din prăvălie în ajunul sosirii mele, pentru înfrumuseţarea locuinţei Il auzeam pe Firmin în curte, umflând cauciucurile de la bicicletă, şi pe mătuşa Julie făcând focul în bucătărie. Răsărea soarele când plecai. Aveam o zi grea: mai întâi, trebuie să mă duc sa prânzesc la Sainte-Agathc, ca sa-mi explic prelungirea şederii la Vieux-Nancay, apoi sa-rm continui cursa, aşa încât să ajung, înainte de a se însera, în La Ferte-d'Angillon, la prietenul meu Augustin Meaulncs.

CAPITOLUL III

O APARIŢIE

Era prima oară când făceam o cursă lungă cu bicicleta, deşi, cu tot beteşugul genunchiului meu, învăţasem de mult să merg, ajutat într-ascuns de Jasmin. Dacă şi pentru un tânăr normal, mersul pe bicicletă este un sport atât de plăcut, apoi închipuiţi-vă ce era pentru un biet băiat ca mine, care, cu puţină vreme înainte, abia îşi putuse târî piciorul, lac de sudoare numai după patru kilometri!

Să străbaţi depărtările ca în zbor şi să vezi cărăii tainice cum cresc din drumul tău; să cobori din culmea dealurilor şi sa te înfunzi în inima priveliştilor; să traversezi un sat în răstimpul unui minut şi să-1 cuprinzi întreg, dintr-o privire.

Doar în vis cunoscusem o goană atât de ameţitoare şi de uşoară. Urcam chiar şi dealurile cu aceeaşi vioiciune; căci trebuie s-o mărturisesc, erau drumurile lui Meaulnes de pe meleagurile lui, pe care le sorbeam aşa.

„Puţin înainte de barieră, îmi spunea el pe vremuri, când îşi descria satul, se vede o roată mare, cu spiţele late cât lopeţile, care se învârteşte în bătaia vântului”. Nu ştia la ce folosea roata aceea, sau poate se făcea că nu ştie, ca să-mi aţâţe curiozitatea.

Întâmplarea făcu să văd şi eu, pe la asfinţitul acelei zile de august, într-o imensă fâneaţă, învârtindu-se în vânt, faimoasa roată, care trebuie să fi scos apa pentru moşioara din apropiere.

În dosul şirului de plopi, începeau să se ivească primele case Pe măsură ce înaintam pe drumul care făcea o largă cotitură, spre a ocoli râul, priveliştea se deschidea tot mai mult. Ajungând la pod, dădui, în sfârşit, de uliţa mare.

Pe pajişte, vacile păşteau, ascunse după tufe; auzeam sunetul lin al tălăngilor. Mă dădusem jos de pe bicicletă şi, cu mâinile pe ghidon, priveam satul unde peste o clipă trebuia să duc o veste atât de importantă.

De-a lungul uliţei, casele erau aliniate pe marginea şanţului, fiecare cu câte o mică punte în faţă, ca nişte bărci cu pânzele

strânse, trase la mal în liniştea serii; era ora când în fiecare bucătărie se aprinde focul.

Mă cuprinse un fel de teamă şi o vagă părere de rău că veneam să tulbur atâta pace; simţeam că mi piere tot curajuL. Şi tocmai atunci parcă, spre a-mi agrava această subită slăbiciune, îmi adusei aminte că mătuşa Moinei locuia într-o mică piaţa din La Ferte-d'Angillon.

Era o mătuşă a mea, căreia îi muriseră toţi copiii. Pe ultimul dintre ei, Ernest, un băiat înalt, mort cu puţină vreme înainte de a-şi lua diploma de institutor, îl cunoscusem bine. Curând după el se dusese şi unchiul Moinei, grefierul, şi biata mătusă-mea rămăsese singură cuc, în căsuţa ciudată, unde preşurile erau făcute din petice multicolore cusute unul de altul, mesele pline de cocoşi, găini şi pisici tăiate din hârtie; pereţii aproape acoperiţi cu diplome vechi, cu portretele defuncţilor sau ale rubedeniilor, cu medalioane făcute din buclele copiilor moiţi.

Înconjurată de atâta doliu şi de atâtea regrete, mătuşa Moinei era ciudăţenia şi bunăvoia în persoană. Când ajunsei acasă la ea, o strigai tare, băgând capul pe uşa întredeschisă, îmi răspunse din capătul celor trei odăi înşirate una după alta, ca vagoanele la tren, dând un ţipăt scurt, dar foarte ascuţit.

— Ei, Doamne!

De emoţie îşi vărsase ibricul cu cafea în foc – cum de putea să fiarbă cafea la asemenea oră? şi apăru. Mergea cu pieptul scos înainte şi avea pe vârful capului un fel de pălărie – tichie – bonetă, carc-i lăsa descoperită toată fruntea imensă şi bombată, făcând-o să semene cu „femeia mongolă” şi cu „hotentota”. Când râdea, scotea nişte chiote scurte şi ascuţite, dând la iveală vreo doi-trei dinţi mărunţi, câţi îi mai rămăseseră în gură.

În timp ce cu o îmbrăţişam întrebând-o de sănătate, ea îmi apuca repede o mâna şi, cu un gest stângaci, inutil misterios, deoarece eram singuri în cameră, îmi strecura în palmă o mică monedă, care trebuie să fi fost un franc. Nu îndrăzneam sa deschid pumnul, să mă uit. Apoi, cum aveam aerul că vreau să-i

cer explicaţii, sau că vreau să-i mulţumesc, îmi dădu un ghiont, în glumă, strigându-mr

— Haide, haide! Ştiu cu ce înseamnă plimbarea asta pe aici!

Totdeauna fusese săracă, mereu împrumutând, mereu cheltuind.

— Toată viaţa am fost proastă şi lipsită de noroc, zicea, fără amărăciune, însă cu glasul prefăcut.

Încredinţată că şi eu duc grija banilor, biata femeie îmi strecurase în palmă modesta ci agoniseală de pe o zi, fără ca eu să fi spus o vorbA. Şi de atunci, de câte ori mă duceam la ea, aşa mă primea.

Masa fu ciudata – tristă şi în acelaşi timp bizară – cum fusese şi primirea. Mereu cu o lumânare la îndemână, aci o lua lăsându-mă în întuneric, aci o punea la loc pe o măsuţă încărcată de mâncări şi de vase ştirbite sau crăpate

— Ăluia, spunea, i-au rupt toarta prusacii, la şaptezeci, de necaz că nu puteau să-1 ia.

Abia atunci îmi adusei aminte, revăzând vasul cu tragica istorie, că odată, pe vremuri, mâncasem şi dormisem la mătuşa Moinei. Mă duceam cu tata la Yonne, să mă vadă un specialist, care se spunea că îmi poate vindeca genunchiul. Trebuia să prindem trenul expres, care trecea înainte de a se face ziuĂ. Îmi amintii trista cină de atunci şi toate poveştile bătrânului grefier. Parcă îl vedeam la masă, în faţa sticlei cu „profiriu”, proptit în coate şi istorisind.

Si îmi amintii şi de spaimele melc. După cină, mătu-şa-mea îl luase pe tata deoparte, lângă foc, să-i povestească o întâmplare cu strigoi: „Mă întorc! Oh! dragă Louis, ce crezi că văd în faţa mea: o femeie mititică, cenuşie.” Toată x« lumea ştia că avea capul plin de asemenea fleacuri înspăimântătoare.

Obosit de bicicletă, mă dusei imediat după masa să mă culc în odaia mea. Dar abia mă băgasem în pat, îmbrăcat cu o cămaşă cadrilată a unchiului Moinei, că iat-o pe mătu-şă-mea intrând încet pe uşă, asezându-sc la căpătâiul meu şi începând cu glasul cel mai misterios şi mai piţigăiat:

— Dragă Frangois, ţie pot să-ţi povestesc ceva, ce n-am spus nimănui până acum.

Mă gândeam:

— Ce noroc pe mine! lată-mă terorizat pentru toată noaptea, ca acum zece ani!

Şi ascultam, căci n-aveam încotro. Ridicase capul şi privea ţintă înainte, ca şi când şi-ar fi spus sieşi povestea:

— Mă întorceam cu Moinei de la o petrecere. Era prima nuntă la care ne duceam de la moartea bietului nostru Ernest; şi întâlnisem acolo pe soră-mea, Adela, pe care n-o văzusem de patru ani! Un vechi prieten al lui Moinei, foarte bogat, ne poftise la nunta lui fiu-său, la domeniul SablonniereS. Închiriasem o trăsură, dar drept să spun, asta ne cam băgase la cheltuieli. Ne întorceam pe şosea, pe la şapte dimineaţa. Era în toiul iernii; începuse să răsară soarele. Pe drum, nici ţipenie' şi ce crezi că văd, deodată, pe şosea, în faţa mea? Un omuleţ, un tinerel, frumos ca lumina zilei, stând locului neclintit şi uitându-se către noi, de parcă ne aştepta sa venim. Pe măsură ce ne apropiam, îl vedeam tot mai lămurit. Avea faţa atât de drăguţă, atât de albă, încât îţi făcea frica!

Îl apuc pe Moinei de braţ. Tremuram ca varga, credeam că e bunul Dumnezeu! îi spun:

— Uita-te înainte! O vedenie!

El îmi răspunse în şoapta, furios:

— Am văzut! Taci odată, meliţă bătrână!

Nu ştia ce să facă: să mâne înainte, sau să stea locului, când calul se opri singur. Omuleţul era lângă noi. De aproape părea şi mai palid; avea pe frunte broboane de sudoare, pe cap o beretă murdară şi era îmbrăcat cu pantaloni lungi.

Auzirăm o voce dulce:

— Nu sunt băiat, sunt fată. Am fugit şi nu mai pot. Vreţi să mă luaţi în trăsura dumneavoastră, domnule şi doamnă?

Numaidecât o ajutarăm să urce. Dar cum se aşează jos, leşină. Ei, ghici acum, cu cine aveam de-a face? Cu logodnica băiatului de la Sablonnieres, la nunta căruia fuseserăm poftiţi.

Păi n-a fost nuntă, dacă logodnica a fugit, spusei eu.

Bine, sigur că nu, zise ea plouată, aruncându-mi o privire chiorâşă. N-a fost nuntă. Fiindcă bietei nebune îi intrase în cap o sumedenie de sminteli. Nc-a explicat ea nouă, pe urmă. Era fata unui ţesător. Nu putea crede că c cu putinţă atâta fericire. Zicea că băiatul era prea tânăr pentru ea; că toate minunăţiile pe care i le descria erau închipuite şi, în sfârşit, când s-a dus Frantz s-o aducă, Valentinei i-a fost frică. Cu tot frigul şi viscolul, se plimbau împreună prin grădina episcopiei. Era şi sora Valentinei cu ci. Din delicateţe, desigur, şi fiindcă o iubea pe cea mică, băiatul era plin de atenţii pentru cea mare. Atunci nebunei mele i s-a năzărit nu ştiu ce prostie: a spus că se duce să-şi ia o broboadă din casă; şi acolo, ca să fie sigură că nu poate fi urmărită, s-a îmbrăcat cu haine de bărbat şi a fugit pe jos, spre Paris.

I-a lăsat logodnicului ei o scrisoare în care zicea că pleacă să se întâlnească, nu ştiu unde, cu un băiat pe care îl iubeA. Şi nu era adevărat.

„Sunt mai fericită de sacrificiul meu, îmi spunea ea, decât dacă m-aş fi măritat cu el”. Da, băiete, ce căşti gura? Aşa e! întocmai precum îţi spun; dar lui Frantz nici prin gând nu i-a trecut să se însoare cu sora-sa; şi-a tras un glonte în cap; s-au descoperit urmele de sânge în pădure; dar corpul n-a putut fi găsit.

Si ce-aţi făcut cu nefericita aceea?

Mai întâi i-am dat să bea ceva. Apoi i-am dat de mâncare şi când ne-am întors acasă, am culcat-o lângă foc. A stat la noi o bună parte din iarnă. Cât era ziua de lungă, cosea, croia rochii, aranja pălării şi curăţa prin casă. Făcea toate astea cu un zel aproape înspăimântător. Ea a lipit tapetul de colO. Şi de când a trecut ca pe aici, rândunclele şi-au făcut cuib afară. Seara, când se făcea întuneric, după ce îşi termina treaba, găsea totdeauna un motiv ca să iasă în curte, în grădină, sau la poartă, chiar când era ger de crăpau pietrele, şi o găseam afară plângând cu hohote, Ei, iar plângi! Dar ce ai?

Nimic, doamna Moinei! ^ şi intra repede în casă.,< ' Vecinii îmi spuneau:

Drăguţă jupânească aţi găsit, doamnă Moinei.

În martie, cu toate rugăminţile noastre, a plecat; i-am dat rochiile pe care Ic reparase, i-am dat ceva bani de cheltuială şi Moinei i-a cumpărat bilet Ia gară.

Nu ne-a uitat. E croitoreasă la Paris; stă pe undeva pe aproape de Notre-Dame. Ne scrie încă şi ne întreabă mereu dacă mai ştim ceva de la Sablonnieres. O dată, ca să-i scot

173 din cap gândul ăsta, i-am răspuns că domeniul a fost vândut, castelul dărâmat, că băiatul a dispărut pentru totdeauna şi fata s-a căsătorit.

Toate astea trebuie să fie adevărate, cred. De atunci, Valentina mea scrie mult mai rar.

Nu era o întâmplare cu strigoi cea pe care mi-o istorisise mătuşa Moinei, cu glasul ei strident, atât de potrivit pentru astfel de poveştl. Şi totuşi eram indispus la culme, fiindcă îi jurasem lui Frantz, vagabondului, să-1 slujim ca nişte fraţi şi iată că se ivea prilejul.

Or, puteam eu să stric bucuria pe care i-o duceam lui Meaulnes, a doua zi dimineaţa, spunându-i ceea ce aflasem? La ce bun să-l împing într-o întreprindere fără prea mulţi sorţi de izbândă' Aveam adresa fetei, adevărat; dar de unde să-1 iau pe nomadul care cutreiera lumea? Să lăsăm pe nebuni cu nebunii, mă gândeam eu. Dclouche şi Boujardon aveau dreptate. Ne făcuse destul rău acest Frantz! şi hotărâi să nu spun nimic, până ce nu-i voi vedea căsătoriţi pe Au-gustin Meaulnes şi pe domnişoara Yvonne de Galais.

Dar cu toate că luasem aceasta hotărâre, simţeam că stăruie în mine impresia penibilă a unei rele prevestiri, impresie absurdă, pe care o alungai repede.

Lumânarea era aproape pe sfârşite. Bâzâia un ţânţar. Mătuşa Moinei însă, cu capul plecat, cu tichia pe care nu şi-o scotea decât la culcare, cu coatele pe genunchi, îşi luase povestea de la început. Din când în când ridica repede ochii si-mi arunca o privire iscoditoa'rc, ca să-mi cunoască impresiile, sau poate voia să vadă dacă nu adormisem, în cele din urmă, culcat pe pernă, închisei ochii pe furiş, prefăcându-mă că am aţipit.

— Ce, dormi? întrebă ea cu un glas mai înăbuşit şi puţin decepţionat.

Îmi fu milă şi protestai:

Da de unde, mătuşă, crede-mă.

Ba da, zise ea. De altfel înţeleg prea bine că nu te interesează poveştile mele. Vorbesc de oameni pe care nu-i cunoşti.

Si de astă dată, din laşitate, nu mai răspunsei nimic.

CAPITOLUL IV

VESTEA CEA MARE

A doua zi dimineaţa, era o vreme minunată. Parcă se simţea că e vacanţă. Peste tot târgul plutea o tihnă atât de perfectă, pe

uliţă zgomotele erau atât de domoale, încât îmi recăpătai toată vesela siguranţă a unui purtător de veşti bune.

Augustin şi maică-sa locuiau în fosta clădire a şcolii care fusese şi primărie. La moartea tatălui său, pensionar de multă vreme şi pe care o moştenire neaşteptată îl îmbogăţise, Meaulnes cumpărase şcoala unde bătrânul institutor predase timp de douăzeci de ani, unde ci însuşi învăţase să scrie şi să citească.

Casa nu avea o înfăţişare plăcută; era mare, pătrată şi severă, ca o primărie ce fusese; ferestrele de la parter, care dădeau spre uliţă, erau atât de sus, încât niciodată nu se uita nimeni pe geam; iar curtea din dos, împrejmuită cu un gard

175 înalt, care oprea vederea spre câmpie, n-avea un pom, n-avea o floare şi era cea mai pustie curte de şcoală părăsită,if din câte am văzut vreodată.

' Intrai pe un coridor întortocheat, cu patru uşi, şi mă trezii, faţă în faţă, cu mama lui Meaulnes care venea din

Â curte cu braţele pline de rufe, puse la uscat probabil din

|7 zorii acelei minunate zile de vacanţă. Părea obosită. Avea <| aceeaşi faţă cu trăsături regulate, aceeaşi pieptănătură demodată, dar parcă mai încărunţise de când n-o văzusem. Cocul '; îi atârna pe ceafă, pe jumătate despletit, câteva şuviţe de păr f îi căzeau în ochi, avea pleoapele umflate şi roşii., ca după o l noapte de veghe, şi ţinea capul uşor plecat, privind gândi- '] toare înainte.

>.: Dând cu ochii de mine, pe neaşteptate, şi recunoscându-mă, zâmbi:

— Soseşti tocmai la timp; Augustin pleacă. Uite chiar acum îi aduc nifăria pusa la zvântat afară; toată noaptea am făcut socoteli şi i-am pregătit lucrurile. Trenul pleacă la cinci, dar până atunci o să fim gata cu totul.

S-ar fi zis că luase chiar ea această hotărâre, atât vorbea de sigur. Sau, fără îndoială, nu ştia nici ea unde pleca Meaulnes.

— Du-te sus, zise, îl găseşti în vechea primărie. Mi se pare ca scrie.

Urcai repede scara. Pe uşa din dreapta era o tăbliţă cu inscripţia Primărie; deschisei şi intrai într-o sală mare, cu patru ferestre – două dând spre câmp, două spre uliţă, în fund, pe o estradă lunga cât peretele, scaunele consilierilor municipali rămăseseră la locul lor, în faţa unei mese cu postav verde. Deasupra, pe perete, portrete îngălbenite de vreme ale prezidenţilor Grevy şi CarnoT. Şi la masă, în mijloc, stând într-un vechi fotoliu, care trebuie să fi fost al primarului, Meaulnes scria muindu-şi peniţa într-o călimară demodată, de faianţă, în formă de inimă.

În locul acesta, potrivit mai degrabă pentru vreun moşier oarecare, se retrăgea Meaulnes, când nu cutreiera regiunea, în timpul vacantelor mari.

Se sculă, imediat ce mă recunoscu, dar nu cu graba cu care îmi închipuisem eu.

— Seurel! zise el pe un ton de profundă mirare.

Era acelaşi băiat înalt, cu capul tuns, cu faţa osoasă. O mustaţă neîngrijită începea să-i acopere partea de sus a gurii. Avea aceeaşi privire dreaptă, onestă, pe care i-o cunoşteam. Dar peste jarul anilor trecuţi parcă s-ar fi lăsat un văl de brumă, pe care marea lui pasiune de altădată reuşea din când în când s-o împrăştie, pentru o clipă doar.

Părea foarte tulburat că mă vede. Mă urcasem, dintr-o săritura, pe estradă; însă, lucru curios, nici măcar nu se gândi sa-mi întindă mâna. Se întoarse spre mine, cu mâinile la spate, sprijinit de masă, aplecat înapoi, şi era foarte stânjenit. Privirea lui se şi depărtase de mine, deşi ţinea mereu ochii aţintiţi asupră-mi. S-ar fi zis că era preocupat de cele ce avea să-mi spună. Ca şi altădată, ca şi totdeauna, om scump la vorba, aşa cum sunt de obicei singuraticii, vânătorii şi a-venturierii, luase o hotărâre fără

să se preocupe cum s-o explice. Abia acum, fiindcă mă aflam eu în faţa lui, începea să-şi adune cuvintele Dar se vedea că îi venea foarte greu.

Cu toate acestea, eu îi povesteam vesel cum venisem cu bicicleta, cum petrecusem noaptea la mătuşa Moinei şi cât fusesem de mirat, văzând că doamna Meaulnes îi pregătea lucrurile pentru plecare.

Ah! ţi-a spus.? întrebă ci.

Da! Cred că n-ai să faci un dnim prea lung.

Ba da, un drum foarte lung.

Mă zăpăcii un moment, simţind că nu lipsea mult ca să nărui această hotărâre al cărei rost nu-1 înţelegeam, şi nu mai îndrăznii să spun nimic. Nu mai ştiam cum să-mi încep misiunea.

Mă scăpă însă el din încurcătură, vorbind în sfârşit ca omul care vrea sa se justifice:

— Seurcl! zise, tu ştii ce însemna pentru mine ciudata aventură de la Sainte-Agathe. Era singurul meu ţel în viaţă, singura mea speranţă. Speranţa asta am pierdut-o de mulT. Şi fără ea, unde puteam ajunge? Cum să trăiesc la fel cu toată lumea?

Ei bine, am încercat sa trăiesc aşa, la Paris, când am văzut că totul se sfârşise, că nu mai avea nici un rost să mă ostenesc, căutând domeniul pierdut.

Dar omul care a făcut o dată un salt în paradis cum să se mai împace, după aceea, cu o viaţă ca oricare alta? Ceea ce face fericirea altor oameni, mie mi~a părut o batjocurĂ. Şi când am încercat, cu sinceritate şi hotărâre, să fac şi eu ca alţii, în ziua aceea mi-am strâns în suflet re-mnşcări pe multă vreme.

Stăteam pe unul din scaunele înşirate de-a lungul estradei şi-I ascultam cu ochii în pământ, nestiind ce să înţeleg din acele explicaţii obscure.

— Meaulnes, zisei eu, spune o dată, lămureşte-mă! Pentru ce călătoria asta Inngă? Ai vreo greşeală de îndreptat? O fagăduială de ţinut?

— Ei da, răspunse eL. Îţi aduci aminte de fagăduială făcută lui Frantz?

Oh! făcui eu uşurat, numai de asta e vorba?

Da, de astA. Şi poate şi de îndreptat o greşeală. De amândouă.

Urmă un moment de tăcere, în timpul căruia, hotărât să încep a vorbi, îmi pregătii cuvintele.

— N-am decât o explicaţie în care cred, continuă el. Desigur, aş fi vrut s-o mai văd o dată pe domnişoara de Galais. Doar s-o mai văd. Dar acum ştiu bine că nu voi mai ajunge niciodată la acea înălţime, la acel grad de perfecţiune şi de puritate la care eram când am descoperit domeniul fără nume. Poate numai în moarte, aşa cum ţi-am scris odată, voi regăsi frumuseţea din acele vremuri.

Schimbă tonul şi reîncepu, cu o însufleţire stranie, apro-piindu-se de mine:

— Dar ascultă, Seurel! Intriga asta nouă, călătoria asta lungă şi greşeala pe care am comis-o şi care trebuie îndreptată este, într-un fel, tot vechea mea aventură, în continuare.

Rămase câtva timp pe gânduri, trudindu-se să-şi adune amintirile. Pierdusem o dată prilejul şi pentru nimic în lume nu voiam să-1 scap şi a doua oară. Numai că de astă dată, vorbind, mă pripisem. Ar fi trebuit să taC. Şi mai târziu am regretat amar că nu i-am aşteptat mărturisirea.

Pronunţai, aşadar, prima mea frază din vestea cea mare, dar o pronunţai prea târziu, căci pregătită pentru un minut mai devreme, acum nu se mai potrivea.

Fără un gest, abia ridicând puţin capul, rostii:

— Şi dacă ţi-as spune că speranţa nu-i pierdută?

Se uită lung la mine, apoi, întorcând brusc ochii, se roşi ia faţă cum n-am văzut în viaţa mea să roşească cineva; îi

179 năvălise tot sângele în obraz şi trebuie să-i fi zvâcnit tâmplele teribil.

— Ce vrei să zici? întrebă el în cele din urmă, abia putând să vorbească.

Atunci, dintr-o suflare, îi povestii tot ce ştiam, tot ce făcusem şi lucrurile se întoarseră în aşa fel, încât aproape părea că Yvonne de Galais m-a trimis la ci.

Se făcuse groaznic de palid.

Asculta tot timpul tăcut, cu capul puţin strâns între umeri şi cu atitudinea unui om prins la strâmtoare şi neşti-ind cum să se apere, să se ascundă, sau sa fugĂ. Îmi aduc aminte că nu m-a întrerupt niciodată, în treacăt, îi spusei ca toate clădirile de la Sablonnîeres fuseseră dărâmate şi că domeniul de altădată nu mai exista:

— Ah! spuse el, vezi (ca şi când ar fi pândit prilejul de a-şi justifica purtarea şi deznădejdea în care se cufundase), vezi, n-a mai rămas nimic.

Şi ca să termin, încredinţat că, în sfârşit, asigurarea atâtor coincidenţe fericite îi va împrăştia din suflet orice urmă de mâhnire, îi povestii că unchiul Florentin organizase o petrecere câmpenească, a doua zi, că domnişoara de Galais trebuia să vină calare; şi că era poftit şi el. Primi şi această noutate, tot tăcut. Părea cu desăvârşire înstrăinat.

— Meaulnes, trebuie să-ţi contramandezi plecarea, zisei eu cu nerăbdare. Hai repede s-o înştiinţăm pe mama ta.

Si cum coboram împreună:

O petrecere câmpenească? mă întrebă el, şovăind. Atunci, într-adevăr, crezi că trebuie să merg şi eu?

Ce întrebare! răspunsei repede.

Avea aerul unui om împins din spate. „

Jos, Augustm anunţă pe doamna Meaulnes că am să mănânc la prânz cu ei, că voi rămâne şi la cină şi peste noapte şi că a doua zi dimineaţa va închiria o bicicletă şi va merge şi el cu mine la Vieux-Nancay.

— Ah, foarte bine, spuse ea clătinând din cap, ca şi când toate noutăţile acestea i-ar fi confirmat prevederile.

Intrarăm în sufragerie Era o cameră mică; pe pereţi, calendare ilustrate, pumnale ornamentate, burdufuri sudaneze, pe care lc adusese, din îndepărtatele sale călătorii, un frate al domnului Meaulnes, fost soldat infanterist, la marină.

Augustin mă lăsă, un moment, singur la masă şi intră în camera de alături, unde maica-sa îi pregătise bagajele, îl auzii cum îi spunea, coborând puţin glasul, să nu-i desfacă geamantanul, căci poate călătoria lui era doar amânată.

CAPITOLUL V „ '.- ' *?

PETRECEREA CÂMPENEASCĂ *

Spre Vieux-Nangay, îmi fu cam greu să mă ţin de Augustin. Mergea ca un campion de bicicletă. Nici la deal nu se dădea jos. Inexplicabilei sale şovăieli din ajun, îi urmase o înfrigurare, o nervozitate şi o donnţă de a sosi cât mai repede, care mă cam înspăimântau. Manifesta aceeaşi nerăbdare şi când ajunserăm acasă la unchiul meu şi fu incapabil să se intereseze de ceva, până în clipa când, gata

 de plecare, ne instalarăm în trăsură şi pornirăm spre râu. Plecarăm pe la zece dimineaţa.

Era spre sfârşitul lui august, când vara e pe ducă Se şi vedeau semnele toamnei: frunzele începuseră sa îngălbenească şi castanele dezghiocate presărau drumurile albe. Nu era departe până la Cher; ferma Aubier, unde ne duceam noi, era lângă râu şi de acolo până la Sablonnieres să tot fi fost doi kilometri. Din când în când întâlneam pe drum alte trăsuri cu invitaţi şi chiar tineri călări, poftiţi cu îndrăzneală, de unchiul Florentin, în numele domnului de Galais. Ca şi odinioară se străduiseră să strângă laolaltă săraci şi bogaţi, castelani şi plugari. Aşa încât nu ne miram văzându-1, sosind cu bicicleta, pe Jasmin Delouche, care îl cunoscuse mai de mult, prin pădurarul Baladier, pe unchiul meu.

— Iată la cine era cheia, cine ştia tot, pe când noi o căutam pretutindeni, până la Paris, zise Meaulncs, zărindu-I. Îţi vine să mori de disperare!

Şi de câte ori se uita la el, necazul îi sporea. Jasmin, însă, care îşi închipuia că, dimpotrivă, are drept la toată recunoştinţa noastră, ne escorta trăsura foarte de aproape, până la capătul drumului. Se vedea că încercase să se fer-chezuiasca; rezultatele însă erau cam slabe, căci avea un aspect mizerabil în jacheta roasă, ale cărei pulpane atingeau apărătoarea de noroi a velocipedului.

Deşi îşi dădea toate silinţele să fie drăguţ, faţa lui bătrânicioasă nu izbutea să placă. Nu ştiu de ce mie îmi inspira mai mult milă. Dar de cine n-aş fi avut cu milă în ziua aceea.

De câte ori îmi amintesc de acea petrecere câmpenească, simt în mine un nelămurit regret, o nelămurită amărăciunE. Şi cu câtă bucurie o aşteptasem! Totul părea atât de perfect plănuit, totul prevestea ca vom fi foarte fericiţI. Şi ce puţin am fost!

Cât de frumoase erau totuşi malurile iubitului nostru Cher! Poposirăm la marginea apei, în locul unde dealul se termină printr-o pantă lină şi pământul e împărţit în mici pajişti verzi, în grupuri de sălcii separate unele de altele, prin garduri, ca nişte grădini minuscule. Pe celălalt mal al râului, se înălţau coline cenuşii, abrupte, stâncoase; şi pe câte una mai îndepărtată,

descopereai, printre brazi, turnul vreunui mic castel romantic. Se auzeau lătrând, departe, câinii de la castelul Prcveranges.

Ca să ajungem la acel loc minunat, mersesem pe nişte cărărui foarte întortocheate, aci pline de pietriş alb, aci pardosite cu nisip – cărărui care în apropiere de maluri se transformau în pârâiaşe, când râul se umfla şi apa venea repede. Ne strecurarăm pe poteci cufundate în umbră răcoroasă, ca în fund de văgăuni, şi uneori coacăzii sălbatici ne înhăţau de mâneci. Dar când gardurile vii se întrerupeau, intram orbiţi în lumina limpede a întregii văi. Când ne apropiarăm de râu, un om căţărat pe o stâncă de pe celălalt mal, cu o mişcare domoală, arunca undiţa. Doamne, ce frumos era!

Intrarăm într-un crâng de mesteceni şi ne aşezarăm pe iarbă, într-o poiană. Era o pajişte mare, netedă, unde ar fi fost loc pentru jocuri, fără detsfârşit.

Caii fură deshămaţi şi trimişi la ferma Aubier. Se despachetară merindele şi se întinseră pe pajişte nişte mese mici, pliante, aduse de unchiul meu, în căruţă. Se căutară câţiva oameni binevoitori, care să-i aştepte la marginea şoselei, pe mosafirii întârziaţi şi să Ic arate locul unde eram.

Mă oferii numaidecât eu; Meaulnes veni cu mine, şi împreună, ne postarăm lâugă pod, la răscrucea mai multor poteci şi a drumului ce venea dinspre Sablonnieres.

Aşteptam plimbându-nc în lung si-n lat, vorbind de trecut, încercând, de bine de rău, să ne distrăm. Sosi încă o căruţă de la Vieux-Nancay, cu ţărani necunoscuţi şi o fată înaltă, gătită cu funde în păr. Apoi nimic. Ba da, trei copii într-o căruţă trasă de un măgăruş, copiii fostului grădinar de la Sablounieres.

— Mi se pare că-i cunosc, spuse Meaulnes. Cred că ei sunt; ştii, copiii care m-au luat de mână, atunci la serbare, şi m-au dus la masă.

Dar în clipa aceea, măgăruşul nevrând sa mai meargă, copiii se dădură jos şi începură să-1 tragă de hăţuri, să-1 înţepe şi să-1

lovească din toate puterile; atunci Meaulnes, dezamăgit, susţinu că se înşelase, că nu-i cunoştea.

Îi întrebai dacă întâlniseră, în drum, pe domnul şi pe domnişoara de Galais. Unul dintre ei răspunse că nu ştia; altul: „mi se pare că da, domnule!" şi ramaserăm tot nelămuriţi.

În cele din urma reuşind să urnească măgăruşul, copiii porniră spre pajişte, unul trăgând de hăţuri şi ceilalţi doi împingând din dosul căruţei. Iar noi începurăm din nou să aşteptăm. Meaulnes se uita ţintă la cotitura drumului dinspre Sablonnieres, pândind cu un fel de spaima venirea fetei pe care o căutase atâta odinioară.

ÎI apucase o enervare ciudată şi aproape comică, motivând că Jasmin era pricina.

Ne urcasem pe un mic dâmb, ca să putem vedea mai departe pe drum şi de acolo îl zărisem în vale pe Delouche, I

') r

/l

ALA1N FOURNIER care perora într-un grup de mosafiri, încercând să facă pe simpaticul.

— Ia uite la imbecilul ăsta, îmi spuse Meaulnes enervaT. Şi eu îi răspunsei:

— Da' dă-1 încolo. Face şi el ce poate, săracu'! Augustin însă nu se lăsa. Dintr-un desiş trebuie să fi ţâşnit o veveriţă, sau un iepure, şi Jasmin se luă după el, făcându-se că vrea să-1 prindă. Voia omul să arate ce poate.

— Uită-te la el cum fuge acum, zise Meaulnes, ca şi când asta ar fi fost culmea îndrăznelii!

Mă pufni râsul. Nici el nu se putu stăpâni, dar veselia pieri ca fulgerul, pe faţa lui. Mai trecu un sfert de oră:

Dacă nu vine! zise el.

Nu se poate, a promis, răspunsei eu. Ai puţină răbdare!

Tăcu şi se uită fix pe druM. În cele din urmă, incapabil să mai îndure această aşteptare, îmi spuse:

— Ascultă! Eu mă duc jos, unde sunt ceilalţi. Nu ştiu ce am. Parcă e ceva împotriva mea şi dacă mai rămân aici, simt că n-o sa mai vie niciodată, că e cu neputinţă s-o văd apărând deodată pe drumul ăsta.

Si plecă spre poiană, lăsându-mă singur.

Ca să treacă timpul mai uşor, făcui vreo sută de paşi pe cărăruiE. Şi la prima cotitură o zării pe Yvonne de Galais, călare pe un cal alb. Trebuie să fie bătrânul Belisairc, dar în dimineaţa aceea părea atât de vioi, încât fata era silită să tragă de hăţuri pentru a-1 împiedica să n-o pornească la traP. Înaintea calului mergea cu greutate, tăcut, domnul de Galais. Desigur, pe drum, merseseră călare pe rând.

Când mă văzu singur, fata surâse, sări iute jos şi trecând dârlogii tatălui său, se îndreptă spre mine, care alergam în întâmpinarea ei:

— Sunt foarte fericită, zise, că vă găsesc singur. Căci nu vreau să-1 vadă nimeni, în afară de dumneavoastră, pe bietul BclisairE. Şi nici n-aş vrea să-1 pun la un loc cu ceilalţi cai. E prea bătrân şi prea urât; apoi mi-e teamă mereu sa nu-1 lovească vreun alt cal. Ştiţi, eu nu îndrăznesc să încalec decât pe el. Când o muri, n-am sa mai merg călare.

Sub fermecătoarea însufleţire, sub graţia în aparenţă atât de liniştită a domnişoarei de Galais, simţeam aceeaşi nerăbdare şi aproape aceeaşi îngrijorare ca şi la Meaulnes. Vorbea mai repede ca de obicel. Şi cu toate că era îmbujorată, avea pe frunte şi în jurul ochilor o paloare puternică, în care i se citea toată tulburarea.

Hotărârăm să-1 priponim pe Belisaire de un copac, în pădurícea de lângă drum. Tăcut ca totdeauna, domnul de Galais scoase căpăstrul din coburi şi legă calul puţin cam jos, după cât îmi păru mie. Făgăduii să trimit numaidecât la fermă după fân, ovăz şi paie.

Si Yvonne de Galais apăru pe pajişte cum îmi închipui că apăruse odinioară pe malul lacului, când Meaulnes o văzuse pentru prima dată.

Mergând la braţul tatălui ei, potrivindu-şi cu mâna stângă faldurile mantiei lungi şi uşoare, se îndrepta spre mosa-firi, cu obişnuitul ei aer atât de grav şi atât de copilăresc, în acelaşi timp. Eu mergeam alături de ea. Toţi invitaţii împrăştiaţi pe iarbă şi cei care se jucau mai departe, în crâng, se sculaseră şi se adunaseră s-o primească. Un moment se făcu tăcere. Toată lumea o privea cum se apropie.

Meaulnes se amestecase în grupul tinerilor şi nimic nu-1 deosebea de tovarăşii lui, în afară, poate, de statura-i înaltă; însă acolo mai erau destui flăcăi, aproape tot atât de lungi cât Augustin Meaulnes. Şi el nu făcu nimic ca să atragă atenţia – nici un gest, nici măcar un pas înainte. Era îmbrăcat în nişte haine cenuşii, îl vedeam cum stătea neclintit şi se uita fîx, ca şi toţi ceilalţi mosaflri, la fata aceea înaltă şi atât de frumoasă, care se apropia. Totuşi, la urmă, cu o mişcare inconştientă şi încurcată, îşi trecuse mâna pe cap, ca şi când printre atâtea frizuri ticluite cu grijă, ar fi vrut să-şi ascundă capul tuns şi aspru de ţăran.

Apoi grupul înconjură pe domnişoara de GalaiS. Îi fură prezentate fetele şi băieţii pe care nu-i cunoştea. Venea rândul prietenului meu. Simţeam că-mi bate inima tot atât de tare, cum trebuie sa-i fi bătut şi lui. Mă pregăteam chiar eu să fac această prezentare.

Dar înainte să fi putut spune o vorbă, cu o hotărâre şi o gravitate surprinzătoare, fata se apropie de ci.

— Îl cunosc pe Augustin Meaulnes, zise cA. Şi îi întinse mâna.

CAPITOLUL VI

PETRECEREA CÂMPENEASCĂ (sfârşit} însă numaidecât se apropiară alţi oaspeţi, veniţi s-o salute pe Yvonne de Galais şi tinerii mei se treziră despărţiţi. Iar la prânz, printr-o întâmplare nenorocoasă, nu se putură aşeza la aceeaşi măsuţă. Cu toate acestea, Meaulnes parcă îşi recăpătase încrederea şi curajul. Cum eram departe de el, izolat între domnul de Gaîais şi Delouche, îl văzui în mai multe rânduri făcându-mî semne prieteneşti cu mâna

Doar spre seară, când jocurile, scăldatul, pălăvrăgeala, plimbările cu barca pe iazul din apropiere erau peste tot în toi, doar atunci se află Meaulnes din nou în faţa Yvonnei de Galais. Stăteam de vorbă cu Delouche, aşezaţi pe nişte scaune de grădină, când, părăsind un grup de tineri cu care părea că se plictiseşte, fata se apropie de noI. Îmi amintesc că nc-a întrebat de ce nu ne-am dus şi noi cu barca pe lacul Aubiers, să vâslim.

Am făcut câteva tururi după masă, răspunsei eu. Dai e destul de monoton şi nc-am plictisit repede.

De ce nu vă duceţi atunci pe râu? întrebă ea.

E prea iute curentul. Ar fi riscant.

Ne-ar trebui, zise Meaulnes, o luntre cu motor, sau un vaporaş, ca acela de atunci.

S l i i

ALAIN FOURNÎER

— Nu-mâi avem, mărturisi ea aproape în şoaptă, l-am vândut.

Si toţi tăcurăm stânjeniţi.

Jasmin profită de ocazie şi spuse că se duce să-1 vadă pe domnul de Galais.

— Ştiu eu unde să-1 găsesc, zise el plecând. Ciudăţenie a firii omeneşti! Aceste două fiinţe, atât de total deosebite, se plăcuseră din prima clipă şi nu se mai despărţiseră toată dimineaţa. Spre seară, domnul de Galais mă luase deoparte si-mi spusese că am un prieten plin de calităţi: cumpătat, respectuos. Te pomeneşti că mersese până acolo cu simpatia, încât îi destăinuise chiar şi existenţa lui Belisaire şi locul unde era ascuns.

Mă gândeam să plec şi cu, cum făcuse Jasmin, dar îi simţeam pe cei doi tineri atât de îngrijoraţi, de stânjeniţi unul faţă de celălalt, încât socotii că e mai prudent să rămân cu ei.

Toată discreţia lui Delouche şi toată precauţia mea serviră prea puţin.

Yvonne de Galais şi Augustin Meaulnes vorbeau; însă el, cu o încăpăţânare de care desigur nu-si dădea seama, aducea vorba mereu, invariabil, de toate minunile de odinioară. Şi de fiece dată, chinuită, fata trebuia să-i repete că totul dispăruse: vechea locuinţă, atât de complicată şi de bizară – dărâmată; eleşteul secat, nivelat, copiii cu costumele fermecătoare, împrăştiaţi.

— Ah! făcea Meaulnes, simplu, cu deznădejde, ca şi când fiecare din aceste dispariţii i-ar fi dat dreptate împotriva fetei, sau a mea.

Mergeam unul lângă altul. In zadar încercam cu să abat tristeţea care ne învăluia pe toţi trei. Meaulnes puse brusc o întrebare şi se lăsă din nou învins de ideea lui fixă.

Cerea desluşiri despre tot ceea ce văzuse odinioară: despre fetiţe, despre vizitiul vechiului cupeu, despre minunaţii ponei de la curse. „Si toţi poneii au fost vânduţi? Nu mai sunt cai pe domeniu?”

Ea răspunse că nu. De Belisaire nu pomeni nimic.

Atunci el îşi aminti de lucrurile din camera lui: de candelabre, de oglinda cu ramă aurită, de vechea lăută spartă.

Se informa de toate acestea cu o pasiune neobişnuită, ca şi când ar fi vrut să se încredinţeze că nimic nu mai dăinuia din frumoasa lui aventură, că fata nu-i poate aduce nici măcar o epavă în stare să-i dovedească, neîndoios, ca atunci nu visaseră amândoi, aşa cum un scafandru aduce din fundul mării o piatră, sau nişte alge.

Domnişoara de Galais şi cu mine nu ne puturăm opri să nu zâmbim cu tristeţe. Şi ea se hotărî să-i explice:

— N-ai să mai vezi frumosul castel pe care eu şi domnul de Galais îl aranjasem pentru Frantz. Noi trăiam ca să-i îndeplinim lui dorinţele. Era o fiinţă atât de ciudata, atât de fermecătoare! Dar toate s-au dus o dată cu el, în seara logodnei lui neîntâmplate.

Domnul de Galais era ruinat şi noi nu ştiam nimic. Frantz făcuse datorii şi foştii lui camarazi aflând că el dispărusE. Ne-au urmărit pe noi. Acum suntem săraci, doamna de Galais a murit şi în câteva zile ne-am pierdut toţi prietenii.

Dacă Frantz s-ar întoarce, dacă n-ar fi mort. Si-ar aduce prietenii şi logodnica; s-ar face nunta întreruptă şi poate că atunci totul ar redeveni aşa cum a fost pe vremuri. Dar trecutul poate să renască?

— Cine ştie! zise Meaulnes gânditoR. Şi nu mai întreba nimic.

Mergeam toţi trei tăcuţi, călcând fără zgomot pe iarba mărunta şi uşor îngălbenită. Augustin avea alături, la dreapta lui, pe fata pe care o crezuse pierdută pentru totdeauna. Când îi punea câte o întrebare aspră, ea îi răspundea întorcând faţa încet spre el, neliniştită, şi plecându-şi puţin capul.

Ce fermecătoare era! O dată, vorbind, îi pusese mâna încetişor pe braţ, cu un gest plin deE încredere şi de slăbiciune.

De ce şedea Meaulnes ca un străin, ca un om care n-a găsit ceea ce căuta şi pe care nu-1 mai interesează nimic altceva?

Fericirea asta i-ar fi părut acum trei ani un miracol şi poate că n-ar fi suportat-o fără spaimă, fără nebunie.

Atunci de unde venea golul, înstrăinarea, neputinţa aceea de a fi fericit, care îl stăpâneau în acel ceas, atât de arzător dorit odinioară?

Ne apropiarăm de păduricea unde domnul de Galais îl priponise, dimineaţa, pe Belisaire. Soarele cădea spre asfinţit, lungindu-ne umbrele pe iarba; din cealaltă parte a poienii, ajungeau până la noi, ca un zumzet de fericire, vorba şi râsul celor care petreceau şi glasuri limpezi de fetiţe. Mergeam tăcuţi în admirabilul calm al serii, când auzirăm pe cineva cântând departe, în marginea pădurii dinspre Au-biers, ferma de pe malul lacului. Era o voce tânără de ţăran, care se duce cu vitele la adăpat; era o melodie rimată, ca o arie de dans, dar pe care omul o cânta tărăgănat, domolit, ca pe o tristă baladă bătrânească.

Papucii mei sunt roşii.

Ah! dragostele mele! '.« i.

Papucii mei sunt roşii. '>'* ', Ah.' n-aş mai şti de ele! ['„> ' '

Meaulnes ridicase capul şi asculta. Nu era nimic altceva decât o melodie pe care o cântau ţăranii întârziaţi, la castelul fără nume, în seara de pe urma a serbării, când totul se năruise. Nimic, decât o amintire – cea mai sărăcăcioasa – din acele frumoase zile ce nu se vor mai întoarce.

— Auziţi? întrebă Meaulnes în şoaptă. Oh, mă duc să văd cine cântĂ. Şi pleca imediat spre păduricе. Dar aproape în aceeaşi clipă cântecul încetă; omul mai fluieră o secunda după vite, depărtându-se; apoi nu se mai auzi nimic.

Intorsei capul spre Yvonne de Galais. Gânditoare şi copleşita, rămăsese cu ochii ţintă spre crângul în care pierise Meaulnes. De câte ori, mai târziu, trebuie să fi privit astfel, pe gânduri, locul pe unde marele meu prieten plecase pentru totdeauna.

Se întoarse spre mine:

— Nu e fericit, spuse ea cu durere. Apoi adaugă: şi poate că eu nu-i sunt de nici un folos!

Nu răspunsei nimic, de teama ca Meaulnes, care trebuie să fi ajuns la fermă din câţiva paşi şi care acum se întorcea, probabil, prin pădure, să nu ne surprindă vorbind de el. Totuşi, după o uşoară ezitare, mă pregăteam s-o încurajez; sa-i spun să nu se teamă de băiatul acela înalt, să-1 forţeze să-şi deschidă sufletul; că, desigur, era torturat de o taină pe care, fără un îndemn stăruitor, el n-ar mărturisi-o niciodată, nici ei, nici nimănui, când din celălalt capăt al pădurii, porni deodată un strigăt urmat de un tropăit şi de voci întretăiate. Părea că un cal ar fi izbit cu copitele în pământ şi parcă se certau nişte oameni, înţelesei imediat că i se întâmplase un accident bietului Belisaire şi dădui fuga spre locul de unde venea gălăgia. Domnişoara de Galais porni după mine, mai încet. Cei din poiană trebuie să fi băgat de scamă mişcarea noastră, căci în momentul când intram în crâng, auzii ţipete, şi când întorsei capul, văzui o mulţime de oameni alergând.

Într-adevăr, bătrânul Belisaire era pricina acelei agitaţii. Priponit prea jos, bietul animal îşi prinsese în ştreang copita de dinainte; stătuse totuşi liniştit până în momentul când, domnul de Galais şi Delouche, care se plimbau pe acolo, se apropiară de ci; speriat, enervat şi din pricina ovăzului cu care nu era deprins, calul începu sa se zbată cu o furie nemaipomenită; cei doi oameni încercaseră să-1 liniştească, să-i scoată copita din ştreang, însă făcuseră treaba asta cu atâta neîndcmânare, încât izbutiseră să-1 încurce şi mai rău, riscând pe deasupra să se expună la primejdioase lovituri de copită.

Din întâmplare tocmai atunci dădu peste ei Meaulnes, care se întorcea de la fermă, înfuriat de atâta nepricepere, îi îmbrâncise pe cei doi oameni, gata-gata să-i trimită dc-a dura în tufiş, şi se apropiase cu grijă de cal. Cât ai bate din palme, îl descurcase pe Belisaire şi-1 liniştise. Prea târziu însă. Răul se comisese; îţi făcea milă să-1 vezi cu şeaua pe spate, deschingată numai pe jumătate, cu piciorul îndoit sub pântec şi tremurând. Meaulnes îl

examina, pipăindu-1, fără să scoată o vorbă. Se adunase aproape toată lumea acolo, dar el nu văzu pe nimeni când ridică ochii. Era negru de mânie.

— Mă întreb, strigă el, cine 1-a putut lega aşA. Şi să-i mai lase şi şeaua pe spate toată ziua. Dar cine a cutezat să pună şeaua pe calul ăsta bătrân, bun cel mult pentru o cotigă?

Delouche vru să spună ceva, să ia totul asupra lui.

— Tu să taci! E şi vina ta. Te-am văzut cum voiai să-1 descurci, trăgând prosteşte de laţ.

Si plecându-se din nou spre cal, începu să-i frece cu palma încheietura piciorului bolnav.

Domnul de Galais, care până atunci nu spusese nici o vorbă, vru să iasă din rezervă; dar era mai bine dacă nu zicea nimic.

Ofiţerii de marină au obiceiuL. Bâlbâi el. Calul meu.

Oh! e al dumneavoastră? întrebă Meaulnes puţin mai liniştit şi întorcând capul spre bătrân.

Crezui că era gata să schimbe tonul, să ceară scuze. Era roşu ca racul. Răsuflă o clipă. Si-mi dădui seama atunci că simţea o plăcere amară şi deznădăjduită să agraveze situaţia, să sfarme totul, pentru totdeauna, zicând cu obrăznicie:

Ei bine, nu vă felicit. Cineva sugera:

Poate că apa rece. Dacă 1-ar scălda în vad. Dar Meaulnes parcă nici nu auzi:

— Trebuie să luaţi calul imediat, zise el, cât mai poate să meargă – şi nu e timp de pierdut! – să-1 duceţi în grajd şi sa nu-} mai scoateţi de acolo niciodată.

Câţiva tineri se oferiră numaidecât să-1 ducă pe Be-lisaire la Sablonnieres. Dar domnişoara de Galais refuză repede,

mulţumind. Cu obrajii în flăcări, gata s-o podidească lacrimile, spuse la revedere tuturor şi chiar lui

ALAIN FOURNÎER

K K

Mcaulnes, care se zăpăci şi nu îndrăzni s-o privească. Luă calul de dârlogi, cum ar fi luat pe cineva de mână, mai mult ca să-1 apropie de ea, decât să-1 conducă. Adia un vântuleţ de sfârşit de vară; frunzele gardurilor vii de pe drumul Sablonnieres tremurau uşor. Ai fi zis că eşti în luna mai.

O văzurăm pe Yvonne de Galais plecând, cu braţul alb pe jumătate scos din mantie, ţinând în mâna-i mică şi delicată frâul grosolan de piele. Alături, mergea cu greutate tatăl ei.

Trist sfârşit de seară! încet-încet, fiecare îşi adună pachetele, tacâmurile; se strânseră scaunele, se demontară mesele, şi căruţele plecară una câte una, încărcate cu bagaj şi cu oameni, care îşi luau rămas bun, ridicând pălăriile sau fluturând batiste. Pe pajişte nu mai rămăseserăm decât Meaulnes, eu şi unchiul Florentin, care, ca şi mine, ca şi prietenul meu, îşi rumega tăcut dezamăgirea şi regretele.

În sfârşit, plecarăm şi noi în trăsura noastră, cu arcuri bune, trasă cu iuţeală de un frumos cal roib. La cotitură, roata scârţâi în nisip, văzurăm cum dispare de pe cărare capătul drumului lateral, pe unde plecaseră bătrânul Belijsaire şi stăpânii lui.

' Dar atunci, prietenul meu – fiinţa cea mai incapabilă să plângă, pe care o cunosc în lume – îşi întoarse faţa spre mine, o faţă răvăşită de un nestăpânit val de lacrimi,

— Opriţi, vă rog! zise el punând mâna pe umărul unchiului Florentin. Nu vă ocupaţi de mine. Am să mă întorc singur, pe jos.

Si spre stupefacţia noastră, sări din trăsură şi începu să alerge îndărăt, spre drumeagul pe care îl lăsase în urmă, spre drumul care ducea la Sablonnieres. Trebuie să fi ajuns la domeniu pe

aceeaşi alee de brazi, unde odinioară, vagabond ascuns în lăstăriş, auzise convorbirea misterioasă a frumoşilor copii necunoscuţi.

Si în seara aceea, plângând cu hohote, o ceru în căsătorie pe Yvonne de Galais.

CAPITOLUL VII

ZIUA NUNTII

E joi, la începutul lui februarie; o după-amiază frumoasă, rece – bate un vânt puternic. Poate să fie ceasul trei şi jumătate, patru. Prin mahalale sunt întinse pe garduri rufe, care se zvântă fluturând în vânT. În fiecare casă arde focul în sufragerie, făcând să sclipească un adevărat altar de jucării lucitoare. Obosit de joacă şi liniştit, copilul s-a aşezat pe covor, la picioarele mamei sale şi o roagă să-i povestească /iua ci de nuntă.

Cine nu vrea să fie fericit n-are decât să se urce în pod şi va auzi până seara cum şuieră şi gem naufragiile; cine vrea să plângă n-are decât să iasă afară, în drum, şi vântul îi va astupa gura cu Hilarul, amintindu-i de o caldă sanitare neaşteptată.

Dar pentru cel ce iubeşte fericirea există, la capătul unui drum noroios, căsuţa Sablonnieres, unde prietenul meu Meauînes a intrat cu Yvonne de Galais, care, de la amiază, e soţia lui.

Au stat logodiţi cinci luni. A fost o logodnă tot atât de liniştită, pe cât de agitată fusese prima lor întâlnire. Meaul-nes a venit foarte des la Sablonnieres, cu bicicleta ori cu trăsura. Cosând sau citind la fereastra mare dinspre câmpie şi brazi, domnişoara de Galais a văzut prin perdele, de mai bine de două ori pe săptămână, înalta siluetă trecând repede pe lângă geam, căci el vine totdeauna pe aceeaşi alee care 1-a adus odinioară la castel.

E singura aluzie – subînţceleasă – pe care o mai face, la trecut. Fericirea pare să-i fi adormit zbuciumul.

În timpul astor cinci luni s-au întâmplat mici evenimente, foarte îusemnatc pentru noi. Am fost numit institutor în cătunul Saint-Benoist-des-Champs. Saint-Benoist-des-Champs nu e un sat. E o câmpie cu câteva ferme răzleţe, iar şcoala e cu desăvârşire izolată pe o coastă de deal, în marginea drumului. Duc o viaţă foarte singuratică; dar sunt aproape de Sablonnieres. Dacă o iei peste câmp, nu faci până acolo mai mult de trei sferturi de oră.

Delouchc stă acum la Vieux-Nancay; lucrează la un-chiu-său, care e antreprenor de zidărie. Peste puţin timp va rămâne el patron. Vine adeseori să mă vadă. La rugămintea domnişoarei de Galais, Meaulnes e acum foarte drăguţ cu el. L-au poftit şi la nuntă. De aceea suntem azi împreună, când toţi musafirii de la nuntă au plecat.

E pe la patru, după prânz. Pentru ce dăm târcoale pe lângă pădure, pentru ce nu ne putem hotărî să ne ducem fiecare acasă?

Cununia s-a celebrat la amiază, cu toată liniştea posibilă, în vechea capelă de la Sablonnieres, care n-a fost dărâmată şi care se află pe o colină între brazi. După un dejun grăbit, mama lui Meaulnes, domnul Seurel şi Millie, unchiul Florentin şi ceilalţi s-au urcat în trasuri şi au plecat.

N-am rămas decât eu şi Jasmin.

Rătăcim pe liziera pădurii din dosul casei Sablonnieres. In locul domeniului, se întinde astăzi un teren înţelenit, lăsat în paragină. Nu ştiu de ce suntem cuprinşi de nelinişte. Dar nu vrem să ne-o mărturisim şi încercăm, cum putem, să ne abatem gândurile, să ne amăgim îngrijorarea. Plim-bându-ne, descoperim culcuşuri de iepuri, un laţ întins – urma unui braconier –, dâre mici de nisip pe unde au scormonit de curând iepurii de casă. Zadarnic, azi nu ne interesează nimic. Facem ce facem şi ne întoarcem la marginea crângului, de unde se vede casa tăcută şi zăvorâtă.

Sub fereastra înaltă ce dă spre brazi, există un balcon, un balcon de lemn, năpădit de plante agăţătoare şi de bălării, pe care

vântul le culcă la pământ. In ochiurile ferestrei, se reflectă o lumină care trebuie să fie de la flăcările focului din cămin. Când şi când, prin dosul geamului trece o umbră.

Peste tot, prin împrejurimi, e linişte şi pustiu. In gradina de zarzavat, la singura fermă rămasă din fostele acareturi, pe câmpiile înconjurătoare, nu se vede nimic, nu se aude nimic. Arendaşii sunt plecaţi, la târg, pentru a sărbători fericirea proprietarilor. Câte o rafală de vânt vine încărcată uneori cu aburi, aproape cu ploaie, ne udă obrajii şi ne aduce de departe glasul pierdut al unui pian.

În casa zăvorâtă, cântă cineva. Mă opresc o clipă şi ascult. La început parcă e o voce tremurătoare, ce abia îndrăzneşte să-şi cânte fericirea. E ca râsul unei fetiţe care îşi aduce din camera ei toate jucăriile şi le risipeşte înaintea

FI unui prieten miC. Şi mă gândesc la bucuria sfioasă a unei femei tinere care s-a îmbrăcat cu o rochie frumoasă, vine s-o arate şi nu ştie dacă are să placă.

Melodia aceasta necunoscută este şi o rugă, şi o închinare, şi o mătanie în faţa fericirii. Parcă cineva imploră norocul sa rămână statornic, să nu fie prea crud.

Mă gândesc: „în sfârşit, sunt fericiţi. Meaulnes e acum lângă ea”., şi credinţa, siguranţa asta, ajunge pentru mulţumirea perfectă a unui copil cumsecade ca mine.

Cum stau aşa, cufundat în gânduri, cu obrajii stropiţi de picurii aduşi de vântul şesului, ca de pulberea pe care o împrăştie valurile mării, simt o mână pe umăr:

— Ascultă' zise Jasmin foarte încet.

Întorc privirea spre eL. Îmi face semn să nu mă mişC. Îl văd cum ascultă atent, cu capul plecat, cu sprâncenele încruntate.

CAPITOLUL VIII CHEMAREA LUI FRANTZ

— Hu-uu!

De astă dată am auzit, E un semnal, un strigăt de chemare, pe două note, sus şi jos, pe care 1-am mai auzit cândva., Ah! îmi amintesc: aşa striga pe vremuri comediantul acela deşirat, seara, la gardul şcolii, când tânărul său tovarăş întârzia cu noi. Este chemarea la care Frantz ne pusese să jurăm ca vom răspunde, oricând şi oriunde. Dar de ce cheamă el tocmai astăzi, de ce tocmai aici9 Ce vrea?

— Trebuie să fie un braconier, în bradetul de la stânga, zic eu încet.

Jasmin clătina din cap a neîncredere.

Ştii prea bine că nu e asta, zise el. Sunt aici, amândoi. L-am surprins pe Ganache azi-dimineaţă, pe la unsprezece, stând la pândă, în câmpul de lângă capelă. A tuht-o, când m-a văzut. Trebuie să fi venit de departe cu bicicleta, căci era plin de noroi până la gât.

Dar ce caută aici?

Habar n-aM. Însă, neapărat, trebuie să-i gonim. Dacă îi lăsam să dea târcoale primprejur, or să înceapă iar toate smintelile de atunci.

Sunt de aceeaşi părere, fără s-o mărturisesc.

— Cel mai bine ar fi, spun eu, sa ne apropiem de ei, să vedem ce vor şi sa-i facem să înţeleagă de vorbă bună.

O luăm, aşadar, încet peste crâng, strecurându-ne tăcuţi spre bradetul de unde porneşte, la intervale regulate, acel strigat prelung, care nu e de fapt mai trist decât altul, dar care pentru noi sună a piază-rea.

În această parte a pădurii, unde privirea se izbeşte de trunchiuri de brazi plantaţi simetric, e greu să surprinzi pe cineva şi să înaintezi fără a fi văzut. Noi nici măcar nu încercăm. Mă postez într-un colţ al pădurii. Jasmin se duce sa stea de strajă în colţul opus, aşa încât să supraveghem, fiecare, câte două laturi ale

dreptunghiului şi să nu lăsăm sa ne scape vreunul din nomazi, fără a-1 striga. După ce am luat toate dispoziţiunile, încep să-mi joc rolul de paşnic cercetas. Din când în când strig din toate puterile:

ALAIN FOURNDSR

— Frantz! Frantz! Nu te teme. Sunt eu, Seurel; vreau sa-ţi vorbesc.

O clipa de tăcere; tocmai mă pregăteam să strig din nou, când în mijlocul brădetului, unde privirea mea nu prea ajunge, o voce comandă:

— Rămâi unde eşti: vine el la tine.

Între brazii înalţi pe care depărtarea îi face să pară strânşi unul lângă altul, disting, încet-încet, silueta lui Frantz de Galais. Se apropie, întorcând capul în dreapta şi în stânga. E plin de noroi şi prost îmbrăcat; are pantalonii strânşi jos, cu agrafe de bicicletă; pe cap o şapcă veche şi pleoştită, cu o ancoră. De când nu s-o fi tuns? Acum îl văd bine la faţă: e palid şi slab. Parcă a plâns.

Ce vrei? mă întreabă cu o mutră obraznică.

Si dumneata, Frantz, ce cauţi aici? De ce vii să tulburi fericirea altora? Ce vrei? Ai ceva de cerut? Spune-o!

Interogat astfel, la repezeală, se înroşeşte puţin, se bâlbâie şi nu poate spune decât:

— Sunt nenorocit. Sunt nenorocit.

Apoi se sprijină de trunchiul unui copac şi începe sa plângă amar, în hohote, cu capul pe braţ. Fac vreo câţiva paşi în pădure. E o linişte desăvârşită. Nici măcar glasul vântului, pe care îl opresc bătrânii brazi de la marginea codrului. Doar hohotele de plâns ale tânărului de lângă mine cresc şi se sting înăbuşite.

Aştept să se potolească această criză şi, binişor, îi pun mâna pe umăr:

— Frantz, vino cu mine, îi spun încet. Hai sa te duc la ei. Au să te primească cu braţele deschise, ca pe un copil pierdut, pe care 1-au regăsit, şi toate necazurile vor lua sfârşit.

Dar el nu voia să audă nimic. Cu o voce înecată de lacrimi, nenorocit, încăpăţânat, furios, o lua de la capăt:

Va să zică Meaulnes nu mai ţine la mine? De ce nu răspunde când îl chem? De ce nu-şi ţine făgăduiala?

Haide, Frantz, răspunsei eu, lasă copilăriile astea. A trecut timpul fantasmagoriilor. Nu tulbura cu nălucirile dumitale fericirea celor pe care îi iubeşti: a surorii dumitale şi a lui Augustin Meaulnes.

Dar ştii bine că numai el mă poate salva. Numai el e în stare sa regăsească urma pe care o caut. Uite, peste puţină vreme, se împlinesc trei ani de când eu şi Ganache batem drumurile Franţei, fără nici un rezultat. N-avem încredere decât în prietenul dumitalE. Şi iată că el nu răspunde când îl chem. El şi-a regăsit iubirea. De ce nu se gândeşte acum şi la mine? Trebuie să pornească la drurn. Yvonne are să-1 lase să plece. Ea nu mi-a refuzat niciodată nimic.

Vorbea cu faţa întoarsă spre mine. Pe obrajii plini de praf şi de noroi, lacrimile îi lăsaseră dâre sărate. Avea pistrui pe lângă ochi, era prost bărbierit, netuns şi îi atârnau laţele peste gulerul murdar – o faţă de ştrengar bătrân, istovit şi bătut. Stătea cu mâinile în buzunare şi dârdâia de frig. Nu mai era copilul regesc, în zdrenţe, din anii trecuţi. Sufleteşte rămăsese, desigur, tot copil, mai copil ca niciodată: poruncitor, plin de toane şi copleşit de disperări subite. Copilăria asta, însă, era greu de suportat la un tânăr care se şi trecuse puţin.

Pe vremuri, era în ci atâta tinereţe orgolioasă, încât parcă orice nebunie de pe lume i se îngăduia. Acum, în primul rând, îţi venea să-i plângi de milă ca şi-a ratat viaţa; apoi să-i reproşezi

că se încăpăţânează să apară în rolul absurd de tânăr erou romantic.

Si la urma urmei, fără să vreau, mă gândeam că nobilul nostru Frantz, cu frumoasele lui iubiri, începuse, fără îndoială, să fure, la rând cu Ganache, ca să poată trăi. Unde a dus atâta mândrie!

Daca îţi făgăduiesc, spun eu în sfârşit, după un minut de chibzuinţă, că peste câteva zile Mcaulnes o să înceapă campania pentru dumneata, numai pentru dumneata?

Are să reuşească, nu-i aşa? Eşti sigur? mă întrebă el clănţănind din dinţi.

Cred că da! Cu el totul devine posibil!

— Şi eu cum o să ştiu? Cine are să mă anunţe?

— Ai să te întorci exact după un an, în acelaşi loc şi la aceeaşi oră şi ai să găseşti aici fata pe care o iubeşti.

Spunând acestea nu mă gândeam să tulbur liniştea tinerilor căsătoriţi, ci s-o caut eu însumi pe fată, informân-du-ma la mătuşa Moinei şi străduindu-mă s-o găsesc.

Frantz mă privea în ochi cu voinţa de a crede în mine, ce e drept, admirabilă. Cincisprezece ani, era tot de cincisprezece ani, ca şi atunci! vârsta pe care o aveam noi la Sainte-Agathe, în seara când măturarăm clasa, când făcurăm toţi trei acel teribil jurământ copilăresc.

În cele din urmă fu nevoit să se hotărască:

— Ei, păi trebuie sa plecăM. Şi îl surprinse iar deznădejdea.

Îşi aruncă ochii, desigur cu mare strângere de inimă, peste pădurile de primprejur, pe care le părăsea din nou.

— În trei zile, spuse el, suntem pe drumurile Germanici. Ne-am lăsat căruţele departe şi am mers cu bicicleta treizeci de ore, fără întrerupere. Voiam să ajungem la timp, înaintea cununiei,

să-1 luăm pe Meaulnes şi să căutăm împreună pe logodnica mea, aşa cum a căutat el domeniul Sablonnieres. Apoi, învins iar de nesuferita lui puerilitate:

— Cheamă-1 pe Delouche ala, al dumitale, zise el, căci dacă 1-aş întâlni, ar fi groaznic.

Si îi văzui silueta cenuşie dispărând încet, încet, printre brazi. Il strigai pe Jasmin şi plecarăm împreună, pregătiţi să ne reîncepem paza. Dar abia ajunşi la marginea crângului, când ne aruncarăm ochii spre Sablonnieres, îl zărirăm pe Augustin închizând obloanele de la casă şi ne izbi strania privire pe care o aruncase către pădure.

CAPITOLUL IX

OAMENI FERICIŢI

Mai târziu, am aflat, până în cele mai mici amănunte, tot ce se întâmplase la Sablonnieres.

După masă, Meaulnes şi soţia lui, căreia îi zic şi acum domnişoara de Galais, au rămas singuri-singurei, în salon; plecaseră toţi musafirii. Bătrânul domn de Galais a mai stat puţin în urma lor, apoi a deschis uşa şi s-a îndreptat, încet, spre Vieux-Nancay, de unde trebuia să se întoarcă doar spre seară, la ora mesei, ca să încuie uşile peste noapte şi să dea ordine, pentru a doua zi, arendaşului. O secundă, cât e uşa deschisă, vijelia năvăleşte în casă, gemând. Şi iar se face linişte. Nici un zgomot de afară nu mai ajunge acum până la tinerii noştri miri. Ba da: o ramură desfrunzită de trandafir bate în geamul dinspre câmpie, în mijlocul iernii şi al vijeliei, cei doi îndrăgostiţi sunt închişi cu fericirea, ca doi călători într-o corabie depărtata de pământ.

— Se stinge focul, zise domnişoara de Galais şi se aplecă să ia un lemn din coş.

Dar Meaulnes se repezi şi puse el butucul în foc.

Apoi luă mâna întinsă a fetei şi rămaseră, amândoi, în picioare, faţă în faţa, amuţiţi ca de o mare veste ce nu se putea rosti.

Vântul huia ca un râu revărsat. Când şi când, o picătură de ploaie se prelingea în diagonală pe geam, ca pe fereastra unui vagon de tren.

Atunci fata îşi trase binişor mâna şi fugi. Deschise uşa culoarului şi dispăru, cu o fluturare de zâmbet misterios pe buze. Augustin rămase singur o clipă, în penumbra odăii. Se auzea tictacul unei mici pendule, ca în sufrageria de la Sainte-Agathe. Desigur că se gândea: „Aşadar, asta este casa atât de mult căutată; culoarul odinioară plin de şoapte şi de apariţii ciudate”.

În momentul acela trebuie să fi auzit el, foarte aproape de casă, primul strigăt al lui Frantz. Domnişoara de Galais mi-a spus, mai târziu, că tot atunci îl auzise şi ea.

În zadar a venit tânăra mireasă cu braţele pline de lucruri minunate, în zadar i-a arătat jucăriile ei de fetiţă, fotografiile de când erau copii: ea în costum de cantinieră, ea şi Frantz pe genunchii mamei lor, care era atât de drăguţă; apoi tot ce mai rămăsese din vasta ei garderobă de odinioară: câteva rochiţe între care, „uite, pe asta o purtam cu puţină vreme înainte de a mă cunoaşte, cam pe atunci când te-ai dus tu la şcoală, la Sainte-Agathe.” Meaulnes nu mai vedea nimic şi nu mai auzea nimic.

O secundă, totuşi, păru din nou stăpânit de gândul miraculoasei, neînchipuitei lui fericiri.

— Eşti aici, zise el cu glas sugrumat, ca şi când numai spunând asta îl apuca ameţeala, eşti aici, treci pe lângă masă şi o clipă îţi luneci mâna pe ea.

Apoi: Mama, când era tânără, se pleca tot aşa uşor, ca să-mi vorbeascĂ. Şi când se aşeza la pian.

Atunci domnişoara de Galais îl întrebă dacă nu vrea să-i cânte „până nu se întunecă”. Dar tot nu era destulă lumină în colţul

salonului unde se afla clavirul şi trebuiră să aprindă lumânările. Lumina abajurului roz cădea pe obrajii fetei, aprinzându-i mai tare roşul din pomeţi, care la ea era semnul unei mari nelinişti.

Colo, la marginea pădurii, eu ascultam cântecul tremurător adus de vânt şi întrerupt îndată de al doilea ţipăt al celor doi nebuni, care se apropiaseră de noi, printre brazi.

Privind tăcut pe fereastră, Mcaulnes îşi ascultă îndelung mireasa, în mai multe rânduri se întoarse către dulcele ei chip firav şi îngrijorat. Apoi se apropie şi, foarte încet, îi puse mâna pe umăr. Ea simţi uşor, aproape de gât, această sfioasă dezmierdare, căreia ar fi trebuit să ştie a-i răspunde.

— Se întunecă, spuse el în cele din urmă. Mă duc sa închid obloanele. Dar tu cântă mai departe, nu te opri.

Ce s-a petrecut atunci în această inimă sălbatică şi de neînţeles? M-am întrebat adeseori şi n-am aflat-o decât a-tunci când era prea târziu. Neştiute remuşcări? Inexplicabile păreri de rău? Teama de a vedea, lunccându-i din mâini, prea repede, nespusa fericire pe care o ţinea atât de strâns? şi astfel, ispită cumplită de a arunca îndată, jos şi pentru totdeauna, minunea cucerită?

Ieşi în vârful picioarelor, încet, după ce îşi mai privi o dată tânăra soţie şi îl văzurăm din marginea crângului, închizând şovăitor un oblon, privind vag spre pădure, apoi împingându-1 binişor pe celălalt şi alergând cât îl ţineau picioarele, în direcţia noastră.

Înainte de a ne fi trecut prin minte să ne ascundem, fu lângă noi şi ne zări, tocmai când se pregătea să sară peste un mic gard viu, plantat de curând ca să despartă două ima-şuri. Făcu o săritură. Nu pot să uit ce umblet sălbatic avea, ce privire buimacă de animal hăituit. Câteva secunde păru ca ezită; avea aerul că vrea să se întoarcă, sa sară gardul prin partea dinspre râuleţ.

Îl strigai:

— Augustin! Augustin!

Dar nici măcar nu întoarse capul. Atunci, convins că numai vestea asta îl poate opri, strigai din nou:

— A venit Frantz! Stai!

În sfârşit, se opri. Gâfâind şi fără să-mi dea timpul de a pregăti cele ce aveam să-i spun:

A venit? Ce vrea?

E nenorocit, răspunsei eU. Îţi cere ajutor; vrea să căutaţi împreună ceea ce a pierdut.

Oh! oftă el, plecând capul. Bănuiam. Degeaba încercam să nu mă mai gândesc la asta.,. Dar unde e? Spune repede.

Îi povestii că Frantz abia plecase, dar că acum, cu siguranţă, nu 1-ar mai ajunge. Fu o mare decepţie pentru Meaulnes. Rămase pe gânduri; apoi făcu vreo câţiva paşi, şovăi şi se opri în loc. Era în culmea nehotărârii şi a supărării, îi spusei ceea ce promisesem în numele sau lui Frantz şi că îi dădusem întâlnire peste un an, în acelaşi loc.

Augustin, atât de calm în general, era acum de o nervozitate şi o nerăbdare nemaipomenita:

— Ah! De ce-ai spus aşa? zise. Da, e drept, eu pot să-1 salvez. Numai că asta trebuie să se întâmple acum, neîntârziat. Trebuie să-1 vad, să-i vorbesc, să mă ierte şi să repar totul. Altminteri nu mai pot să apar acolo.

Si se întoarse către Sablonnieres.

— Aşadar, spusei eu, fiindcă i-ai făcut o promisiune copilărească, eşti în stare să-ţi distrugi fericirea?

— Oh! dacă n-ar fi decât promisiunea asta, zise el. Astfel aflai că altceva îi lega pe tinerii noştri, dar nu putui să ghicesc ce anume.

— În orice caz, acum n-ai de ce sa mai alergi. Sunt în drum spre Germania.

Meaulnes era gata să-mi răspundă, când o fiinţă despletită, zgâriată, cu ochii măriţi de spaimă se aşează drept între noi. Era domnişoara de Galais. Trebuie sa fi fugit, căci era lac de apă. Trebuie să fi căzut şi să se fi rănit, căci a-vea fruntea jupuită deasupra ochiului drept şi sânge închegat în par.

Mi s-a întâmplat sa văd în cartierele sărace ale Parisului, coborând deodată în stradă, încleştată în bătaie, câte o pereche pe care ai fi crezut-o fericită, unită. Oamenii se lovesc fără cruţare, cu ură; intervin sergenţii, străduindu-se să-i despartă, se strânge lume. Scandalul a izbucnit pe neaşteptate, n-are importanţă când; în momentul când familia se aşeza la masă, ori duminica, înainte de a pleca la plimbare, sau în clipa când se făceau urările pentru onomastica băieţelului. – şi acum totul e uitat, călcat în picioare, smuls din rădăcină. Bărbatul şi femeia nu mai sunt, în mijlocul încăierării, decât doi demoni vrednici de milă şi copiii se reped la ei plângând, îmbrăţişându-i strâns, rugân-du-i să nu se mai certe, să nu se mai bată.

Când o văzui pe domnişoara de Galais apropiindu-se de Meaulnes, nu ştiu de ce mă gândii la un copil din aceştia, la un biet copil înnebunit din aceştia. Cred că lumea întreagă dacă ar fi priviî-o, toţi prietenii şi tot satul, ea tot aşa ar fi alergat, tot aşa ar fi căzut, cu hainele pline de noroi, sfâşiate, plângând.

Însă când îl văzu pe Meaulnes şi când înţelese că, cel puţin deocamdată, n-o va părăsi, îl lua de braţ şi începu să râdă printre lacrimi, ca un copil. Nu spuseră o vorbă, nici unul, nici celălalt. Dar cum ea îşi scosese batista, Meaulnes i-o luă încetişor din mână, apoi cu grijă şi cu îndemânare, îi şterse sângele din păr.

— Acum trebuie să ne întoarcem, zise el.

Se făcuse seară. Vijelia urla tare, ca iarnA. Şi prietenii mei plecară împreună, pe vântul care le biciuia obrajii – el, ajutând-o

să treacă peste şanţuri, sau copacii răsturnaţi, ea, zâmbind şi grăbindu-se către casa lor părăsită pentru o clipă.

CAPITOLUL X

,CASA LUI FRANTZ4

Neliniştit, în prada unei surde îngrijorări pe care fericitul deznodământ al tumultuoaselor întâmplări din ajun nu reuşise s-o împrăştie, fusei nevoit, a doua zi, să rămân la şcoală până seara, însă imediat după ora de „meditaţie", luai drumul spre Sabîonnicres. Se înnopta când ajunsei în aleea de brazi care ducea către casă. Toate obloanele erau închise. Mă temeam să nu fiu inoportun, venind la o oră atât de nepotrivită, chiar a doua zi după cununie. Nu mă puteam însă hotărî să mă întorc acasă. Dădui, multă vreme, târcoale pe la marginea pădurii şi prin ţarinile dimprejur, cu speranţa că voi vedea pe cineva ieşind din casa închisă. Dar am sperat în zadar. Nu se mişca nimic la Sablonnieres. Pe moşioara de alături, de asemeni era tăcere şi pustiu. Şi trebui să mă întorc la şcoală, mai îngândurat decât plecasem, bântuit de cele mai negre închipuiri.

A doua zi, sâmbătă, aceleaşi nesiguranţe. Seara, îmi luai în grabă pelerina, bastonul şi o bucată de pâine, s-o mănânc pe drum, şi plecai din nou la Sablonnieres, Dar ajunsei tot când se înnopta şi găsii totul zăvorât, ca în ajun. Nu se zarea decât o dunga de lumină la o fereastră de la primul etaj. Nici un zgomot, nici o mişcare. Totuşi, în ograda mo-şioarei, văzui de astă dată uşa deschisă lajocuinţa arendaşului şi focul arzând în bucătărie. Auzeam zgomotul, de paşi şi vorbe, obişnuit la ora cinei. Asta mă mai linişti puţin, dar nu reuşii să mă lămuresc. Nu puteam să spun nimic şi nici să-i întreb ceva pe oamenii aceiA. Şi mă întorsei să-mi încep din nou pânda, sperând mereu că voi vedea uşa deschizându-se şi ivindu-se, în sfârşit, înalta siluetă a lui Augustin. Aşteptai însă degeaba.

Abia duminică după-masă, mă hotărâi în fine să sun la uşa casei din Sablonnieres. In timp ce urcam îngândurat colinele despuiate, auzeam departe dangătul clopotelor, vestind vecernia de duminică. Mă simţeam singur şi deznădăjduit. Nu

ştiu de ce mă cuprinse o presimţire tristă. Aşa ca nu mă miră prea mult când sunai şi-1 văzui pe domnul de Galais apărând în uşă singur şi vorbindu-mi în şoaptă: Yvonnc de Galais era bolnavă în pat, cu febră mare.

Meaulnes fusese nevoit să plece, încă de vineri dimineaţa, într-o călătorie mai lungă şi nu ştia când o să se întoarcĂ. Şi cum bătrânul, foarte încurcat, foarte trist, nu mă poftea să intru, îmi luai rămas bun numaidecât şi uşa se închise. Rămăsei o clipă, complet zăpăcit, cu inima strânsă, cu privirea aţintită pe o ramură uscată de glicină, pe care o legăna trist vântul, într-o rază de soare.

Aşadar, acea tainică remuşcare ce îl rodea pe Meaulnes, încă de pe vremea şederii lui la Paris, sfârşise prin a ieşi biruitoare. Până la urmă, marele meu prieten a trebuit sa fugă de stăruitoarea lui fericire.

Veneam să cer veşti despre Yvonnc de Galais, în fiecare joi şi în fiecare duminică, până în seara când, convalescentă în sfârşit, îmi trimise vorbă că mă roagă să intru. O găsii stând lângă foc, în salonul cu fereastra largă şi joasă dinspre câmpie şi brazi. Nu era palidă, cum mi-o închipuisem eu, ci dimpotrivă, înfierbântată, cu o vie roşeaţă în obraji, extrem de agitată. Deşi părea încă foarte slabă, se îmbrăcase ca pentru plimbare. Vorbea puţin, dar cu o însufleţire neobişnuită, ca şi când ar fi vrut să se încredinţeze, pe ca în primul rând, că fericirea încă nu pierise. Nu-mi mai amintesc ce am vorbit. Ştiu numai că am întrcbat-o, cu sfială, când are să vină Meaulnes.

— Nu ştiu când o s& se întoarcă, răspunse ea repede.

Mi se păru că văd în ochii ei o rugăminte şi mă ferii să întreb mai mult.

Veneam adesea să o văd. Adesea stăteam cu ea de vorbă, la gura sobei, în salonul scund, unde noaptea venea mai repede ca în oricare altă parte. Niciodată nu vorbea de ea, sau de mâhnirea ascunsă în sufletul ei. Dar stăruia mereu să-i

povestesc cu de-amănuntul din viaţa noastră de şcolari de la Sainte-Agathe.

Asculta grav, cu o înduioşare şi cu un interes aproape matern, istoria necazurilor noastre de copii mari. Nu părea niciodată mirată de nimic, nici chiar de năzbâtiile noastre cele mai îndrăzneţe şi mai periculoase. Jalnicele aventuri ale fratelui său nu izbutiră să-i obosească, în nici un chip, acea duioşie atentă, moştenită de la domnul de Galais. Singurul regret pe care i-1 inspira trecutul era, cred, că nu fusese pentru fratele ei şi o confidentă destul de apropiată, căci în momentul cumplitei prăbuşiri, el nu îndrăznise să-i spună nimic mai mult decât oricărei alte fiinţe şi se socotise pierdut, fără scăpare. Şi când mă gândesc, îmi dau seama cât era de grea sarcina pe care şi-o asumase tânăra femeie – sarcina periculoasă de a călăuzi un spirit exaltat şi himeric ca al fratelui său – sarcină zdrobitoare, dacă socoteşti că îşi legase soarta de o inimă atât de aventuroasă, cum era aceea a marelui meu prieten, Augustin Meaulnes.

Într-o zi, ea îmi dădu dovada cea mai emoţionantă şi, aş putea spune, cea mai misterioasă a credinţei pe care o păstra în visurile copilăreşti ale fratelui sau, a grijii ce avea de a-i întreţine măcar firimiturile visului în care trăise până la douăzeci de ani.

Asta s-a întâmplat într-o seară de aprilie, dezolat ca un final de toamnă. Trăisem aproape o lună într-o dulce primăvară timpurie şi tânăra femeie îşi reîncepuse, în tovărăşia domnului de Galais, lungile plimbări care îi plăceau atât de mulT. În ziua aceea însă, bătrânul fiind obosit, iar eu neavând curs la şcoală, deşi vremea era ameninţătoare, mă rugă să merg cu ea. Ne plimbarăm câtva timp pe marginea pădurii şi când ajunserăm lângă eleşteu, se porni o ploaie torenţială, cumplită, cu grindină şi vijelie, care ne sili să ne adăpostim sub un hangar. Eram la aproape o leghe de Sa-blonnieres. Stăteam unul lângă altul, zgribuliţi, şi priveam îngânduraţi cerul înnegrit de nori. Parcă o văd şi acum, palida, plină de zbucium, înfăşurată în mantia uşoară şi atât de sobră, cu care o mai văzusem la petrecerea câmpenească.

— Tiebuie să ne întoarcem, spuse ea. E atâta vreme de când am plecat. Dacă s-a întâmplat ceva?

În loc să se întoarcă spre Sablonnieres, ea îşi continuă drumul, rugându-mă s-o urmez.

După o bună bucată de drum, ajunserăm în faţa unei căsuţe singuratice, aşezate la marginea unui drum desfundat, ce ducea probabil la Preveranges. Era o căsuţă burgheză, acoperită cu ardezie, şi dacă n-ar fi fost izolată în mijlocul câmpiei, nu s-ar fi deosebit cu nimic de celelalte case de prin părţile acelea. După graba familiară cu care Yvonne de Galais deschise portiţa, s-ar fi zis că ne întorceam acasă, după o călătorie lungă. Era o curte mare, plină de iarbă, unde în după-amiezile lungi şi domoale de sfârşit de iarnă, trebuie să se fi jucat mulţi copii, într-o băltoacă era un cerc. Dm florile şi mazărea semănată de copii pe lângă gard, nu mai rămăseseră, după ploaia aceea năprasnică, decât nişte dâre de nisip albicios. Si, în sfârşit, când să deschidem uşa, descoperirăm lângă prag o grămadă de pui abia scoşi din găoace şi răpuşi de furtună. Aproape toţi muriseră, ghemuiţi sub aripile înţepenite, cu pene ude, ale mamei. Când dădu cu ochii de acest trist tablou, tânăra femeie scoase un ţipăt înăbuşit. Fără sa-i pese de apă şi noroi, se aplecă şi alese puişorii vii dintre cei morţi, punându-i într-o pulpană a mantiei. Apoi îmi dădu cheia de la uşă, rugân-du-mă să descui.

Intrarăm într-un culoar strâmt, cu patru uşi, unde vântul năvăli şuierând, o dată cu noi. Deschise prima uşă de la dreapta şi mă pofti sa intru; pătrunsei într-o cameră întunecată, în care, după un moment de nesiguranţa, văzui o oglinda mare şi un pătuc, acoperit ca la ţara, cu o plapoma mimată, de mătase roşie. Yvonne de Galais cotrobăi puţin prin casă şi veni, purtând cu grijă puişorii bolnavi, aşezaţi într-un coş plin cu fulgi, pe care îi strecură binişor sub plapomA. Şi amândoi ramaserăm în picioare, lângă pat, îngheţaţi de frig şi tulburaţi. O rază firava de soare cădea pe feţele noastre, făcându-ne şi mai palizi, făcând seara mai întunecoasĂ. Şi nu ne înduram să părăsim ciudata căsuţa.

Din când în când, tânăra femeie se pleca peste cuibul înfrigurat, uitându-se dacă puişorii s-au mai înviorat, sau dacă a mai murit vreunuL. Şi de fiece data ne părea că cineva se tânguie mereu, încet ca suflarea vântului, prin ochiurile sparte de la fereastra podului, sau ca obida tainică a unor copii necunoscuţi.

— Asta e casa lui Frantz, de când era mic, îmi spuse în sfârşit prietena mea. A vrut sa aibă o casă a lui, numai a lui, departe de lume, unde, când avea poftă, să se poată juca, distra, sau chiar sa-şi petreacă viaţa acolo. Tatălui meu îi păruse atât de nostimă, de extraordinară ideea asta, încât îi făcuse pe plaC. Şi când avea chef, într-o joi, într-o duminică, sau în orice altă zi, Frantz se ducea, ca un om mare, acasă la el. Avea o adevărată gospodărie. Copiii de la fermele din împrejurimi veneau sa se joace cu el, să-i ajute

H\par m la treaba, ori să lucreze în grădină. Era un joc minunat! şi noaptea nu-i era frică să se culce singur. Iar noi, noi îl admiram atât de mult, încât nici nu ne trecea prin gând să fim îngrijoraţi. Acum, urmă ea suspinând, casa e goală. E goală de multă vreme. Domnul de Galais, împovărat de ani şi de supărări, n-a făcut nici o încercare de a-1 căuta şi a-1 aduce acasă pe fratele meu. Dar ce-ar fi putut să facă? Trec pe aci foarte des. Copiii din vecinătate vin să se joace în curte, ca şi altădată. Şi-mi închipui că sunt vechi prieteni dc-ai lui Frantz, că el este tot copil şi că în curând se va întoarce la căsuţa lui, cu logodnica pe care şi-a ales-o. Copiii mă cunosc bine. Mă joc cu ei. Puzderia asta de pui e a noastră.

Nu-mi vorbise niciodată aşa. Sî poate că, fără furtuna aceea, fără acel dezastru pueril, Yvonne de Galais nu mi-ar fi mărturisit nicicând toată adânca ei mâhnire, tot marele ei regret de a fi pierdut un frate atât de nebun, de fermecător şi de admirabil. O ascultam tara să scot un cuvânt, cu inima grea de suspine.

După ce puserăm puii în coteţul de scânduri din dosul casei şi încinserăm portiţa, ea mă luă cu tristeţe de braţ, şi o condusei acasă.

Se scurseră săptămâni, se scurseră luni. Timpuri trecute! Fericire pierdută! Soarta voise ca eu să iau braţul aceleia care fusese zâna, prinţesa şi dragostea tainică a adolescenţei noastre, ca eu să-i spun tot ce trebuia, spre a-i uşura suferinţa, în timp ce prietenul meu fugise.

Veneam zilnic la Sablonnieres după ce terminam cursul la şcoala din Saint-Benoist-des-Champs. Dar ce aş mai putea spune acum despre epoca aceea, despre convorbirile noastre seara, lângă foc, despre lungile plimbări, când singurul lucru, de care ar fi trebuit să vorbim, era singurul pe care eram hotărâţi să-1 trecem sub tăcere. Din toate acestea, nu mai păstrez azi decât o amintire, care s-a şi şters pe jumătate: un chip frumos, slăbit de suferinţă, doi ochi ce-şi plecau încet pleoapele când vorbeam, ca şi când se şi deprinseseră să nu mai vadă decât o lume interioară.

Si am rămas tovarăşul ei credincios – tovarăş de aşteptare nemărturisită – o primăvară întreagă şi o vară, cum nu vor mai fi niciodată. Ne-am dus de multe ori, după-masă, la căsuţa lui Frantz. Totdeauna avea grijă să aerisească odăile, deschizând larg uşile şi ferestrele, ca să nu miroasă a mucigai când va sosi tânăra pereche. Dădea grăunţe la păsări, care deveniseră aproape sălbatice, le punea apă proaspătă, se îngrijea de tot. Duminica şi joia când, de obicei, găseam copiii în curte, ne amestecam printre ei, îndemnându-i la joacă; şi strigătele şi râsul lor făceau parca mai pustie, mai goală, căsuţa părăsită.

CAPITOLUL XI

CONVORBIRE IN PLOAIE

O dată cu luna august, veni şi vacanţa mare, îndepăr-tându-mă de Sablonnieres şi de tânăra mea prietenă. Trebuia să-mi petrec cele două luni de concediu acasă, la părinţi, şi plecai la Sainte-Agathe. Revăzui, aşadar, curtea pustie, pavilionul de recreaţie, clasa goala. Totul vorbea despre

Meaulnes. Totul era plin de amintirile adolescenţei noastre, sfârşite acum. Neavând altceva de făcut în acele lungi zile aurii,

mă închideam ca odinioară, înainte de venirea lui Meaulnes, în Cabinetul Arhivelor, sau în clasele pustii. Citeam, scriam, reînviam amintiri. Tata era departe, la pescuit. Millie în salon, cosând sau cântând la pian, ca pe vremurI. Şi în liniştea de mormânt a clasei, coroanele de la premii, rupte, învelitoarele de hârtie albastră ale cărţilor uitate pe pupitre, tabla ştearsă cu buretele parcă spuneau că anul se terminase, că premiile fuseseră împărţite. Totul părea că aşteaptă venirea toamnei şi întoarcerea lui octombrie, cu munca cea nouă. Mă gândeam şi eu că tinereţea noastră se dusese pentru totdeauna, că fericirea se năruisE. Şi aşteptam înapoierea la Sablonnicres, întoarcerea lui Au-gustin, care poate nu va mai veni niciodată.,.

Aveam totuşi o veste bună, pe care i-o anunţai lui Millie, când ea se hotărî să mă întrebe despre tânăra căsătorită. Mă temeam de întrebările ei, căci avea un fel foarte nevinovat, şi foarte răutăcios în acelaşi timp, de a te baga în încurcătură, scoţând la iveală gândul tău cel mai ascuns. Pusei capăt la toate acestea anunţând scurt că în octombrie tânăra soţie a prietenului meu Meaulnes va fi mamă.

Îmi veni în minte, clipă cu clipă, ziua când Yvonne de Galais îmi dăduse să înţeleg această mare noutate. Primisem vestea cu o uşoară sfială de flăcăU. Şi după un moment de tăcere, spusesem repede, vrând să împrăştii zăpăceala, gân-dindu-mă prea târziu la toată drama pe care o deşteptam:

— Trebuie să fiţi foarte fericită!

Ea însă, fără gând ascuns, fără regret, fără remuşcare şi fără necaz, răspunse cu un frumos zâmbet de mulţumire:

— Da, foarte fericită.

În ultima săptămână de vacanţă, care era de obicei cea mai frumoasă şi mai romantică, săptămâna cu plimbări, săptămâna când începe să se aprindă focul în sobă şi pe care eu mi-o petreceam mai totdeauna vânând în pădurea cu brazi negri şi uzi de la Vieux-Nancay, mă pregătii să plec de-a dreptul la Saint-Benoist-des-Champs. Firmin, mătu-şa-mea Julie şi verişoarele

mele de la Vieux-Nanţay mi-ar fi pus prea multe întrebări, la care nu voiam să răspund. Aşa că renunţai, de asta dată, să duc o săptămână viaţa ameţitoare de vânător ţăran şi mă întorsei la Saint-Benoist-des-Champs, cu patru zile înainte de începerea cursurilor. Nu se făcuse încă scară, când ajunsei în curtea şcolii. Se scuturaseră pomii şi pământul era plin de frunze galbene. După ce plecă birjarul, intrai în sufrageria cu „ecou", cu „aer închis" şi trist, îmi desfăcui pachetul cu provizii, făcut de mama. Mâncăi repede, fără poftă, nerăbdător, îngrijorat, îmi luai pelerina în spate şi plecai într-o plimbare înfrigurată, ducându-mă drept la Sablonnicres. Nu voiam să intru acolo ca un nepoftit, chiar în prima seara a sosirii mele. Totuşi, mai îndrăzneţ decât în februarie, după ce mă învârtii câtva timp prin jurul domeniului, mă aşezai pe o bancă de lângă gardul grădinii din dosul casei, mulţumit şi cu atât – fericit că mă aflu acolo, aproape de tot ce mă pasiona şi mă tulbura mai mult pe lume.

Se înnopta. Tot domeniul era cufundat în linişte, în atâta pustiu, doar fereastra Yvonnei de Galais lucea singuratică, în întuneric, începuse să plouă – o ploaie măruntă şi rece de toamnă. Cu capul plecat, pierdut în gânduri, îmi priveam pantofii udându-se treptat-treptat şi lucind de apĂ. Întunericul mă învăluia încet-încet, şi frigul mă cuprindea, fără să-mi tulbure reveria. Cu duioşie şi cu tristeţe visam la viaţa noastră de şcolari. „Cum o fi în seara asta la Sainte-Agathe?" Parcă vedeam drumurile pline de noroi, piaţa bisericii înecate în ceaţă, cafeneaua lui Daniel luminată, parcă îl vedeam pe ucenicul de la măcelărie ducându-se la cişmea, fluierând. Apoi sfârşitul vacanţei la Vieux-Nanşay, prăvălia unchiului Florentin, vesela caravană de căruţe care soseau pe ploaie, cu umbrelele deschise ca nişte carapace. Si-mi spuneam cu melancolie: „Ce înseamnă toată fericirea asta, dacă Meanlnes, prietenul meu, nu poate sa fie aici, şi daca nu e nici tânăra Ini soţie!" în clipa aceea, ridicând capul, din întâmplare, o văzui la câţiva paşi de mine. Păşind, făcea un zgomot uşor pe nisip şi eu crezusem că sunt picurii de apă ce cădeau de pe gard. Avea pe cap şi pe umeri un şal mare de lână neagră şi deasupra frunţii părul îi era uşor pudrat de o pulbere fină de ploaie. Mă zărise desigur pe fereastră şi venea să mă cheme înăuntru. Tot aşa făcea şi mama odinioară, când ieşeam în curte,

pe ploaie: mă căuta îngrijorată să-mi spună: „Trebuie să intri în casa”, dar prinzând gust pentru plimbarea în ploaie şi întuneric, zicea cu blândeţe, numai: „o să răceşti”! şi-mi ţinea tovărăşie vorbind cu mine îndelung.

Yvonne de Galais îmi întinse o mână fierbinte si, renunţând să mă ia la Sablonnieres, se aşează pe banca acoperită de muşchi şi coclita, în partea cea mai puţin udă. Eu mă sculasem în picioare, proptindu-mi un genunchi pe aceeaşi bancă şi plecându-mă s-o ascult.

Mai întâi mă certă prieteneşte, fiindcă îmi scurtasem vacanţa:

— Trebuia să vin cât mai curând, răspunsei eu, să-ţi ţin tovărăşie.

— E drept, zise ea aproape în şoapta şi suspinând, sunt tot singură. Augustin nu s-a întors.

Luând acel suspin drept regret, drept o mustrare înăbuşită, spusei încet:

— Câte nebunii într-un cap atât de nobil! Poate că gustul pentru aventuri, mai tare decât orice.

Dar ea nu-mi dete timp să termin. Şi în seara aceea, pe banca aceea, îmi vorbi pentru prima oară de Meaulnes.

Nu spune asta, Franţois Seurel, prietene, spuse ea încetişor. Numai noi suntem de vină. Gândeşte-tc ce am făcut noi. I-am spus: iată fericirea, iată ceea ce ai căutat toată tinereţea ta, iată fata care era idealul visurilor tale! Cum să nu-1 fi cuprins ezitarea, când noi îl împingeam de umeri, cum să nu-1 fi cuprins teama, apoi groaza, şi cum să fi rezistat ispitei de a fugi?

Yvonne, zisei eu foarte încet, ştii bine că fericirea asta, fata asta, erai dumneata.

Ah! oftă ea. Cum a putut să-mi treacă prin minte o idee atât de orgolioasă?! Totul s-a întâmplat din pricina acestei idel. Îţi spuneam odată: „Poate că eu nu-i sunt de nici un folos”. Şi în

sinea mea mă gândeam: „Fiindcă m-a căutat atâta şi fiindcă eu îl iubesc, sigur ca o să-1 fac fericit”. Dar când 1-am văzut că vine lângă mine, cu toată neliniştea, cu tot zbuciumul şi cu toată remuşcarea lui tainică, am înţeles că nu eram decât o biată femeie ca toate celelalte. „Nu sunt demn de tine”, spunea el, întruna, spre ziuă, când se sfârşea noaptea noastră de nuntĂ. Şi zadarnic încercam să-1 mângâi, să-i redau încrederea în el. Nimic nu-i liniştea zbuciumul. Atunci i-am spus: „Dacă trebuie să pleci, dacă eu am venit spre tine în clipa când nimic nu te putea face fericit, dacă trebuie să mă părăseşti câtva timp, ca după aceea să te întorci alinat, atunci chiar eu îţi cer sa pleci.”

Văzui, prin întuneric, că ridicase ochii spre mine. Parcă îmi tăcuse o spovedanie şi aştepta, îngrijorată, să-i dau dreptate, sau s-o condamn. Dar ce puteam spune eu? Sigur, îl vedeam, în mintea mea, pe Meaulnes de odinioară, sălbatic şi stângaci, care se lăsa mai degrabă pedepsit decât să ceară iertare, decât sa ceară o învoire ce, fără îndoială, i-ar fi fost acordată. Sigur, ar fi fost mai bine dacă Yvonne de Galais 1-ar fi silit să vorbească, i-ar fi luat capul în mâini şi i-ar fi spus: „N-are nici o importanţă ce ai făcut. Eu te iubesc. Nu greşim cu toţii?” Sigur, din generozitate, din spirit de sacrificiu, făcuse o mare greşeală, aruncându-1 pe drumul aventurilor. Dar cum puteam eu să dezaprob atâta bunătate şi atâta iubire!

Tăcurăm un moment amândoi, tulburaţi până în adâncul sufletului. Ploua mereu şi era frig. Auzeam picurii căzând pe gard şi pe crengile pomilor.

— Aşadar, urmă ea, spre dimineaţă a plecat. De-acum nu ne mai despărţea nimiC. Şi m-a sărutat simplu, ca un soţ care îşi ia rămas bun de la soţia lui, înainte de a pleca într-o călătorie lunga.

Yvonne de Galais se ridica, îi luai mâna fierbinte într-a mea, apoi braţul, şi pornirăm pe alee, prin bezna.

Şi nu ţi-a scris niciodată? întrebai eu.

Niciodată, răspunse.

Atunci, gândindu-ne amândoi la viaţa aventuroasă pe care o ducea Meaulnes în clipa aceea, undeva, pe drumurile Franţei, sau ale Germaniei, ne trezirăm vorbind de el, cum nu mai făcuserăm niciodată.

Rând pe rând, ne veneau în minte amănunte uitate, impresii vechi, gesturi abia schiţate. Am mers aşa, agale, până la marginea grădinii, oprindu-ne la fiece pas spre a ne putea împărtăşi mai bine amintirile. Multa vreme auzii prin întuneric scumpul şi dulcele glas al Yvonnei de Galais; iar eu, cuprins din nou de vechiul meu entuziasm, îi vorbeam cu profundă prietenie, şi fără să mă satur, de acela care ne părăsise.

CAPITOLUL XII

POVARA

Cursurile începeau luni. Sâmbătă după-amiază, pe la cinci, eram la şcoală, în curte, şi tăiam lemne pentru iarnă, când văzui o femeie de pe domeniu intrând grăbită pe poartă. Venea sa mă înştiinţeze că la Sablonnieres se născuse o fetiţă. Naşterea fusese grea. La nouă seara fusese chemată moaşa din Preveranges. La miezul nopţii înhămară din nou caii, sa meargă după medicul din Vierzon. A fost nevoie să se aplice forcepsul. Fetiţa avea capul rănit şi ţipa mereu; altminteri părea destul de vioaie. Yvonne de Galais suferise şi îndurase totul cu mult curaj. Acum însă, era sleită de puteri.

Îmi lăsai baltă lucrul, alergai să-mi schimb haina şi, într-un cuvânt, mulţumit de vestea asta, plecai cu femeia la Sablonnieres. De teamă să nu trezesc din somn pe vreunul din cei doi suferinzi, urcai în vârful picioarelor scara îngustă de lemn, ce ducea la primul etaj. Şi acolo îl găsii, obosit dar fericit, pe domnul de Galais, care mă pofti să intru în camera unde fusese instalat provizoriu leagănul fetiţei.

Nu intrasem niciodată într-o casă chiar în ziua în care se născuse un copil. Ce ciudat îmi părea, ce misterios şi cât de minunat! Era o seară atât de frumoasă – o seară ca în toiul verii – încât domnul de Galais deschisese fereastra, fără teamă.

Sprijinit în coate de pervaz, frânt de oboseală, dar fericit, îmi povestea drama nopţii; iar eu, ascultându-1, simţeam nelămurit că era cineva străin cu noi în cameră.

Sub perdele, acel cineva începuse să ţipe – un ţipăt slab şi prelung. Atunci, domnul de Galais îmi spuse în şoaptă.

— Rana aceea de la cap o face să sufere.

Si, maşinal, începu să legene micul pachet cu perdele. Se vedea ca toată dimineaţa făcuse acelaşi lucru şi că începuse să se deprindă.

— A şi râs, zise el. Apucă şi degetul. Dar n-ai văzut-o?

Dădu în lături perdelele şi văzui o faţă mică şi congestionată, cu un cap cât pumnul, lungit şi deformat de forceps.

— Nu e nimic, zise domnul de Galais. A spus doctorul că asta se aranjează de la sine. Dă-i degetul, să vezi cum îl strânge.

Descopeream o lume necunoscută. Simţeam ca-mi creşte inima de o bucurie ciudata, pe care n-o încercasem până atunci.

Domnul de Galais crăpă puţin uşa camerei unde se afla tânăra mamă şi se uita cu grijă înăuntru. Yvonne nu dormea.

— Poţi să intri, mă îndemnă el.

Stătea culcată; avea părul despletit, obrajii aprinşi, pleoapele palide, îmi întinse mâna, cu un surâs obosit. O felicitai pentru fetiţă. Cu vocea voalată şi cu un fel de asprime neobişnuită – asprimea cuiva care se întoarce de la o bătălie – spuse zâmbind totuşi:

— Da, dar mi-au turtit-o, sărăcuţa! Plecai repede ca să n-o obosesc.

A doua zi după-masă, duminică, mă dusei la Sablon-nieres cu o grabă aproape optimistă.

Pe uşă, o hârtie fixată în ace îmi opri gestul făcut deja pe jumătate;

Rugăm nu sunaţi.

Nu înţelegeam de ce poate fi vorba. Bătui destul de tare. Auzii înăuntru paşi înfundaţi alergând spre uşĂ. Îmi deschise un domn necunoscut: medicul din Vierzon.

— Ce s-a întâmplat? întrebai eu repede.

— St! Linişte! îmi răspunse el, foarte încet şi supărat. Fetiţa era cât p-aci să moară azi-noaptc. Iar mama e foarte rău.

Cu desăvârşire zăpăcit, îl urmai în vârful picioarelor, până la primul etaj. Micuţa dormea în leagăn, foarte palida, foarte albă, ca un prunc mort. Medicul spera s-o salveze. Despre mamă însă, nu putea spune nimiC. Îmi dădu explicaţii lungi, ca unicul prieten al familiei, vorbi de congestie pulmonară, de embolie. Ezita, nu era sigur. Domnul de Galais apăru şi, fără să-şi dea bine seama ce face, mă luă cu el în cameră, îmbătrânise groaznic, în două zile; era aiurit şi înspăimântat:

— Trebuie să n-o speriem, şopti el; trebuie s-o asigurăm că merge bine. Aşa a ordonat medicul.

Era culcată, ca în ajun, cu capul răsturnat pe pernă, cu obrajii în flăcări. Abia respira. Din când în când ochii i se înceţoşau, faţa i se colora în roşu-închis, ca la oamenii care se sufocA. Şi Yvonne de Galais se apăra de moarte cu un curaj şi cu o blândeţe de nespus.

Nu putea să vorbească, dar îmi întinse mâna-i fierbinte, cu atâta duioasă prietenie, că abia mă putui stăpâni să nu izbucnesc în hohote de plâns.

— Vezi! vezi! zise domnul de Galais, cu o veselie înspăimântătoare, care aducea cu nebunia. Ţi-am spus că, pentru o bolnavă, nu arată prea rău!

Si nu ştiam ce să răspund, dar ţineam în pumn mâna groaznic de fierbinte a tinerei muribunde.

Vru sa facă o sforţare să-mi spună ceva, să-mi ceară nu ştiu ce; întoarse ochii spre mine, apoi spre fereastră. Parcă îmi cerea să mă duc afară, să caut pe cinevA. Însă imediat, o apuca o criză cumplită de sufocare; frumoşii ei ochi albaştri, care, o clipa, mă chemaseră atât de tragic, se înceţoşară, fruntea şi obrajii i se înnegriră şi se crispa uşor încercând, până în ultima clipă, să-şi stăpânească frica şi deznădejdea. Medicii şi femeile se repeziră cu un balon de oxigen, cu şervete ude, cu flacoane; în timp ce bătrânul, aplecat deasupra ei, striga – ca şi când ea ar fi fost deja foarte departe de el – cu glasul lui înăsprit şi tremurător:

— Nu-ţi fie frică, Yvonne! Nu-i nimic. N-are de ce sa-ţi fie frică!

Apoi criza se mai linişti. Putu să respire puţin, deşi tot se mai sufoca din când în când. Cu capul răsturnat pe pernă, cu ochii albi, lupta mereu, incapabilă, măcar şi o clipă, să-mi arunce o privire, sa-mi spună un cuvânt, să iasă din prăpastia unde se cufundase pe jumătate.

Şi cum nu eram de nici un folos, am hotărât să plec. Desigur, aş mai fi putut rămâne un minut; şi când mă gândesc la asta, simt că mă sugrumă o cumplită părere de rău. Dar cum să nu-mi pară rău! Căci nădăjduiam încă. Nu-mi puteam închipui că sfârşitul e atât de aproape.

Ajungând la marginea brădetului din dosul casei, mă gândii la privirea Yvonnei de Galais, întoarsă spre fereastră, şi cercetai cu atenţia unei santinele, sau a unui vânător, profunzimea pădurii pe unde venise odinioară Augustin şi pe unde fugise iarna trecută. Vai! Nu se clintea nimic; nici o umbră suspectă; nici o creangă nu se mişca.

Dar într-un târziu, auzii dinspre Prăveranges, sunetul foarte subţire al unui clopoţel, şi curând după aceea apăru pe potecă un copil cu calotă roşie şi bluză de şcolar, mergând în urma preotuluI. Şi plecai înghiţindu-mi lacrimile.

A doua zi începea şcoala. La şapte se şi adunaseră câţiva băieţi în curte. Statui mult pe gânduri până să cobor, să mă arăT. Şi când în sfârşit apărui, descuind clasa mucegăită, închisă de două luni, lucrul de care mă temeam cel mai mult pe lume se întâmplă: văzui pe cel mai mare dintre şcolari desprinzându-se din grupul care se juca sub pavilion, apropiindu-se de mine şi spunându-mi că „stăpâna cea tânără de la Sablonnieres a murit aseară”.

Totul se amestecă în mintea mea, totul se pierde în această durere, îmi pare că n-am să mai am niciodată puterea să-mi încep lecţiile. Abia pot să traversez curtea aridă a şcolii. Simt că oboseala e gata să-mi frângă genunchii. Totul e greu, totul e amar, dacă ea a murit. Lumea e pustie, vacanţa s-a sfârşit. De acum n-au să mai fie plimbări lungi cu trăsura; de acum n-au să mai fie serbări misterioasE. Totul devine trudă, aşa cum era înainte.

Am spus copiilor să meargă acasă, că nu se ţin cursuri în dimineaţa aceeA. Şi ei pleacă repede să ducă ştirea celorlalţi, în sat. Iar eu îmi iau pălăria neagră, haina mea tivita cu şiret şi plec nenorocit la Sablonnieres.

Lată-mă în faţa casei pe care o căutasem cu atâta pasiune acum trei ani! în casa asta a murit aseară Yvonne de Galais, soţia lui Augustin Meaulnes. Un străin ar lua-o drept o capelă, atâta linişte s-a lăsat de ieri seară peste ea.

Aşadar, iată ce ne rezeva această frumoasă dimineaţă în prima zi de şcoală, acest soare înşelător de toamnă, furişat printre ramuri. Cum o să pot lupta împotriva înfiorătoarei mele răzvrătiri, împotriva valului de lacrimi care creşte în mine, sufocându-mă! Găsiserăm pe fata visată. O cuceriserăm. Era soţia camaradului meu, iar eu o iubeam cu acea prietenie profundă şi tainică, ce nu se poate spune niciodată. O priveam şi eram mulţumit ca un copil. M-aş fi însurat şi eu, într-o zi, cu altă fată, şi prima fiinţa căreia i-as fi încredinţat, în secret, vestea cea mare, ea ar fi fost.

Biletul de ieri e tot în colţul uşii, lângă sonerie. Jos, în vestibul, s-a şi adus sicriul, în camera de la etaj mă întâmpină doica fetiţei, îmi povesteşte cum a fost sfârşitul şi deschide încet uşA. Lat-o. Nici febră, nici luptă. Nici obraji în flăcări, nici aşteptare. Numai linişte, şi, înconjurată cu tampoane de vată, o faţă dură, insensibilă şi albă, o frunte moartă, şi deasupra, părul stufos şi ţeapăn.

Domnul de Galais e în ciorapi; sta într-un colţ, aplecat, cu spatele la noi, şi scotoceşte eu încăpăţânare într-un dulap. A tras afară toate sertarele, le-a încurcat şi caută mereu. Din când în când scoate de acolo câte o fotografie îngălbenită de vreme de-a fetei sale şi o priveşte în hohote de plâns care îi zguduie umerii ca o criză de râs.

Înmormântarea are loc azi la amiază. Doctorul se teme de o descompunere rapidă, care urmează uneori emboliilor. Din pricina asta faţa, de altfel ca şi corpul întreg, e înfăşurată în vată îmbibată cu fenol.

După ce au îmbrăcat-o cu minunata ei rochie de catifea albastră presărată cu steluţe de argint, căreia a trebuit să-i boţească şi sa-i turtească frumoasele mâneci bufante, acum demodate, în clipa când să ridice sicriul, s-a văzut că nu putea fi întors în culoarul prea strâmt. Oamenii hotărâseră să-1 urce cu o funie, de afară, pe fereastră şi să-1 coboare a-poi, în acelaşi fel.

Dar domnul de Galais, aplecat mereu peste lucruri vechi, prin care caută nu ştiu ce amintiri pierdute, intervine cu o vehemenţă înspăimântătoare:

— Decât să las să se facă ceva atât de oribil, zise el cu glasul sugrumat de lacrimi şi de mânie, mai binE. Mai bine o iau şi o cobor în braţele mele.

Si ar face-o, cu riscul de a leşina la jumătatea drumului şi de a se prăbuşi cu ea.

Atunci eu mă apropii de pat şi mă decid la singura soluţie posibilă: cu ajutorul doctorului şi al unei femei, trecând un braţ

după spatele moartei, pe celălalt sub genunchi, o ţin la pieptul meu. Aşezată pe braţu-mi stâng, susţinând-o de umeri cu braţul drept, cu capul atârnând şi întors spre bărbia mea, ea îmi apasă groaznic pe inimă.

Cobor încet scara lungă şi abruptă, cobor treaptă cu treaptă, în timp ce jos se fac toate pregătirile.

Am obosit, mi-au amorţit braţele. La fiecare treaptă cu aceasta povară pe piept, gâfâi din ce în ce mai mulT. Încleştat de corpul inert şi apăsător, îmi plec capul peste fruntea aceleia pe care o duc în braţe, respir adânc, şi păru-i blond îmi intră în gură – păr mort, cu gust de pământ. Gustul acesta de pământ şi de mort, povara aceasta pe inimă, e tot ce-mi rămâne din marea aventură şi din tine, Yvonne de Galais, femeie atât de mult visată, atât de mult iubită.

CAPITOLUL XIII

CAIETUL DE TEZE în casa plină de amintiri triste, unde servitoarele de la fermă alintau şi legănau toată ziua un copilaş bolnav, domnul de Galais, bătrân şi obosit, căzu şi el la pat. Când dădu primul ger mare al iernii, se stinse în linişte şi nu mă putui opri să nu plâng la căpătâiul acestui bătrân fermecător, dar prea indulgent, a cărui fantezie, aliată cu spiritul exaltat al fiului său, fusese cauza întregii noastre aventuri.

Din fericire, muri într-o totală neştiinţă a celor petrecute şi într-un calm aproape desăvârşit. Cum nu mai avea de mult timp nici rude nici prieteni prin acele părţi ale Franţei, mă instităi, prin testament, legatarul sau universal, până la întoarcerea lui Meaulnes, căruia trebuia să-i dau totul în seamă, dacă s-ar întoarce vreodatĂ. Şi de atunci locuii la Sablonnieres. Mă duceam la Saint-Benoist-des-Champs numai pentru cursuri. Plecam dis-de-dimineaţă; îmi aduceam de la domeniu mâncare pentru prânz, pe care o încălzeam la şcoală, şi mă întorceam seara, după terminarea cursului. Astfel puteam păstra lângă mine fetiţa pe care o îngrijeau femeile de la fermă şi mai cu

seamă îmi spoream şansele de a-1 întâlni pe Augustin, dacă s-ar fi întâmplat să vină într-o zi la Sablonnieres.

De altminteri nu-mi pierdusem speranţele că o să descopăr în cele din urmă, prin sertare, sau pe undeva, prin casă, vreo hârtie, vreo dovadă care să mă lămurească asupra tăcerii lui din anii trecuţi, şi astfel sa pricep de ce fugise şi poate să-i dau de urmă. Inspectasem în zadar nu ştiu câte dulapuri şi firide, cotrobaisem prin odăiţa cu vechituri, deschizând un maldăr de cutii pline cu scrisori vechi, cu fotografii decolorate ale familiei de Galais, sau înţesate cu flori artificiale, cu pene, cu păsări şi cu egrete demodate. Ieşea din cutiile astea nu ştiu ce miros ofilit, nu ştiu ce parfum stins, care trezea îh mine, deodată, amintiri şi regrete, împiedicându-mă pentru tot restul zilei să-mi continui cercetările.

În sfârşit, într-o duminică, dădui în pod peste o lădiţă lungă şi scundă, din piele de porc cu părul pe jumătate ros. O recunoscui: era cufărul de şcolar al lui AugustiN. Îmi fu ciudă că nu-mi începusem cercetările de acolo. Scosei cu uşurinţă broasca ruginită. Cufărul era plin până sus cu cărţi şi caiete de la Sainte-Agathe. Aritmetici, cărţi literare, caiete de probleme, carneţele de notiţe. Mai mult cu înduioşare decât din curiozitate, începui să răsfoiesc cărţile şi caietele, recitind dictările pe care le ştiam, şi acum, pe dinafară. De

ALAJN FOUKNIER câte ori le copiasem! Apeductul de Rousseau, O aventură în Calabria de P.-L. Courier, Scrisoarea lui George Sand către fiul său.

Dădui şi peste un „caiet de teze”. Mă mirai că-1 găsesc acolo, deoarece aceste caiete rămâneau totdeauna la şcoală, elevii neavând voie să le ia cu ei. Era un caiet verde, cu marginile foarte îngălbenite. Pe copertă: numele elevului AUGUSTIN MEAULNES, scris cu minunate litere rondE. Îl deschisei. La data temelor; aprilie 189. Îmi amintii că Meaulnes îl începuse cu câteva zile înainte de a pleca de la Sainte-Agathe. Primele pagini fuseseră ţinute cu grijă religioasă, aşa cum se cuvenea când scriai pe caietul de teze. Dar nu erau decât trei pagini scrise; restul rămăsese alb şi de aceea îl luase Meaulnes.

Stând în genunchi lângă cufăr şi tot gândindu-ma la aceste tipicuri şcolăreşti, la aceste reguli naive care însemnaseră atât de mult în adolescenţa noastră, frunzăream caietul neisprăvit, trecându-mi degetul mare peste muchia foilor şi lăsându-le să-şi ia vânt, una după alta. Aşa descoperii alte foi scrise, după câteva pagini albe. Era tot scrisul lui Meaulnes, dar grăbit, deşirat, foarte puţin citeţ; paragrafe mici, de lăţimi inegale, despărţite prin rânduri albe; fraze neterminate, uneori o dată, însemnată pe fugă. De la primul şir, îmi dădui seama că puteam găsi acolo desluşiri asupra vieţii lui Meaulnes, de pe vremea când era la Paris, indicii care să mă pună pe urmele lui, şi luai cu mine ciudatul document, să-1 cercetez în linişte, la lumină, în sufragerie.

Era o zi de iarnă, frumoasă dar agitată. Soarele, când strălucea viu, desemnând pe perdelele albe crucile cer-cevelelor, când se ascundea în nori, lăsând vântul să se năpustească în geamuri cu o răpăială îngheţatĂ. Şi în faţa ferestrei, aproape de foc, citii aceste rânduri, care îmi explicară atâtea lucruri şi a căror copie, iat-o întocmai.

CAPITOLUL XIV

TAINA

Am trecut încă o dată pe sub fereastra ei. Geamul e tot prăfuit, tot orbit de perdeaua dinăuntru. Chiar dacă Yvonne de Galais l-ar deschide, eu n-aş mai avea nimic să-i spun, fiindcă e măritata. Acum ce să fac? Cum să trăiesc?

Sâmbătă 13 februarie. M-am întâlnit pe chei cu fata aceea, care mi-a dat unele desluşiri în iunie, care aştepta ca şi mine în faţa casei zăvorâte. I-am vorbit. Mergând alături de ea, îi studiam uşoarele cusururi ale feţei; o cută mică în colţul buzelor, obrajii puţin scofâlciţi şi pudra adunată sub nari.

Se întoarse brusc şi mă privi drept în faţă – poate fiindcă din faţă era mai frumoasă decât din profil, îmi spuse scurt:

— Eşti foarte amuzant, îmi aduci aminte de un băiat care-mi făcea curte pe vremuri, la Bourges. Mă logodisem chiar cu el.

Spunând acestea s-a apropiat deodată de mine, în plin întuneric, pe trotuarul pustiu şi ud în care se oglindeşte lumina slaba a unui felinar şi mi-a cerut s-o duc la teatru în seara aceea, pe ea şi pe sora ei. Abia acum bag de seamă că e îmbrăcată în doliu, cu o pălărie prea bătrânească pentru fata ei tânără, că are o umbrelă lungă şi subţire ca un baston.

Şi cum sunt aproape de ea, când gesticulez, unghiile mele îi zgârie crepul corsajului. Fac oarecari obiecţii ca să-i acord ce-mi cere. Se supără şi vrea să plece numaidecât. Dar acum o opresc eu şi o rog. Atunci, un lucrător care trece prin întuneric şopteşte glumind:

— Nu te duce, mititico, ai s-o păţeşti! şi ne-am zăpăcit amândoi.

La teatru. Prietena mea care se numeşte Valentine Blondeau a venit cu soră-sa. Amândouă au pe spate şaluri sărăcăcioase. Valentine stă pe locul din faţa mea. Se întoarce mereu, neliniştită, parcă întrebându-se ce am cu ea. Iar eu mă simt aproape fericit; de câte ori se uită la mine, îi răspund cu un zâmbet.

În jurul nostru erau femei foarte decoltate. Şi făceau glume.

La început, Valentine surâdea, apoi a spus: nu trebuie să râd; şi eu sunt prea decoltată. Şi s-a învelit repede cu salul, într-adevăr, sub dantela neagră se vedea că, grăbin-du-se sa-şi schimbe rochia, îşi îndoise înăuntru partea de,vwî a cămăşii nedecoltate.

E ceva în ea ce mă atrage; ceva sărman şi copilăresc în felul ei de a fi, ceva nesigur şi suferind în privire. E singura fiinţă de pe lume care mi-a putut spune câteva cuvinte despre oamenii de la domeniu şi când sunt lângă ea, mă gândesc neîncetat la strania mea aventură de odinioară. Am vrut s-o mai iscodesc, aducând vorba de micul palat de pe bulevard. Dar ea, la rândul ei, mi-a pus întrebări atât de stânjenitoare, încât n-am ştiut ce să-i răspund. Simt că de aci înainte vom fi amândoi muţi ca

mormântul, asupra acestui subiect. Şi totuşi mai ştiu că o s-o revăd. La ce bun? Şi pentru ce?

Sunt oare osândit să umblu pe urma oricărei fiinţe care o sa poarte în ea o cât de vagă, o cât de slabă aducere aminte din aventura mea neizbutită?

La miezul nopţii, singur în strada pustie, mă întreb ce vrea de la mine povestea asta noua şi ciudata. Merg pe lângă casele aliniate ca nişte cutii de carton, în care doarme un întreg popor. Şi-mi vine în minte, deodată, o hotărâre pe care o luasem luna trecută: mă decisesem să mă duc acolo, în puterea nopţii, către ora unu, să fac înconjur casei, sa deschid poarta de la grădină, să intru ca un hoţ şi să caut vreun indiciu care să mă ajute sa regăsesc domeniul pierdut şi s-o mai vad o dată, doar s-o mai văd. Dar sunt obosit. Mi-e foame. M-am grăbit să-mi schimb hainele înainte de teatru şi n-am mâncat. Stau mult timp pe marginea patului înainte de a mă culca, agitat, neliniştit, în prada unei vagi remuscări. Pentru ce?

Însemn şi asta: nu m-au lăsat să le conduc acasă şi nici n-au vrut să-mi spună unde stau. Dar le-am urmărit atâta cât am putut. Ştiu că locuiesc pe o străduţă de lângă Notre-Dame. Dar la ce număr? Cred că sunt croitorese sau modiste.

Ascunzându-se de soră-sa, Valentine rni-a dat o întâlnire joi, la ora patru, în faţa teatrului la care am fost.

— Dacă n-am să fiu acolo mâine, a spus ea, vino din nou vineri la aceeaşi oră, apoi sâmbătă şi tot aşa mereu, în fiecare zi.

ALAIN FOURNÎER

Joi 18 februarie. Am plecat prin vânt, s-o aştept. E un vânt care aduce ploaie. In fiecare clipă îţi vine să zici: o să plouă.

Pe străzi e aproape întuneric. Merg cu o greutate pe inimă. A picurat. Mă tem să nu se pornească o ploaie torenţială şi s-o împiedice să vină. Dar vântul începe să sufle mai tare şi ploaia nu cade nici de data asta. Sus, în cerul cenuşiu al după-amiez'n

– când cenuşiu şi când strălucitor – un nor s-a lăsat dus de vânt. Şi eu am prins rădăcini aici, într~o aşteptare fără noroc.

În faţa teatrului. După un sfert de oră, sunt sigur că n-are să vină. Stau pe chei şi mă uit atent la fiecare om care trece pe podul pe unde ar trebui să vină ea. Petrec cu privirea toate femeile tinere îmbrăcate în doliu şi sunt aproape recunoscător acelora care i-au semănat mai mult şi m-aii făcut să sper până s-au apropiat de mine.

O oră de aşteptare. Sunt obosit. S-a făcut seară. Un sergent trece pe stradă trăgând după el un pungaş pe care-l duce la secţia de alături şi care-i strigă, cu glas înecat de furie, toate înjurăturile şi toate murdăriile din lume.

Agentul e galben de mânie şi nu răspunde nimic.

Dar cum intră pe culoarul secţiei, începe sa-l îmbrâncească pe nenorocit şi închide uşa ca m-l bată în voie.

Îmi vine un gând oribil, că am renunţat la paradis şi că dau târcoale pe la porţile infernului.

Nu mai pot. Trebuie să plec de aici. Mă îndrept spre străduţa dintre Sena şi Notre-Dame, spre piaţa unde ştiu, vag, ca se află casa lor. Mă plimb singur de colo, colo. Din când în când, trece prin ploaia mărunta câte o jupânească, sau o gospodină, care se duce după târguieli, înainte de a se înnopta. N-am nici un rost aici şi plec,.

Trec din nou prin piaţa unde trebuia să ne întâlnim. Acum e mai multă lume ca adineaori – o masă mare de oameni.

Şi plouă mereu. Şi nu mai vine noaptea.

Închipuiri! Deznădejde! Istovire! Mă agăţ de acest gând: mâine. Mâine am să mă duc s-o aştept în acelaşi loc, la aceeaşi oră. Şi sunt foarte nerăbdător să vină mâine, îmi închipui, plictisit, cum o să fie seara de azi, apoi dimineaţa de mâine pe care am sa le petrec nestiind ce să fac cu ele. Dar ziua de azi e pe sfârşite.

Sunt din nou acasă lângă foc şi aud strigându-se în stradă gazetele de seară. Desigur că aude şi ea, din casa ei pierdută undeva, în oraş, lângă Notre-Dame.

Ea, vreau să spun Valentine.

Mă apasă straniu seara asta cu care voiam să mă amăgesc, în timp ce eu număr ceasurile nerăbdător şi aştept să treacă ziua mai repede, există oameni pe lume, care au închinat acestei zile toate speranţele lor, toată dragostea şi ultima lor putere. Există muribunzi, condamnaţi. Există oameni care aşteaptă soarele şi care ar voi să nu vie niciodată mâine. Alţii, pe care mâine îi va străpunge ca o remuşcare. Alţii atât de obosiţi, încât noaptea nU. Va fi destul de lungă ca să le dea toată odihna de care au nevoiE. Şi eu care mi-am pierdut ziua, cu ce drept îndrăznesc să chem ziua de mâine?

Vineri seara. Mă gândisem să scriu mai departe: n-am revăzut-o. Şi totul s-ar fi sfârşit.

Dar azi după-amtază, ajungând în colt, lângă teatru.: iat-o. Fină şi gravă, îmbrăcată în negru, însă cu faţA. Pudrată şi cu o coleretă care o face să semene cu un Pierrot vinovat. Un aer îndurerat şi în acelaşi timp răutăcios.

A venit să-mi spună că vrea să plece numaidecât, că n-are să mai vină.

Şi cu toate acestea, seara ne prinde tot împreună, mergând agale, unul lângă altul, pe nisipul de la TuilerieS. Îmi spune povestea ei, dar istoriseşte într-un fel atât de învăluit, încât înţeleg greşit. Zice „amantul meu” vorbind de acel logodnic cu care nu s-a măritat. Cred că spune aşa dinadins, ca să mă supere şi ca să nu mă ataşez nici un pic de ea.

Sunt fraze de ale ei, pe care le transcriu cu neplăcere:

Să n-ai nici o încredere în mine, totdeauna am făcut numai nebunii.

Am bătut drumurile singură.

Mi-am disperat logodnicul. L-am părăsit, fiindcă mă admira prea mult; nu mă vedea decât în închipuire, nicidecum aşa cum eram. Ori, eu sunt plină de cusururi. Am fi fost nenorociţi.

E gata în orice clipă să se arate mai rea decât este. Cred că vrea să-şi dovedească ei însăşi că a avut dreptate, pe vremuri, sa facă prostia de care vorbeşte, ca n-are de ce să-i pară râu şi că nu era vrednică de fericirea care venise spre ea.

Altă dată:

— Ce-mi place la dumneata, mi-a spus ea pe neaşteptate, privindu-ma lung, cc-mi place la dumneata, nu ştiu pentru ce, sunt amintirile mele.

Altă dată:

— Îl iubesc şi acum, mai mult decât crezi.

Si apoi deodată, brusc, cu asprime şi tristeţe:

— În sfârşit, ce vrei? şi dumneata mă iubeşti? şi dumneata vrei să-mi ceri mâna?

M-am bâlbâit. Nu ştiu ce-am răspuns. Poate că am spus: Da.

Jurnalul se întrerupe aici.

Urmează ciorne de scrisori, ilizibile, informe, pline de ştersături. Logodnă nesigură! La rugămintea lui Meaul-nes, fata îşi părăseşte meseria. El făcuse pregătirile de nuntă. Dar apucat mereu de dorinţa de a căuta încă, de a pleca încă pe urmele iubirii lui pierdute, trebuie să fi dispărut, în mai multe rânduri; şi în aceste scrisori, tragic de încurcat, încearcă să se justifice faţă de Valentine.

CAPITOLUL XV

TAINA (urmare}

Apoi jurnalul începe din nou.

Meaulnes nota amintiri despre şederea lor împreună, undeva la ţară. Dar lucru curios, începând din acel moment, poate dintr-un sentiment de pudoare secretă, jurnalul era redactat într-un fel atât de ciopârţit, de inform, de mâzgălit, de grăbit, încât a fost nevoie să reconstitui eu toată partea asta din povestea lui.

14 iunie. Când se trezi, de cu noapte, în odaia lui de han, soarele aprinsese desenele roşu de pe podeaua neagră. In sala de jos, muncitorii agricoli vorbeau tare, sorbind cafeaua de dimineaţă: îşi vărsau focul cu vorbe aspre, dar liniştite, împotriva unuia dintre patronii lor. Meaulnes auzea desigur, prin somn, de multă vreme, zgomotul acesta uşor, căci la început nu-1 luă în seamă Perdeaua înflorată cu ciorchini înroşiţi de soare, vocile matinale ajungeau până în odaia tăcută, totul se contopea în impresia unică a unei deşteptări la ţară, când începe vacanta mare.

Se sculă, bătu uşor în uşa de alături şi neprimind nici un răspuns, o deschise cu băgare de seamă. O văzu atunci pe Valentine şi înţelese de unde venea atâta tihnita fericire. Fata dormea nemişcată, liniştita., fără să i se audă măcar respiraţia, aşa cum doarme, probabil, o pasăre Meaulnes privi îndelung acea faţă de copil cu ochii închişi, cufundată într-o pace atât de adâncă, încât ai fi dorit să n-o deştepţi niciodată, să n-o tulburi niciodată

Ca să arate ca se trezise, fata nu făcu decât o mişcare: deschise ochii şi privi îndată ce fu gata îmbrăcată, Meaulnes se întoarse lângă ea.

— Ne-am sculat târziu, zise fata.

Si numaidecât se apucă de treabă, ca o gospodină la casa ei. Deretecă pnn cameră, perie hainele pe care Meaulnes i le adusese din ajun. Pantalonii însă erau plini de noroi uscat şi, o clipă, ca rămase cu ei în mână, dezolată şi „>^B^^^^W^^ neştimd ce să facă. Apoi luă un cuţit şi începu să radă, cu grijă, primul strat de pământ.

Aşa făceau şi băieţii de la Sainte-Agathe, când cădeau în noroi, zise Meaulnes.

Pe mine m-a învăţat mama, lăspunse Valentine.

Si iată tovarăşa de viaţă pe care trebuie să şi-o fi dorit, înainte de aventura misterioasă, Meaulnes, care în fond era un vânător şi un ţăran.

15 iunie. Datorită unor prieteni care îi prezentaseră drept soţ şi soţie, fură poftiţi, spre marea lor plictiseală, să cineze la fermă, unde Valentine se arătă sfioasă ca o mireasă tânăra.

La fiecaie capăt al mesei, acoperită cu o pânză albă, ardeau lumânări în sfeşnice, ca la o liniştită nuntă ţărănească.

În lumina slabă a lumânărilor, fetele se cufundau în întuneric, îndată ce se plecau

Valentine şedea la dreapta lui Paîrice (băiatul fermierului) şi lângă ea era Meaulnes, care fu tăcut toată vremea, deşi fiecare se uita la el când vorbea.

De când venise în sat şi se hotărâse s-o dea pe Valentine drept soţia lui, ca să evite bârfelile, îl rodea aceeaşi re-muşcare şi acelaşi regret Şi în timp ce Patrice, în capul mesei, făcea pe gazda, cu aerul unui boier de ţară, Meaulnes se gândea.

Eu ar trebui să jiu la capul mesei în seara asta, într-o sală scundă, o sala frumoasa, pe care o cunosc bine; să fiu în capul mesei de la nunta mea.

ALAIN FOURNÎER

Valentine şedea lângă el cuminte şi de câte ori gazda o îmbia să mănânce sau să bea, refuza cu sfială, privindu-şi prietenul şi având aerul că vrea să se ascundă lângă el. Parcă era o ţărancă tânără în casă străină. Patrice o îndemna mereu să-şi golească paharul, dar stăruia în zadar. Atunci Meaulnes se aplecă spre ea şi-i spuse cu blândeţe:

— De ce nu bei, draga mea?

Si, supusă, ea bău. Surâzând, Patrice îl felicită că are o nevastă atât de ascultătoare.

Dar tinerii noştri continuau să fie tăcuţi şi gânditori. Erau obosiţi, le era frig, aveau picioarele ude de noroi şi cimentul era recE. Şi apoi, Meaulnes trebuia să spună din când în când:

— Valentine, soţia mea.

Si de câte ori pronunţa aceste cuvinte, faţă de oamenii aceia străini, avea impresia că face un păcat.

17 iunie. După-amiaza ultimei zile începu rău. Plecaseră la plimbare, împreună cu Patrice şi cu nevasta lui, dar urcând o pantă abruptă, acoperită de buruieni, încet, încet, perechile se despărţiră. Ajunşi într-un mic crâng, Meaulnes şi Valentine se aşezară pe pajişte, între tufe şi jnepi.

Vremea era posomorâtă şi vântul aducea picături de ploaie. Seara parcă avea gust amar, gustul unei plictiseli atât de copleşitoare, încât nici dragostea n-o putea împrăştia.

Rămaseră multă vreme acolo, în ascunziş, adăpostiţi de ramuri. Vorbeau puţin. Apoi ieşi soarele. Se făcu frumos. Credeau că acum totul o să meargă bine.

Si începură să vorbească de iubire. Valentine vorbea, vorbea.

— Logodnicul meu era un copil; uite ce-mi povestea: îndată după nuntă am fi avut o căsuţă a noastră, ca o colibă pierduta în mijlocul câmpiei. Zicea că e gata şi ca ne aşteaptă. In seara nunţii, pe la ora asta, în amurg, am fI. Sosit acolo după o călătorie lungĂ. Şi pe tot drumul ne-ar 11 primit, cu urale, copii necunoscuţi, ascunşi în boschete, strigând: „trăiască mireasa!”

Ce nebunii! Nu-i aşa?

Mcaulnes o asculta amuţit, îngrijorat. Parca venea de departe, până la el, ecoul unei voci auzite cândvA. Şi spunând povestea asta, era în glasul fetei o nelămurită părere de rău.

Temându-se că 1-a jignit, ea se întoarse spre el, cu elan şi cu duioşie:

— Ţie vreau să-ţi dau tot ce am, spuse ea; ceva ce a fost pentru mine mai de preţ decât oricE. Şi poţi să-1 arzi.

Zicând acestea, scoase din buzunar un pacheţel de scrisori, pe care i le întinse cu o privire fixă şi îngrijorată – scrisorile logodnicului ei.

Ah! el recunoscu numaidecât scrisul subţire. Cum de nu se gândise la asta, până atunci! Era scrisul lui Frantz, nomadul, scrisul pe care îl văzuse odinioară pe biletul deznădăjduit, lăsat în camera castelului.

Mergeau acum pe o cărăruie îngustă, prin fân şi prin margarete, începuse să coboare soarele şi lumina cădea oblic peste livadă. Meaulnes era atât de uluit, încât nu pricepea încă ce mare înfrângere însemna asta pentru eL. Încruntat şi tăcut, ţinea în mână scrisorile şi le citea, fiindcă ea îi ceruse să le citească. Fraze copilăreşti, sentimentale, patetice. Citi, aproape orbit de regrete şi de furie, fraza din ultima scrisoare:

Ah! Ai pierdut inimioara, mica mea Valentine! Cât eşti de vinovată! Ce are să mi se întâmple acum? în sfârşit, nu sunt superstiţios.

Lui Meaulnes îi tremura hârtia în mâna. Văzându-1 atât de palid şi de împietrit la faţă, Valentine se uită pe scrisoare să vadă ce-l supărase aşa de tare.

— Era o bijuterie pe care mi-o dăduse el şi mă făcuse să jur că am s-o păstrez toată viaţa, încă o idee nebunească de-a lui.

Dar explicaţia asta mai rău îl întărâtă pe Meaulnes.

Nebunească? zise el punând scrisorile în buzunarul hainei. De ce spui mereu vorba asta? De ce n-ai vrut niciodată să crezi în el? L-am cunoscut, era cel mai minunat băiat din lume.

L-ai cunoscut, întrebă ea în culmea emoţiei, 1-ai cunoscut pe Frantz de Galais?

Era cel mai bun prieten al meu, era fratele meu de cruce şi iată că eu i-am luat logodnica!

Oh! urmă el cu mânie, cât de rău ne-ai făcut la amândoi, tu care n-ai vrut să crezi în nimic. Tu eşti vinovată de tot ce s-a întâmplat. Tu ai stricat totul! Totul!

Fata se apropie de el, vru să-j vorbească, să-i ia mâna, dar el o dădu la o parte cu brutalitate.

Lasă-mă. Pleacă.

Bine, dacă e aşa, am să plec de-adevărat, zise ea cu obrajii în flăcări, bâlbâindu-se şi aproape plângând. Am să mă întorc cu soră-mea acasă, la Bourges. Şi dacă n-ai să vii după mine, ştiu ce-mi rămâne de făcut, fiindcă tata e foarte sărac şi nu poate să mă ţie, ştii asta – nu? O să plec iar la Paris şi o să bat drumurile, cum am mai făcut-o o dată. Cu siguranţă că am să ajung o femeie pierdută, eu care nu mai am meserie.

Si se duse să-şi ia lucrurile, ca să prindă trenul. Iar Meaulnes, fără să se uite măcar după ea, continuă să meargă în neştire.

Jurnalul se întrerupea din nou.

Urmau iarăşi ciorne de scrisori, scrisori de om nehotărât, năuc. Meaulnes se întoarse acasă în la Ferte-d'Angillon şi îi scria Valentinei, numai de formă, că e hotărât să n-o mai vadă niciodată, dându-i motive precise, dar în realitate îi scria sperând, poate, că ea o să-i răspundă, într-una din aceste scrisori, încerca să afle de la ea ceea ce, în zăpăceala lui, nici nu se gândise măcar s-o întrebe: ştia unde se află domeniul atât de mult căutat? într-alta o ruga să se împace cu Frantz de Galais.

Se însărcina el să-I găsească. Toate scrisorile astea, cărora le-am văzut ciornele, desigur că n-au fost trimise. Poate să fi scris două, trei, fără a primi vreun răspuns. Fusese pentru el o perioadă de luptă înspăimântătoare şi de totală izolare. Pierzând cu desăvârşire speranţa de a o revedea pe Yvonne de Galais, trebuie să fi simţit, puţin câte puţin, că-i slăbeşte marea hotărâre.

Si după paginile ce urmează – ultimele din jurnal – îmi închipui că într-o dimineaţă frumoasă de început de vacanţă, trebuie să fi închiriat o bicicletă şi să fi plecat la Bourges, ca să viziteze catedrala.

Plecase în revărsatul zorilor, alergând pe şoseaua netedă şi dieaptă, cu pomi pe margine, inventând în drum o mie de pretexte ca să apară cu demnitate în faţa aceleia pe care o gonise şi să nu aibă aerul că a venit să ceară o împăcare.

În ultimele patru pagini pe care le-am putut reconstitui, e vorba de călătoria asta şi de cea din urmă greşeală.

CAPITOLUL XVI

TAINA (sfârşit}

23 august. Meaulnes ajunse la Bourges şi, după multă căutare, găsi casa Valentinei Blondeau, tocmai în celălalt capăt al târgului, la marginea noilor mahalale. In prag, o femeie – mama Valentinei – părea că-1 aşteaptă. Era o gospodină cu faţa bună, grosolană, trecută, dar încă faimoasă. Il privea curioasă cum se apropie şi când o întrebă dacă domnişoarele Blondeau sunt, acasă? ea îi explică, cu bunăvoinţă, că plecaseră la Paris, la 15 august. M-au rugat să nu spun unde stau, dar dacă le scrii pe adresa veche, li se trimit scrisorile.

Si Meaulnes se întoarse prin grădiniţă, ducându-şi bicicleta cu mâna. Mergea cu capul plecat şi se gândea:

— A plecat. Totul s~a sfârşit. Eu am vrut să fie aşa. Eu am împins-o la asta. Am să ajung o femeie pierdută, spunea ea şi eu am aruncat-o acolo! Eu am dezonorat-o pe logodnica lui Frantz!

Înnebunit, îşi repeta încet: cu atât mai bine! cu atât mai bine! sigur, dimpotrivă, că era cu atât mai râu. Avea impresia că i se făcuse în minte un gol şi că, înainte de a ajunge la portiţă, o sa se poticnească şi o să cadă în genunchi.

Se făcuse ora prânzului, dar nici nu se gândi să mănânce. Intră într-o cafenea de unde îi scrise mult Valentinei, nurnai ca să-şi strige supărarea, să se uşureze de ţipătul deznădăjduit care-1 sufoca. Scrisoarea lui repeta mereu: Cum ai pututll. Cum ai pututll. Cum ai putut să te resemnezi la astal Cum ai putut să decazi până în-tr-atâta1.

La masa de lângă el beau nişte ofiţeri. Unul dintre ei povestea în gura mare o cucerire galanta, din care Meaulnes auzea doar crâmpeie: f-am spuS. Trebuie să mă cunoşti mai bine. Fac în fiecare seară câte o partidă cu bărbatul tăul Ceilalţi râdeau zgomotos şi scuipau peste umăr. Obosit, tras la faţă, ca după boală, plin de praf, Meaulnes se uita la ei ca un cerşetoR. Şi si-o închipuia pe Valentine stând pe genunchii lor.

Rătăci multă vreme în jurul catedralei, pe care, din orice stradă te-ai fi aflat, o vedeai înălţându-se uriaşă şi ne-păsătoare. Ca să se liniştească, îşi spunea: La urma urmei, am venit pentru catedrală. Umblă fără nici un rost pe străzile înguste şi desfundate ca ulicioarele din jurul unei bisericuţe de sat. Ici, colo, dădea cu ochii de firma vreunei case suspecte, de un felinar roşU. Şi Meaulnes îşi simţea durerea zadarnică, în acel cartier murdar, viţios, ascuns ca în vechime, după stâlpii arcaţi ai catedralei, îl apuca teama şi repulsia, ca pe un ţăran, de biserica de oraş, care e clădită între case rău famate, şi care n-are leac pentru cele mai curate dureri de dragoste.

Două fete trecură pe lângă el, ţinându-se de talie şi privindu-1 cu neruşinare. Din silă, sau ca să se răzbune pe iubirea lui Şi s-o înjosească, Meaulnes le urmări încet pe bicicletă. Atunci una din ele, o fată nenorocită, cu un păr decolorat şi rar, pieptănat peste

cap şi umflat la ceafa de un coc fals, îi dădu întâlnire la ora şase, în grădina arhiepiscopiei, gradină unde Frantz îi dădea întâlnire, într-o scrisoare, bietei Valentine.

Nu spuse nu, ştiind bine că la ora aceea el nu va mai fi, de mult, în oraŞ. Şi până ce întoarse colţul străzii, fata îi făcu semne vagi cu mâna.

Acum era grăbit. Voia să plece cât mai curând, Dar înainte, nu putu rezista sumbrei dorinţe de a mai trece o dată pe la casa Valentinei. Privi îndelung şi făcu provizii de tristeţe. Casa era în marginea mahalalei şi de acolo, strada devenea un drum de ţarĂ. În faţă, un fel de maidan forma o mică piaţă. Nu era nimeni la ferestre, nici în curte, nicăieri. Doar pe lângă un zid, trecea o fată pudrată, o fată murdară, târând după ea doi băieţi în zdrenţe.

Aici îşi trăise Valentine copilăria, aici începuse ea sa privească lumea cu ochi încrezători şi cuminţi. Muncise, cususe, în dosul acestor ferestrE. Şi pe strada asta de mahala trecuse Frantz s-o vadă, să-i surâdă. Dar ce mai rămăsese acum din toată povestea lor, din toată dragostea lor? Nimic, nimic. Tristeţea dăinuia şi Meaulnes era obsedat de gândul că undeva, în aceeaşi dupa-amiază, Valentine privea în a-mintire piaţa mohorâtă, unde nu se va mai întoarce niciodată.

Meaulnes trebuia să se întoarcă, şi drumul lung, pe care avea sa-1 facă, era ultimul ajutor împotriva mâhnirii lui, ultima distracţie forţată, înainte de a se cufunda cu totul în deznădejde.

Plecă. Drumul cobora într-o vale cu minunate case de fermă, aşezate la marginea apei. Se vedeau printre copaci acoperişurile ascuţite şi zidurile împodobite cu leasă verde. Desigur că pe pajişte, la umbra pomilor, stăteau fete tinere şi vorbeau de dragostE. Îţi imaginai sufletele de acolo, sufletele liniştite, curate.

Pentru Meaulnes însă, nu mai exista în clipa aceea decât o singură iubire: iubirea neîmplinită ce-i fusese pălmuită cu atâta cruzime şi fata pe care o trimisese la pieire şi pe care ar fi

trebuit, dimpotrivă, s-o sprijine şi s-o ocrotească mai mult decât pe oricare alta.

Jurnalul continua cu însemnări grăbite, nervoase, din care putui să mai aflu ca era hotărât, cu orice risc, să plece în căutarea Valentinei şi s-o găsească, înainte de a fi prea târziu, în colţul unei pagini, notase o dată. Cred că era ziua din ajunul importantei plecări pentru care făcea pregătiri doamna Meaulnes, când venisem eu, în dimineaţa aceea însorită de sfârşit de august, zădarnicindu-i planul şi tulburând totul. Meaulnes îşi însemna amintirile şi proiectele, când împinsesem eu uşa primăriei părăsite şi-i adusesem marea veste pe care n-o mai aşteptA. Şi cuprins din nou de dorul aventurii lui de odinioară, fără a îndrăzni să mărturisească ceva, rămăsese pe loc. Atunci începuseră să-1 roadă re-muşcarea, regretul şi mâhnirea – uneori înăbuşite, uneori biruitoare – până în ziua nunţii, când strigătul din pădure al vagabondului îi reamintea teatral primul lui jurământ de adolescent.

Pe acelaşi caiet de teze, mai smângălise câteva cuvinte, în fugă, înainte de plecare, în zorii acelei zile, când o părăsise, cu învoirea ei, dar pentru totdeauna, pe Yvonne de Galais, pe soţia lui de o zi.

Plec pe urmele celor doi vagabonzi veniţi ieri în pădure şi plecaţi spre est, cu bicicleta. Trebuie să-i găsesc. N-am să mă întorc lângă Yvonne, decât dacă o să pot aduce cu mine pe Frantz şi pe Valentine şi să-i instalez, căsătoriţi, în casa lui Frantz.

Acest manuscris pe care l-am început ca pe un jurnal secret şi care a devenit spovedania mea, va fi, dacă nu mă mai întorc, proprietatea prietenului meu, Frangois Seurel.

Probabil că strecurase în grabă manuscrisul, printre alte caiete, încuiase fostul Iui cufăr de şcolar şi dispăruse.

EPILOG

Trecuse vreme. Zi cu zi, pierdeam tot mai mult speranţa de a-1 mai vedea vreodată pe camaradul meu şi zilele mi se scurgeau

mohorâte, împărţite între şcoala din cătunul de pe deal şi casa tristă, pustie. Frantz nu veni la întâlnirea ce-i fixasem şi, de altminteri, mătuşa Moinei nu mai ştia de mult unde locuia Valentine.

Curând, singura bucurie de la Sablonnieres fa fetiţa pe care, cu multe îngrijiri, o putusem salva. La sfârşitul lui septembrie împlinea un an şi se făcuse drăguţă şi zdravănă, ca şi când n-ar fi fost niciodată bolnavă, începuse să meargă, îşi înţepenea mânuţele de speteaza vreunui scaun şi-l împingea voiniceşte, sculându-se singură de jos când cădea, fără să plângă, şi făcând o gălăgie care trezea îndelung ecourile surde din casa părăsită. Când o ţineam în braţe, nu suferea niciodată s-o sărut. Avea un fel sălbatic, şi în acelaşi timp fermecător, de a-şi feri capul, împingându-mi faţa cu mânuţa deschisă şi pufnind de râs. S-ar fi zis că voia, cu toată veselia şi cu toată puterea ei de copil să alunge mâhnirea ce apăsa peste casă, de la naşterea ei.

Si îmi ziceam câteodată: cu toată sălbăticia asta, ea o să fie, desigur, puţin şi copilul meu. Dar, încă o dată, soarta hotărî altfel.

»vw într-o duminică dimineaţa, pe la sfârşitul lui septembrie, mă sculasem foarte devreme, înainte chiar să se fi deşteptat doica fetiţei. Trebuia să mă duc la Cher, la pescuit, împreună cu doi oameni din Saint-Benoist şi cu Jasmin Delouche. Sătenii de prin împrejurimi se înţelegeau adeseori cu mine pentru câte o partidă de braconaj: pescuit cu mâna, noaptea, sau pescuit, prohibit, cu plasa. Toată vara făceau aşa: în zilele libere, plecam când se îngâna ziua cu noaptea şi nu ne întorceam decât la prânz, în felul acesta îşi câştigau pâinea aproape toţi oamenii din Saint-Benoist. Iar pentru mine erau singurele distracţii, singurele aventuri ce-mi reaminteau escapadele de odinioarĂ. Şi în cele din urmă, prinsesem gust pentru aceste hoinăreli, pentru acest pescuit zăbavnic de-a lungul râului, sau prin trestiile iazului.

Aşadar, în dimineaţa aceea, la cinci şi jumătate, eram în picioare, în faţa casei, sub un mic şopron lipit de zidul ce despărţea grădina englezească de la Sablonnieres de grădina de

zarzavat a fermei şi-mi descurcam plasele pe care le aruncasem grămadă, joia trecută.

Încă nu se făcuse ziuă de tot, şi şopronul unde îmi căutam în grabă uneltele era aproape cufundat în întuneric.

Îmi vedeam de treabă tăcut şi atent, când deodată auzii portiţa deschizându-se şi paşi scârţâind pe nisip.

— Ei! Nu credeam să-mi vină aşa de curând oamenii, îmi zisei eU. Şi uite că nu sunt gata!

Dar omul care intra în curte îmi era necunoscut. Atât cât se putea distinge, în lumina neclară, era un bărbat voinic şi înalt, bărbos, îmbrăcat ca un vânător, sau ca un braconier, în loc sĂ. Vină spre şopron, unde tovarăşii mei ştiau că mă găsesc totdeauna la ora fixată, el o luă drept spre uşa de la intrare.

— Bun! gândii eu, trebuie să fie vreunul de-ai lor, pe care 1-au poftit fără să-mi spună şi l-au trimis ca cercetaş.

Omul puse binişor mâna pe clanţa. Dar eu încuiasem uşa când ieşisem. Văzând că e închis, omul încercă tot aşa, fără zgomot, la uşa bucătăriei. Apoi, şovăind, se întoarse spre minE. Şi abia atunci recunoscui faţa neliniştită a lui Meaulnes.

Rămăsei câteva minute înmărmurit, înspăimântat, deznădăjduit, năpădit din nou de toată durerea pe care o deştepta în mine întoarcerea lui. Dispăruse după zid, făcuse înconjurul casei şi se întorcea nehotărât.

Atunci eu ieşii din şopron, mă îndreptai spre el si, fără să spun un cuvânt, îl îmbrăţişai, plângând în hohote, înţelese numaidecât.

— Ah! A murit, nu-i aşa? zise el, cu o voce asprĂ. Şi rămase locului, în picioare, surd, nemişcat şi teribil.

Îl luai de braţ şi îl împinsei încet spre casă. Se făcuse ziuă. Spre a săvârşi lucrul cel mai greu, îl făcui repede să urce scara ce ducea în camera moartei. Cum intra pe uşă, căzu în genunchi în

faţa patului şi stătu aşa multă vreme, aplecat, cu capul ascuns în palme.

Se sculă într-un târziu, împleticindu-se, cu privirea rătăcită, năuc, parcă neştiind unde se aflĂ. Şi călauzindu-1 mereu de braţ, deschisei uşa spre camera fetiţei. Doica nu venise încă sus şi mititica era singura: se trezise şi se aşezase înadins în vârful patului. Tocmai întorsese capul spre uşă şi se uita la noi cu ochi mari, miraţi.

— E fetiţa ta, zisei eu. Tresări şi se uită la mine.

Apoi o lua în braţe şi o ridică sus. Dar la început n-o putea vedea bine, fiindcă plângea. Atunci, ca sa-şi abată puţin înduioşarea şi vălul de lacrimi, tot ţinându-şi copilul strâns fa piept, se întoarse spre mine şi îmi spuse, cu capul plecat:

— I-am adus pe cei doi. Să te duci să-i vezi în casa lor.

Într-adevăr, când mă îndreptam, în aceeaşi dimineaţa, gânditor şi aproape fericit, spre casa lui Frantz, pe care Yvonne de Galais mi-o arătase odinioară pustie, zării de departe, în uşă, o tânără gospodină, cu coleretă, care mătura pragul casei; câţiva copii de la vite, mergând spre biserică, îmbrăcaţi de sărbătoare, se opriseră, în drum, şi o priveau cu interes şi încântare.

Intre timp, fetiţa începuse să se plictisească în braţele lui Augustin şi cum el şedea mereu cu capul plecat într-o parte, încercând să-şi stăpânească lacrimile şi strângând-o la piept, fără s-o privească, ea îşi ridică mânuţa şi, cu toată puterea, îi trase o palmă peste gura bărboasă şi udă de plâns.

De astă data tatăl îşi ridică sus de tot fetiţa, o juca în mâini, săltând-o uşor, şi o privi cu un fel de râs îndurerat. Mulţumită, ea bătu din palme.

Mă dădusem puţin la o parte, ca să-i văd mai bine. Uşor dezamăgit şi totuşi fermecat, înţelegeam că fetiţa îşi găsise, în sfârşit, tovarăşul de care avea nevoie şi pe care-1 aştepta. Iar eu simţeam că marele meu prieten, Augustin Meaulnes, venise să-

mi ia ultima bucurie ce-mi lăsase. Mi-1 şi închipuiam, noaptea, înfăşurându-şi fata într-o mantie şi pornind cu ea spre alte aventuri.

SFÂRŞIT